శ్రీ గురుభ్యో నమః.

మహాభారత తత్త్వకథనము.

ద్రౌపదీనిందానిరాకరణము.

పంచమభాగము.

'బాలవ్యాస, తర్క, వ్యాకరణ, వేదాన్తపారీణ'

వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారిచే

రచింపబడి,

భట్నవిల్లి గ్రామస్థాపిత శ్రీ శారదాముద్రాలయమునందు
ముద్రింపబడి,
ప్రకటింపబడెను.

ప్రతులు: 1000.

2-8-1952

 మూల్యం: 2-0-0

ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, పంచమభాగములు విక్రయమునకు సిద్ధముగా నున్నవి.

గ్రంథప్రాప్తిస్థానము:—

వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు,
పి ఠా పు ర ం,
తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

ద్రవ్యసహాయకర్తలు.

తెనాలి తాలూకా, కొల్లూరుపుర వాస్తవ్యులు.

1. శ్రీ చింతలమ్మ దేవస్థానపు కమిటీవారు. 270-0-0
2. శ్రీ పార్వతీ అమ్మవారి దేవస్థానపు కమిటీవారు. 25-0-0
3. పురవాసులు - 305-0-0

ఈద్రవ్యసహాయముచే నీభాగము ముద్రింపబడెను.

షష్ఠభాగము:— "దుష్టచతుష్టయచర్య."

श्रीः ।

श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यवर्य-
श्रीजगद्गुरुश्रीमच्छङ्करभगवत्पादप्रतिष्ठित-
श्रीकाञ्चीकामकोटिपीठाधीश्वर-
श्रीमच्चन्द्रशेखरेन्द्रसरस्वतीश्रीपादैः

क्रियते नारायणस्मृतिः ।

'इतिहासपुराणाभ्यां वेदं समुपबृंहयेत् । बिभेत्यल्पश्रुताद्वेदो मामयं प्रतरेदिति ॥ स्त्रीशूद्रद्विजबन्धूनां त्रयी न श्रुतिगोचरा । कर्मश्रेयसि मूढानां श्रेय एवं भवेदिह । इति भारतमाख्यानं कृपया मुनिना कृतम् ॥ अष्टादशपुराणानि कृत्वा सत्यवतीसुतः । भारताख्यानमतुलं चक्रे तदुपबृंहितम् ॥ मतिमन्थानमाविध्य येनासौ श्रुतिसागरात् । प्रकाशो जनितो लोके महाभारतचन्द्रमाः॥ कृष्णद्वैपायनं विद्धि व्यासं नारायणं प्रभुम् । कोह्यन्यः पुण्डरीकाक्षान्महाभारतकृद्भवेत् ॥' इत्याद्याश्चिरन्तनास्सूक्तीस्संचिन्तयतां वैदिकप्रमाणपरिश्रान्तानामार्षसम्प्रदायविदां सहृदयानां सुप्रसिद्धमेतत्— यत्समीरितसकलश्रेयस्साधनसाधारणाऽसाधारणसाङ्गधर्माद्यवबोधकस्यापौरुषेयतया निरस्तसमस्तभ्रमप्रमादादिदोषाशङ्कस्याऽनपेक्षतया स्वतस्सिद्धप्रमाणभावस्य वेदस्य तात्पर्यविषयानशेषानर्थान् अपरिशीलिततदुपबृंहणप्रमाणतया अपरिज्ञातार्षसम्प्रदायतया चाऽवबोद्धुमक्षमेषु मन्दमध्यमाधिकारिष्वनुकम्पया श्रुतितात्पर्यनिर्णायकं तत्तदपेक्षिताख्यायिकामुखेन तत्प्रतिपाद्याऽशेषार्थविवरणरूपं सकलपुराणाद्युपबृंहितं 'पञ्चमवेदाख्याविख्यातं महाभारताख्यमितिहासं 'धर्मार्थकाममोक्षाणामुपदेशसमन्वितं । पूर्ववृत्तकथायुक्तमितिहासं प्रचक्षते ॥' इति लक्षणलक्षितमन्वगृह्णन् श्रीमन्नारायणावतारभूताः सर्वज्ञा महर्षयश्श्रीवेदव्यासाचार्या इति ।

तदेतस्मिन्महाभारतेतिहासेऽनवधे तत्तत्पुराणादिषूपलभ्यमानाऽभ्यस्तभारत-महाभारतादिशब्दनिर्धारितैकग्रन्थस्वरूपे कृष्णद्वैपायनैककर्तृकतया वैदिकसर्वप्रमाण-प्रतिपन्ने व्यासवैशंपायनजैमिनिसौत्यादिमहर्षिपरंपराप्राप्ते कैश्चिन्मलिनमानसैर्वैदिक-प्रमाणाऽसोपदेशाश्रद्धैः सत्संप्रदायानभिज्ञैरनाघ्रातशास्त्रन्यायगन्धैरप्यात्मानं विम-र्शकधौरेयम्मन्यैर्युक्त्याभासाऽवष्टम्भैस्स्वोत्प्रेक्षामात्रेण समारोपितान् विभिन्नग्रन्थत्व-नानाकर्तृकत्वादिदोषान् सोपपत्तिकं सप्रमाणं च समुन्मूल्य सनातनसम्प्रदाय-सिद्धश्रीमन्महाभारततत्त्वकथनेनाऽन्वर्थाभिधानं महाभारततत्त्वकथनाख्यं ग्रन्थं सर-लया हृदयङ्गमया च शैल्या प्रासाणिकाभिप्रायाविष्करणेन परकीयविमर्शादिग्रन्थ-दर्शनसञ्जातवैदिकग्रन्थाद्यप्रामाणिकत्वभ्रमादिदोषजातं निराकुर्वन्तं वैदिकमत-श्रद्धासंवर्धकमशेषास्तिकविद्वज्जनताऽभिनन्दनीयविचारगर्भं च पीठपुरनिवासि-वारणास्युपनामकब्रह्मश्रीसम्पन्नसुब्रह्मण्यशास्त्रिवर्यैर्विरचितमस्मत्सन्निधावुपहृतं च पर्या-लोक्य नितरां सन्तुष्यामः ।

अस्मदीयवैदिकग्रन्थानवलोकनपरकीयग्रन्थाभासपरिशीलनपरिनिष्पन्नसर्व-दोषतमोविध्वंसनदक्षं तमिमं ग्रन्थमणिं कण्ठे कुर्वन्त आस्तिकाः प्रकृतग्रन्थसम्पा-दका इव स्वीयमप्यार्षमृणमपाकुर्वन्तः श्रीचन्द्रमौलीशकृपया श्रेयःपरम्परामधि-गच्छन्तु ।

ग्रन्थश्चायं द्रष्टॄणां वैदिकमतश्रद्धामभिवर्धयन्निरर्गलं प्रचारं प्राप्नोत्विति चाशास्महे ॥

विजययात्रास्थानं मायूरपुरम्
खरनामसं॥ कार्तिकबहुलद्वादशी

नारायणस्मृतिः ।

संस्कृतपत्रिकासंपादक, पण्डित
श्रीकालीप्रसादशास्त्री ।

महाभारततत्त्वकथनम्—

एतन्निर्माता बालव्यास, विद्यारत्न, वारणासि सुब्रह्मण्यशास्त्री । अयं सर्वशास्त्रकुशलो बहुपुराणाध्येता अत एव लब्धबालव्याससम्मानो विद्यारत्नोपाधिना संस्कृतकार्यालयतः प्रतिष्ठितः, शताधिकशिष्यप्रख्यातः, समीक्षाकुशलश्च ।

महाभारततत्त्वकथनं महाभारतस्थादर्शपात्राणां श्रीकृष्णवेदव्यासद्रौपदीपाण्डवादीनां विषये आर्षसम्प्रदायानभिज्ञाधुनिकविमर्शककृतनिन्दानां निराकरणपूर्वकं विद्वन्मार्गं प्रदर्शयन्महाभारततात्त्विकार्थमाविष्करोति । एतद्ग्रन्थपठनेन महाभारते ये ये सन्देहा वर्तन्ते तेषां निवृत्तिर्भवति । महाभारतग्रन्थतत्त्वतात्पर्यमजानन्तः पाश्चात्यविज्ञानिनस्तदनुयायिनश्च स्वेच्छया सम्प्रदायविरुद्धत्वेन विविध भाषासु विमर्शग्रन्थान् विरच्य महाभारतार्थं मलिनमकार्षुः । एवं स्थिते महाभारतप्रतिपाद्यसाम्प्रदायिकार्थस्य युक्तिप्रमाणानुभवसिद्धतां च प्रतिपादयन्नयं ग्रन्थः पाठकलोकस्यावश्यक एव । अत्र ग्रन्थकारो वदति—

विद्वद्विमर्शकोक्तिषु सारासारौ निरूपितावस्मिन् ।
स्पष्टं स्याद्द्रष्टॄणां विद्वन्मार्गाप्रकम्प्यत्वम् ॥

ग्रन्थोयं त्रिषु भागेषु विभक्तः । तेषु प्रथमो भागः **'अनेककर्तृत्वनिराकरणम्'** इति शीर्षकः । अस्मिन् भागे संस्कृतमहाभारतस्यानेके कर्तार इति विमर्शकोक्तिखण्डनपूर्वकं व्यासैककर्तृकत्वव्यवस्थापनम्, प्राचीनकाले लिपिर्नासीदिति आधुनिकवादखण्डनपूर्वकं महाभारतस्य श्रीगणेशलेखकत्वसमर्थनं, आर्षशैलीपरिचयः, पौराणिकः सूतो विप्र इति निरूपणमित्यादयोऽनेके विषया वर्णिताः सन्ति । प्रथमभागस्य मूल्यम्- १। (सपादैकरूप्यकमिति) ।

द्वितीयो भागः— 'वेदव्यासनिन्दानिराकरणम्' । इति शीर्षकः । अस्मिन्भागे व्यासवाल्मीकी निषादाविति दुर्वादस्य खण्डनम्, वेदव्यासस्य संकीर्णजातीयतानिराकरणम्, बीजप्राधान्यं वा क्षेत्रप्राधान्यमिति निरूपणं कृतम् । अत्रान्येऽपि सन्ति विषयाः । (एतन्मूल्यम् १। सपादैकरूप्यकमिति) ।

तृतीयो भागः— 'श्रीकृष्णनिन्दानिराकरणम्' इति शीर्षकः । अस्मिन् भागेऽऽधुनिकविमर्शकैः श्रीकृष्णावतारविषये कृता अनेका निन्दा निराकृताः । (एतन्मूल्यम् १।।।) सत्रिपादैकरूप्यकमिति) ।

ग्रन्थस्थविषयाणां दिक्प्रदर्शनमेतत् । अस्मिन् ग्रन्थे बहवो विषया अध्ययनीयाः । ग्रन्थकारेण स्वनिरूपितप्रत्येकविषयस्य प्रमाणं प्रदर्शितम् ।

अत्युत्तमेप्यस्मिन्ग्रन्थे दोष एकः । अयं ग्रन्थो न संस्कृतभाषायामास्ते न देवनागराक्षरेषु । अयमान्ध्रभाषायामान्ध्रलिप्यां चास्तीति सर्वेषामुपकारावहो नास्ति । अनेन आन्ध्रा एवोपकृता भवितुमर्हन्ति ।

एतस्मिन्समये व्यापकविषया ग्रन्थाः संस्कृतभाषायामेव लेख्याः, प्रकाशनीयाश्च देवनागराक्षरेषु । यतः संस्कृतं राष्ट्रप्रधाना भाषा, देवनागरी च राष्ट्रप्रधाना लिपिः । अनयोर्ज्ञातारः सर्वत्र वर्तन्त इति संस्कृतप्रचारादेव व्यापकात् ज्ञातुं शक्यते । आन्ध्रभाषानभिज्ञा एतद्ग्रन्थेन लाभान्विता न भविष्यन्तीत्येव खेदविषयः । अस्मन्मते समर्थेन श्रीबालव्यासमहोदयेनायं ग्रन्थः संस्कृतेपि प्रकाशनीय इति । (१५-८-१९५०)

TELUGU

Mahabharata tatwa kathanamu.

Part: **1.** Price: **1-4-0**

By Varanasi Subrahmanya sastry, PITHAPURAM
East Godavari Dt.

In this book the author has upheld the opinion that the Mahabharata is the work of a single author, namely, Vedavyasa, refuting other views that the Mahabharata as obtaining at present is a work of three parts each by a different author. The author tries successfully to establish the unity of the Mahabharata by various quotations from several puranas and smritis. Incidentally he touches on many important points such as the date of the Mahabharata, the style of the book and the fixing of the date of Bhagavata purana. It is a useful book for oriental researchers. The style is vigorous. THE HINDU- 10--4--1949.

Part: **2.** Price: **1-4-0**

This brilliant critical exposition of the great epic Mahabharata, coming from the pen of one who has devoted mor than 50-years of his life to the study and appreciation of the high lights of Sanskrit lore, is truly representative of the traditional mode of interpretation and valuation.

The author had shown in Part I of the work how the view of assigning the authorship of the epic to more than one person was untenable. He attempts in this Part II to refute the charges levelled against Vyasa by some critics of recent times. The tendency on the Part of certain modern critics to pronounce judgments on the character and personality of the ancient Rishis and the heroes of the Mahabharata without a proper understanding of the context of their utterances and without reference to valid standards is rightly deprecated in this book.

The circumstances of the birth of Vyasa and karna, the five Pandavas, and Vyasa's so- called partiality to the Pandavas have led many 'moderns' to belittle the epic and the author successfully refutes these notions.

The book is all the more welcome for its lucid style. It is a piece of yeoman service to the cause of Indian cultural renaissance. It deserves a wide reading public.

THE HINDU- 14--8--1949.
K. S. R.

Part: **3.** Price: **1--12--0**

Sri Gautami Vidyapita Vimarsanasakha. RAJAHMUNDRY-

Mahabharatam is regarded by many as a Panchamavedam, indicating its position and importance in Hindu culture and religion. In recent times there has been a gradual but marked change in the attitude towards the classics and scholars are making a critical study of these works. Mahabharatam, one of the finest literary compositions of the ancients, has also been subjected to analytical study and doubts have even been expressed as regards the divinity of Sri Krishna. Sri Krishna plays a very importent role in shaping the destiny of the Pandavas and kauravas. It has been argued in some quarters that Sri Krishna is only a top-ranking intelligent politician and poetic imagination has portrayed him as a God. This book gives a comprehensive idea of the mission of Sri Krishna by way of answering a number of critical questions about his attitude towards the various personalities in the Mahabharatam. Written in simple style and rich in material, this book will be welcomed as a scholarly contribution to the literature on the Mahabharata.

THE HINDU- 4.-11--1951.

పండితాభిప్రాయములు.

1

శ్రీ పీఠికాపురమున 'బాలవ్యాస' శ్రీ వారణాసి సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారు 6-సంవత్సరములు జరిపిన శ్రీమహాభారతపురాణప్రవచనముయొక్క పరిపూర్తిసమయమున 20-4-1951 తేది మొదలు 5 రోజులు పౌరులచే జరుపబడిన శ్రీమహాభారతపట్టాభిషేకమహోత్సవము విద్వత్పరిషత్తులతో జయప్రదముగా కొనసాగినది.

ఆసందర్భమున, శ్రీబాలవ్యాసవిరచితమై యున్న 'మహాభారత తత్త్వకథనము' నందలి విషయవిశేషముల నవలోకించి అభినందించిన పండితపరిషత్తుయొక్క అభిప్రాయము—

ఈమహాభారతతత్త్వకథనము వేదవ్యాసమహాభారతముయొక్క తత్త్వమును ప్రమాణోపపత్తులతో నిరూపించుచు వేదవ్యాస శ్రీకృష్ణ పాండవ ద్రౌపదీప్రభృతుల సచ్చరిత్రములను దూషించు నేటి విమర్శకుల బహువిధాక్షేపములను నిరాకరించుచు ఆర్షసంప్రదాయసరణిని విశదీకరించుచు విద్వన్మార్గ విమర్శకమార్గములలోని సారాసారాములను చక్కగా స్పష్టీకరించుచున్నది.

ఆశ్వలాయనసూత్రమునుబట్టి భారతమహాభారతములు రెండు గ్రంథము లనియు, వానికి కర్తలిద్దరనవలె ననియు చెప్పిన ప్రతివాదుల వాదమును ఆసూత్రార్థమునే దేవీభాగవతవచన సంవాదముతో నిరూపించి ఆభారతమహాభారతశబ్దములు ఆచార్యనామములు కాని గ్రంథనామములు కావని చెప్పిచక్కగా నిరాకరించుచు మహాభారతమునకు అనేకులు కర్తలు కారు అని ప్రథమభాగములో సిద్ధాంతము చేయబడినది.

మరియు, మహాభారతమును వ్యాసమహర్షి చెప్పునపుడు గణపతి లేఖకుడై యుండెనని యున్నవిషయము ప్రక్షిప్త మనువారి వాదముకు యుక్తియుక్తముగా నిరసించినేటికి వేయిసంవత్సరములకు పూర్వ

డైన రాజశేఖరకవి తన బాలభారతములో గణపతి లేఖకుడన్నవిష యమునుపేర్కొనియున్నట్లు చూపి అది ప్రక్షిప్తమనరాదని స్థిరీకరింప బడినది.

ఆర్షగ్రంథములు త్రికాలవృత్తాంతబోధకము లనియు, భవిష్య ద్విషయము కూడ గ్రంథస్థమైయుండుట ఆర్షశైలి యనియు నిరూపింప బడినది.

కల్పభేదమున కథాభేదమని సప్రమాణముగా విశదీకరించి రామాయణగాథకు మహాభారత మందలి రామోపాఖ్యానగాథకు గల భేదమునకు కారణము ప్రమాణములతో చక్కగా ప్రదర్శింపబడినది.

పురాణప్రవక్తయైన సూతుడు విప్రుడని అనేకప్రమాణము లుదాహరింపబడినవి.

ద్వితీయభాగము:—

ఇందు వ్యాసవాల్మీకులు నిషాదులు వ్యాసుడు సంకీర్ణజాతీయుడు అను దుర్వాదములుఖండింపబడి బీజప్రాధాన్యక్షేత్రప్రాధాన్యవ్యవస్థ ప్రమాణోపపత్తులతో చక్కగా నిరూపింపబడినది.

తృతీయభాగము:—

ఇందు శ్రీకృష్ణుడు పరమేశ్వరావతారము కాదనువాదము ఖండింప బడి శ్రీకృష్ణుని పరమేశ్వరత్వము బహువిధముల నిరూపింపబడినది. 'ద్రౌపదీవస్త్రాపహరణము జరుగనులేదు. శ్రీకృష్ణు డక్షయవస్త్రము లివ్వనులేదు.' అనువాదము యుక్తియుక్తముగా నిరాకరింపబడినది. శ్రీకృష్ణుడు సంధి పొసగనీకుండజేసె నను వాదము చక్కగా ఖండింప బడినది.

చతుర్థభాగము:—

ఇందు పాండవులు ద్యూతములో ప్రవర్తించుటకుగల కారణ ములు చక్కగా నిరూపింపబడి ధర్మజుడు ద్రౌపదికి రజస్వలావేషము ధరించి సభకురమ్మని కబురుపంపె నను ప్రతివాదిప్రసంగమును నిరాక రించుచు ఆశ్లోకమునకు చక్కని సమన్వయము ప్రమాణపూర్వకముగా ప్రదర్శింపబడినది.

రాజ్యాధికారము పాండవులదే కాని కౌరవులది కాదని విపులముగా చర్చించి ఆక్షేపపరిహారపూర్వకముగా స్థిరపరుపబడినది.

ఇట్టి ప్రశంసనీయములైన విషయములెన్నియో కలవు. వేయేల? మహాభారతముపై నేటి కాలమున వెలువడిన సకలదుర్విమర్శములను ఖండించుచు సోపపత్తికముగా రచింపబడిన 'శ్రీమహాభారతము' అను గ్రంథము, భారతగ్రంథమునకేగాక యావద్భారతజాతికిని, వైదికధర్మమునకును వజ్రకవచమని మేమువిశ్వసించుచున్నాము.

ఇట్లు,

బ్ర. శ్రీ "వ్యాకరణపారీణ" పేరి వేంకటేశ్వరశాస్త్రి, సంస్కృతకలాశాలాప్రధానోపాధ్యాయులు విజయనగరము.

" "న్యాయ వేదాన్తవిద్యాపారీణ, తర్కరత్న" బులుసు అప్పన్నశాస్త్రి.

" "తర్క వేదాన్త సార్వభౌమ"—"శాస్త్రరత్నాకర" మండలీక వేంకటశాస్త్రి.

" "వ్యాకరణస్థాపక" దర్భా సర్వేశ్వరశాస్త్రి కాలేజిపండితులు భీమవరము.

" "వ్యాకరణస్థాపక' కుప్ప శ్రీఆంజనేయశాస్త్రి. హిందూకాలేజీపండితులు బందరు.

" "ధర్మోపన్యాసకేసరి, వైయాకరణకేసరి, విద్వత్కవిరత్న" పుల్యఉమామహేశ్వరశాస్త్రి.

" "తర్క వేదాన్త విశారద" కడియాల సీతారామశాస్త్రి.

" "తర్క వేదాన్తాచార్య" మద్దులపల్లి మాణిక్యశాస్త్రి.

" 'మీమాంసాభాస్కర, పండితప్రవర' డోంగరే వీరేశ్వరశాస్త్రి.

" "దైవజ్ఞభూషణ" పిడపర్తి కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి.

" "దైవజ్ఞభూషణ" పిడపర్తి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.

" "న్యాయశాస్త్రకోవిద" కొల్లూరి వేంకటరమణశాస్త్రి.

" "న్యాయశాస్త్రకోవిద" కొల్లూరి లక్ష్మణమూర్తిశాస్త్రి.

" 'వ్యాకరణకోవిద' పేరి సూర్యనారాయణశాస్త్రి.

" 'పౌరాణికరత్న' ములుపూరి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.

" "వేదార్థ భాస్కర' కుప్పా లక్ష్మణావధాని.
" "వేదార్థ కోవిద' రేమెళ్ల అన్నావధాని.
" 'వేదార్థ కోవిద, రేమెళ్ల సూర్యప్రకాశశాస్త్రి.
" 'వేదార్థ కోవిద' శ్రీపాద లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి సోమయాజి
" 'కవితాభూషణ' వెంపరాల సూర్యనారాయణశాస్త్రి
" 'వ్యాకరణ వేదాంత విశారద' లంకా నరసింహశాస్త్రి.

2

తమరు సప్రమాణముగా రచించిన "మహాభారత తత్త్వకథన" మను గ్రంథమును చూచి చాల సంతోషించినాను. నేటి కాలమందు పాశ్చాత్యసంస్కారవ్యామోహ దుర్విదగ్ధులగు కొందరు పండితమ్మన్యులు మహాభారతమునుగూర్చి చేయు దుర్విమర్శనములకు భవదీయ సద్గ్రంథము మృదుచపేటకాతుల్యముగా మంచి బుద్ధిచెప్పినది. ప్రతిపక్షులు ఇప్పటికైనను తమ దుర్వాదముల నుపసంహరించుకొని తత్త్వమును తెలిసికొని తరింతురుగాక యని యాశించుచున్నాను. ఇట్లు ధర్మతత్త్వాన్వేషణపరులై మూఢదుర్విదగ్ధతాంధ్యమును నిరాకరించు తమకు ధర్మసంరక్షకుడగు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ ఇతోధికముగా నాయురారోగ్యైశ్వర్యముల ననుగ్రహించుగాక.

బందరు,
4-7-1952

"వ్యాకరణాచార్య"
కంభంపాటి రామమూర్తిశాస్త్రి.

3

పాశ్చాత్యులు మన దేశము పరిపాలించుటకు ఖడ్గమొక్కటియే కాదు. మన దేశీయుల భావములను గలుషితము చేసినచో వారి పాలనము చక్కగా సురక్షితముగా నగునని యీపని చేసిరి. 'ఫలానుమేయాః ప్రారంభాః' వారెంత నీతిమంతులో యీనాటి భారత దేశము చాటుచున్నది. సర్వమైన భారత దేశము ఈనాడు భావతః పాశ్చాత్యము గాని, ప్రాచ్యముగాదు. మనకు వచ్చిన స్వరాజ్యము ఆర్థికము రాంత్రికము. సాంస్కృతికము కాదు.

ఈ యెడారిలో నందందు పచ్చపట్లు కలవు. అందులోఁ దమరో కరు. అయినా తమరు రాజనాలు పండిన మాగాణి. తమరి గ్రంథము నేను చదివితిని. సంప్రదాయసిద్ధమైన మహావిషయములు సప్రతిపత్తికముగ నిరూపింపఁబడిన యీగ్రంథము దుర్విమర్శ ఖండనమే కాదు. విద్యార్థులకుఁ గొంగుబంగారు. భ్రాంత విమర్శమే కాదు. భగవద్గీతాదులుకూడ నేడు యథేచ్ఛావిమర్శములగుచున్నవి. తమరి గ్రంథము వానికిఁ గూడ సమాధాన మిచ్చుచున్నది. మీవిమర్శనము సర్వథా సంప్రదాయ బద్ధమనుట నీలకంఠీయవ్యాఖ్యయు మనుస్మృత్యాది గ్రంథ ప్రమాణమును చాటుచున్నది.

మీ రెవరిని విమర్శించితిరో వారి వ్రాతలలోని అసంగతత్వమును, స్వవచన వ్యాఘాతత్వమును నిరూపింపఁబడినవి. మన పూర్వ గ్రంథములలో దోషము లెవ్వరికి భాసించుచున్నవో వారి బుద్ధులకు తర్కపటుత్వము, నిశ్చితత్వము లేమి మీ గ్రంథము బుజువు చేయుచున్నది.

సత్పురుషులు, అసత్పురుషులు, వివేకులు, అవివేకులు, సంప్రదాయబద్ధులు, తదితరులు వారి వారి జన్మాంతరీయసంస్కారవిశిష్ట జీవులుగా జన్మింతురు. కలి కనుక రెండవపక్షము బలీయము. అది యింగ్లీషువారి యేలుబడిగా మన దేశమునకు వచ్చినది. వారి నీతివిభవముచేత పాతుకొని పోయినది. పరమేశ్వరానుగ్రహ మున్నంతవరకు మీ త్రివ్వగోల పనిచేయును.

విజయవాడ }
4-7-1952 }

"కవిసమ్రాట్"
విశ్వనాథ సత్యనారాయణ. M. A.

4

'స్పర్ధయా వర్ధతే విద్యా' అత్ర విద్యాశబ్దో లాక్షణికః సర్వవిషయార్థకః. ఏదియైనను స్పర్ధలేనిదే తన గొప్పతనమును వెల్లడి చేసికొన జాలదు. ప్రకృతమున శ్రీ మన్మహాభారతము "భారతం సర్వవేదాశ్చ

మహాత్వాద్భారవత్వాచ్చ... వేదాదపి పరాంచకే శ్రీకృష్ణో భారత సంహితాం' ఇత్యాది వాక్యములచే వేదాదపి పరత్వము కలిగియున్నది. కాని అట్టి భారతమహిమ బహుజనులకు నేటి వరకును తెలియలేదు. అందు కొఱకు నారాయణావతారులైన శ్రీ బాదరాయణమూర్తి కొందరిని పురోభాగులనుగా తయారుచేసి తద్ద్వారా స్పర్ధ నగపరచి భారతమున కొన్ని దోషాభాసములను బొడసూపి తన్నిరాకరణద్వారా యథార్థమగు స్వభారత మహిమను శ్రీ వ్యాసుడే యొక అంశచే మీయందుంచి స్థిరపరచుకొన్నాడు. కనుకనే ఇక పండితులు, పామరులును మీ గ్రంథములవల్ల శ్రీ మద్భారత తత్త్వమును నిశ్చలముగ గ్రహింప గల్గుదురు. కావున పురోభాగిపక్షాధిష్ఠాతలందరును అందరికిని వంద్యులని నా ఆశయము

గుంటూరు.
4-7-1952

అవధాని శిరోమణి.
కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

5

శ్రీ, బాలవ్యాస తర్క-వ్యాకరణవేదాన్త కేసర్యాది సార్థకపదాలంకృత బ్రహ్మశ్రీ వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిమహాశయ ప్రణీతప్రహిత మగు శ్రీ మహాభారత తత్త్వకథనములోని తత్త్రన్త్రహానుభావసిద్ధానిరాకరణాద్యాత్మకభాగచతుష్టయము నవలోకించి యమందానంద మొందితిని.

'యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత! అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహ' మ్మని ప్రతిజ్ఞచేసి యవతరించినభగవానునియందును, తదేకప్రాణులగు పాండవులయందును, ప్రతివాదులకు దోషములు పొడగట్టుటయు, నాపండిత పామరముగ భారతీయుల కెల్ల నేవగింపు కలిగించునట్టి యగ్నిగరద క్షేత్రవిత్తాపహారిత్వాద్యాతతాయిదుర్లక్షణములు ప్రత్యక్షములగుటే గాక స్మరణమాత్రముననే నిఖిలబంధవిచ్ఛేదకు డగు భగవానునే బంధింపసమకట్టినట్టి సుయోధనపక్షమే సత్పక్షముగా గోచరించుటయు, జూచి మొదట విస్మయ మొందితిని. పిదప నిమిత్తముల నన్వేషింపగా

‘అధర్మం ధర్మమితి యా మన్యతే తమసావృతా’, ‘దుష్టస్య వేదప్రతిబోధితార్థో విజ్ఞాయతే నైవ యథావదత్ర। కింత్వన్యథైవ ప్రతిభాతి తద్వత్ఫలంచ తమాత్రపక. మేవ తస్య, తస్మా దసాంప్రదాయవి త్సర్వశాస్త్రవిదపి మూర్ఖ ఇవోపేక్షణీయః” అన్నట్లు విజాతీయ పుణ్యవశమున విమర్శశక్తి లభించినను విరుద్ధవిద్యాహారవిహారాదిదోషములచే విపరీతదృష్టి గలుగుట సహజమేగదా! యని తోచి సమాధానపడితిని.

ఇట్టిస్థితిలో భారతీయులకెల్ల చతుర్విధపురుషార్థసాధకములగు వేదముల తరువాత వేదముగా “భారతః పంచమో వేదః” అని పరిగణింపబడినట్టియు, భారతీయుల యాధ్యాత్మికనైతికసిద్ధాంతముల కెల్ల నాదర్శమైనట్టి శ్రీ మహాభారతముపై నిట్టి దుర్విమర్శములు వచ్చుట నుపేక్షింపరాదనెడి ధర్మరహస్యము నెఱిగిన మన “బాలవ్యాస” సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిమహోదయులు ‘స్వయం తీర్ణః పరాం స్తారయతి’ యన్నట్లు తమ బ్రహ్మణ్యపదమును సార్థకపఱచుచు దైవాసురసంపద్రూప దేవాసురసంగ్రామముల స్ఫురింపజేయుచు దగు సమర్థతతో ‘ఆపాతాలనిమగ్నపీవరతను ర్జానాతి మంథాచలః’ అన్నట్లు నిఖిలవేద సారాత్మక మహాగంభీరార్థక శ్రీ వేదవ్యాసప్రణీత శ్రీ మన్మహాభారత క్షీరమహార్ణవము ననన్యసంశితసామాన్య వివిధశాస్త్రయోపపత్తిమహా మంథరమంథానముచే మథించి “మహాభారత తత్త్వకథనా”మృతము నుద్ధరించి నిరుక్త దుర్వాదిదర్వీకర దుర్వారప్రచారవిషవాయుసమూర్ఛిత మధ్యస్థధార్మికజనచిత్తవృత్తుల నుజ్జీవింపజేసి విబుధానందసంధాయకులై, కృతకృత్యులై రనెడి నాయమందానందము నిందుమూలమున విజ్ఞలోకమునకు విన్నవించుచున్నాడ.

ఇట్లు విద్వద్విధేయుఁడు:

“తర్క-వేదాంతవిశారద, వేదాంతాచార్య, విద్యాభాస్కర, ధర్మోపన్యాసకేసరి.

ముదిగొండ వెంకటరామశాస్త్రి.

కార్యస్థానము-ఓంకారమందిరము.

పోస్టు-బెల్లంకొండ, జిల్లా-గుంటూరు,

2-7-1952.

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః

6

"బాలవ్యాస, తర్క, వ్యాకరణ, వేదాన్త కేసరీ" త్యాదిబిరుదావళీ విరాజమానులగు బ్రహ్మశ్రీ వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారికి—

మిత్రమా! తాము దయతోఁ బంపిన 'మహాభారతతత్త్వకథనము' నాల్గుభాగములను జదివి యానందభరితుండ నైతిని. అత్తఱిఁ దమ పాండితీప్రతిభావిశేషములపట్ల నాకుఁ గలిగిన భావములఁ బద్యరూపమున నిటఁ బొందుపఱచుచున్నాను—

శా. బాలవ్యాసుఁడు వారణాసికులసుబ్రహ్మణ్యమేధావిచూ
డాలంకారము భారతోపరి కుదృష్ట్యారోపితాక్షేపముల్
మూలచ్ఛేదమొనర్చి తత్త్వకథనమ్ముల్ వ్రాసి త్రైలింగభా
షాలోలాక్షి నలంకరించెఁ దను దోషజ్ఞుల్ ప్రశంసింపఁగన్.

ఉ. వ్యాసుఁడు వారణాసిబుధవర్యుఁడుగా జనించి పండితా
భాసుల పూర్వపక్షములు భారతకోశము నంటకుండ నే
భాసనఁ బండితోత్తములు భవ్యము లీదృశతత్త్వకోశముల్
చేసెనో! యంచు నెంతు; నిరసింపఁబడెన్ బ్రతివాదివాదముల్.

క. ఆస్తికతామూలకములు
శస్త్రంబులు సర్వశాస్త్రసంగతములు మీ
పుస్తకము లఖిలబుధజి
ష్ణుస్తుతములు వారణాసిసుబ్రహ్మణ్యా!

ఇట్లు మిత్రుఁడు:
"మహోపాధ్యాయ, కవిశేఖర," శతావధాని,
పల్లె పూర్ణప్రజ్ఞాచార్యులు,
గుంటూరు. (హిందూ కాలేజీ పండితులు)
ది. 28-7-2.

———

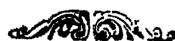
విషయసూచిక.

శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః.

మహాభారత తత్త్వకథనము.

ద్రౌపదీ నిందా నిరాకరణము.

"కుమారీ చాఽపి పాంచాలీ వేదీమధ్యా త్సముత్థితా,
సుభగా దర్శనీయాంగీ స్వసితాయతలోచనా.
మానుషం విగ్రహం కృత్వా సాక్షా దమరవర్ణినీ,"

టీ. అమరవర్ణినీ దేవకుమారీ; దుష్టవధాయోద్యతా దుర్గేత్యర్థః.

(ఆది_అ 167)

"యాః కృతా ద్రౌపదీదేవ్యాం నిందాః కైశ్చి న్నిరంకుశమ్,
తన్నిరాకరణం కుర్మః ప్రమాణై రుపపత్తిభిః",

—: ద్రౌపదీ పూర్వజన్మవృత్తాంతము :—

నాలాయన్యుపాఖ్యానమందును, పంచేంద్రోపాఖ్యానమందును ద్రౌపదీ పూర్వజన్మవృత్తాంతము చెప్పబడియున్నది. అందు నాలాయన్యుపాఖ్యానమం దున్న విషయ మిది—

ఆంధ్రభారతము_ఆది_ 7ఆ.

"ఇది దొల్లి నాలాయనియైన యింద్రసేన యనంబరగిన పరమ పతివ్రత, మౌద్గల్యుండను మహామునికి భార్యయయి కర్మవశంబున

నమ్మునిం గుష్ఠవ్యాధిబాధితత్వగస్థిభూతశరీరు, వయోవృద్ధు, వలీపలిత ధరు, దుర్గంధవదను, దుఃఖజీవు, నతికోపను, విశీర్యమాణనఖత్వచుం బరమభక్తి నారాధించి తదుచ్ఛిష్టంబు కుడుచుచున్న నొక్కనాడు.

తే. కుడుచునెడ వాని పెనువ్రేలు కూటిలోన
దునిసి పడియున్న వ్రేల్ పుచ్చి తోయజాక్షి
యేవగింపక యుచ్ఛిష్ట మిష్టలీల
దగిలి కుడుచుచున్నంత నత్తరుణి జూచి.

వ. దానిదయిన పతిభక్తిగుణంబునకు మెచ్చి మౌద్గల్యుండు ప్రసన్నుండై-

(సంస్కృతభారతము—ఆది. అ. 212 కుంభకోణప్రతి)

"నాహం వృద్ధో న కటుకో నేర్ష్యావా నైవ కోపనః,
నచ దుర్గంధవదనో న కృశో న చ లోలుపః.
కథం త్వాం రమయామీహ కథం త్వాం వాసయామ్యహం,
వద కల్యాణి భద్రం తే యథా త్వం మనసేచ్ఛసి."

మానినీ! నేను వృద్ధుడనుగాను, కటుభాషినిగాను, కోపినిగాను, దుర్గంధవదనుండనుగాను, కుష్ఠవ్యాధిగ్రస్తుడనుగాను. నిన్నెట్లు సంతోష పెట్టుమనెదవో చెప్పుము. నీకోరిక నీడేర్తును. అని పలుక నాపతివ్రత యగు నాలాయని యిట్లు కోరెను—

"పంచధా ప్రవిభక్తాత్మా భగవన్ లోకవిశ్రుతః,
రమయ త్వ మచింత్యాత్మన్ పున శ్చైకత్వ మాగతః".

అచింత్యప్రభావముగల నీవు అయిదుమూర్తులను ధరించియు నేకమూర్తిని ధరించియు నన్ను సంతోషపెట్టుము. అని,

"తాం తథే త్యబ్రవీ ద్ధీమా న్మహర్షి ర్వై మహాతపాః,
స పంచధాతు భూత్వా తాం రమయామాస సర్వతః.
స చ తాం తపసా దేవీం రమయామాస యోగతః,

మౌద్గల్యస్య మహర్షేశ్చ రమమాణస్య వై తదా.
సంవత్సరగణా రాజన్ వ్యతీయుః క్షణవత్తదా,
తతః కదాచి ద్ధర్మాత్మా తృప్తః కామై ర్వ్యరజ్యత.
అన్విచ్ఛన్ పరమం ధర్మం బ్రహ్మయోగపరోఽభవత్,
ఉత్ససర్జ స తాం విప్రస్సా తదా చాఽపతద్భువి.

నాలాయనీ—

ప్రసీద భగవన్ మహ్యాం న మా ముత్స్రష్టు మర్హసి,
అవితృప్తాస్మి బ్రహ్మర్షే కామానాం కామసేవనాత్.

మౌద్గల్యః—

యస్మా త్త్వం మాం తు నిశ్శంకా వ్యావక్తవ్యం ప్రభాషసే,
ఆచరంతీ తపోవిఘ్నం తస్మా చ్ఛృణు వచో మమ.
భవిష్యసి నృలోకే త్వం రాజపుత్రీ యశస్వినీ,
పాంచాలరాజస్య సుతా ద్రుపదస్య మహాత్మనః.
భవితార స్తత్ర తవ పతయః పంచ విశ్రుతాః,
తై స్సార్థం మధురాకారై శ్చిరం రతి మవాప్స్యసి".

ఆమహర్షి యట్లే యని తన తపశ్శక్తిచేతను యోగశక్తిచేతను అయిదుమూర్తులు ధరించి యామెను సంతోషపెట్టుచు చిరకాలము గడపెను. తరువాత నొకప్పుడు కామసుఖవిరక్తుడై బ్రహ్మనిష్ఠాసక్తుడై ఆమెను విడిచి నివృత్తిమార్గమవలంబించెను. అప్పుడామె నీవు నన్ను విడిచిపెట్టదగదనియు, విషయసుఖసేవనమువలన నాకు సుఖాసక్తి నివర్తింపలేదనియు బ్రార్థించెను.

అప్పుడు మహర్షి నా తపోనిష్ఠకు విఘ్నముచేయుచు నా కవక్తవ్యమును చెప్పితివి కనుక నా వాక్యమును వినుము. నీవు ద్రుపద మహారాజునకు బుత్రికవై పుట్టి కీర్తికలదానవై యుండగలవు. అప్పుడు

నీకు లోకవిఖ్యాతులగు పంచపతు లుండగలరు మధురమూర్తులగు వారితో నీవు చిరకాలసౌఖ్యము ననుభవింపగలవు. అని చెప్పెను.

"సైవం శప్తా తు విమనా వనం ప్రాగా ద్యశస్వినీ,
భోగై రతృప్తా, దేవేశం తపసా౽౽రాధయత్తదా.
నిరాశీ ర్మారుతాహారా నిరాహారా తథైవ చ,
తీవ్రేణ తపసా తస్యా స్తుష్టః పశుపతి స్స్వయమ్.
వరం ప్రాదా త్తదా రుద్ర స్సర్వలోకేశ్వరః ప్రభుః,
భవిష్యతి పరం జన్మ భవిష్యసి వరాంగనా.
భవిష్యన్తి పరం భద్రే పతయః పంచ విశ్రుతాః,
మహేన్ద్రవపుష స్సర్వే మహేన్ద్రసమవిక్రమాః.
తత్రస్థా చ మహత్కర్మ సురాణాం త్వం కరిష్యసి,"

భోగములకు విరక్తి వహింపని యానాలాయని యిట్లు శపింప బడి ఖిన్నురాలై వనమునకుబోయి పరమేశ్వరునిగూర్చి తీవ్రమైనతపము జేసెను. అప్పుడు పరమేశ్వరుడు మెచ్చి సాక్షాత్కరించి ఆమెకోరికనడిగి యామెపై యిట్లు వర మిచ్చెను. నీవు పైజన్మములో నుత్తమస్త్రీవై యుండగలవు. అప్పుడు మహేన్ద్రసమానస్వరూపులును, మహేంద్ర సమానవిక్రములును, లోకవిఖ్యాతులు నగు పతులు నీకైదుగురు కాగ లరు. నీ వప్పుడు దేవతాపక్షమున జరుగు మహాకార్యమునకు నిమి త్తము కాగలవు. అని.

స్త్ర్యువాచ—

"ఏకః ఖలు మయా భర్తా వృతః పంచ త్విమే కథమ్,
ఏకో భవతి నైకస్యా బహవ స్తు ద్బ్రవీహి మే."

అది విని నాలాయని యిట్లనెను. నేనేకభర్తనే కోరియుండగా నైదుగురు భర్తలంటివేమి? ఒక స్త్రీ కొకభర్తయేగాని బహుభర్త లుండరాదే. ఇది నాకు చెప్పుము అని.

మహేశ్వరః—

"పంచకృత్వ స్త్వయా చోక్తః పతిం దేహీ త్యహం పునః,
పంచ తే పతయో భద్రే భవిష్యన్తి సుఖావహాః."

ఆపై పరమేశ్వరు డిట్లనెను- నీకోరికను నాకు వెల్లడించుటలో 'పతిం దేహి' అని యైదుసార్లు నీవనుటచే నీకట్టి వరమీయవలసి వచ్చినది.

స్త్ర్యువాచ—

"ధర్మ ఏకః పతిః స్త్రీణాం పూర్వమేవ ప్రకల్పితః,
బహుపత్నీకృతా పుంసో ధర్మశ్చ బహుభిః కృతః.
స్త్రీధర్మః పూర్వమేవాయం నిర్మితో మునిభి స్సదా,
సహధర్మచరీ భర్తు రేకా ఏకస్య చోచ్యతే.
ఏకో హి భర్తా నారీణాం కౌమార ఇతి లౌకికః,
ఆపత్సుచ నియోగేన భర్తు ర్భార్యాః పరస్స్మృతః.
గచ్ఛేత యా తృతీయ న్తు తస్యా నిష్కృతి రుచ్యతే,
చతుర్థే పతితా నారీ పంచమే బన్ధకీ భవేత్.
ఏవం గతే ధర్మపథే న వృణే బహుపుంస్కతామ్.
అలోకాచరితా త్తస్మా త్కథం ముచ్యేయ సంకరాత్,

ఆపై నాలాయని యిట్లనెను—స్త్రీ కొక్కడే పతియగుట ధర్మమనియు, బహుపత్నులు కలిగియుండుట పురుషునకు ధర్మమనియు, మునులచే బూర్వము నిర్ణయింపబడినది. స్త్రీ కొక్కడే పతియగుట లోకప్రసిద్ధము. ఆపత్కాలమందు నియోగవిధినిబట్టి భర్తకంటె నన్యుడైన పురుషుడు చెప్పబడెను. తృతీయపురుషసంబంధము ప్రాయశ్చిత్తావహము. చతుర్థపురుషసంబంధమున పతితురాలగును. పంచమపురుషసంబంధముచే బన్ధకి యగును. ధర్మమార్గ మిట్లుండుటచే నేను బహుపురుషులను గోరజాలను. లోకవిరుద్ధమైన యీదోషమునుండి నాకు విముక్తి యెట్లు?

"యది మే పతయః పంచ వర మిచ్ఛామి యాచితుమ్,
కౌమారం చ భవే త్సర్వ్వ స్సంగమే సంగమే చ మే

నాకా పంచపతిత్వము తప్పనియెడల— పరమేశ్వరా! నాయాచన నాలకించి యొకవర మనుగ్రహింపుము– ఏకైకపతి సాంగత్యమునందు నాకు కన్యాత్వసిద్ధి కలుగుచుండునట్లు వరమిమ్ము.

రుద్రఉవాచ—

"భోగా నాప్స్యసి సిద్ధించ యోగేన చ మహత్త్వతామ్.
అన్య దేహా న్తరేచైవ రూపభాగ్యగుణాన్వితా.
పంచభిః ప్రాప్య కౌమారం మహాభాగా భవిష్యసి,
గచ్ఛ గంగాం జలస్థా చ నరం పశ్యసి యం శుభే.
త మానయ మమాభ్యాశం సురరాజం శుచిస్మితే,
ఇత్యుక్తా విశ్వరూపేణ రుద్రం కృత్వా ప్రదక్షిణమ్
జగామ గంగా ముద్దిశ్య పుణ్యాం త్రిపథగాం నదీమ్॥

అప్పుడు పరమేశ్వరు డట్లేవరమిచ్చి నీవుజన్మాంతరమందు రూపభాగ్యగుణాన్వితురాలవై యేకైకపతిసాంగత్యములో కన్యాత్వమునే వహించుచు పంచపతులతో బూజ్యురాలవై యుండుదువని యనుగ్రహించి నీవిప్పుడు గంగానదిలో నుండి యక్కడ నీకు గోచరించిన దేవేంద్రుని నా యొద్దకు దీసుకొనిరమ్మని చెప్పగా నామె పరమేశ్వరునకు బ్రదక్షిణనమస్కారములు చేసి వెళ్ళెను.

ఆంధ్రభారతములో కూడ నిట్లున్నది— ఆది. 27.

"అదియును అత్యుగ్రతపంబుసేసిన నీశ్వరుండు ప్రసన్నుండై యు-వరంబు వేడుమనిన నక్కన్యక నాకుం బతిదానంబు బ్రసాదింపుమని యుత్కర్షత్వంబున నేనుమాఱులు వేడినం గరుణించి యీశ్వరుండు నీకు దేహాంతరంబున నేవురు పతు లగుదు రనిన నది యిట్లనియె.–

ఆ. సతికి నొక్కరుండ పతిగాక యేదును
బతులు పలువు రగుట కతల గలదె
లోకనాథయిట్టి లోకవిరుద్ధంపు
వరము వడయ నమరవరద యొల్ల.

వ. అనిన దానికి రుద్రుం డిట్లనియె.

క. నావచనంబున నీక,
య్యేవురు పతులందు ధర్మ మెడపకయుండు
గావున నిట్టి వరంబిం
దీవరదళనేత్రి యిచ్చితిని దయతోడన్.

వ. అనిన నది యట్లేని నయ్యేవురు పతులందును బ్రత్యేకసంగమంబు
నను నాకు గౌమారంబును బతిశుశ్రూషాసిద్ధియు సౌభాగ్యం
బునుం బ్రసాదింపవలయు ననిన రుద్రుండు దాని కోరిన వరంబు
లెల్ల నిచ్చిగంగ తీరంబున నున్న యింద్రు నాయొద్దకు దోడ్కొని
రమ్మని పంచిన.

ఇది నాలాయన్యుపాఖ్యానము. ఈయుపాఖ్యానమునుగూర్చి
నీలకంఠాచార్యు లిట్లు వ్రాసియుండెను—

"యథా చ తే దదు"రిత్యాదినా"త్రిపథగాం నదీ"మిత్యన్తో నాలా
యన్యుపాఖ్యానగ్రన్థో౽ధ్యాయద్వయాత్మకః క్వచిత్పుస్తకే పఠ్యతే"

ఈయుపాఖ్యానగ్రంథ మొక్కపుస్తకమునందు గనబడుచున్నది.
అని గ్రంథసందర్భ మిట్లుండ ప్రతివాదుల ధోరణి యట్లున్నదో
చూడుడు—

—: ప్రతివాదిప్రసంగ పరామర్శము :—

మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది— "ఆంధ్రలిపిలో
ముద్రితమగు సంస్కృతభారతమున నాలాయన్యుపాఖ్యానమాది

"ప్రసీద భగవన్ మహ్యం నమా ముత్స్రష్టుం మర్హసి,
అవితృప్తాస్మి బ్రహ్మర్షే కామానాం కామసేవనాత్."

విషయసుఖసేవనమున కలనడుటనుబట్టి నాకు విరక్తి కలుగ లేదు. నాథా? నన్ను విడువదగదు. అనుగ్రహింపుము. అని యామె ప్రార్థించినట్లు గ్రంథమునం దుండ, వీరు— "నీరతిచే నాగుహ్యేంద్రియము తృప్తినొందక బాధనొందుచున్నది. ఏరీతినైన తృప్తినొందింపు మని పతిని వేధించినది" అని వ్రాసి తమ వెకిలితనమును వెల్లడించినారు ఇంతకంటె నింద్యమున్నదా? ఆమె మాటపై మహర్షి—

"యస్మాత్త్వం మాం తు నిశ్శంకా హ్యవక్తవ్యం ప్రభాషసే,
ఆచరన్తీ తపోవిఘ్నం తస్మాచ్ఛృణు వచో మమ."

నాతపమునకు విఘ్నకరమై నా కిప్పుడు అవక్తవ్యమైనట్టి మాటను నిశ్శంకగా (నివృత్తిమార్గ మవలంబించియున్నపుడు ప్రవృత్తిమార్గ ముపదేశించుట తగదను శంకలేక) చెప్పితివి. కనుక నీకు ముందుజన్మములో పంచపతిత్వము సంభవించు నని ప్రసంగించి నట్లున్నది. ఇందు 'అవక్తవ్యం ప్రభాషసే' అనుటలో గుహ్యేంద్రియతృప్తి కాలేదను మాటయే అవక్తవ్యమును దురభిప్రాయముతో ప్రతివాదిధోరణి హేయముగా నడచినది.

విద్యాగంధము లేనివారి కంతకంటె దూరముగా బుద్ధిపోవునా? విరక్తావస్థలో సుఖ మేదియో, దుఃఖ మేదియో శుకయోగి చెప్పిన విషయము దేవీభాగవతమం దిట్లున్నది—

"విరక్తస్యాత్మరక్తస్య సుఖ మేకాన్తసేవనమ్,
ఆత్మానుచిన్తనం చైవ వేదాన్తస్య చ చిన్తనమ్,
దుఃఖం తదేత త్సర్వం హి సంసారకథనాదికమ్."

దీనినిబట్టి విషయసుఖవిరక్తునకు విషయసుఖోపదేశము, నివృత్తిమార్గనిష్ఠునకు ప్రవృత్తిమార్గోపదేశము దుఃఖకరమగుటచేత విరక్తావస్థ

యందున్న మౌద్గల్యమహర్షికి అసమయమందు సంసారమునకు సంబంధించిన నాలాయనీవాక్యము దుఃఖహేతువగుటచే అవక్తవ్యమైనది. ప్రవృత్తిమార్గములో నామెను సంతోషపెట్టదలచిన మహర్షి "కథం త్వాం రమయామి హా" అని యామె నడిగినపుడు "పంచధా ప్రవిభక్తాత్మా రమయ త్వమ్" అను నాలాయనీవాక్యము అప్పటిప్రవృత్త్యవస్థలో వక్తవ్యమే యైనది. ఆవాక్యమే విరక్తావస్థనుబట్టి అవక్తవ్యమైనది. ఇది దీని పరమార్థము ఇది విద్వద్వేద్యమె కాని విమర్శక వేద్యముగాదు కనుకనే యీవిమర్శకుడు అట్టి యసభ్యప్రసంగమును జేసెను.

మౌద్గల్యునిచే, బంచపతిత్వము గలుగునట్లు శప్తురాలైన నాలాయని ఆలోకవిరుద్ధవిషయమును సవరణజేసికొనుటకై తపము జేసితన శాపపంచపతిత్వమును అధర్మము గానట్లును, ప్రత్యేకపతిసాంగత్యమున గన్యాత్వము సిద్ధించునట్లును పొందిన యీశ్వరవరమునుబట్టి సవరణ జేసికొనినట్లు గ్రంథము బోధించుచుండ మౌద్గల్యునిచే పంచపతిత్వమునకు శప్తురాలై ఆపంచపతిత్వమునకై రుద్రునిగూర్చి తపముజేసినదని తెల్పుచు—

"మౌద్గల్యునిచే బంచపతిత్వమునకు శప్తురాలైన నాలాయని రుద్రునిగూర్చి పంచపతిత్వమునకై యేల తపముచేయవలసి వచ్చెనో" అని గ్రంథము నాక్షేపించిరి. ఇది కేవల మజ్ఞానము.

ఇట్లా నాలాయనీకథాస్వరూపమును వ్యత్యస్తము జేసి చూపి యటుపై స్వాభిప్రాయము నెట్లు ప్రకటించినారు?

"పై యుపాఖ్యానములను విమర్శించి చూడగా ద్రౌపది హిమవత్పర్వతోత్తరభాగమున మౌద్గల్యుని వరించి దుర్భగరోగిణి యగుటచే మౌద్గల్యునివలన దృష్టిలేక వెడలగొట్టబడి భరతఖండమున కేతెంచి యాజ్ఞద్రుపదుని సంతతికై హోమము జేసినట్టి

వాని) నాశ్రయించి ద్రుపదుని యజ్ఞవేదికకు గొనితేబడియుండు నని తోచుచున్నది.” అని.

వెనుక చూపిన కథలో ద్రౌపది పూర్వజన్మములో నాలాయని యనియు, అనాలాయనికి భర్త మౌద్గల్యుడనియు, నుండగా ద్రౌపదికి భర్త మొదట మౌద్గల్యుడని ప్రతివాదులకు విమర్శించిచూడగా దోచి నదట! “కుమారీచాపి పాంచాలీ వేదీమధ్యాత్సముత్థితా” అని యాజో పయాజు లనబడు మహర్షుల మంత్రశక్తివలన వేదీమధ్యమునుండి ద్రౌపది యుద్భవించినదని గ్రంథమునం దుండగా మొదటి భర్తయగు మౌద్గల్యునివలన తృప్తిపడనట్టి ద్రౌపది వెడలగొట్టబడి భరతఖండము నకు వచ్చి యాజు నాశ్రయించి ద్రుపదుని యజ్ఞవేదికకు గొనితేబడి యుండు నని విమర్శించి చూడగా వీరికి దోచినదట ఆహా! విమర్శకుని చూపు ఇట్లుండు నన్న మాట. ఇట్టి చూపున్న వాడే విమర్శకుడన్న మాట! ఇట్టి విమర్శకుడే విద్యాధికుడైన పండితుడన్నమాట. ఇట్టివాడే ఉన్నదున్నట్లు చెప్పువాడన్న మాట. ఇట్టివాడే విద్యాధికులనిపించుకొనువారి కాదరపాత్రుడన్న మాట. ఇట్టివాని వ్రాతలే పాఠ్యగ్రంథము లన్నమాట! “శాంతంపాపమ్.”

ఈవిమర్శకుని వెనుకకు బెట్టి మఱియొకవిమర్శకుని ధోరణి నవ లోకింతము—కోటమర్తి చినరఘుపతిరావుగారి సుయోధనవిజయము ఇది సీసమాలికగా వ్రాయబడినది. అందు దుర్యోధనముఖమున ద్రౌపదీపాండవ శ్రీకృష్ణ వేదవ్యాసప్రముఖులు నిందింపబడి దుర్యోధను డభినందింపబడినాడు. అందు “తగ పతివ్రత యంచు ద్రౌపది నన రాదు. కులకాంత కాదట్టి కోమలాంగి” అని కవిత్వమల్లినారు. ఆవ్రాత నవలోకింతము—

—:“నాలాయని కామజిత” యనుప్రసంగము—తన్నిరాకరణము:—

“పూర్వజన్మంబులో పొలతి మౌద్గల్యుని భార్య యామె
నటంచు వ్యాసుడనడె! అప్పు డామౌద్గల్యు డధిక రోగంబున బాధ

లోఁ దుచునుండ పడతియపుడు, వానిని యుపచారవర్తనాదికముల
దనుపఁగ సంతసమున నతఁడు, నీవు కోరెడి వరం బిచ్చెద గైకొను
మని దెల్ప కాంతయు మదిని మెచ్చి, కామరూపంబును గ్రహించి
కామభోగంబుల నొనగూర్ప కాంత గోరె, మౌద్గల్యు డక్కాంత
మది గల్గు కోరిక లొనరించి తుష్టుడై యుర్విఁ విడిచె కాని కామిని
తృప్తిగాఁ చంగ లేదప్డు కామజిత యనంగ కాంతకు తగు, కులకాంత
కామంబు గెలువంగవలె గాక యీరీతి కామార్తి యింతి కగునె!!

ఈవిమర్శకుని వ్రాత గాథకు సంబంధించియే నడచినది. కాని
'మౌద్గల్యుడు తుష్టుడై యుర్వి విడిచెకాని కామిని తృప్తిగాచంగ లేదు'
అని వ్రాయుటలో ఉర్విని (భూమిని) మౌద్గల్యుడువిడిచెను కాని కా
మిని తృప్తిగాఁచ లేదు. అని యర్థము స్ఫురించి భర్తగతించిన పిమ్మ
ట గూడ నామె కాముకురాలై యుండె నను దురభిప్రాయము
గలిగించుచున్నది. కనుక నే ఆపుస్తకములోని, తొలిపలుకులో గరగిపా
టిరామమూర్తి బి. యే. గారు— "పూర్వజన్మములో ద్రౌపది మౌ
ద్గల్యుని భార్య. అతడు పరిచర్యలు చేయు ద్రౌపదిని వరము కోరుకొ
మ్మన కామభోగంబులం గోర నతఁడామె కోర్కె దీర్చి దివి కేగె.
కాని యామె భోగంబులం దృప్తి కాంచ లేదు" అనియే దానియర్థము
వ్రాసినారు.

ఆంధ్రభారతములో "తృప్తుండై మౌద్గల్యుండు దానివిడిచి
ఘోరతపంబు సేసి" అనియే యుండుటచే నాతడు భార్యను విడిచెను.
గాని భూమిని విడువ లేదు అందుచే "ఒనరించి తుష్టుడై యుర్విఁవిడిచె"
అనికాక 'ఉవిద విడిచె' అనిప్రతివ్రాదులు దిద్దుకొనవలయును.

దాంపత్యానుబంధమున మౌద్గల్యుడు కామోపభోగము లను
భవించి విరక్తుడై తపోనిష్ఠ నవలంబింప నట్టి విరక్తి యామెకు లేకుండె

ననియు, ఆంధ్రభారతోక్తి ననుసరించి "కాలవశంబున శరీరంబు విడిచి కాశిరాజను రాజర్షికిం బుట్టెను." అనియు తేలినది.

ఆమెకుగల కామోపభోగలాలసత్వము భర్తృసంబంధపురస్కృతమైనదిగాని యన్యవిధమైనది కాదు. అదియే కులకాంతాలక్షణము.

"ధర్మే చ, అర్థే చ, త్వయైషా నాతిచరితవ్యా. నాతిచరామి."

అను శపథములో జరిగిన వివాహవిధినిబట్టి ఒక్కమోక్షములో దప్ప తక్కిన ధర్మార్థకామములనబడు త్రివిధపురుషార్థములందును సతీపతుల కవినాభావసంబంధము శాస్త్రీయము. అందు విషయసుఖ రూపమైన కామము అనుభవింపబడుటకై వివాహాదిపూర్వకమైన భార్యాభర్తృభావము ధర్మానుబద్ధము.

ఈ సిద్ధాంతమునుబట్టి స్వేచ్ఛగా గాక ధర్మానుబద్ధముగా కామసుఖ మనుభవింపబూనువారు కామమును జయించినవారును స్వేచ్ఛగా కామసుఖ మనుభవింపబూనువారు. కామముచే జయింపబడినవారును అగుదురు. తనకవశ్యానుసరణీయమైన శాస్త్రీయమార్గములో తన కామమును నడుపుట కామమును జయించుట కాదా! తన కామముచే తన కనుసరణీయమైయున్న శాస్త్రీయమార్గమును విడిచి యపమార్గమున బడుట కామముచే జయింపబడుట కాదా!

కనుక మాద్గల్యముని పత్ని తన పతితోడనే కామసుఖానుభవము నపేక్షించి శాస్త్రీయమార్గము నందే కామమును నడిపినదగుటచే కామమును జయించినదియె కాని కామజిత(కామముచేజయింపబడినది) కాదు. అందుచే—

"కామజిత యనంగ కాంతకు దగు, కులకాంత కామంబు గెలువంగ వలెగాక యిారీతి కామార్తి యింతికగునె"

అను వ్రాత పరాస్తమైనది.

—: "నాలాయని యుత్తరజన్మములో కామంబు దీర్చెడి కాంతునికై తపము జేసె" ననుప్రసంగము—తన్నిరాకరణము :—

"మఱియొండు జన్మంబు మానిని తా దాల్చి కామంబు దీర్చెడి కాంతుని కయి! యీశుని బ్రార్థింప నేవగెను తుచ్ఛమా కామంబు దీర్చెడి కాంతునికయి! యేనాతి యీశుని బ్రార్థింప దేనాడు అందు లకై జన్మ లంద రెవరు"

ఈప్రతివాదులు చూపిన యీజన్మపరంపర సంస్కృతభార తోక్తముకాకపోయినను ఆంధ్రభారతానుగుణమై యున్నందున నాగ్రంథమునుబట్టియె పరిశీలింతము—

"అది... కాలవంశంబున శరీరంబు విడిచి కాశిరాజను రాజర్షికిం బుట్టి పెరుగుచుం గన్యాత్వమున బెద్దకాలంబుండి తన దౌర్భాగ్యంబునకు నిర్వేదించి పతింగోరి పశుపతి నుద్దేశించి యుగ్రతపంబు సేయుచు న్నంత"(ఆంధ్రభా)

ఇచ్చట మౌద్గల్యపత్ని యగు నాలాయని మరచటి జన్మమున రాజర్షికి పుత్రికయై పుట్టి కన్యాత్వముతోడనే కాలముగడపుచు దురదృష్టము వలన వివాహముకాక పతినుద్దేశించి తపముచేసిన దని యున్నది.

ఈప్రతివాదులవ్రాతలో "కామంబు దీర్చెడి కాంతునికయి యీశుని బ్రార్థించిన" దని యున్నది. ఈకామప్రసక్తి ప్రతివాదిధోరణిలోనిది గాని యారాజర్షిపుత్రికాహృదయములో నున్నది గాదు. మూలమునకు విరుద్ధముగా నున్న వీరి యీవ్రాత హేయము.

"తుచ్ఛమా కామంబు దీర్చెడి కాంతునికయి! యేనాతి యీశుని బ్రార్థింప దేనాడు అందులకై జన్మ లంద రెవరు"

అని ప్రతివాదులన్నట్లు ఈనాతికూడ అందుకై ప్రార్థింపలేదు. అందులకై జన్మింపనులేదు.

“భర్తా నాథో గురు ర్భర్తా దేవతా దైవతైః సహ,
భర్తా తీర్థశ్చ పుణ్యం చ నారీణాం నృపనందన.!!

అను పద్మపురాణవచనానుసారము, ప్రభుగురుదేవతాతీర్థపుణ్యస్వరూపు డగు భర్త యొక్క ప్రాపు స్త్రీలకు ముఖ్యముగా విహిత మగుటచే నామె పతికై తపముచేయుట అక్రమ మనువా డుండడు. అందుచే నామె పూజ్యురాలు. పైన జూతము—

“ఈకాంత ప్రార్థన లీలందు వినుచు సాక్షాత్కరింప మగువ సంభ్రమమున పతి పతి యని తాను పలుసార్లు పలవించె. భగవంతు దర్శనభాగ్య మబ్బ మోక్షంబు గోరక మగుదయు కామార్తయై తాను పలవింప నగునె”

భగవంతుడు ఆకాంత ప్రార్థన విని సాక్షాత్కరించెనట. ఆమె పతి పతి యని పలుసార్లు పలికినదట. భగవంతుని దర్శనమైనపుడు మోక్షమును గోరక పతినిగోరుట కామార్తురాలిలక్షణము కాదా అని వీరి యాక్షేపము. అసలు స్త్రీకి ఉపాస్యదేవత పతి. ఆమె ప్రార్థించిన దాపతికొరకు. ఈశ్వరుడు సాక్షాత్కరించినది ఆమె యొక్క ఆ ప్రార్థనను సఫలముచేయుటకు. ఇట్టిస్థితిలో సాక్షాత్కరించిన యీశ్వరుడు నీసంకల్ప మేమని యడిగినపుడు పతి యని చెప్పవలయునా? మోక్ష మని చెప్పవలయునా? భగవంతుని దర్శనము కలిగినవారందరు మోక్షమునే కోరినారా? పతికొరకు భగవంతు నారాధించిన సాధ్వి ధర్మాత్మురాలా? కామార్తురాలా? కనుకనీ యాక్షేపము నిరస్తమైనది.

‘శివుడు దయ గల్గి తన్వికి దర్శనం బిచ్చినచిత్తశాంతంబునుచేర్చుకొనక,
సంభ్రమింపదగునె సాక్షాత్కరించిన శివుడీమెమాటలు చేరివినడా’

శివుడు దయతో దర్శనమిచ్చినపుడు చిత్తశాంతి వహింపక సంభ్రమింపదగునా? అని యాక్షేపము. ఐతే ఆమెకు చిత్తశాంతి

కలదో లేదో గ్రహింపగలవాడు సాక్షాత్కరించి యామెకు గోరినవర మిచ్చిన ఆశివుడా? ఈచినరఘుపతిరావుగారా?

"సాక్షాత్కరించిన శివు డీమె మాటలు చేరి వినడా?" అనుచున్నారు. శివుడు సాక్షాత్కరించుటచేత నామె మాటలు వినినట్లా? ఆమె మాటలు వినుటకై సాక్షాత్కరించినట్లా? సర్వజ్ఞుడైన శివుడు, అలభ్యమైన తన సాక్షాత్కారమును ఏసాధ్వికి గలుగజేసెనో ఆసాధ్వి యోగ్యతను గుర్తింపలేకపోవుట, ప్రతివాదుల దురదృష్టము. పైన జూతము—

"కామాంధురాలైన కాంత యీయామె యటంచు వనితకు వలసిన పతుల నొసగె। దానిచే మీరలు తన్వికి పతులైరి కాంత కామార్తిని గడనబెట్టె। ననుచు వ్యాసుడు దెల్పె।నతివ చరిత్రంబు".

ఇచ్చట, ఆమె కామాంధురా లని శివుడు గ్రహించి యామెకు కావలసిన పతుల నొసగుటనుబట్టి యామె కామార్తిని తొలగించుటకై మీరామెకు పతులై రని పాండవులతో వ్యాసుడు చెప్పియున్నట్లు వ్రాయుచున్నారు. మన మిప్పుడు పరిశీలింపవలసిన దేమనగా ఆమె కామాంధురా లని శివుడు పంచపతిత్వవర మామె కిచ్చెనని వ్యాసుడు చెప్పినట్లున్నదా? 'పతిం దేహి' అనుమాటను ఏకపతితాత్పర్యముతోడనే అయిదుసార్లు ప్రయత్నముగా ననుటనుబట్టి యామెకు పంచపతిత్వవర మిచ్చెనని వ్యాసుడు చెప్పినట్లున్నదా? అనువిషయము. ఆవ్యాసవాక్యము లివి —

"అసీ త్తపోవనే కాచి దృషేః కన్యా మహాత్మనః,
విలగ్నమధ్యా సుశ్రోణీ సుభ్రూ స్సర్వగుణాన్వితా,
కర్మభి స్స్వకృతై స్సా తు దుర్భగా సమపద్యత,
నాధ్యగచ్ఛ త్పతిం సా తు కన్యా రూపవతీ సతీ

తపస్తప్త్వ మథారేభే పత్యర్థమసుఖా తతః,
తోషయామాస తపసా సా కిలోగ్రేణ శంకరమ్.
తస్యా స్స భగవాం స్తుష్ట స్తా మువాచ యశస్వినీమ్,
వరం వరయ భద్రం తే వరదోఽస్మీతి శంకరః.
అథేశ్వర మువాచేద మాత్మన స్సా వచో హితమ్,
పతిం సర్వగుణోపేత మిచ్ఛామీతి పునః పునః.
తామథ ప్రత్యువాచేద మీశానో వదతాం వరః,
పంచ తే పతయో భద్రే భవిష్యన్తీతి భారతాః.
ఏవ ముక్తా తతః కన్యా దేవం వరద మబ్రవీత్,
ఏక మిచ్ఛా మ్యహం దేవ త్వత్ప్రసాదా త్పతిం ప్రభో.
పునరేవాబ్రవీ ద్దేవ ఇదం వచన ముత్తమమ్,
పంచకృత్వ స్త్వయా హ్యుక్తః పతిం దేహీ త్యహం పునః.
దేహ మన్యం గతాయాస్తే యథోక్తం తద్భవిష్యతి,
ద్రుపదస్య కులే జజ్ఞే సా కన్యా దేవరూపిణీ.
నిర్దిష్టా భవతాం పత్నీ కృష్ణా పార్షత్యనిన్దితా,
పాంచాలనగరే తస్మా న్నివసధ్వం మహాబలాః."

(ఆది- అ169)

తపోవనమందు శుభలక్షణములు గలిగి గుణవతియైన ఋషి కన్య యుండెను. ఆమె రూపవతియై యుండియు దురదృష్టముచేత వివాహము కాక పతికొరకు శంకరునిగూర్చి తపముచేయ సంతుష్టుడై శంకరుడు సాక్షాత్కరించి వరమ్మేదను. కోరు మని చెప్పెను. అప్పు డామె సర్వగుణాన్వితుడగు పతిని గోరుచున్నా నని పునః పునః పలికెను. అప్పుడు శంకరుడు నీకు భరతవంశోద్భవులగు పంచపతులు ప్రాప్తింతు రని చెప్పెను. అది విని యామె నీయనుగ్రహముతో నేనొక్క పతినే కోరుచున్నాను. అని నంతట శంకరుడు 'పతిం దేహీ'

అని నీవైదుసారులు పలుకుటనుబట్టి నీకట్టి వరమిచ్చితిని. నీకాపంచప తిత్వము పైజన్మమందు లభించును. అని చెప్పెను. అట్టి వరమును పొందిన ఆఋషికన్య ద్రుపదపుత్రికయై జన్మించినది. మీకు పత్నియై నిర్దిష్టమైనది మీరు పాంచాలనగరమున కేగియుండుడు. అని యేక చక్రపురమందున్న పాండవులతో వ్యాసమహర్షి చెప్పెను.

ఈచెప్పిన మాటలలో ఋషికన్యకకు ఏకపతివాంఛయేగాని బహుపతివాంఛ యెంతమాత్రము లేదని స్పష్టీకరింపబడినది. దీనివలన ఆమెను తమనైజమును బట్టి విమర్శకమ్మన్యులు కామాంధురాలను టయె గాని యామె కామాంధురాలు కాదని తేలినది.

మూలములో లేని విషయ మున్నట్లుగా వ్రాసి యాపుణ్యావని తను గామాంధురా లని ప్రకటించుట నీతిబాహ్యము.

కామాంధురాలు తపము చేయునా? జన్మాంతరములో పంచ పతిప్రాప్తి యగు ననునది కామాంధురాలి కిచ్చెడి వర మగునా? నేనొక్కపతినే కోరుచున్నా ననునది కామాంధురా లగునా? కనుక నీవ్రాత హేయము.

—:దుర్భగశబ్దముపై మ భా. చ. కారుల అసభ్యప్రసంగము—
తన్నిరాకరణము:—

"ఋషికన్య దుర్భగ యనినాడు. దుర్భగ యనగా దుష్టమైన గూఢావయవము కలది యని యర్థమగును. నాలాయన్యుపాఖ్యానములోగూడ (ద్రౌపది పూర్వరూపమున నాలాయని) నాలా యని మౌద్గల్యుని నారహాస్యావయవము నీరతిచే దృప్తినొందలే దనుటచే నాతడు నీకైదుగురు భర్త లగుదురుగాక. అని శపించెనని కలదు. స్త్రీరోగములలో గొందరకు గూఢావయవ ముబ్బెత్తుగ నుండుననియు రతియందసంతృప్తి కలవారై బహుపతిత్వము గోరు

దురనియు ఆరోగనివృత్తిని విద్యుత్సాధనములచే వైద్యులు చేతురనియు కలదు. అట్టిరోగమే ద్రౌపదికి పూర్వరూపమున నుండె. నని తలపవలసియున్నది "(పు. 155)

ఈప్రతివాదులు గ్రహించిన దుర్భగము, పూర్వోక్తవ్యాపవాక్యగ్రంథములో "కర్మభి స్స్వకృతై స్సా తు దుర్భగా సముపద్యత" అనువాక్యములోనిది దీని యర్థ మాంధ్రభారత మందిట్లున్నది—

సీ. తా నొక్కమునికన్య తనకర్మవశమున
బతిబడయంగ నోపక యుపేత
దౌర్భాగ్యయై ఘోరతప మొనరించిన ...

ఇట్లు దుర్భగాశబ్దమునకు ఉపేతదౌర్భాగ్యయై(దురదృష్టవతియై) అనివ్రాసిన ఆంధ్రభారతకారునియర్థము, విమర్శకమ్మన్యునకు రుచించునా? శ్లోకములో "దుర్భగా సమపద్యత, నాధ్యగచ్ఛత్పతిమ్" అని దుర్భగయై పతిని బొందలేకపోయెనదని చెప్పబడినది. ఆమెకు చెప్పిన విశేషణములు:— మహాత్మనః ఋషేః కన్యా, విలగ్నమధ్యా, సుశ్రోణీ, సుభ్రూః, సర్వగుణాన్వితా రూపవతీ, సతీ, అనునవి. ఇవి పతిప్రాప్తికై దృష్టకారణసామగ్రి యామెయందు సమగ్రముగా నున్నదని వెల్లడించుచున్నవి. ఇట్లుండియు దురదృష్టముచే పతిని బొందలేకపోయిన దని శ్లోకతాత్పర్యము.

ప్రతివాదులు చెప్పిన యర్థము గ్రహించినయెడల బహుపతిత్వమును గోరు రోగము గలఆమె పతిని బొందలేదు. ఉగ్రతపమును చేసినది. నాకొక్కపతియే కావలె నన్నది. అను విషయ మంతయు నసంగత మగును.

ఇంకొకటి— వెనుక నాలాయన్యుపాఖ్యానపరిశీలన సందర్భములో జూపబడిన యీప్రతివాదివ్రాతలో— "ద్రౌపది మౌద్గల్యుని వరించి

దుర్భగరోగిణి యగుటచే తృప్తి లేక వెడలఁగొట్టబడి యాజు నాశ్రయించి ద్రుపదుని యజ్ఞవేదికకు గొనితేబడియుండు నని విమర్శించి చూడగా తోచుచున్నది'' అనియున్నది.

ప్రస్తుతప్రాతిలో— "దుర్భగరోగము ద్రౌపదికి పూర్వరూపమున నుండె నని తలపవలసియున్నది." అనియున్నది.

ఈవ్రాతలకు గల పరస్పరవిరోధము మాట అటుండనిండు. వీరినిర్ణయము 'ద్రౌపదియే దుర్భగరోగిణి' అని దీనికి ప్రమాణము—

"అసీ త్తపోవనే కాచి దృషేః కన్యా మహాత్మనః,
......సా తు దుర్భగా సమపద్యత"

అను వాక్యముకద! ఇది ద్రౌపది దుర్భగ యని చెప్పుచున్న దన్నమాటా! ఐతే—

"కుమారీ చాపి పాంచాలీ వేదీమధ్యాత్సముత్థితా,
సుభగా దర్శనీయాంగీ స్వసితాయతలోచనా".

(అది. 1167)

అనువాక్యము ద్రౌపది సుభగ యని చెప్పుచున్నదే. కనుక ద్రౌపది సుభగయేగాని దుర్భగ కాదు. దుర్భగ యని చెప్పబడినది. ఋషికన్యయె కాని ద్రౌపదికాదు. ఆదుర్భగశబ్దమునకు దురదృష్టమర్థము కాని ప్రతివాదికి తోచిన యర్థము కాదు. సౌభాగ్యశబ్దప్రకృతి సుభగశబ్దము దౌర్భాగ్యశబ్దప్రకృతి దుర్భగశబ్దము. కనుక ప్రతివాది దసభ్యప్రసంగమగుటచే హేయము.

—: "పతివ్రత యని ద్రౌపది ననరా"దను ప్రసంగము—
తన్నిరాకరణము :—

"ఇహలోకసౌఖ్యంబు నింతి వీడగ లేక మూడుజన్మంబులు ముగుద దాల్చె! ఇంద్రియంబులఁ గెల్వ. నెరుగని యాకాంత మీఁతోడ

పొత్తుండి మెలగగలదె! ఈలేమ కామార్తి నెరుగదు తనహృద్దు విశ్వ నింద్యంబుగా వెలయుచుంట! అంత కామార్తయూ అతివ మానస మెప్డు వ్యభిచరింపకుండు టరుదుగాన! తగ పతివ్రతయంచు ద్రౌపది ననరాదు. కులసతి గాదట్టి కోమలాంగి.”

ఇచ్చట, ద్రౌపది యిహలోకసౌఖ్యము వీడలేక మూడుజన్మము లెత్తిన దని యొక యాక్షేపము. వీరి కొకింత బోధింతము—

పరమార్థమునకు బాధకమైన ఇహలోకసౌఖ్యము త్యాజ్యమనియు, పరమార్థమునకు బాధకము కానట్టి యిహలోకసౌఖ్యము పూజ్యమనియు శాస్త్రమర్యాద.

భర్తా నాథో గురు ర్భర్తా దేవతా దైవతై స్సహ,
భర్తా తీర్థశ్చ పుణ్యం చ నారీణాం నృపనందన.

అను వచనానుసారము స్త్రీకిభర్తృసేవయే పరమార్థసాధనము. భర్తృసే ..మూలకమైన ఐహికసుఖము స్త్రీకి పూజ్యము. కనుక భర్త్రధీనురాలై యుండి పూజ్యమైన యైహికసుఖమును గోరినట్టి సాధ్విని, ఇహలోకసౌఖ్యము వీడలేకపోయిన దని యాక్షేపించుట అజ్ఞానము.

“మూడు జన్మంబులు ముగుద దాల్చె” నట! ఇహలోకసౌఖ్యము వీడలేకనట! ఆమూడుజన్మములు ఆంధ్రభారతానుసారము మౌద్గల్యమునిపత్ని, రాజర్షిపుత్రి, పాండవపత్ని అనునవి. అందు మొదటిది.—

“ఇది వొల్లి నాలాయుని యైన యింద్రసేన యనంబరగిన పరమపతివ్రత. మౌద్గల్యుండను మహామునికి భార్య యయి యమ్మునిం గుష్ఠవ్యాధితత్వగస్థిభూతశరీరు, వయోవృద్ధు, వలీపలితధరు, దుర్గంధవదను, దుఃఖజీవు, నతికోపను, విశీర్యమాణనఖత్వచుం బరమభక్తి నారాధించి తదుచ్ఛిష్టంబు గుడుచుచు”

కాలము గడిపిన పరమపతివ్రతాజన్మము. రెండవది—

“కాశిరాజను రాజర్షికిం బుట్టి పెరుగుచు గన్యాత్వమున బెద్ద కాలంబుండి పతింగోరి పశుపతి నుద్దేశించి యుగ్రతపంబు సేయుచు”

కాలము గడిపిన యుత్తమజన్మము మూడవది- ద్రుపదుని యజ్ఞవేదికనుండి యావిర్భవించి పాండవధర్మపత్నియై విరాజిల్లినద్రౌపదీజన్మము. అస్వతంత్రురాలై యొక భర్త యాజ్ఞకు లోనై పడియుండ దలచి పతికొరకు జన్మము ధారపోసి తపముచేసి పరమేశ్వరానుగ్రహపాత్రమై వెలసిన సాధ్విని, ఇహలోకసౌఖ్యమును వీడలేకపోయిన దనుట అజ్ఞానము. ఆమె ఇంద్రియంబుల గెల్వ నెరుగని దనుటగూడ నట్టిదే.

కుష్ఠవ్యాధిదుర్గంధాదియుక్తుడైన భర్తను ఉచ్ఛిష్టాన్నభక్షణాదిశుశ్రూషణములచే ననన్యసాధారణముగా నారాధించినట్టిది, యింద్రియంబుల గెల్వ నెరుగనిదియా? “జలానిలాహారయై, నిరాహారయై, యేకపాదంబున నిల్చి పంచాగ్నిమధ్యంబున నుండి పశుపతి నుద్దేశించి యత్యుగ్రతపము చేసినట్టిది ఇంద్రియంబుల గెల్వ నెరుగనిదియా?

ఇంద్రియపారవశ్యమున గాక పరమేశ్వరవరరూపమగు విధిబలమున పంచపతిత్వమును ధర్మానుబద్ధముగా వహించి సకలమునిజనసంస్తుతయై, పూర్వజన్మశుభవాసనావాసితాంతఃకరణయై, అయోనిజయై, లోకోత్తరమహిమాన్వితయై విలసిల్లిన పాండవధర్మపత్ని యింద్రియంబుల గెల్వ నెరుగనిదియా?

“ఈలేమ కామార్తి యెరుగదు తనహద్దు విశ్వనింద్యంబుగా వెలయుచుంట” అట! విశ్వనింద్యముగా వెలయుట అనగా నేమి? ద్రౌపదికి పంచపతిత్వము విశ్వనింద్యమనియా? ఆమె పంచపతిత్వము విశ్వనింద్యమనుట- ఆమెనాకట్టి సంకల్పము లేదు. అది ధర్మవిరుద్ధము. అని చెప్పుకొనుచుండ, నీకు నేనొసగెద పంచపతిత్వము ధర్మ్యము, నీకు

ప్రత్యేకపతిసాంగత్యమున కన్యాత్వ మనుగ్రహించితిని, అని వరమిచ్చిన పరమేశ్వరుడువిశ్వనింద్యుడనుటే. కనుక పరమేశ్వరప్రసాదితమైన ఆమె పంచపతిత్వము విశ్వవంద్యముగాని విశ్వనింద్యముగాదు.

ఇట్టిస్థితిలో "ఆమె కామాతురాలు, ఆమె మానసము వ్యభిచరింపకుండు టరుదు, ద్రౌపది పతివ్రత యనరాదు, కులసతిగాదట్టి కోమలాంగి" ఇత్యాదిప్రతివాదిదురుక్తులు నింద్యములు.

ఈప్రతివాదిధోరణి—

యథా స్త్రీణాం తథా వాచాం సాధుత్వే దుర్జనో జనః,
దేవ్యా అపి హి వైదేహ్యా స్సాపవాదో యతో జనః.
రక్షోగృహస్థితి ర్మూలం వహ్నిశుద్ధా త్వనిశ్చయః,

అని యుత్తరరామచరిత్రములో భవభూతి మహాకవి చెప్పినట్లున్నది. పాతివ్రత్యమున కాదర్శమై పరమపవిత్రురాలైన సీతామహాదేవియెడల జనుడు దోషదృష్టి గలిగియున్నపుడు స్త్రీల పాతివ్రత్యము పట్ల జనుడు దౌర్జన్యముగలిగియుండుననుట కభ్యంతరమున్నదా?

నాడు సీతామహాదేవికి సంభవించిన రాక్షసగృహస్థితి ఆదోషదృష్టి కాధారమై నాడామె ప్రదర్శించిన అగ్నిశుద్ధి గణ్యత లేని దయిపోయినది. ఇదియే దౌర్జన్యలక్షణము.

లోకములో తానే విషయమును నూహించునో దాని కసాధారణ కారణముండవలయును. దానికి బాధకప్రమాణము లేకుండవలయును. ఇట్టిస్థితిలో పరస్త్రీని బలాత్కరించిన చచ్చెద వని రావణాసురునకున్న శాపములబట్టి సీతామహాదేవికి ప్రాప్తించిన రాక్షసగృహస్థితి ఆమె యందూహింపబడు పాతివ్రత్యహానికి అసాధారణకారణము కానేరదు. దాని కగ్నిశుద్ధిరూపమైన బాధకప్రమాణము లేకపోలేదు ఆహా!

లేనిదోష ముద్ఘోషించుట దుర్జనకృత్యము. వ్యక్తిప్రభావము గణింపక లేనిదోష ముద్ఘోషించుట అంతకంటె దుర్జనకృత్యము. అసాధారణకారణము గ్రహింపక వ్యక్తిప్రభావము గణింపక లేనిదోషముద్ఘోషించుట అంతకంటె దుర్జనకృత్యము. బాధకప్రమాణము విశ్వసింపక అసాధారణకారణము గ్రహింపక వ్యక్తిప్రభావము గణింపక లేనిదోష ముద్ఘోషించుట అంతకంటె దుర్జనకృత్యము.

ద్రౌపదికి పంచపతిత్వము ధర్మవిరుద్ధ మగు నని భావించిన ద్రుపదమహారాజుతో—

"నను వక్ష్యామి సర్వేషాం పాంచాల శృణు మే స్వయమ్,
యథాఽయం విహితో ధర్మో యతశ్చాఽయం సనాతనః."

అని యుపక్రమించి చెప్పిన వేదవ్యాసభగవానుఁడు— ధర్మవిరుద్ధముగాదు. ధర్మ్యమే యని పూర్వవృత్తాంతముతో నిరూపించి, ద్రుపదునకు దివ్యదృష్టి ననుగ్రహించి ద్రౌపదీపాండవుల పూర్వరూపసందర్శనభాగ్య మాతనికి గలిగించి ఆపంచపతిత్వ మామెకు ధర్మవిరుద్ధముగాదను నిరూఢిని ప్రత్యక్షసిద్ధము గావించుటచేతను, అదిపరమేశ్వరవరప్రాప్తమగుటచేతను ధర్మ్యమైన పంచపతిత్వము "ద్రౌపది పతివ్రత కాదు" అను ప్రతివాదుల యూహకు అసాధారణకారణము కాదు.

ఆపంచపతిత్వవర మిచ్చినపుడు—
"అన్యదేహాంతరే చైవ రూపభాగ్యగుణాన్వితా,
పంచభిః ప్రాప్య కౌమారం మహాభాగా భవిష్యసి."

అని నీవు ప్రత్యేకపతిసాంగత్యమున కన్యాత్వమును వహించుచు పూజ్యురాలవై యుందు వని పరమేశ్వరుడు ప్రతిపాదించుటచే నట్టి పరమేశ్వరుని యమోఘవచనము "ఆమె పతివ్రత కా"దను ప్రతివాదుల యూహకు బాధకప్రమాణమై యున్నది.

నాఁడు కురుసభలో దుశ్శాసనుఁడు చేయు వస్త్రాపహరణదుష్కార్యములో ద్రౌపదీమహత్త్వమే యీతని దుండగములు నణచివేయు నని భీష్మాదు లుపేక్షించియుండ అనంతవస్త్రావిర్భావమున దన్నుదానే కాచికొనిన ద్రౌపదియొక్క పాతివ్రత్యప్రభావము జగద్విదితమయి యున్నది.

ఇట్లుండ తమయూహకు అసాధారణకారణ మరయక, బాధక ప్రమాణము విశ్వసింపక, ద్రౌపదీప్రభావము గణింపక 'ద్రౌపది పతివ్రత గాదు' అని ప్రతివాదులుచేయు ప్రసంగము సీతామహాదేవినిగూర్చి నాఁడు చేసిన రజకప్రసంగమువంటిదే కనుక ప్రాజ్ఞులకు పరిత్యాజ్యము.

ఇంతవరకు ద్రౌపదీపూర్వజన్మవృత్తాంతముపవిత్రమైనదని ప్రతివాదిప్రసంగనిరాకరణపూర్వకముగా నిరూపింపబడినది. ఇక ద్రౌపదీ జన్మవృత్తాంతము నిరూపింపబడుచున్నది—

—: ద్రౌపదీజన్మవృత్తాంతము :—

ద్రుపదమహారాజు తాను ద్రోణునకు జేసిన యవమానమును బట్టి దనకు ద్రోణాచార్యులశిష్యులచే జేయించిన న్యూనతకు బరితపించి ద్రోణాంతకుడగు పుత్రు నుద్దేశించి బ్రహ్మనిష్ఠులును మంత్రద్రష్టలును అగు యాజోపయాజు లను మహర్షుల నాశ్రయించి శ్రౌతాగ్ని సాధ్యమై పుత్రోత్పత్తిసాధనమై యున్న కర్మవిశేషమును యాజోపయాజుల ఆర్త్విజ్యమున గొంతకాలము జరిపినపుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు యగ్నికుండమునుండియు, ద్రౌపది వేదీమధ్యమునుండియు నావిర్భవించిరి. ఈవిషయమిట్లు చెప్పబడినది—

"భారద్వాజస్య హన్తారం సోఽభిసన్ధాయ భూపతిః,
ఆజహ్రే తత్తథా సర్వం ద్రుపదః కర్మసిద్ధయే.
యాజస్తు హవనస్యాన్తే దేవీ మాజ్ఞాపయ త్తదా,

ప్రేహి మాం రాజ్ఞి పృషతి మిథునం త్వా ముపస్థితమ్."
వ్యా-ప్రేహి=ప్రకర్షేణ శీఘ్రమేహి; హవి ర్గ్రహీతు మితి శేషః॥

ద్రోణాంతకుడైన పుత్రునికొరకు ద్రుపదుడు సంకల్పించి కర్మసిద్ధికై సర్వము నిర్వహించెను. హోమాంతమందు భవిష్యద్విషయగ్రహణశక్తిగల యాజుడు-నీకు స్త్రీపురుషయుగ్మము జన్మింపగలదు. హవిస్సును గ్రహించుటకై శీఘ్రముగా రమ్మని ద్రుపదభార్య నాహ్వానింపజేసెను. అప్పుడు—

"అవలిప్తం ముఖం బిభ్ర్మ్యహం దివ్యాన్ గన్ధాన్ బిభర్మి చ,
సుతార్థే నోపలబ్ధాస్మి తిష్ఠ యాజ మమ ప్రియే."
వ్యా—అవలిప్తం=దూషితం; లాలాదినా; అప్రక్షాలితత్వాదితిభావః.
"అవలేప స్తు గర్వే స్యా ల్లేపనే దూషణేపి చ" ఇతి మేదినీ. గంధాన్, అంగరాగాదిజాన్, అస్నాతాస్మీతి భావః। "యాదతో ధావతే తస్యై శ్యావదన్, యా స్నాతి తస్యై అప్సు మారుకః" ఇత్యాద్యుక్త్వా "త్రిరాత్రం వ్రతం చరేత్" ఇతి విహితావస్పృశ్యాధర్మా వేతౌ, తదేవాహ- నోపలబ్ధాస్మి= ఉపలబ్ధుం స్ప్రష్టుం యోగ్యా నాస్మి। తస్మాన్మలవద్వాససా న సంవదేత ఇతి తయా సహ సంవాదస్యాపి నిషేధాత్।
"అతో హేతోః హే యాజ! మమ ప్రియే ఇష్టే, సుతార్థే సుతిరూపే ప్రయోజనే. తిష్ఠ కాలం ప్రతీక్షస్వేత్యర్థః"

నేను రజస్వలనై అస్పృశ్యురాలనై యుంటిని, స్నానపర్యంతము నిరీక్షింపవలసినది. అని ద్రుపదభార్య వార్త నంపెను.

యాజ ఉవాచ—

"యాజేన శ్రపితం హవ్య ముపయాజాభిమన్త్రితమ్,
కథం కామం న సందధ్యా త్సా త్వం విప్రేహి తిష్ఠ వా".

టీ. "క్షేత్రం రేతస్సేకం చ వినాఽఽనయోస్సామర్థ్యా న్మిథున ముత్ప త్స్యత ఇత్యర్థః. విప్రేహి మారం వా గచ్ఛ! తిష్ఠ వా ప్రయోగ విధిస్తు న విలంబం సహత ఇత్యర్థః!

అప్పుడు యాజుడు ఇట్లనెను— యాజునిచే సిద్ధపరుపబడి ఉప యాజునిచే నభిమంత్రితమై యున్న యీహవ్యము సంకల్పసిద్ధిని గావింపకుండునా? నీవెట్లున్నను సరియే, ప్రయోగవిధి విలంబమును సహింపదు శుక్రశోణితసంబంధముతో బనిలేకయే మాసామర్థ్యముచే స్త్రీపురుషయుగ్మ ముద్భవింపగలదు. అని.

"ఏవ ముక్త్వా తు యాజేన హుతే హవిషి సంస్కృతే,
ఉత్తస్థౌ పావకా త్తస్మా త్కుమారో దేవసన్నిభః.
జ్వాలావర్ణో ఘోరరూపః కిరీటీ వర్మ చోత్తమమ్,
బిభ్ర త్సఖడ్గ స్సశరో ధనుష్మా న్వినద న్ముహుః.
కుమారీ చాపి పాంచాలీ వేదీమధ్యా త్సముత్థితా,
సుభగా దర్శనీయాంగీ స్వసితాయతలోచనా.
శ్యామా పద్మపలాశాక్షీ నీలకుంచితమూర్ధజా,
తామ్రతుంగనఖీ సుభ్రూ శ్చారుపీనపయోధరా.
మానుషం విగ్రహం కృత్వా సాక్షా దమరవర్ణినీ,
నీలోత్పలసమో గన్ధో యస్యాః క్రోశా త్ప్రధావతి.
యా బిభర్తి పరం రూపం యస్యా నాస్త్యుపమా భువి,
దేవదానవయక్షాణా మీప్సితాం దేవరూపిణీమ్.
తాం చాపి జాతాం సుశ్రోణీం వాగువాచాఽశరీరిణీ,
సర్వయోషిద్వరా కృష్ణా నినీషుః క్షత్రియా న్క్షయమ్.
సురకార్య మియం కాలే కరిష్యతి సుమధ్యమా,
అస్యా హేతోః కౌరవాణాం మహ దుత్పత్స్యతే భయమ్".

(ఆది. అ 1167)

యాజు డిట్లు చెప్పి సంస్కృతమైన హవిస్సును హోమము చేసినతోడనే కిరీటకవచాలంకృతుఁడై, ఖడ్గబాణధనుర్ధరుఁడై, జ్వాలావర్ణుఁడై యున్న పురుషుఁడు గర్జించుచు అగ్నినుండి యుద్భవించెను.

సర్వావయవనిరుపమానసౌందర్యము గలిగి, క్రోశపర్యంతవ్యాప్తమైన శరీరసౌగంధ్యము గలిగి, సాక్షాత్స్వర్గలక్ష్మియొక్క మానుషవిగ్రహమై యున్న స్త్రీరత్నము వేదీమధ్యమునుండి యుద్భవించెను. అప్పు డామె నుద్దేశించి అశరీరవాణి యిట్లు వినబడినది. ఈమె క్షత్త్రియక్షయమునకు నిమిత్తమై సురకార్యనిర్వాహణము జేయును. ఈమె నిమిత్తమున కౌరవులకు మహాభయ ముద్భవించును. అని.

ఇట్లు దివ్యదృష్టిచే భవిష్యద్విషయము దెలిసికొని, సంకల్పించిన పుత్త్రు డొక్కఁడె గాక పుత్త్రిక గూడనుద్భవించుచున్నదని చెప్పి, తదనుగుణముగ హవిస్సును మంత్రసంస్కృతము చేసి, నీవు వచ్చి యీ హవిస్సును బరిగ్రహింపు మని ద్రుపదపత్నికి దెలిపి ఆపైయామె వచ్చుట కవకాశము లేనిసమయమై యున్నదని తెలుపుటను బట్టియు, ప్రయోగవిధి విలంబమును సహింపనిదగుటనుబట్టియు వెంటనే ఆ హవిస్సును అగ్నియందే యాజుడు హోమము జేయగా నమోఘమైన ఆ హవిస్సును బట్టి అయోనిజులై ద్రౌపదీధృష్టద్యుమ్ను లుద్భవించి రని యార్షవచనములు బోధించుచున్నవి. ఇక నీవిషయమై ప్రతివాదిప్రసంగముల నవలోకింతము—

—: ద్రౌపదీధృష్టద్యుమ్నుల జన్మములపై మహాభారత రహస్యకర్త్రల ప్రసంగము—తన్నిరాకరణము :—

రహస్యకర్త్రల వ్రాత యిట్లున్నది. "ఇతడు (ధృష్టద్యుమ్నుడు) అగ్నిగుండమున జన్మించెనని మహాభారతములో నున్నది. కాని ద్రోణసంహారమే ప్రయోజనముగా నగ్నియం దయోనిజుడై

జన్మించిన ధృష్టద్యుమ్నుడు యుద్ధములో ద్రోణుని జయించి వధించి యుండవలెను. అట్లు గాకితడు అస్త్రసంన్యాసము గావించి యోగ శక్తిచే ప్రాణములు విడిచిన ద్రోణశవకంఠమును మాత్రము ఖండించియున్నాడు. ద్రోణవధ కితడునిమిత్తమాత్రుడై యున్నా డుగాని యితనివలన నైన దేమియు లేదు. ఇంతమాత్రమున కిత డగ్నియందయోనిజుడై యేల జన్మించెనో తెలియకున్నది.

(2) మరియు నగ్నికుండమునందు దివ్యధను ర్బాణములతో జన్మించినవానికి తిరిగి ద్రోణధనుర్విద్యోపదేశ మేల? సకలవిద్యాపరిపూర్ణుండై జన్మించిన శ్రీకృష్ణుడు తిరిగి సాందీ పుని కడ విద్యోపదేశము నెట్లుపొందెనో అట్లే దివ్యపురుషుడై జన్మించిన ధృష్టద్యుమ్నునిగూడా లోకవిడంబనార్థము ద్రోణుని కడ ధనుర్విద్యోపదేశమును పొందెనని పూర్వాచారపరులైన పండి తులు చెప్పుచున్నారుగాని యిది కేవల మవిచారపూర్ణమైన వాక్య ము. శ్రీకృష్ణుడు ధృష్టద్యుమ్నునివలె నగ్నియందు శస్త్రాస్త్రము లతో కిరీటకవచాదిభూషణభూషితాంగుడై జన్మింపక ప్రకృతి ధర్మానుకూలముగా దేవకికి జన్మించి క్రమక్రమముగా వృద్ధి నొంది విద్యాభ్యాసముచేసెను. కావున ధృష్టద్యుమ్నుడు శ్రీకృ ష్ణునితో పోల్చబడుటకు అర్హుడు గాడు.

(3) మరియు కొందరు నవనాగరికులు ద్రుపదుడు ద్రోణుని జయించు టకు తగిన పుత్రునింగోరి పుత్రేష్టిని జేసి తన్మాహాత్మ్యముచే నగ్ని యను తనభార్యయందు ధృష్టద్యుమ్నునిం గనెనని చెప్పుచున్నారు. కాని యిదియు సమంజసముగాలేదు. ఏలన ? ద్రుపదునకు పరా భవమైనపిదప రెండుసంవత్సరములకు ధృష్టద్యుమ్నుడు జన్మించి యుండవలెను. ద్రుపదపరాభవమైన పిమ్మట ధర్మజునకు యౌవ రాజ్యపట్టాభిషేకము మొదలు ఏకచక్రపురనివాసాంతమువరకు

పదిసంవత్సరములకు మించదు. ఇచ్చటనుండియే పాండవులు ద్రౌపదీ స్వయంవరమును విని ద్రుపదపురమునకరిగిరి. స్వయంవరమునాటికి ధృష్టద్యుమ్నుఁడారూఢయౌవనుఁడనిమహాభారతముచెప్పుచున్నది. ఈ హేతువులచే నవనాగరికుల యభిప్రాయముగూడ యుక్తము కాదు.

(4) మరియు నతఁడు ద్రోణవధార్థము నే నగ్నిగుండములో బుట్టితి నని చెప్పియున్నాడు. అయినచో నుదకములో బుట్టిన యగ్నిని నుదక మెట్లార్పలేదో అట్లే యగ్నిలో బుట్టినవానిని నగ్నిదహింపలేదు. అటువంటి ధృష్టద్యుమ్నుఁడు అశ్వత్థామచే ప్రయోగింపబడిన నారాయణాస్త్రప్రభావమువలన జనించిన యగ్నిని శమింపజేయలేక దాని కగ్గమయ్యెను, కావున నాత డగ్నిలో జనించె ననుటకు సంశయముగానున్నది. అగ్నియను భార్యయం దుత్పత్తియయ్యె ననుటయు తగియుండలేదు.

(5) కావున నితఁడు ద్రోణవధార్థము దత్తతగా స్వీకరింపబడినవాడనియు, నితని యుత్పత్తికి సంబంధించిన దివ్యగాథ యాధిదైవికతత్త్వానుకూలముగా వ్రాయబడు గ్రంథస్వభావ మనియు తలంచుచున్నాను" (పు581)

(6) ద్రౌపది ద్రుపదునకు ధృష్టద్యుమ్నునితో బాటు దత్తపుత్రిక యనినాయభిప్రాయము. పుత్రేష్టినిబట్టియు,పంచేంద్రోపాఖ్యానమును బట్టియు విచారించి చూడగా ఋషికన్యకయైన యీమెను ద్రుపదుఁడు దత్తపుత్రికగా స్వీకరించె ననియే తోచుచున్నది." (పు590)

ఈప్రతివాది వ్రాతలోని యీరంశములను బరిశీలింతము—

మొదటియంశములో "ద్రోణసంహారమే ప్రయోజనముగా నగ్నియందు జన్మించిన ధృష్టద్యుమ్నుఁడు యుద్ధములో ద్రోణుని వధిం

పక అస్త్రసంన్యాసము గావించి యోగశక్తిచే ప్రాణములు విడిచిన ద్రోణశవకంఠమును ఖండించినాడు. ద్రోణవధ కితడు నిమిత్తమా త్రుడై యున్నాడు. ఇతనివలన నైన దేమియు లేదు. ఇంతమాత్ర మున కిత డయోనిజుడై యగ్నియందేలజన్మించెనో?" అను మాటలు విరుద్ధములు.

ప్రతివాదు లన్నట్లయినను ద్రోణవధ కాతడు నిమిత్తభూతుడే కద! ఇట్టిస్థితిలో "ఇతనివలన నైనదేమియు లేదు" అనుమాట కర్థ మున్నదా?

ఆతడు ద్రోణాంతకుడై పుట్టినవాడుగనుకనే ద్రోణుడాతనిని వధింపలేకపోయెను ఈసంగతి ద్రోణుడే దుర్యోధనునితో జెప్పెను—

పార్షతం తు రణే రాజ న్న హనిష్యే కథంచన,
సహి స్పష్టో వధార్థాయ మమైవ పురుషర్షభః

(ద్రోణ-౭7)

"ఇతమాత్రమున కిత డగ్నియందేల జన్మించెనో?" అని యిదేమిశంక? ఇంతపనిచేయగలవాడైనపుడే అగ్నియందు జన్మించు నని యున్నదా యేమి? మంత్రసంస్కృతమైన హావిస్సునందు ద్రోణాం తకుడగు పుత్రుని జన్మింపజేయ గల అమోఘశక్తి యేర్పడినది. అట్టి హావిస్సు, అగ్నియం దుంచబడినది. అందుచే నగ్నినుండియే జన్మించె ను. దీనికి శంక యేమున్నది? "అస్త్రసంన్యాసముచేసి యోగశక్తిచే ప్రాణములు విడిచిన ద్రోణశవకంఠమును ఖండించినాడా? ఎంతభ్రాంతి! ద్రోణు డస్త్రసంన్యాసము చేయుట కేమిహేతువు చెప్పబడినదో చూడుడు—

"య ఇష్ట్వా మనుజేంద్రేణ ద్రుపదేన మహామఖే,
లబ్ధో ద్రోణవినాశాయ సమిద్ధా ద్ధవ్యవాహనాత్.
సధను ర్జైత్ర మాదాయ ఘోరం జలదనిస్స్వనమ్,

దృఢజ్యమజరం దివ్యం శరం చాశీవిషోపమమ్.
పార్షతేన పరామృష్టం జ్వలన్త మివ తద్ధనుః,
అన్తకాల మనుప్రాప్తం మేనిరే వీక్ష్య సైనికాః.
తే మిషుం సంహితం తేన భారద్వాజః ప్రతాపవాన్,
దృష్ట్వాఽమన్యత దేహస్య కాలపర్యాయ మాగతమ్.
తతః ప్రయత్న మాతిష్ఠ దాచార్య స్తస్య వారణే,
నచాఽస్యాఽస్త్రాణి రాజేన్ద్ర ప్రాదురాసన్ మహాత్మనః.
తస్య త్వహాని చత్వారి క్షపా చైకాఽస్యతో గతా,
తస్య చాహ్న స్త్రిభాగేన క్షయం జగ్ముః పతత్రిణః
స శరక్షయ మాసాద్య పుత్రశోకేన చార్దితః,
వివిధానాం చ దివ్యానా మస్త్రాణా మప్రసాదతః.
ఉత్స్రష్టుకామ శ్శస్త్రాణి ఋషివాక్యప్రచోదితః,
తేజసా పూర్యమాణశ్చ యుయుధే న యథా పురా.

(ద్రో- అ 191)

ద్రుపదుడు ద్రోణవినాశమునకై సంకల్పించి చేసిన యజ్ఞములో అగ్నినుండి యుద్భవించిన ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణయుద్ధములో ఘోరమైన ధనుస్సును, కాలసర్పమువంటి శరమును బట్టి యెదుట నున్నపుడు సైనికులు చూచి అంతకాలము వచ్చినదని తలచిరి ద్రోణాచార్యులు తన దేహమునకు అవసానసమయము సమీపించిన దని తలచెను ఆధృష్టద్యుమ్నుని ప్రయోగమును వారించుటకై ద్రోణుడు ప్రయత్నించెను. అస్త్రములు ప్రాదుర్భవింపలేదు. అప్పటికి నాలుగు దినములు, ఒకరాత్రియు నవిచ్ఛిన్నముగా నుజ్జ్వలమూర్తియై పోరిన ద్రోణాచార్యునకు ఆ అయిదవరోజున యుద్ధము కొంతగడచి ధృష్టద్యుమ్నుడెదుర్కొనినతరువాత బాణములు క్షీణించినవి. అశ్వత్థామ మరణవార్తాశ్రవణమున సంతాపము కలిగినది. ఋషులు గోచరించి విరమింపు మనిరి. ఇట్టిస్థితి తటస్థింపగా జూచి శస్త్రసంన్యాసము చేయ దలచెను.

ఈ గ్రంథసందర్భమునుబట్టి ద్రోణు డస్త్రసంన్యాసముచేయుటకు హేతువులలో ధృష్టద్యుమ్నుడొకడని స్పష్టమయినది.

—: ధృష్టద్యుమ్నునిచే ఖండింపబడినది ద్రోణకంఠమే. ద్రోణశవకంఠము కాదు :—

ఇక యోగశక్తిచే ప్రాణములు విడిచిన ద్రోణశవకంఠమును ఖండించినాడా? ఆసందర్భ మెట్లున్నదో చూడుడు:—

"ఉత్సృజ్య చ రణే శస్త్రం రథోపస్థే నివిశ్య చ,
అభయం సర్వభూతానాం ప్రదదౌ యోగ మీయివాన్.
తస్య తచ్ఛిద్ర మాజ్ఞాయ ధృష్టద్యుమ్నః ప్రతాపవాన్,
సశరం తద్ధను ర్ఘోరం సంన్యస్యాఽథ రథే తతః.
ఖడ్గీ రథా దవప్లుత్య సహసా ద్రోణ మభ్యయాత్,
హాహాకృతాని భూతాని మానుషా ణీతరాణి చ.
ద్రోణం తథాగతం దృష్ట్వా ధృష్టద్యుమ్నవశం గతమ్,
ద్రోణోపి శస్త్రా ణ్యుత్సృజ్య పరమం సాంఖ్య మాస్థితః."

ఇచ్చట, శస్త్రసంన్యాసము చేసి సర్వభూతముల కభయదానము చేసి రథమందే యోగనిష్ఠను వహించి ద్రోణు డుండె ననియు, అప్పుడు ఖడ్గపాణియై తనరథమునుండి యురికి ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణునిమీదికి బోయె ననియు, ధృష్టద్యుమ్నవశమైయున్న ద్రోణుని జూచి భూతములు హాహాకారము చేసె ననియు, ద్రోణుడు జ్ఞాననిష్ఠుడై యుండె ననియు చెప్పబడినది.

ఈ చెప్పుటలో ద్రోణవధోద్యుక్తుడై తీవ్రత వహించిన ధృష్టద్యుమ్నుని కృత్యమును, యోగనిష్ఠుడై యున్న ద్రోణుని కృత్యమును వివరించుసందర్భములో ముందు గ్రంథమున ద్రోణుని స్థితియే వివరింపబడి యోగధారణ, ప్రణవాలంబమున పురాణపురుషస్మరణము, తేజోరూపమున బ్రహ్మలోకప్రాప్తి, ప్రతిపాదింపబడి ఆపై ధృష్టద్యు

మ్నుని కృత్యము చెప్పబడినది. ఆక్రమమునుబట్టి ప్రాణము విడిచిన ద్రోణుని కంఠమును ఖండించినాడని చెప్పుట అజ్ఞానము.

“అగ్నిహోత్రం జుహోతి, యవాగూం పచతి.” అనుచోట శబ్ద క్రమమునుబట్టి ముందు హోమము, తరువాత యవాగూపచనము అని యర్థము స్ఫురించుచున్నను “శబ్దక్రమా దర్థక్రమో బలీయాన్” అనున్యాయమున ముందు యవాగూపచనము, ఆపైని హోమము నిర్ణయించినట్లు ముందు ధృష్టద్యుమ్నుని కృత్యమునే యోజన చేయ వలయును. అట్లు చేయకున్న గ్రంథవిరోధము. చూడుడు—

ద్రోణకంఠమును ఛేదింపబూనిన ధృష్టద్యుమ్నునితో “జీవన్త మానయాచార్యమ్” అనుచు పార్థు డుద్ఘోషించెను. అప్పటికే ద్రోణుడు నిర్గతప్రాణు డను పక్షములో నది విరుద్ధ మగును. జీవించియుండె నను భ్రాంతిచే నట్లనె నను పక్షములో ద్రోణుడు పరమగతిని బొందినప్పుడు మేమైదుగురముమాత్రము చూడగల్గితిమని చెప్పిన సంజయుని వాక్యములో నర్జును డొక్కడై యుండెను—

“వయమేవ తదాఽద్రాక్ష్మ పంచ మానుషయోనయః,
యోగయుక్తం మహాత్మానం గచ్ఛన్తం పరమాం గతిమ్.
అహం ధనంజయః పార్థో భారద్వాజస్య చాత్మజః,
వాసుదేవశ్చ వార్ష్ణేయో ధర్మపుత్రశ్చ పాండవః.

(ద్రోణ- అ. 192)

ఇట్లు ద్రోణుని ప్రాణనిర్గమనమును చూచినవానికి, జీవించి యున్నట్లు భ్రాంతి కలిగెననుట విరుద్ధమగును.

ధృష్టద్యుమ్నుని కృత్యము ఇట్లు వివరింపబడినది—

“వితున్నాంగం శరవ్రాతై ర్న్యస్తాయుధ, మసృక్క్షరమ్,
ధిక్కృతః పార్షత స్తం తు సర్వభూతైః పరామృశత్.
తస్య మూర్ధాన మాలంబ్య గతసత్త్వస్య దేహినః,

కించి దబ్రువతః కాయా ద్వ్యచకర్తాఽసినా శిరః.
ఉక్తవాంశ్చ మహాబాహుః కున్తీపుత్రో ధనంజయః,
జీవన్త మానయాచార్యం మావధీ ర్ద్రుపదాత్మజ.
న హన్తవ్యో న హన్తవ్య ఇతి తే సైనికాశ్చ హ,
ఆక్రోశ న్నర్జునశ్చైవ సానుక్రోశస్త మావ్రజత్.
క్రోశమానేఽర్జునేచైవ పార్థివేషు చ సర్వశః,
ధృష్టద్యుమ్నోఽవధీద్ద్రోణం రథతల్పే నరర్షభమ్.

(ద్రోణ- అ. 192)

బాణాఘాతములచే చిల్లులుపడి రక్తముస్రవించు శరీరము గలిగి శస్త్రసంన్యాసము చేసి యున్నట్టి ద్రోణుని బట్టుకొనినపుడు ధృష్ట ద్యుమ్నుని సర్వభూతములు గర్హించెను. అర్జునుడు "వధింపకుము వధిం పకుము జీవించియున్న యాచార్యుని దీసికొనిరమ్ము" అని యాక్రోశిం చుచు పరుగిడివచ్చెను. ధృష్టద్యుమ్నుడు గణనచేయక "గతసత్త్వస్య కించి దబ్రువతః తస్య దేహినః మూర్ధాన మాలంబ్య శిరః విచకర్త" గత సత్త్వుడై మౌనము వహించియున్న ఆ దేహియొక్క జుట్టుపట్టుకొని శిరస్సును ఛేదించెను. అని చెప్పబడినది.

ఇచ్చట 'గతసత్త్వస్య' అనుపదమునకు ప్రాణము విడిచినవాడని యర్థము కాదు అట్లైన 'కించి దబ్రువతః' అనియు, 'దేహినః' అనియు చెప్పుట విరుద్ధ మగును ఏమియు మాటాడనివాడని 'కించి దబ్రువతః' అనుదానికర్థము. 'సంభవవ్యభిచారాభ్యాం స్యా ద్విశేషణ మర్థవత్' అని న్యాయము. ప్రాణముపోయినవాడు మాటాడుట అసంభ వమే "కించిదబ్రువతః" అను విశేషణమునకు సంభవముండవలెను. అది ప్రాణమున్నప్పుడే ఘటించును. కాబట్టి అది రోగనిమిత్తమునుబట్టి వచ్చినదిగాని ప్రాణమును విడుచుటనుబట్టి వచ్చినది కాదు కనుక "గత సత్త్వస్య" అనుమాటకు క్షీణించిన బలము గలవాడనియే అర్థము.

కనఁ కనే వధింపఁబోవు ధృష్టద్యుమ్నునితో "జీవన్తమానయాచార్యమ్" "మావధీర్ద్రుపదాత్మజ" అని యర్జును డనెను

మరియు, కృపాచార్యులు ద్రోణవధక్రమము నశ్వత్థామ కెట్లు చెప్పెనో చూడుడు—

"పాంచాలరాజస్య సుతః క్రూరకర్మా సమాద్రవత్,
తం దృష్ట్వా విహితం మృత్యుం లోకతత్త్వవిచక్షణః,
దివ్యాన్యస్త్రా ణ్యథోత్సృజ్య రణే ప్రాయ ముపావిశత్'
తతోఽస్య కేశాన్ సవ్యేన గృహీత్వా పాణినా తదా,
పార్షతః క్రోశమానానాం వీరాణా మచ్ఛిన చ్ఛిరః.

ద్రోణుడు తనమీదకు వచ్చిపడినట్టియు, తనకు మృత్యుస్వరూపుడైనట్టియు, ధృష్టద్యుమ్నుని జూచి లోకతత్త్వజ్ఞుడగనుక నస్త్రసంన్యాసము జేసి ప్రాయోపవేశము జేసెను. అప్పుడు శిరస్సును ఛేదించెను. అని చెప్పబడెను.

ఈస్థలములోనే ఆంధ్రభారతమునం దెట్లున్నదో చూడుడు—

క. గురు డమలయోగనిష్ఠం
దిరమైయుండంగ వచ్చి ధృష్టద్యుమ్నుం
డరదముమీదకి జని త
చ్ఛిరోజములువట్టికొని యసిం దునుముటయున్.

ఇట్లు యోగనిష్ఠయం దుండగా వధించినట్లు చెప్పబడినది. అంతియకాని ప్రాణములు విడిచియున్నవానిని వధించినట్లు లేదు.

మరియు, ద్రోణుని వధించినందులకై యాతని నిందించిన అర్జునుడుగాని సాత్యకిగాని ప్రతివాది వ్రాసిన విధముగా ద్రోణశవకంఠమును ఖండించితి వని నిందింప లేదు. గురువుయొక్క జుట్టుపట్టుకొనినావని శస్త్రసంన్యాసము చేసినవానిని వధించినావని నిందించినారు.

మరియు ఆంధ్రభారతమం దిట్లున్నది—

"ధృష్టద్యుమ్నుని జూచుచుఁ ...... చేష్టా హీనత బొంది
యగ్గురుడు సంతుష్టాంగుడై యున్నెడఁ" ఆతని వధంబు
నకై పాంచాలవిభుని వేలిమింబుట్టినవాడగుట నప్పార్షతుఁడు"

ఇచ్చట ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణవధార్థము పుట్టినట్లు చెప్పబడినది. ద్రోణు డను పేరు జీవద్దేహమునకా? నిర్జీవదేహమునకా? నామకరణమనునది నిర్జీవదేహమునకు గాదని జగద్విదితము.

కనుక జీవద్దేహమునకే ద్రోణు డని పేరు. ఈవిధమున జీవద్దేహమును ఛేదించినపుడే ద్రోణవధ ధృష్టద్యుమ్నుడు చేసినట్లగును. అతడు ద్రోణశవకంఠమును ఖండించినా డనుపక్షములో ఆతడు ద్రోణవధార్థము పుట్టినట్లు చెప్పుచున్న గ్రంథ మసంగత మగును. ఇన్ని బాధకము లుండుటవలన ధృష్టద్యుమ్నుకు చేసినది ద్రోణశవకంఠచ్ఛేదనము కాదు.

ఇట్టిస్థితిలో ఆంధ్రభారతమున, "ద్రోణుశవంబు కేశముల్, కరమున బెట్టమర్చికొని ఖడ్గహతిఁ మెడ దుంచివైచె" అని యెట్లు వ్రాయబడెనో తెలియకున్నది.

కనుక ప్రథమాంశము నిరస్తమైనది.

ఇక ద్వితీయాంశము—"అగ్నికుండమునఁదు దివ్యధనుర్బాణములతో జన్మించినవానికి తిరిగి ద్రోణధనుర్విద్యోపదేశ మేల? శ్రీకృష్ణునకు విద్యోపదేశము వంటిదే ధృష్టద్యుమ్ననకుగూడ విద్యోపదేశమని పండితులు చెప్పుచున్నారు కాని అది కేవల మవిచారపూర్ణమైన వాక్యము శ్రీకృష్ణుడు ధృష్టద్యుమ్నునివలె కిరీటకవచాదిభూషణాదులతో జన్మింపలేదు ప్రకృతిధర్మానుకూలముగా దేవకికి జన్మించి క్రమముగా వృద్ధి నొందెను ధృష్టద్యుమ్నుని శ్రీకృష్ణునితోఁపోల్చుటకు వీలు లేదు" అని,

స్థలాంతరములోని యీప్రతివాది వాక్యములనే చూడుడు:—
"స్థితప్రజ్ఞుడు, మహాయోగేశ్వరేశ్వరుడు నగు శ్రీకృష్ణుడు" 1
"శ్రీకృష్ణుని యుత్పత్తి మొదలు జీవితాంతమువరకు నతని గుణ కర్మలన్నియు దివ్యమహిమలతోనే కూడియున్నవి." 2

శ్రీకృష్ణునియందు సంపూర్ణమైన పరబ్రహ్మత్వమే ప్రకాశించుచున్నదిగాని ప్రకృతిగుణములందు సంసక్తుడై యున్నట్లొక క్షణమేనియు నాతని జీవితములో గానరాదు." 3

శ్రీకృష్ణుని స్వరూపప్రభావములు శ్రీమద్భాగవతమహాభారతములలో వ్యాసమహర్షి సంపూర్ణముగా వివరించియున్నాడు. కాని ఈకాలములో నిర్వీర్యులమైన మనకు ఆ దివ్యభాషయొక్క భావార్థములు గోచరింపకపోవుటచేతను, కాలవశమున సత్త్వగుణప్రధానములైన దివ్యకృత్యములందు మన కపనమ్మకము కలుగుటచేతను మనము గ్రహింపలేని స్థితిలో నున్నాము." 4

"నిర్వీర్యులు అల్పబుద్ధులు గల యీకాలపువిమర్శకులు ఈవిషయమును గ్రహింపకపోవుటచేతనే మహాభారతార్థ మంతయు తలక్రిందు లగుచున్నది. శ్రీకృష్ణుని స్వస్వరూపమును గ్రహింపకపోవుటచేతను, ధర్మరహస్యములను గుర్తెరుంగక పోవుటచేతను, మహాభారతమునందుమహామహిమాన్వితములైన కొన్ని యమానుషకృత్యములు అతిశయోక్తులుగా మూఢవాక్యములుగాప్రక్షిప్తములుగా తలంపబడుచున్నవి." 5 (పు205—211)

ఇచ్చట నాలుగవవాక్యములో ప్రతివాది వ్రాసినట్లు శ్రీమద్భాగవతములో శ్రీకృష్ణునిప్రాదుర్భావము, యోగిధ్యేయమై వైకుంఠస్థమైన యీశ్వరస్వరూపముతో వనమాలాకిరీటకుండలాదిదివ్యోపకరణములతో జరిగి, తరువాత లీలామానుషవిగ్రహ మావిర్భవించినదని చెప్పబడి యుండ దానికి విరుద్ధముగాను, మూడవవాక్యములో—

"శ్రీకృష్ణునియందు సంపూర్ణపరబ్రహ్మత్వమే ప్రకాశించుచున్నది. ప్రకృతిగుణములందు సంసక్తుడై యున్న ట్లొకక్షణమేనియు నాతని జీవితములో గానరాదు." అని వ్రాసి దానికి విరుద్ధముగను రెండవవాక్య ములో "శ్రీకృష్ణుని యుత్పత్తి మొదలు ఆతని గుణకర్మము లన్నియు దివ్యమహిమలతోనే కూడియున్నవి." అని చెప్పి దానికి విరుద్ధముగను "శ్రీకృష్ణుడు ధృష్టద్యుమ్నునివలె కిరీటాదిభూషణములతో జన్మింపలేదు ప్రకృతిధర్మానుకూలముగా దేవకికి జన్మించెను." అని ద్వితీయాంశ ములో వ్రాయుట అజ్ఞానము.

"జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమ్" "అవజానన్తి మాం మూఢా మానుషీం తను మాశ్రితమ్" "నాహం ప్రకాశ స్సర్వేషాం యోగ మాయాసమావృతః"

అని బోధించిన కృష్ణపరమాత్మకు విద్యోపదేశము వంటిచే ధృష్టద్యుమ్నునకును గావచ్చు నని పండితులు చెప్పినట్లు వ్రాసి అది యవిచారపూర్ణమైన వాక్య మని వ్రాయుటగూడ నజ్ఞానవిలసితమే.

ఇక 4-5 వాక్యములలో "ఆదివ్యభావయొక్క భావార్థములు గోచరింపకపోవుటచేతను, కాలవశమున దివ్యకృత్యములయందు మనకు నమ్మకము కలుగుటచేతను మనము గ్రహింపలేని స్థితిలో నున్నాము. నిర్వీర్యులు అల్పబుద్ధులు అగు ఈకాలపువిమర్శకులచే మహాభార తార్థ మంతయు తలక్రిందు లగుచున్నది. మహాభారతమందు మహా మహిమాన్వితములైన కొన్ని యమానుషకృత్యములు అతిశయోక్తు లుగా మూఢవాక్యములుగా ప్రక్షిప్తములుగా తలంపబడుచున్నవి."

అని యీప్రతివాదియే ఇప్పటి విమర్శకశైఖరిని వెల్లడించి నందున, ద్రౌపదీధృష్టద్యుమ్నుల ఉత్పత్తినిగూర్చి మహాభారతార్థ మును తలక్రిందుచేసి వారిరువురు ద్రుపదునకు దత్తు లని వెనుకటి

5-6 అంశములలో వ్రాసిన యీప్రతివాది తాను చెప్పిన విమర్శక జాతికే చెందియున్నట్లు స్పష్టమయినది. కనుక నట్టి యావ్రాత హేయము. అందుచే 2-5-6 అంశము లపాస్తమయినవి.

ఇక తృతీయాంశము— ద్రోణుడు పుత్రోత్పత్తిని జేసి అగ్ని యను తన భార్యయందు ధృష్టద్యుమ్నుని గనె నని నవనాగరికులు చెప్పుచున్నారట కాని ద్రౌపదీస్వయంవరమునాటికి ధృష్టద్యుమ్ను డారూఢయౌవను డని భారతము చెప్పుచున్నందున ద్రుపదపరాభవా నంతరము ఏరెండేండ్లలో పుట్టినట్టియు, నదిమొదలు పాండవుల ద్రౌప దీస్వయంవరసమయమునకు పదిసంవత్సరములకు మించని కాలమును బట్టి 10, 12. సంవత్సరములవయస్సు మాత్రమె కలిగియుండవలసి నట్టియు, ధృష్టద్యుమ్ను డారూఢయౌవను డనుట విరుద్ధమగును. గనుక నవనాగరికుల యభిప్రాయ మయుక్తమట!

ఇచ్చట, ఆరూఢయౌవను డను భారతోక్తికి విరుద్ధమని మాత్రమె నవనాగరికకల్పనను తిరస్కరించిన యీప్రతివాదికి, మంత్ర సంస్కృతహవిస్సును వచ్చితీసికొనుమని ద్రుపదభార్యకు దెలిపినపుడు నేను ఋతుమతినై యుంటి నని యామె వర్తమాన మంపగా నాహవి స్సును వెంటనే అగ్నియందు హోమముజేయ ధృష్టద్యుమ్ను డాయ గ్నినుండి యావిర్భవించెను. అని స్పష్టముగా నున్న భారతోక్తికి. ద్రుపదభార్యకే అగ్ని యను పేరని కల్పించిన యానవనాగరికుల మాట విరుద్ధమని యెంతమాత్ర మనిపించ లేదన్నమాట!

వీరివిగూడ నవనాగరికజాతికి జెందిన కల్పనలే గనుక విరుద్ధ మనిపించ లేదు. శుకయోగి అయోనిజుడై అరణినుండి యావిర్భవించె నని భారత దేవీభాగవతాదిగ్రంథము లుద్ఘోషించుచుండ దానికి విరు ద్ధముగా నీ రహస్యకర్తలు— "అరణి కాదు. అరణ్యయను నొక ఋషికన్యయందు శుకుడు కలిగెను" (పు 83)

అనివార్యము లేదా? ఈప్రస్తావమంతయు ద్వితీయభాగములో నిరూపించి నిరసింపబడినది. ఇక ప్రస్తుతాంశమేమనగా— ద్రౌపదీస్వయంవరమునాటికి ఆయూధయౌవనుడను భారతోక్తికి నవనాగరికుల వాదము విరుద్ధమగుటచే నయుక్తమని ప్రతివాది చెప్పినట్లే ఈప్రతివాదివాదముగూడ ధృష్టద్యుమ్నోత్పత్తిప్రకారమును బోధించు మహాభారతోక్తి కత్యంతవిరుద్ధ మగుటచే నయుక్తము.

ద్రోణాచార్యుడు వధింపలేకపోవుటయు, ద్రోణాంతకుడాతడగుటయు ద్రౌపదీస్వయంవరమున కారూఢయౌవను డగుటయు, నను విషయము లాధృష్టద్యుమ్నుడు మహాభారతోక్తప్రకారము అగ్నికుండమునుండి జన్మించినట్లు భావించినపుడే సంగతము లగునుగాని ప్రతివాది యన్నట్లు దత్తపుత్రుడని భావించినపు డసంగతములే యగును. కనుక ప్రతివాదిప్రసంగము హేయము.

ఇక చతుర్థాంశము—అగ్నిలోబుట్టినవాని నగ్ని దహింపలేదట. ధృష్టద్యుమ్నుడు— అశ్వత్థామనారాయణాస్త్రప్రభావమున జన్మించిన యగ్నిని శమింపజేయలేక దానికగ్గమయ్యెనట. కావున నాతడగ్నిలో జనించెననుటకు సంశయముగా నున్నదట!

ఈప్రతివాది యన్నట్లు ధృష్టద్యుమ్ను డేయగ్నినుండి యుద్భవించెనో ఆయగ్ని యాతని దహింపనేలేదు. ఇక నారాయణాస్త్రమాతనికి బాధకమగుటకు అమోఘము, నప్రతిహతమునగు మహాస్త్రశక్తి హేతువగునుగాని యగ్నినుండి పుట్టక దత్తుడగుట హేతువు కాదు.

నారాయణుడు ద్రోణాచార్యునకు నారాయణాస్త్ర మనుగ్రహించునపు డిట్లు చెప్పెను:—

"న త్విదం సహసా బ్రహ్మన్ ప్రయోక్తవ్యం కథం చన,
న హ్యేత దస్త్ర మన్యత్ర వధా చ్ఛత్రో ర్నివర్తతే.

అవధ్య మపి హన్యాద్ధి తస్మా న్నైతత్ప్రయోజయేత్,
అథ సంఖ్యే రథస్యైవ శస్త్రాణాం చ విసర్జనమ్.
ప్రయాచతాం చ శత్రూణాం గమనం శరణస్య చ,
ఏతే ప్రశమనే యోగా మహాస్త్రస్య పరంతప.
సర్వథా పీడితో హింస్యా దవధ్యాన్ పీడయన్ రణే."

(ద్రోణ- అ195)

ఈయస్త్రము ననాలోచనముగా బ్రయోగింపరాదు ఇది శత్రువును వధింపనిదే నివర్తింపదు. అవధ్యులనుగూడ నిది వధించును. రథమునుండి క్రిందకి దిగుట, శస్త్రములనువిడుచుట, మమ్ము వధింపకు మని ప్రార్థించుచు శరణుపొందుట అనునవియే యీమహాస్త్రము ప్రశమించుట కుపాయములు. దీనిని ప్రతిఘటించినకొలది యిది విజృంభించి యవధ్యులను గూడ హింసించితీరును. అని.

ఇట్టి మహాస్త్రము అగ్నిసంభూతునిగూడ బాధించునట్టిదగుటచే ధృష్టద్యుమ్నుకుగూడ దాని కధీనమయ్యెను కనుక నీచతుర్థాంశము గూడ నిరస్తమైనది.

ఇంక పంచమాంశము:—ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణవధార్థము దత్తతగా స్వీకరింపబడినవాడట! ఇతని యుత్పత్తికి సంబంధించిన దివ్యగాథ యాధిదైవికతత్త్వానుకూలముగా వ్రాయబడు గ్రంథస్వభావమట! ఆహా! దత్తుడైనయెడల ద్రోణాంతకుడును, ద్రోణునకు వధింప శక్యము కానివాడను అగును కాబోలు! ఇది వీరి విజ్ఞానములోని విచిత్రాంశము. "అతని యుత్పత్తికి సంబంధించిన దివ్యగాథ అధిదైవికతత్త్వానుకూలముగా వ్రాయబడు గ్రంథస్వభావము" అనునది తమకసంభావితముగా దోచిన యంశములలో నెల్ల వాడబడు పడికట్టుమాట. ఈమాట కర్థమేమో? అసలు తత్త్వమా? అపై యాధిదైవికతత్త్వమా? అపై దానికనుకూలముగనే వ్రాయబడుటా? అది గ్రంథమునకు స్వభావమే అగుటా? అది తమ కసంభావిత మనిపించుటా? ఏమి విజ్ఞానము?

ఈద్రౌపదీధృష్టద్యుమ్నాద్యుత్పత్తులు దివ్యకృత్యములు. ఆ దివ్య కృత్యములను బోధించుచున్న భాష దివ్యభాష. అట్టి మహాభారతమును తలక్రిందుచేసినవారు విమర్శకులు. ఇట్టిస్థితిలో ఆదివ్యభాషను గూర్చియు, ఆదివ్యకృత్యములను గూర్చియు, ఆవిమర్శకులనుగూర్చియు, స్థలాంతరములో నీప్రతివాదియే వ్రాసినవాక్యములను మరొక్కసారి యుద్ఘాటించుచున్నాము—

"ఈ కాలములో నిర్వీర్యులమైన మనకు ఆదివ్యభాషయొక్క భావార్థములు గోచరింపక పోవుటచేతను, కాలవశమున సత్వగుణప్రధానములైన దివ్యకృత్యములయందు మన కపనమ్మకము కలుగుటచేతను, మనము గ్రహింపలేని స్థితిలో నున్నాము" "నిర్వీర్యులు అల్పబుద్ధులు గల యీకాలపువిమర్శకులు ఈవిషయమును గ్రహింపకపోవుటచేతనే మహాభారతార్థ మంతయు తలక్రిందులగుచున్నది. ధర్మరహస్యమును గుర్తెరుంగకపోవుటచేత మహాభారతమందు మహామహిమాన్వితములైన కొన్ని యమానుషకృత్యములు అతిశయోక్తులుగా మూఢవాక్యములుగా ప్రక్షిప్తములుగా తలపబడు చున్నవి." (పు 205—206)

"విమర్శకుడొక గ్రంథమును విమర్శించుటకు ముందుగా ధర్మ సూక్ష్మ మతిగహనము అను వాక్యమును సర్వదా జ్ఞాపక ముంచు కొనవలెను." (పు 141)

ఈవాక్యములసారాంశము— మహాభారతమందలి దివ్యభాష నర్థముజేసికొనగల శక్తి లేనట్టివారును, దివ్యకృత్యములయందు నమ్మకము లేనట్టివారును, ధర్మసూక్ష్మ మతిగహన మని తెలియనివారును మహామహిమాన్వితములైన మహాభారతమందలి యమానుషకృత్యములు అతిశయోక్తు లని, మూఢవాక్యము లని, ప్రక్షిప్తములని

యనుకొనువారును, నిర్వీర్యులును అల్పబుద్ధులును అగు విమర్శకులచేత మహాభారతార్థ మంతయు తలక్రిందులగుచున్నది. అని.

ఇట్లు విమర్శకస్వరూపమును చక్కగా వర్ణించియున్న యీవిమర్శకు డగు ప్రతివాదికూడ ద్రౌపదీధృష్టద్యుమ్నాద్యుత్పత్త్యాది విషయములలో మహాభారతార్థమును తలక్రిందుచేసియున్నందున స్వవచనవ్యాఘాతము గల వీరి ధోరణి నింద్యము ధృష్టద్యుమ్నుడు పూర్వోక్తప్రకారము అగ్నికుండమునుండియే యుద్భవించె ననుట నిశ్చయము.

ఇక షష్ఠాంశము— ద్రౌపది ద్రుపదునకు దత్తపుత్రిక యట! పుత్రోత్పత్తినిబట్టియు, పంచేంద్రోపాఖ్యానమునుబట్టియు, విచారించి చూడగా ఋషికన్యకయైన యీమెను దత్తపుత్రికగా స్వీకరించినట్లు తోచినదట! ఆహా! తలక్రిందుగా దోచుట వీరికి నైజము.

పంచేంద్రోపాఖ్యానసందర్భములో వ్యాసమహర్షి ద్రుపదునితో—
"ద్రుపదైషా హి సా జజ్ఞే సుతా వై దేవరూపిణీ,
పంచానాం విహితా పత్నీ కృష్ణా పార్షత్యనిందితా.
స్వర్గశ్రీః పాండవార్థ న్తు సముత్పన్నా మహామఖే,"

పరమేశ్వరునిగూర్చి తపముచేసి "దేహ మన్యం గతాయా స్తే సర్వ మేత ద్భవిష్యతి" నీకు జన్మాంతరమందు పంచపతిత్వము ప్రాప్తించు నని యీశ్వరునిచే వరమీయబడినట్టి యాఋషికన్యక యగు స్వర్గలక్ష్మియే నీయజ్ఞమందు నీపుత్రికయై జన్మించిన దని చెప్పిన యీ పంచేంద్రోపాఖ్యానసందర్భ మేమి? దానినిబట్టి యీమె దత్తపుత్రిక యని యీ ప్రతివాదికి తోచుటేమి? ఇది యసంగతప్రసంగము గనుక పరాస్తమైనది ద్రౌపదీదేవి అయోనిజయై పూర్వోక్తప్రకారము యజ్ఞవేదికనుండియే యుద్భవించినదనుట నిశ్చయము.

ఇంతవరకు ద్రౌపదీజన్మమునకు సంబంధించిన ప్రతివాదుల దురుక్తులన్నియు దూరోత్సారితము లయినవి.

—: "శుక్లశోణితసమ్మేళనము లేకుండ నయోనిజులై జన్మించుట సంభవింప"దను ప్రసంగము — తన్నిరాకరణము :—

ద్రోణోత్పత్తి నిగూర్చి మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది— "స్త్రీపురుషుల శుక్రశోణితసమ్మేళనము లేకుండగ జన్మ మొక్క శుక్లముచేతనె కలుగు నని పూర్వపాశ్చాత్త్యశాస్త్రము లేవియు నంగీకరింపవు. ద్రోణజన్మకథ జూడగ ఘృతాచి యను నప్సరస భరద్వాజునకు ద్రోణుని గని యాబాలుని ద్రోణకలశములో బెట్టగ భరద్వాజుడే పెంచి పెద్దవానిని జేసి యాతనికి ద్రోణు డను పేరు బెట్టియుండె నని తోచును" (పు 122)

ఈవిషయమునుగూర్చియే రహస్యకర్తల వ్రాత యిట్లున్నది—

"ఇచ్చట మనవిమర్శకులు (మ. భా. చ. కారులు) శుక్లశోణితసమ్మేళనము లేక పిండోత్పత్తి యెట్లగు ననియు, నివి ప్రకృతియుసందర్భపుగాథలనియు నాక్షేపించుచున్నారు.

ఇట శోణితసంబంధము లేక శుక్రముతోడనే యుత్పత్తి యయ్యె ననుటమాత్రము విచారణీయాంశము. చరకశుశ్రుతశారీరాది శాస్త్రము లేవియు నిందు కంగీకరింపవు. ఇచ్చట నాయభిప్రాయ మేమనగా భరద్వాజునివలన ఘృతాచి యందే ద్రోణుడు జన్మించి యుండవచ్చును." (పు 409).

ఈరహస్యకర్తలు, ఆ మ. భా. చ. కారు లాక్షేపించుచున్నారని వ్రాసిన దానినే దుదకు స్థిరపరచి ద్రోణు డయోనిజుడు కాడు ఘృతాచియందు జన్మించినాడు. అని మ. భా. చ. కారులు వ్రాసియుండ నాయభిప్రాయము నదియే యని రహస్యకర్తలు వ్రాసి వారిలోనే చేరినారు. వీరిద్దరి ధోరణియు నొక్కరకమే.

అయోనిజులై జన్మించుట సంభవింపదనియు, నందుకు శాస్త్రము లేవియు నంగీకరింపవనియు సర్వశాస్త్రవేత్తలవలె జెప్పిన యీప్రతి వాదులకు శాస్త్రములనే ప్రదర్శించుచున్నాము—

వైశేషికదర్శనము— సూత్రము 174.

"తత్ర శరీరం ద్వివిధం యోనిజ మయోనిజం చ"

భాష్యమ్- తత్రాఽయోనిజ మనపేక్ష్యశుక్రశోణితం దేవర్షీణాం శరీరం ధర్మవిశేషసహితేభ్యోఽణుభ్యో జాయతే, క్షుద్రజన్తూనాం యాతనాశరీరాణ్యధర్మవిశేషసహితేభ్యోఽణుభ్యో జాయన్తే"

సూత్రోపస్కారః— అయోనిజం చ దేవానా మృషీణాం చ. శ్రూయతే హి బ్రహ్మణో మానసా మన్వాదయ ఇతి। కారణ మన్తరేణ కథం కార్య మితి చేత్- యోనేశ్శరీరత్వా వచ్ఛేదేనాఽకారణత్వాత్. ఊష్మజకృమిమశకాదిశరీరే వ్యభిచారాత్.

"స్త్యయోనిజాః" సూ, 179

ఇచ్చట, యోనిజము, అయోనిజము, అని శరీరము ద్వివిధ మనియు, శుక్రశోణితసంబంధము లేకయే ధర్మవిశేషముచే కలుగు నట్టి దయోనిజ మనియు, నట్టిది దేవతలయొక్కయు ఋషులయొక్కయు శరీరమనియు, నట్టియయోనిజు లుండి రనియు జెప్పబడినది.

శుక్లశోణితసంబంధము లేకుండ శరీరము కలుగ దను ప్రతి వాదుల నడుగుచున్నాము. జరాయుజ, అండజ, స్వేదజ, ఉద్భిజ్జము లనబడు చతుర్విధప్రాణులలో నేప్రాణి శరీరముగూడ శుక్లశోణిత సంబంధము లేనిదే కలుగ దందురా? మనుష్యశరీరముమాత్రమె కలుగ దందురా? ప్రథమపక్ష మయుక్తము. స్వేదజము లనబడు కృమికీట మశకాదులు యొక్కయు, ఉద్భిజ్జము లనబడు వృక్షాదులయొక్కయు నుత్పత్తికి శుక్లశోణితసంబంధ మున్నదనుట లోకవిరుద్ధముగనుక.

ఈవిషయము వేదాంతదర్శనములో నిట్లు చెప్పబడినది.—

"దర్శనాచ్చ (బ్ర-సూ-3-1-20)
భాష్యమ్ "అపిచ చతుర్విధే భూతగ్రామే జరాయుజాండజస్వేద జోద్భిజ్జలక్షణే స్వేదజోద్భిజ్జయో రన్తరేణైవ గ్రామ్యధర్మ ముత్పత్తిర్దర్శనా దాహుతిసంఖ్యాఽనాదరో భవతి. ఏవ మన్య త్రాపి భవిష్యతి"

ఇక మనుష్యశరీరోత్పత్తికి శుక్రశోణితసమ్మేళన మావశ్యక మను ద్వితీయపక్షమును బరిశీలింతము:—

ఛాందోగ్యోపనిషత్తులో పంచాగ్నివిద్యలో పరలోకగమనము నకై దేవయానమార్గము, పితృయాణమార్గము అని రెండుమార్గము లుపదేశింపబడి, యామార్గములకు క్రమముగా విద్యాకర్మలు సాధన ములుగా జెప్పబడినవి. తరువాత విద్యాకర్మవిహీనులును, మార్గద్వయ భ్రష్టులును అగువారికి జననమరణావృత్తిరూపమైన తృతీయస్థానము చెప్పబడినది—

"అథైతయోః పథో ర్న కతరేణ చ న తానీమాని క్షుద్రాణ్య సకృదావర్తీని భూతాని భవన్తి జాయస్వ మ్రియస్వేత్యేతత్తృతీయం స్థానమ్" అని.

మరియు, ఇష్టాపూర్తాదికర్మలు చేసినవారు ఈశరీరమును విడి చిన తరువాత చంద్రలోకమునకు జేరి యచ్చట భోగానుభవమైన పిమ్మట నీలోకములో జన్మించుటకై అవరోహణక్రమ ముపదేశింపబ డుటలో ద్యు పర్జన్య, పృథివీ, పురుష, యోషిత్, అను అయిదు స్థానములు చెప్పబడి అయిదవస్థానమై యున్నస్త్రీయందు నాలుగవస్థా నమైన పురుషుని ద్వారా రేతోరూపమున బ్రవేశించి యచ్చట జన్మించు నని చెప్పబడినది.

"పంచమ్యా మాహుతా వాపః పురుషవచసో భవన్తి" అని ఈశ్రుత్యర్థమును ప్రతిపాదించుచు వేదవ్యాసభగవానుని బ్రహ్మసూత్రములు తద్భాష్యము ఇట్లున్నవి —

"న తృతీయే తథోపలబ్ధేః" సూ. 3. 1. 18

భాష్యమ్— యత్పునరుక్తం దేహలాభోపపత్తయే సర్వే చన్ద్రమసం గన్తుమర్హన్తి, "పంచమ్యా మాహుతౌ" ఇత్యాహుతి సంఖ్యానియమాదితి తత్ప్రత్యుచ్యతే— న తృతీయే స్థానే దేహలాభాయ పంచసంఖ్యానియమ ఆహుతీనా మాదర్తవ్యః కుతః? తథోపలబ్ధేః, తథా హ్యన్తరేణై వాఽహుతిసంఖ్యానియమం, వర్ణితేన ప్రకారేణ తృతీయస్థానప్రాప్తిరుపలభ్యతే. "జాయస్వ మ్రియస్వేత్యేత త్తృతీయం స్థానం" ఇతి.

అపిచ పంచమ్యా మాహుతా వాపః పురుషవచసో భవన్తీతి మనుష్యశరీరహేతుత్వేనాఽహుతిసంఖ్యా సంకీర్త్యతే, న కీటపతంగాదిశరీరహేతుత్వేన. పురుషశబ్దస్య మనుష్యజాతివచనత్వాత్.

అపిచ. పంచమ్యా మాహుతా వపాం పురుషవచస్త్వ ముపదిశ్యతే, నాఽపంచమ్యా మాహుతౌ పురుషవచస్త్వం ప్రతిషిధ్యతే వాక్యస్య ద్వ్యర్థతాదోషాత్.

తత్ర యేషా మారోహాఽవరోహౌ సంభవత స్తేషాం పంచమ్యా మాహుతౌ దేహ ఉద్భవిష్యతి, అన్యేషా న్తు వినైవాహుతిసంఖ్యయా భూతాంతరోపసృష్టాభి రద్భి ర్దేహ ఆరభ్యతే.

"స్మర్యతేఽపి చ లోకే" సూ 3.1.19

భాష్యమ్—అపి చ స్మర్యతే లోకే-ద్రోణ, ధృష్టద్యుమ్న, ప్రభృతీనాం సీతాద్రౌపదీప్రభృతీనాం చాఽయోనిజత్వమ్, తత్ర

ద్రోణాదీనాం యోషిద్విషయైకాహుతి ర్నాస్తి. ధృష్టద్యుమ్నా దీనాం స్తు యోషిత్పురుషవిషయే ద్వే అప్యాహుతీ న స్తః. యథా చ తత్రాహుతి సంఖ్యానాదరో భవతి. ఏవ మన్యత్రాపి భవిష్యతి. బలాకాఽప్యంతరేణైవ రేతస్సేకం గర్భం ధత్త ఇతి లోకే రూఢిః''

దీని సారాంశము—పుణ్యాత్ములు చంద్రలోకమునకు వెళ్ళి అక్కడ భోగము లనుభవించి మరల జన్మింతురో వారికి మాత్రమె ఆద్యులోకము, దానినుండి పర్జన్యుడు, ఆపై వర్షధారలద్వారా భూమిలోని సస్యములు, ఆపైని అన్నముద్వారా పురుషుడు, ఆతని నుండి శుక్లముద్వారా స్త్రీ అను ఐదుస్థానములందు యథాక్రమముగా ప్రవేశము కలుగునుగాని అన్యులకు గలుగు జన్మములతో నా ఐదు స్థానములతో సంబంధ మపేక్షితము కాదు.

ఆశ్రుతిలోనయిదవస్థానమైన స్త్రీయందు దేహోత్పత్తి చెప్పబడినదే గాని 4. 3. మొదలగు నితరస్థానములలో దేహోత్పత్తి కలుగదని చెప్పబడ లేదు.

మరియు ద్రోణ, ధృష్టద్యుమ్నాదులయొక్కయు, సీతాద్రౌపదీప్రభృతులయొక్కయు, అయోనిజత్వము లోకప్రసిద్ధమై యున్నది. ద్రోణాదులకు ఐదవస్థానమైన స్త్రీయందు ప్రవేశములేకయే దేహోత్పత్తి యైనది. ధృష్టద్యుమ్నాదులకు స్త్రీపురుషరూపములైన 5. 4స్థానములతో నిమిత్తములేకుండగనే దేహోత్పత్తి యైనది. అట్లే అన్యుల విషయమైనదాక నగును. బలాకపక్షికి రేతస్సేకము లేకయే గర్భధారణ మగు నని లోకప్రసిద్ధి అని.

ఈయంశమే నీలకంఠీయములో నిట్లు చెప్పబడినది—

''అగ్నిః పంచక్రమా త్ప్రాప్య హావ్య మేతి మనుష్యతామ్,
అగ్నయ స్త్వగ్ని రర్కః సోమః పురుషో యోషి దిత్యపి.

అగ్నౌ ప్రాస్తాహుతి స్సమ్య గాదిత్య ముపతిష్ఠతే,
ఆదిత్యా జ్జాయతే వృష్టి ర్వృష్టే రన్నం తతః ప్రజాః.
ద్రోణో వహ్నిచతుష్పాత్రో యోషి ×గ్నే రభావతః,
అగ్నిత్రియోత్థితా సీతా భూస్థా సిత్రో రభావతః.
క్షిప్తమాత్రం హవి ర్వహ్నౌ మిథునత్వ ముపాగతమ్,
ఏకాగ్నిజా వతః ఖ్యాతౌ ద్రుపదస్య సురాధికౌ."

ఇట్లు ప్రతివాదుల కశాస్త్రీయము లనిపించిన ద్రోణ ద్రౌపదీధృష్ట ద్యుమ్నాద్యుత్పత్తులే అయోనిజజన్మములకు నిదర్శనములని కంఠోక్తిగా శాస్త్రము లుద్ఘోషించుచుండ నట్లు జన్మించుటను శాస్త్రము లంగీకరింపవనుచు వారల యుత్పత్తులనుగూర్చి కుకల్పనలు చేసి యేమేమో వ్రాసిన ప్రతివాదుల చర్య నింద్యము.

అనేకవిధములుగా వారివారి జన్మములు కలిగినట్లు ఆర్షగ్రంథము లుద్ఘోషించుచుండ నవి తమ కసంభావితములుగా దోచినంత మాత్రమున నసత్యములును, కల్పితములు నయిపోవునా! వారివారి జన్మములలోని వైచిత్ర్యములనుగూర్చి యొకమహాపురుషుడు లోకులకు బోధించిన పురాణస్థమైయున్నయీవిషయము నవలోకింపుడు—

స్కాన్దము— బ్రహ్మోత్తరఖండము. అ 19

"ఇతి సర్వా౯ సభ్యజనా౯ సంశయావిష్టచేతసః,
విలోక్య వృద్ధ స్తత్రైక స్సర్వజ్ఞో లోకతత్త్వవిత్.
మాయామయ మిదం విశ్వం దృశ్యతే శ్రూయతే చ యత్,
కిం భావ్యం కి మభావ్యం చ సంసారేఽస్మి౯ క్షణాత్మకే,
అనిరూప్య మభూతార్థం మాయయా జాయతే స్ఫుటమ్.
ఈశ్వరస్య వశే మాయా తస్య కో వేద చేష్టితమ్,
యథా పకేతో శ్చ రాజర్షే శ్శుక్రం నిపతితం జలే,

సశుక్రం తజ్జలం పీత్వా వేశ్యా గర్భం దధౌ కిల.
మునే ర్విభాండకస్యాపి శుక్రం పీత్వా సహాంభసా.
హారిణీ గర్భిణీ భూత్వా ఋశ్యశృంగ మసూయత,
సురాష్ట్రస్య తథా రాజ్ఞః కరం స్పృష్ట్వా మృగాంగనా.
తత్క్షణా ద్గర్భిణీ భూత్వా మునిం ప్రాసూత తాపసమ్,
తథా సత్యవతీ నారీ శఫరీగర్భసంభవా.
తథైవ మహిషీగర్భే జాతశ్చ మహిషాసురః,
తథా సన్తి పురా నార్యః కారుణ్యా ద్గర్భసంభవాః.
తథాహి వసుదేవేన రోహిణ్యా స్తనయోఽభవత్,
దేవతానాం మహర్షీణాం శాపేన చ వరేణ చ.
అయుక్త మపి యత్కర్మ యుజ్యతే నాత్ర సంశయః,
సాంబస్య జఠరా జ్జాతం ముసలం మునిశాపతః.
యువనాశ్వస్య గర్భోఽభూ న్మునీనాం మన్త్రగౌరవాత్''.

ఉత్పత్తులలోని యఘటితఘటనలనుగూర్చి సందేహించులోకులకు వృద్ధుడును, సర్వజ్ఞుడును, లోకతత్త్వవేత్తయు నగు నొక మహాపురుషు డిట్లు బోధించెను —

“ఈవిశ్వమంతయు మాయామయము. అనాదియై క్షణభంగురమైన యీసంసారములో నెప్పుడో యేమూలనో పుట్టి పోవుచుండు వాడు ఇది సంభావ్యము, ఇది యసంభావ్యము అని నిర్ధారణ మెట్లు చేయగలుగును? అభూతపూర్వములై నిరూపింప శక్యముకాని విషయములు మాయావశమున గలుగుచున్నవి. అట్టి మాయ, ఈశ్వరునకు వశమై యున్నది. అట్టి ఈశ్వరుని చేష్టిత మెవ్వని కెరుక? చూడుడు— రాజర్షియగు యూపకేతువుయొక్క శుక్రముతో మిళితమయిన జలమును త్రాగి వేశ్య గర్భవతియైనది. విభాండకమునియొక్క శుక్రముతో మిళితమైన జలమును త్రాగి యొక హారిణి (ఆడలేడి) గర్భము

ధరించి ఋశ్యశృంగుని కనినది సురాష్ట్రభూపతియొక్క హస్తమును స్పృశించి యొక హరిణి గర్భవతియై యొక తాపసుని గనినది. అట్లే మత్స్యగర్భమునుండి సత్యవతీదేవి జన్మించినది మహిషీగర్భమునుండి మహిషాసురుడు జన్మించెను. వసుదేవునివలన దేవకీదేవి ధరించిన గర్భము అతని మరియొకభార్యయైన రోహిణీదేవియందు యోగమాయచే ప్రవేశపెట్టబడగా నామెయందు బలరాముడు జన్మించెను. దేవతలయొక్కయు, మహర్షులయొక్కయు శాపప్రభావమునగాని, వరప్రభావమునగాని అఘటితఘటనలు జరుగుచుండును. సంశయము లేదు. సాంబుని కడుపునుండి మునిశాపమున ముసలము పుట్టినది. ముని మన్త్రప్రభావమున యువనాశ్వునకు గర్భము కలిగినది." అని.

ఇట్లు వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసము లుత్పత్తులలోని వైచిత్ర్యము లనంతము లని బోధించుచుండ ప్రతివాదులు వాని నసంభావితము లనుట, అవైదికసంప్రదాయప్రసాదమూలకమైన యజ్ఞాన మగుటచే నింద్యము

శిఖండినిగూర్చిన మ. భా. చ. కారులవ్రాతలో "ఈతడు ప్రథమమున స్త్రీగా జన్మించి పిమ్మట పురుషుడై భీష్ముని బడగొట్టెననియు, నీతనికి బెక్కండ్రు పుత్రులుగూడ గలరనియు, మహాభారతమున గలదు. ఈగాథలోని సత్య మెంతవరకో? స్త్రీలు పుంభావముతో మెలగిన బురుషనిర్విశేష లగుదురని భారతీపత్రికయొక్క ప్రభవమార్గశిరసంచికలో ప్రకటింపబడెను. శిఖండియొక్క పుంస్త్వ మట్టిదే యని విశద మగును" (పు 220) అనుధోరణి పూర్వోక్తదృష్టాంతములచే నిరస్తమైనది.

ఆర్షగ్రంథము లప్రమాణము లనియు, పత్రికలు ప్రమాణమనియు భావించెడి యీప్రతివాదికి స్త్రీకి పుంస్త్వము ప్రాప్తించిన పత్రికానిదర్శనమునే చూపుచున్నాము.

—: సంస్కృతపత్రికా— 7–12–1948. స్త్రియాః పురుషత్వమ్ :—

"కలకత్తామహిలాహాస్పిటలస్య శల్యచికిత్సావిభాగే ఏకా 26 వర్షీయా వంగమహిలా ఆగతాఽఽస్తే। ఏతస్యా వివాహ అష్టవర్ష పూర్వం జాత ఆసీత్, ఇయ మధునా సౌభాగ్యవతీ మస్తకే సిందూరం హస్తయో ర్హస్తిదన్తవలయాని సౌభాగ్యవత్యా ధారణీయాం శాటీం పరిదధాతి. అస్యాః కించిద్దినేభ్యః స్త్రీచిహ్నస్య స్థానే పురుషచిహ్నముదేతి."

సంస్కృతపత్రికా (8–4–52).

—: లింగపరివర్తనమ్ :—

"కొలంబో సమాచారోఽయమ్. ఉవామండలస్య కోసాపోసా గ్రామే ఏకపురుష స్యైకా పత్నీ శనై శ్శనైః స్త్రీత్వం విహాయ పురుషత్వ మభజత.

డాక్టరై స్తస్యాః పరీక్షా కృతా. సా పురుష ఆసీత్. అనేన పంచదశవర్షవయస్కయా కయాచి త్కన్యయాసహ వివాహః కృతః. కొలంబోసరకారస్య వసతినిర్మాణయోజనాయాం స కార్యం కరోతి. ఏకేన పత్రేణ తస్య తత్పత్న్యాశ్చ చిత్రం ప్రకాశితమ్."

ఇట్లు వార్తాపత్రికలుకూడ అఘటితఘటనలు జరుగుచున్నట్లు ప్రకటించుచుండ ఆర్షగ్రంథము లట్టివిషయముల' నుదాహరించినపుడు వాని నసంభవము లని త్రోసివేయు ప్రతివాదుల చర్య నింద్యము.

ఇంతవరకు వైశేషికవేదాంతదర్శనములనుబట్టి శుక్రశోణితప మ్మేళనముతో బనిలేకుండ నయోనిజులై జన్మించుట, శాస్త్రసిద్ధమే అనియు, నిట్లుజన్మించినవారే ద్రోణ ద్రౌపదీధృష్టద్యుమ్నాదు లనియు, మహాభారతోక్తమైయున్న వారలయుత్పత్తి ప్రకారము సత్యమనియు,

ద్రౌపదీధృష్టద్యుమ్నులు ద్రుపదునకు దత్తులను ప్రతివాదులమాట అసంబద్ధప్రలాపమనియు నిరూపించినాము. దీనిచే—

"ధృష్టద్యుమ్నునితో నయోనిజగా ద్రౌపదికూడ పుట్టె నని యాజు డగ్నివేదికమీద ద్రౌపదిని గూర్చుండబెట్టియుండును" (పు 224.)

"ధృష్టద్యుమ్నుడుమాత్రము ద్రుపదరాజకుటుంబమున జన్మింపక, యేసంకీర్ణబ్రాహ్మణునకో జన్మించెను. ద్రౌపది ధృష్టద్యుమ్నునకు దగిన సోదరియె. ఇరువురును యాజోపయాజులసంబంధులే యని తోచును. ద్రుపదుడు సంకీర్ణు డగుటచేతను తత్సదృశుడగు ధృష్టద్యుమ్నుడు పుత్రుడగుటయు, ద్రౌపది పుత్రికయగుటయు, నేతాదృశులగు పాండవులతో వారికి సంబంధము సరిపడినది." (పు 220)

అను మ. భా. చ. కారుల దురుక్తులు నిరస్తములు.

పర్యవసానమేమనగా, శ్రీమద్రామాయణోక్తప్రకారము పూర్వజన్మములో కుశధ్వజుడను బ్రహ్మర్షికి—

"కుశధ్వజో మమ పితా బ్రహ్మర్షి రతులప్రభః,
తస్యాఽహం కుర్వతో నిత్యం వేదాభ్యాసం మహాత్మనః
సంభూతా వాఙ్మయీ కన్యా నామ్నా వేదవతీ స్మృతా,"

అని చెప్పబడిన విధముగా వాఙ్మయకన్యయై జన్మించి తపము జేయుచుండిన వేదవతి తనను బలాత్కరింపబోయిన రావణుని ధిక్కరించి—

"యది త్వస్తి మయా కించి త్కృతం దత్తం హుతం తథా,
తస్మా త్త్వయోనిజా సాధ్వీ భవేయం ధర్మిణస్సుతా,
ఏవముక్త్వా ప్రవిష్టా సా జ్వలితం జాతవేదసమ్,"

నిన్ను వధించుటకు నిమిత్తముగా నేనయోనిజ నయి యొకానొక ధర్మాత్మునకు పుత్రికగా బుట్టుదు నని చెప్పి ప్రజ్వలించుచున్న

యగ్నిలో తన దేహము నాహుతిజేసి తరువాత నయోనిజయయి జనకపుత్రికగా నావిర్భవించిన సీతామహాదేవివలె మహాభారతమందలి పార్వతీ(క)పాత్రప్రకారము పూర్వజన్మములో నొకానొక ఋషికి కన్యకయై పుట్టి వివాహముగాక పతికొరకు పరమేశ్వరు నారాధించి యప్రయత్నముగా నయిదుసారులు పతినను(గ్ర)హింపుమని కోరియీశ్వరుని చే పంచ పతులు నీకు పైజన్మములో గలుగుదు రను వరము నొంది ఆశరీరమును విడిచి తరువాత ద్రుపదయజ్ఞవేదికనుండి అయోనిజయై భూభారహరణమునకై ద్రౌపది యావిర్భవించినది. ఆద్రౌపదిని గూర్చి—

"స్వర్గశ్రీః పాండవార్థాయ సముత్పన్నా మహామఖే,
సేహ తప్త్వా తపో ఘోరం దుహితృత్వం తవాగతా." (ఆది_అ 97)

అని ద్రుపదునితో వ్యాసమహర్షి చెప్పుటనుబట్టి అసలామె స్వర్గలక్ష్మియనియు, ఆస్వర్గలక్ష్మికే "ద్రౌపదీ త్వథ సంజజ్ఞే శచీభాగాదనిందితా" అను సంభవపర్వవచనమునుబట్టి శచీదేవి యను నామమనియు, నామెయే ఋషికన్యయై పుట్టి వేదవతీదేవివలె తపము జేసి యీశ్వరవరమునొంది శ్రీరామచంద్రునికొరకు జనకపుత్రియై సీతయుద్భవించినట్లు ద్రుపదుని యజ్ఞములో, పాండవులకొరకు ద్రుపదపుత్రికగా ద్రౌపదియను పేరుతో నుద్భవించిన దనియు దెలిసికొనవలయును.

"రాఘవత్వేఽభవత్ సీతా రుక్మిణీ కృష్ణజన్మని"

అని చెప్పబడినట్లు విష్ణుపత్నియగు లక్ష్మీదేవియే ముందు వేదవతియై యుద్భవించి పిమ్మట శ్రీరామపత్నియగు సీతయై యుద్భవించినట్లు స్వర్గలక్ష్మియే ముందు ఋషికన్యయై యుద్భవించి పిమ్మట పంచేంద్రస్వరూపులగు పాండవులకు పత్నియగు ద్రౌపదియై యుద్భవించిన దని సిద్ధాంతము. దేవీభాగవతమునందుకూడ ద్రౌపది వేద

మధ్యమునుండి జన్మించె ననియు, నామె లక్ష్మ్యంశసంభూతురా లనియు జెప్పబడినది—

"ద్రౌపదీ చ మహాభాగా కథం దుఃఖస్య భాగినీ,
వేదీమధ్యాచ్చ సంజాతా లక్ష్మ్యంశసంభవా కిల" (స్క-4-అ17)

మరియు సీతాప్రతికృతియే ద్రౌపదీదేవి యనియు, కృతత్రేతా ద్వాపరములలో వేదవతీసీతాద్రౌపదీస్వరూపములతో నావిర్భావము జరిగిన దనియు నా దేవీభాగవతమందే చెప్పబడినది—

"కృతే యుగే వేదవతీ కుశధ్వజసుతా శుభా,
త్రేతాయాం రామపత్నీ చ సీతేతి జనకాత్మజా.
తచ్ఛాయా ద్రౌపదీదేవీ ద్వాపరే ద్రుపదాత్మజా,
త్రిహాయణీచ సా ప్రోక్తా విద్యమానా యుగత్రయే" (స్క-9-అ16)

"వ్యా—యతో యుగత్రయే వర్తమానాఽత స్త్రిహాయణీతి నామ. హాయనశబ్దోఽత్ర యుగపరః"

మరియు శ్రీరామపత్నియగు సీతామహాదేవిని రావణుడపహరించుటకు బూర్వము అగ్నిదేవుడు విప్రరూపమున గోచరించి శ్రీరామునితో నిట్లుచెప్పెను— దేవీభాగవతము—(స్క-9. అ16)

"భగవన్ శ్రూయతాం రామ కాలోఽయం యదుపస్థితః,
సీతాహరణకాలోఽయం తవైవ సముపస్థితః.
జగత్ప్రసూం మయి న్యస్య ఛాయాం రక్షాంతికేఽధునా,
దాస్యామి సీతాం తుభ్యం చ పరీక్షాసమయే పునః"

రామచంద్రా! ఈజగన్మాతయగు సీతను నారక్షణములో నుంచి నేనిచ్చెడి ఛాయాసీతను నీ రక్షణములో నుంచుకొనుము ముందు జరుగబోవు అగ్నిపరీక్షలో ఈజగన్మాతను నీకు సమర్పించుకొందును అని అదియంతయు నట్లే జరిగినతరువాత ఛాయాసీత యిక నేను చేయ

వలసిన పనిని విధింపు డని యగ్నిదేవుని, శ్రీరాముని గోరగా వా రిట్లుపదేశించిరి—

"త్వం గచ్ఛ తపసే దేవి పుష్కరం చ సుపుణ్యదం,
కృత్వా తపస్యాం తత్రైవ స్వర్గలక్ష్మీ ర్భవిష్యసి.
సాచ తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రతప్య పుష్కరే తపః,
దివ్యం త్రిలక్షవర్షం చ స్వర్గలక్ష్మీ ర్బభూవహ.
సాచ కాలేన తపసా యజ్ఞకుండసముద్భవా,
కామినీ పాండవానాం చ ద్రౌపదీ ద్రుపదాత్మజా."

దేవీ! నీవు పుష్కరక్షేత్రమున తపముచేయుము. అపై నీవు స్వర్గలక్ష్మివగుదువు. ఇట్లుపదేశింపబడిన యామె దీర్ఘకాలము తపము చేసి అట్లే స్వర్గలక్ష్మి యయ్యెను. ఆస్వర్గలక్ష్మియే కొంతకాలమునకు ద్రుపదుని యజ్ఞవేదికనుండి యావిర్భవించి పాండవులకు పత్నియైనది.

ఈదేవీభాగవతగాథకూడ వేదవ్యాసోక్తిగ వెనుక జూపబడినది—

"స్వర్గశ్రీః పాండవార్థాయ సముత్పన్నా మహామఖే,
సేహ తప్త్వా తపో ఘోరం దుహితృత్వేన తవాగతా"

అను మహాభారతోక్తికి పోషకమగుచున్నది. కనుక ద్రౌపదీ జన్మమునుగూర్చిన ప్రతివాదుల రభసవాదము లన్నియు హేయములు.

ద్రౌపదీదేవినిగూర్చి నోటికివచ్చినట్లు దుర్భాష లాడిన విమర్శక మ్మన్యుల కామె స్వరూపము నొకింత నిరూపించుచున్నాము—

—. లోకోత్తరద్రౌపదీస్వరూపము :—

"నీలోత్పలసమో గన్ధో యస్యాః క్రోశా త్ప్రధావతి,
యా బిభర్తి పరం రూపం యస్యా నాస్త్యుపమా భువి

ఆమె శరీరమునుండి నీలోత్పలములతో సమానమైన పరిమళము క్రోశపర్యంతమువ్యాపించుచుండెడిది. ఆమె రూప మద్భుతమైనది. ఆమెకు సాటి పృథివిలోలేదు

మరియు, ఉత్తమస్త్రీ ద్వాత్రింశత్ (32) లక్షణములు కలదై యుండును. హరిశ్చంద్రుడు విశ్వామిత్రకృతపరీక్షలో తన పత్నిని విక్రయింపబూనినపుడు కొనుటకు వచ్చిన విప్రుడు ఆమెకు మూల్యమును నిర్ణయించుచు నిట్లు చెప్పెను—

దేవీభాగవతము. స్క 7. అ22:—

"అనురూప మిదం విత్తం గృహాణాఽర్పయ మేఽబలామ్,
ధర్మశాస్త్రేషు యద్దృష్టం స్త్రియో మూల్యం నరస్యచ.
ద్వాత్రింశల్లక్షణోపేతా దక్షా శీలగుణాన్వితా,
కోటిమూల్యాసువర్ణస్య స్త్రియః పుంస స్తథాఽర్బుదమ్.

వ్యా—స్త్రియో మూల్యం సువర్ణస్య కోటిః. పుంసస్తు సువర్ణస్య అర్బుదం; దశకోట్యో మూల్యమిత్యర్థః. స్త్రియో ద్వాత్రింశల్లక్షణాని తు విరాటపర్వణి ద్రౌపదీవర్ణనే స్పష్టాని.

పురుషస్య ద్వాత్రింశల్లక్షణాని తు కాశీఖండ ఏకాదశాధ్యాయే స్పష్టాని"

"సచ్చరిత్రము సద్గుణములు గలిగి ద్వాత్రింశత్ 32లక్షణములు గలస్త్రీకి మూల్యము సువర్ణకోటి యనియు నట్లే ద్వాత్రింశల్లక్షణములుగల పురుషునకు మూల్యము పదిసువర్ణకోటు లనియు, ధర్మశాస్త్రములలో మూల్యము నిర్ణయింపబడియున్నది ఆప్రకారము మూల్యము నీమె కొరకిచ్చుచున్నాను ఈమెను నాకు సమర్పింపుము" అని ఇచ్చట వ్యాఖ్యాత పురుషుని ద్వాత్రింశల్లక్షణములు కాశీఖండములోను, స్త్రీద్వాత్రింశల్లక్షణములు విరాటపర్వములోను స్పష్టములు. అని చెప్పుటచే నాస్థలములలోని గ్రంథసందర్భము ప్రదర్శింపబడుచున్నది—

కాశీఖండము— అ11.

"పంచసూక్ష్మః పంచదీర్ఘ స్సప్తరక్త షడున్నతః,
త్రిపృథు ర్లఘుగంభీరో ద్వాత్రింశల్లక్షణ స్త్వితి.

వ్యాఖ్యా-తాన్యేవ ద్వాత్రింశల్లక్షణాని మస్మి ర్విశేషణై ర్దర్శయతి-
పంచసూక్ష్మః పంచ- త్వక్కేశాంగుళిదశనాంగుళిపర్వాణి సూక్ష్మాణి యస్య స తథా, పంచదీర్ఘః పంచ-భుజనేత్రహనుజానునాసా దీర్ఘా యస్య స తథా, సప్తరక్తః- సప్తపాణితలనేత్రాంతతాలుజిహ్వాఽధరోష్ఠనఖా రక్తా యస్య స తథా, షడున్నతః- షట్-వక్షః కుక్ష్యలకస్కంధకరవక్త్రాణి ఉన్నతాని యస్య స తథా, త్రిపృథుః త్రీణి-లలాటకటివక్షాంసి పృథూని విస్తీర్ణాని యస్య స తథా, లఘుగంభీరః-లఘుశ్చాసౌగంభీరశ్చేతి లఘుగంభీరః అత్ర త్రిశబ్దా వధ్యాహర్తవ్యౌ, త్రిలఘుః త్రిగంభీర ఇత్యర్థః. త్రిలఘుః త్రీణి గ్రీవాజంఘామేహనాని లఘూని హ్రస్వాని యస్య స తథా. త్రిగంభీరః-త్రయః- స్వరసత్వనాభయోగంభీరా యస్య స తథా”

ఇట్లు ద్వాత్రింశల్లక్షణములు గల పురుషు డుత్తమపురుషుడని గ్రహింపవలయును.

ఇక విరాటపర్వోక్త స్త్రీలక్షణసందర్భ మెట్టి దనగా-వనవాసమును పూర్తిచేసి విరాటనగరములో నజ్ఞాతవాసము జేయ నిశ్చయించి పాండవులు తమ వేషములు మార్చుకొని యొక్కొక్కరే ప్రవేశించుటలో యుధిష్ఠిరభీమసేనుల ప్రవేశ మయినతరువాత సైరంధ్రీవేషముతో ద్రౌపదీదేవి ప్రవేశించునపుడు విరాటపత్ని యగు సుదేష్ణ ప్రాసాదమునుండి చూచి యాహ్వానించి ప్రశ్నింప నాకేదేని పని చెప్పిన చేయుదు నని ద్రౌపదీదేవి పలుకగా సుదేష్ణ యిట్లనును-

“నైవం రూపా భవన్త్యేవ యథా వదసి భామిని,
ప్రేషయన్తివై దాసీ ర్దాసాంశ్చ వివిధాన్ బహూన్.

టీ- “నైవంరూపా త్వమసి, కిన్తు దాసాన్ దాసీశ్చ ప్రేషయసీవ, బహూనాం స్వామిన్యసీత్యర్థః.

"నోచ్ఛ్రగుల్ఫా సంహతోరు స్త్రిగంభీరా షడున్నతా,
రక్తా పంచసు రక్తేషు హంసగద్గదభాషిణీ.

టీ— నోచ్ఛ్రౌ న బహి ర్నిర్గతౌ గూఢా విత్యర్థః. నోచ్ఛ్రౌ గుల్ఫౌ పాదగ్రన్థీ యస్యా స్సా తథా. త్రిగంభీరా-త్రిషు శబ్దబుద్ధినాభిషు గహనా. షడున్నతా-షట్సునాసికాఽఽక్షిద్వయ శ్రోత్రనఖస్తన కృకాటికాసు ఉన్నతా. పంచసుస్థానేషు పాణిపాదతలనేత్రోష్ఠజిహ్వానఖేషు ఏతాన్యేవ సంజ్ఞయా పంచరక్తాని తేషు రక్తా హంసవ ద్గద్గదం కించిల్లుప్తాక్షరం మధురం వా భాషతే సా హంసగద్గద భాషిణీ.

"సుకేశీ సుస్తనీ శ్యామా పీనశ్రోణిపయోధరా,
తేన తేనైవ సంపన్నా కాశ్మీరీవ తురంగమీ,

టీ— తేన తేన లక్షణేన-మన్దగతిత్యాదినా। అర్జునమిశ్రీయమ్- కాశ్మీరీ. కాశ్మీరదేశోద్భవా తురంగమీ యథా అశ్వపరీక్షా శాస్త్రే ప్రతిపాదితలక్షణేన సంపన్నా, తథాస్త్రీణాం సాముద్రికాదౌ యల్లక్షణం ప్రతిపాదితం తేన తేన సంపన్నా॥

"అరాలపక్ష్మనయనా బింబోష్ఠీ తనుమధ్యమా,
కంబుగ్రీవా గూఢశిరా పూర్ణచన్ద్రనిభాననా.

టీ— అరాళే వక్రే కృష్ణే వా పక్ష్మణీ యయో స్తాదృశే నయనే యస్యాస్సా తథా. కంబుగ్రీవా శంఖవద్రేఖాత్రయాఽఽఙ్కిత గ్రీవా, గూఢశిరా గుప్తనాడికా॥"

"శారదోత్పలపత్రాక్ష్యా శారదోత్పలగన్ధయా,
శారదోత్పలసేవిన్యా రూపేణ సదృశీ శ్రియా.

టీ. శారదోత్పలం హస్తద్వయం. తేన సేవిన్యా.

"శా త్వం బ్రూహి యథా భద్రే నాఽసి దాసీ కథంచన,

యక్షీ వా యది వా దేవీ గన్ధర్వీ యదివాఽప్సరాః.
దేవకన్యా భుజంగీ వా నగరస్యాఽధిదేవతా,
విద్యాధరీ కిన్నరీ వా యది వా రోహిణీ స్వయమ్.
అలంబుసా మిశ్రకేశీ పుండరీకాఽథ మాలినీ,
ఇన్ద్రాణీ వారుణీ వా త్వం త్వష్టు ర్ధాతుః ప్రజాపతేః.
దేవ్యో దేవేషు విఖ్యాతా స్తాసాం త్వం కతమా శుభే."

మానినీ! ఇట్టినీస్వరూపము దాస్యము చేయుటకు తగినదికాదు. దాసదాసీవర్గమును బోషింపదగిన స్వరూపము నీది

ఆనేత్రములు, ఆశ్రోత్రములు, ఆనఖములు, ఆనాసిక, ఆహస్తములు, ఆపాదములు, ఆబ్రహ్మము, ఆవాక్కు, చెప్పవలసిన దేమున్నది? ఉత్తమస్త్రీకి సాముద్రికశాస్త్రములో జెప్పబడిన సర్వలక్షణములు నీయందు గోచరించుచున్నవి. నీది శ్రీదేవీరూపముతో సమానమై యున్నది. నీవు దాసివికావు. యథార్థముచెప్పుము. నీవువిఖ్యాతిగల దేవతాస్త్రీలలో నెవ్వతెవో తెల్పుము. అని ఇట్టి మనుష్యదుర్లభ మను యిన దివ్యస్వరూపము ద్రౌపదీదేవిది.

ఆమె పూర్వజన్మగాథలను పరిశీలించినయెడల నాలాయనీ జన్మములో పూర్వోక్తప్రకారము సీతాఽరున్ధతీ ప్రభృతులతో తులదూగిన మహాపతివ్రత. ఋషికన్యకాజన్మములో పతిపాప్తికై శంకరునిగూర్చి యఖండతపముజేసి శంకరానుగ్రహపాత్రమై మరుచటి జన్మలో సంకల్పసిద్ధి యగునట్లు వరమునొందిన మహాసాధ్వి. ఆపై భూభారహరణార్థము సీతాదేవివలె అయోనిజయై ద్రౌపదిగా నావిర్భవించిన స్వర్గలక్ష్మి. ఇట్టి విశేషములు గల ద్రౌపదీదేవిని కులట యని దుర్భాషలాడిన విమర్శకంమన్యుల నేమనవలెనో ప్రాజ్ఞులాలోచింతురుగాక. స్త్రీలలో నెట్టివారు దుశ్శీల లగుదురో సాముద్రికోక్త దుష్టలక్ష

ణములనుబట్టి గ్రహింప నగు నని యుధిష్ఠిరునితో భీష్ముడు చెప్పెను—

"అసాధ్వ్యశ్చాఽపి దుర్వృత్తాః కులఘ్న్యః పాపనిశ్చయాః,
విజ్ఞేయా లక్షణై ర్దుష్టైః స్వగాత్రసహజై ర్నృప!"

(అనుశా- అ 4?)

టీ "సహజైః పాణిపాదరేఖాదిభిః"

ద్రౌపదీదేవియందు పరమపతివ్రతలయందుండునట్టి యుత్తమములయిన ద్వాత్రింశల్లక్షణము లున్నట్లు గ్రంథ ముద్ఘోషించుచుండ కులటలయందుండు దుర్లక్షణము లున్నట్లు ప్రకటించు ప్రతివాదుల ప్రాతి హేయము.

ఏవి కులటాలక్షణములో, ఏవి కులకాంతాలక్షణములో, ఏవి మహాపతివ్రతాలక్షణములో ఎంత మాత్ర మెరుగక నోటికి వచ్చినట్లు వాకొను విమర్శకుల వైఖరి గర్హ్యము.

—: ఆస్తికనాస్తికవిభేదము :—

లోకములో ఆస్తికు లనియు, నాస్తికు లనియు రెండురకములు. అందు వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసాత్మకమయిన ఆర్షవాఙ్మయమును ప్రమాణముగా నమ్మి శాస్త్రసమ్మతమైనదాని యర్థమును గ్రహించి దానికి లోకప్రసిద్ధినవలోకించి అనాదిసిద్ధ సంప్రదాయము ననుసరించి విద్వత్పరంపర నవలంబించి తన్మూలమున అతీంద్రియవిషయములను నిస్సంశయముగా విశ్వసించి సంచరించువా రాస్తికులు

శాస్త్రసిద్ధాంతము లసంభావితము లనుచు, లోకప్రసిద్ధి మూఢవిశ్వాస మనుచు, విద్వాంసులు ఛాందసు లనుచు, అతీంద్రియ విషయము లవిశ్వసనీయము లనుచు, ఇది ప్రక్షిప్త మనుచు, ఇది యిట్లుయుండు నని నాకు విమర్శింపగా తోచుచున్నదనుచు, ఇచ్చట నాయ

భిప్రాయ మిది యనుచు, గ్రంథకారుడైన మహర్షి యిచ్చట పక్షపాతముగా వ్రాసినా డనుచు, పూజ్యుల నపూజ్యులనుచు. అపూజ్యులను పూజ్యులనుచు, మలినాంతః కరణలముతో నూహించి అవైదికసంప్రదాయ మవలంబించి అపార్థములు కల్పించి పాపభీతిని వర్జించి ఆర్షవాఙ్మయమున కవ్యవస్థ నాపాదించి యుక్తిప్రమాణవిరోధములను పాటింపక స్వవచనవ్యాఘాతములను గణింపక అసత్యమునకు జంకక, యథేష్టముగా ప్రసంగించుచు తాము చెడి లోకులను చెడగొట్టుట కుద్యమించువారు నాస్తికులు. కనుకనే స్కాందములో—

"స్వభావ ఏవ క్రూరాణాం నాస్తికానాం దురాత్మనామ్,
ఆత్మానం పాతయన్త్యేవ పాతయ న్త్యపరం చ యత్.

అని చెప్పబడినది. చరకసంహితలో నాస్తికలక్షణములు చెప్పి నాస్తిక్యబుద్ధి పాపిష్ఠమని చెప్పి దానిని విడిచిపెట్టవలయు ననియు, సత్పురుషుల (శాస్త్రకర్తలగు మహర్షుల) బుద్ధి యను ప్రదీపమును బట్టి సర్వము తెలిసికొనవలయుననియు నిట్లుపదేశింపబడెను —

"న పరీక్షా న పారీక్ష్యం న కర్తా కారణం నచ,
న దేవా నర్షయ స్సిద్ధాః కర్మ కర్మఫలం నచ.
నాస్తికస్యాస్తి నైవాత్మా యదృచ్ఛోపహతాత్మనః,
పాతకానాం పరం చైతత్పాతకం నాస్తికగ్రహః.
తస్మా న్మతిం ప్రముచ్యైతా మమార్గప్రసృతాం బుధః,
సతాం బుద్ధిప్రదీపేన పశ్యే త్సర్వం యథాతథమ్!!

మరియు— వేదములయం దప్రామాణ్యము శాస్త్రములయందు నిరసనభావము సర్వవిషయములయందును అవ్యవస్థ అనునవి ఆత్మనాశనహేతువు లని చెప్పబడినది.—

"అప్రామాణ్యం చ వేదానాం శాస్త్రాణాంచాఽఖిలం ఘనమ్,
అవ్యవస్థా చ సర్వత్ర ఏతన్నాశన మాత్మనః. (అనుశా॥ అ.7)

ఈస్థలమందే యీకను ఇట్లుచెప్పబడినది-

"సర్వాభిశంకీ మూఢశ్చ బాలః కటుకవాగపి,
బోద్ధవ్య స్తాదృశ స్తాత నరః శ్వానం హి తం విదుః,
యథా శ్వా భషితుం చైవ హన్తుం చైవాఽవసజ్జతే,
ఏవం సంభాషణార్థాయ సర్వశాస్త్రవధాయ చ."

శునకము మొరుగుటకును, హింసించుటకును సిద్ధపడునట్లు ఎలు గెత్తి తోచినట్లు మాటలాడుటకును, శాస్త్రములను హింసించుటకును సిద్ధపడువాడు యోగ్యత లేనివాడని తాత్పర్యము.

నృశంసకలక్షణములను భీష్ము డుపదేశించుచు నిట్లు చెప్పెను-

"ధర్మశీలం గుణోపేతం పాప మిత్యవగచ్ఛతి,
ఆత్మశీలప్రమాణేన న విశ్వసితి కస్యచిత్" (శాంతిఅ- 164)

ఒకనిమాటను విశ్వసింపక తన స్వభావమునే ఆధారముచేసి కొని ధర్మాత్ములను గుణవంతులను పాపాత్ములని భావించుట నృశంస కలక్షణ మని తాత్పర్యము.

ఇట్లుండుటచే వేదశాస్త్రోల్లంఘనము ఆర్షగ్రంథతిరస్కారము ధర్మశీలదూషణము శ్రేయస్కాములకు తగని పని యని సారాంశము.

—:ద్రౌపదీస్వయంవరవృత్తాంతము:—

"యజ్ఞసేనస్య కామస్తు పాండవాయ కిరీటినే,
కృష్ణాం దద్యా మితి సదా నచైత ద్వివృణోతి సః.
సోఽన్వేషమాణః కౌన్తేయం పాంచాల్యో జనమేజయ,
దృఢం ధనుః రనానమ్యం కారయామాస భారత.
యన్త్రం వైహాయసం చాఽపి కారయామాస కృత్రిమమ్,
తేన యన్త్రేణ సహితం రాజా లక్ష్యం చకార సః. (ఆది. అ185)

నీ-వైహాయసమ్. అన్తరిక్షగతం యన్త్రం తీవ్రవేగవత్తయా భ్రమణేన లక్ష్యమార్గసంకోచక మన్తరాబద్ధం, సహితం యన్త్రచ్ఛిద్ర

ద్వారా ఉపలక్షితం, లక్ష్యమపి నైవహాయస మిత్యర్థః.

అస్త్రశిక్షాయా మేకేనాఽర్జునేనైవ చలలక్ష్యపాతనం కృత మత స్స ఏవ చలయన్త్రద్వారా లక్ష్యం ఛేత్స్యతి నాన్య ఇతి తదన్వేషణాయాయం యత్నో ద్రుపదేన కృతః. యద్యపి కర్ణస్యా వ్యేత త్సుకరం, తథాపి హీనకులత్వా త్స సుపరిహార ఇతి భావః.

ద్రుపదమహారాజునకు ద్రౌపదీదేవిని పార్థునకిచ్చి వివాహము చేయవలె నని సంకల్పము. దాని నన్యులకు తెలుపలేదు. లాక్షాగృహ దహనానంతరము పాండవుల జాడ తెలియుటలేదు అందుచేత నన్వే షించుచు ఎక్కుపెట్టుటకు శక్యముకాని దృఢమైన ధనుస్సును చేయించి అంతరిక్షమందొక లక్ష్యము నేర్పరచి దానికి క్రిందుగా నొక యంత్రము ఛిద్రముగలిగి తీవ్రవేగమున తిరుగుచు లక్ష్యము నాచ్ఛాదించుచుండు నట్లు కల్పించి ఆయంత్రచ్ఛిద్రమునుండి లక్ష్యమును కొట్టవలయు నని స్థిరపరచినాడు. ఇట్టి వీర్యశుల్కస్వయంవరము నేర్పరచిన ద్రుపదుని యభిప్రాయ మేమనగా వెనుక అస్త్రవిద్యాప్రదర్శనకాలములో నొక్క యర్జునుడే చలలక్ష్యమును గొట్టినవాడగుటవలన నాతని యన్వేషణ మున కిది యుపాయమనియు, కర్ణునకుగూడ నిది సుకరమైనను కులహీనుడగుటచే పరిహారణీయు డగు ననియు నభిప్రాయము. అని తాత్పర్యము.

తరువాత ద్రుపదుడు స్వయంవరసందర్భము సాటింపజేయు టలో నిట్లు వెల్లడించెను—

"ఇదం సజ్యం ధనుః కృత్వా సజ్జై రేభిశ్చ సాయకైః,
అతీత్య లక్ష్యం యో వేద్ధా సలబ్ధా మత్సుతా మితి.
ఇతి స ద్రుపదో రాజా స్వయంవర మఘోషయత్,
సీ— సజ్యం ధనుః కృత్వా ఇదం యన్త్ర మతీత్యలక్ష్యం యో వేద్ధా
వేద్ధుం సమర్థః"

ధనుస్సు నెక్కుపెట్టి యీబాణములచే నీయంత్రమునుండి లక్ష్యమును గొట్టగలవాడు నాకుమార్తెను స్వీకరింపవచ్చును అని.

అది విని సర్వదేశములనుండియు క్షత్రియవీరులు వచ్చినారు. కర్ణునితో దుర్యోధనాదులును వచ్చినారు. బ్రాహ్మణవేషములతో పాండవులును వచ్చియున్నారు. అంతట రంగస్థలమునకు వచ్చి ధృష్టద్యుమ్నుడు ఇట్లు చెప్పెను—

"ఇదం ధను ర్లక్ష్య మిమే చ బాణా
శ్శృణ్వన్తు మే భూపతయ స్సమేతాః,
ఛిద్రేణ యన్త్రస్య సమర్పయధ్వమ్
శరై శ్శితై ర్వ్యోమచరై ర్దశార్ధైః.
ఏత న్మహా త్కర్మ కరోతి యో వై
కులేన రూపేణ బలేన యుక్తః,
తస్యాఽద్య భార్యా భగినీ మమేయం
కృష్ణా భవిత్రీ న మృషా బ్రవీమి.

టీక— "ఇదం ధనుః ఇదం చ లక్ష్యం ఇమే చ బాణాః చలయన్త్రచ్ఛిద్రద్వారా యుగప త్పంచ బాణాన్ లక్ష్యే య స్సమర్పయతి తస్యాద్య భార్యా భగినీ మమేయ మితి ద్వయో స్సంబన్ధః. వ్యోమచరై ర్బాణైః"

భూపతులారా! ఇది ధనుస్సు, ఇది లక్ష్యము, ఇవి బాణములు, ఈ అయిదుబాణముల నొక్కసారి ప్రయోగించి ఈ చలయంత్రచ్ఛిద్రమునుండి లక్ష్యమును గొట్టవలయును కులమునకుగాని, బలమునకుగాని, రూపమునకుగాని తీసిపోనట్టి వాడెవ్వడీపనిని జేయునో ఆతనికి నా యీసోదరి భార్య యగును అని.

ఆపై ధృష్టద్యుమ్నుడు వచ్చినవారిని జూపి వారివారి స్వరూపస్వభావాదులను ద్రౌపదీదేవికి తెలిపెను,

ఆపై క్షత్రియులందరును క్రమముగా లేచి యత్నించియు ధనుస్సునే యెక్కుపెట్టలేకపోయిరి. అంతట కర్ణుడు లేచి యెక్కుపెట్టి నపుడు ద్రౌపదీదేవి యిట్లనెను—

"దృష్ట్వా తు తం ద్రౌపదీ వాక్య ముచ్చైర్జగాద నాఽహం వరయామి సూతమ్, సామర్షహాసం ప్రసమీక్ష్య సూర్యం తత్యాజ కర్ణః స్ఫురితం ధను స్తత్"

నీ— "సామర్షహాసం, నీచకులయోగా దమర్ష స్సూర్యాపరాధత్వాత్ హాసః"

నేను సూతుని వరింపను అనెను. ఆమాట విని రోషహాస ములతో ధనుస్సు విడచి సూర్యుని వైపు చూచి నివర్తించెను

విషయ మిట్లుండ ప్రతివాదు లేమి వ్రాసిరో చూడుడు—

—: మత్స్యయంత్రము గొట్టినవానిని వరింపవలసిన ద్రౌపదిసూత పుత్రుని నేను వరింప నన్నదను ప్రసంగము—

తన్నిరాకరణము :—

మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది. 1 "ద్రౌపదీస్వయం వరమునకు బూర్వమె ద్రౌపది పాండవుల నైదుగుర బెండ్లియాడు టకును వారామెను బెండ్లియాడుటకును వ్యాసయాజోపయాజులచే నిశ్చయింపబడి యంగీకరింపజేయబడియుండును. 2 ద్రుపదుకును తొలుత నీవృత్తాంత మెరుగక బలవంతుడగు నర్జునుడు తన కల్లు డైన శోభించు నని ప్రచ్ఛన్ను లగు పాండవుల కొరకు వెదకించెను. వారు కాన్పింపనందున వీర్యశుల్కస్వయంవరమును జాటింపించెను. ఆస్వయంవరమునుజాటుటలో నెవ్వడైన నైదు బాణములతో నీమత్స్యయంత్రము గొట్టిననాతడు నాపుత్రిక నొందనచ్చునననెను.

3 పై చాటింపుప్రకారము ఎవడు మత్స్యయంత్రము గొట్టినవానినే ద్రౌపది వరింపవలసియున్నది. కాని మత్స్యయంత్రము గొట్ట

గర్ణుడు ధనుస్సును సజ్యముచేయుచుండగా ద్రౌపది సూతపుత్రుని నేను వరింపను. అనుటచే నంతకు బూర్వమె పాంచాలి పాండవులకు వ్యాసాదులచే ప్రధానము చేయబడియున్నదని దృఢముముగా చెప్పవలసియున్నది." (పు 225)

ఆహా! పెండ్లియాడుటకై ద్రౌపదిని, పాండవులను, వ్యాసయాజోపయాజులు స్వయంవరమునకు బూర్వమె అంగీకరింపజేసియుందురట! అది యెరుగక అర్జునుడు తనకల్లుడు కావలెనను సంకల్పముతో వీర్యశుల్కస్వయంవరమును చాటింపించిన ద్రుపదుడును మత్స్యయంత్రము నెవ్వడు గొట్టిన నాతడు నా పుత్రిక నొందవచ్చునని చాటింపజేసెనట! కర్ణుడాపనికి సిద్ధపడగా సూతపుత్రుని నేను వరింప నను ద్రౌపది మాటపై కర్ణుడు విరమించెనట! ద్రౌపది సూతపుత్రుని వరింప ననుటనుబట్టి యామె పూర్వమె పాండవులకు వ్యాసాదులచే ప్రధానము చేయబడి యున్నదని దృఢముగా చెప్పవలసియున్నదట! ఇచ్చట ప్రతివాదుల నడుగవలసియున్నది—

అర్జును డల్లుడగుటే ద్రుపదుని సంకల్పమై యున్నప్పుడు వివాహవిషయమై వ్యాసాదులు స్వయంవరమునకు పూర్వమె ద్రౌపదీ పాండవుల నంగీకరింపజేసియున్నప్పుడు ద్రుపదు డావిషయ మెరుగకుండుటకు గారణ మేమి? ద్రుపదునియొక్కయు, ద్రౌపదియొక్కయు, వ్యాసాదులయొక్కయు సంకల్ప మేక మే కదా.

మరియు అర్జునుని కొరకే వీర్యశుల్కస్వయంవరమును కల్పించిన ద్రుపదుడు మత్స్యయంత్రము నెవ్వడు గొట్టినను నాపుత్రిక నొందవచ్చునని కర్ణునికి గూడ నవకాశము నిచ్చుచు సంకల్పవిరుద్ధముగా నెట్లు చాటింపజేసెను? ఆచాటింపుజేసినపుడైన నీసంకల్పము సిద్ధించియే యున్నది. ఈస్వయంవరప్రయత్న మనవసరమనియు, నీవు చాటింపజేయు పద్ధతి కర్ణుని బట్టి విరుద్ధముగా పరిణమింపగల దనియు

వ్యాసాదులో ద్రౌపదియో యేల చెప్పలేదు? మీరన్నట్లు పైచా టింపుప్రకార మెవడు మత్స్యయంత్రము గొట్టిన వానినే వరింపవలసి యున్న ద్రౌపది, సూతపుత్రుని నేను వరింప నని యారంగస్థలములో నెట్లనగలిగినది? ఆమె యనినను చాటింపున కిది విరుద్ధము౦ యెదు ర్కొనవలసిన కర్ణుడు కిక్కురు మనక యెట్లూరకుండెను?

ఆత డూరకుండుటనుబట్టి చాటింపులో కులీనతకూడ అంతర్భా తమయి యున్నదని యాకర్ణుడు గ్రహించినట్లు తెలిసికొనవలయును. ఆవిషయము రంగస్థలములో మొదట "కులేన, రూపేణ, బలేన యుక్తః" అను ధృష్టద్యుమ్నవాక్యముచే స్పష్టపరుపబడిన దని తెలిసి కొనవలయును. కనుకనే సూతపుత్రుని వరింప నని ద్రౌపది యనిన దని తెలిసికొనవలయును. తన కులహీనతను బట్టియే కర్ణు డూరకుండె నని తెలిసికొనవలయును.

కర్ణుని హృదయములో మొట్టమొదటే కులప్రసక్తి యున్న యెడల స్వయంవరమున కేలవచ్చెను? ధనుస్సు నెక్కుపెట్టుట కేల సిద్ధపడును? అందురా? తనకు ప్రాణమైన దుర్యోధనుడు వచ్చుటను బట్టి యాతనితో వచ్చెను క్షత్రియవీరులెవ్వరును ధనుస్సు నెత్తలేక పోవుట జూచి తాను సమర్థుడగనుక తనసామర్థ్యప్రదర్శనప్రవృత్తితో లేచి సిద్ధపడి ద్రౌపదిచే వివాహమునకు సంబంధించిన కులప్రసక్తి యుద్ఘాటింపబడినతోడనే మరుమాటాడక నివర్తించె నని తెలిసి కొనుడు.

దీనిచే "పైచాటింపు ప్రకారము ఎవడు మత్స్యయంత్రము గొట్టిన వానినే ద్రౌపది వరింపవలసియున్నది" అను ప్రతివాదివ్రాత నిరస్తము.

"స్వయంవరమునకు బూర్వమె వ్యాసాదులచే పాంచాలి పాండ పులకు ప్రధానము చేయబడిన దని దృఢముగా చెప్పవలసియు న్నది." అను ప్రతివాదుల కొకింత బోధింతము—

ఆ ప్రధానము చేయబడుట స్వయంవరమునకు బూర్వమే కాదు ద్రౌపదీజన్మమునకు బూర్వమే చేయబడెను. ఆచేయబడుట వ్యాసాదులచేతనే గాదు. తపఃఫలముగా వరమిచ్చిన పరమేశ్వరునిచేత జేయబడినది. పరమేశ్వరనిర్దిష్టమై భూభారహరణార్థ మావిర్భవింప బోవు ద్రౌపదియొక్క స్థితిని ముందే కనిపెట్టినవారు దివ్యదృష్టిగల యాజోపయాజులు. ఆద్రౌపదీపాండవుల పూర్వజన్మవృత్తాంతములను, వారలకు భార్యాభర్తృభావము ఘటింపజేసిన పరమేశ్వరవరమును, దివ్యదృష్టిచే గ్రహించి వెల్లడించినవాడు వేదవ్యాసభగవానుడు. కనుక ప్రతివాది దసంగతప్రసంగము.

ఇక దీనిని విడిచి పైకథ నవలోకింతము——

కర్ణుడు నివర్తించిన తరువాత, బ్రాహ్మణవేషధారియై బ్రాహ్మణసంఘములో గూర్చుండిన అర్జునుడు లేచి వచ్చి ధనుస్సు నెక్కుపెట్టి మత్స్యయంత్రమును గొట్టెను. ద్రుపదుడు సంతోషించెను. ద్రౌపదీదేవి పుష్పమాలాదులను గ్రహించి వచ్చి యథోచితముగా నాచరించి యర్జునుని పార్శ్వమునకు జేరియుండెను. తరువాత ద్రౌపదీదేవి వెంట వచ్చుచుండ రంగస్థలమునుండి పార్థుడు నిర్గమించుచుండెను. అంతట క్షత్రియవీరులు ప్రసంగించుకొనుటలో ద్రుపదుడీస్త్రీరత్నమును మనల నందరను తృణీకరించి విప్రున కిచ్చుచున్నాడు. మనల నాహ్వానించి యిట్టియవమానము చేసిన యీతనిని వధింతము.

"స్వయంవరః క్షత్రియాణామిత్యేషా ప్రథితా శ్రుతిః,
నచ విప్రే ష్వధీకారో విద్యతే వరణం ప్రతి,"

స్వయంవరాధికారము క్షత్రియులకేగాని విప్రులకు లేదు. ఈవిప్రుడు తెలిసియో తెలియకయో యీపని జేసినను ఈతడు వధ్యుడు గాడు మరెన్నడు నిట్లు స్వయంవరము జరుగకుండుటకై ద్రుపదుని వధింతము. అని కూడబలుకుకొని ఆయుధములు తీసి ద్రుప

దునిమిాదికి సన్నద్ధులైరి. అప్పుడు వారినందరను భీమార్జును లెదు ర్కొనిరి. అంతట శల్యభీమసేనులకును కర్ణార్జునులకును ద్వంద్వయుద్ధము జరిగినది. కర్ణుడు తనతో యుద్ధముచేయు విప్రుని పరాక్రమాతిశయమున కాశ్చర్యపడి యిట్లనెను—

"తుష్యామి తే విప్రముఖ్య భుజవీర్యస్య సంయుగే,
అవిషాదస్య చైవాస్య శస్త్రాస్త్రవిజయస్య చ.
కిం త్వం సాక్షాద్ధనుర్వేదో రామో వా విప్రసత్తమ,
అథ సాక్షాద్ధరిహయః సాక్షాద్వా విష్ణురచ్యుతః.
ఆత్మప్రచ్ఛాదనార్థం వై బాహువీర్య ముపాశ్రితః,
విప్రరూపం విధాయేదం మన్యే మాం ప్రతి యుధ్యసే.
నహి మా మాహవే క్రుద్ధ మన్య స్సాక్షా చ్ఛచీపతేః,
పుమాన్ యోధయితుం శక్తః పాండవాద్వా కిరీటినః"

విప్రవర్యా! నీపరాక్రమమునకు మెచ్చితిని నీవు మూర్తిభవించిన ధనుర్వేదమా? పరశురాముడవా? ఇంద్రుడవా? ఉపేంద్రుడవా? యుద్ధభూమిలో క్రుద్ధుడనైన నన్ను డీకొనుట ఇంద్రునికంటెను పార్థునికంటెను మరియొకని కశక్యము.

ఇట్లని "యుద్ధా త్కర్ణో న్యవర్తత బ్రాహ్మం తేజ స్తదాఽజయ్యం మన్యమానో మహారథః" బ్రాహ్మతేజస్సు జయింపనశక్యమని యుద్ధమునుండి కర్ణుడు నివర్తించెను. శల్యుని భీమసేను డోడించెను.

—: ద్రౌపదీపరిణయమును గూర్చి విధిప్రేరణము :—

అంతట యుద్ధము శాంతింప ద్రౌపదీదేవి వెంట వచ్చుచుండ భీమార్జునులు తమ నివాసస్థానమునకు జేరుకొనిరి. ఆలోపల కుంతీదేవి భిక్షాకాల మతిక్రమించినది. ఏమి చిక్కు తటస్థించెనో బిడ్డలు రాలేదని పరితపించుచున్నది. ద్రౌపదీదేవిని వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళిన

భీమార్జునులు తమకు గనబడకుండ నప్పటికి గృహాంతరమందున్న తల్లితో కేకవేసి భిక్ష దెచ్చితిమని చెప్పిరి. ఆమె యక్కడనుండియే అందరును గలిసి యనుభవింపుడని చెప్పి యీవలకు వచ్చి చూచి అయ్యో? నేనిట్టి మాట పలికితి నేమని పరితపించినది.

భిక్ష దెచ్చితి మని చెప్పిన మాటపై ప్రతివాదులుచేసిన ఆక్షేపములు పాండవనిందానిరాకరణములో పరిహరింపబడినవిగనుక నచ్చట జూడవలయును

కుంతీదేవి ప్రమాదపతితమైన తనమాటకు పరితపించుచు ద్రౌపదీదేవి హస్తమును బట్టుకొని ధర్మజునియొద్దకు తీసుకొని వెళ్ళి యీమెనుగూర్చి నేనుచూడక మీరందరు గలిసి యనుభవింపుడని యధర్మమైన మాట ప్రమాదవశమున బలికితిని నానోటినుండి యనృతవాక్య మెన్నడు రాలేదు. ఈమెకు బహుపతిత్వరూపమైన అధర్మము ప్రాప్తించునా యేమి? అని భయపడుచున్నాను. అని పరితపించు తల్లిమాటలు విని యామెనోదార్చి తానొకింతసేపు ఆలోచించి యర్జునునితో ధర్మజు డిట్లనెను—

"త్వయా జితా ఫాల్గున యాజ్ఞసేనీ ... గృహాణ
పాణిం విధివ త్త్వ మస్యాః.

ఈమె నీచే జయింపబడినదిగనుక నీవే యీమె పాణిగ్రహణము చేయుము అని. అది విని యర్జును డిట్లనెను—

"మా మాం నరేన్ద్ర త్వ మధర్మభాజం
కృథా న ధర్మోఽయ మశిష్టదృష్టః,
భవా న్నివేశ్యః ప్రథమం తతోఽయం
భీమో మహాబాహు రచిన్త్యకర్మా,
అహం తతో నకులోఽనన్తరం మే
పశ్చాదయం సహదేవ స్తరస్వీ,

టీ—న ధర్మోఒయం దృష్టః. అయం కః, యం మాం భవా నశిష్ట శాసితవాన్, స వేశ్యః వివాహ్యః,

మహాశయా! జ్యేష్ఠుడు వివాహముజేసుకొనకుండ కనిష్ఠుడు వివాహముజేసికొనుట అను అధర్మమునకు నన్ను పాలుచేయకుము. ముందు నీవు వివాహముచేసికొనవలసినవాడవు. తరువాత భీమసేనుడు. ఆపైనేను. ఆపైనకులసహదేవులు ఇట్లు యథాక్రమముగా జరుగవలయును. అని.

"జిష్ణో ర్వచన మాజ్ఞాయ భక్తి స్నేహసమన్వితమ్,
దృష్టిం నివేశయామాసుః పాంచాల్యాం పాండునందనాః.
తేషా న్తు ద్రౌపదీం దృష్ట్వా సర్వేషా మమితౌజసామ్,
సంప్రమథ్యేన్ద్రియగ్రామం ప్రాదురాసీ న్మనోభవః. .
తేషా మాకారభావజ్ఞః కున్తీపుత్రో యుధిష్ఠిరః,
ద్వైపాయనవచః కృత్స్నం సస్మార మనుజర్షభః.
అబ్రవీత్సహితాన్ భ్రాతౄన్ మిథో భేదభయా న్నృపః,
సర్వేషాం ద్రౌపదీ భార్యా భవిష్యతి హి న శ్శుభా"

ఆభక్తి స్నేహపూరితమైన పార్థుని మాట విని పాండవులందరు పాంచాలిని జూచినంతట వారందర కేకవిధమైన యనురాగమే విధిప్రేరణమున ఆమెయం దుద్భవించినది అప్పు డందరి మనోగతమును ఆకారవిశేషమును పరిశీలించిన ధర్మజుడు ఏకచక్రపురమందు తామున్నపుడు దర్శనమిచ్చి చెప్పిన వ్యాసభగవానుని మాటలను స్మరించి సోదరులతో, ఈద్రౌపది మన కందరకును భార్య కావలసియున్నది. అని చెప్పెను.

ఈవిషయమై ఆంధ్రభారతము—ఆది—అ7.

వ. తల్లియొద్దకు ధర్మరాజును గవలవారు వచ్చియున్న దద నంతరంబ భీమార్జునులు ద్రౌపదీసహితులయి చనుదెంచి మ్రొక్క—

మే మొక్క భిక్ష దెచ్చితిమని తల్లికి నివేదించిన నెఱుంగక యెప్ప టియట్లుగా వగచి కుంతీదేవి సంతసిల్లి దాని మీరేవురు నుపయో గింపుడని కొడుకుల నియోగించి భువనత్రయరాజ్యలక్ష్మియుం బోలె నున్న యక్కన్నియం జూచి లజ్జించి యధర్మభీత యయి ధర్మతనయున కిట్లనియె.

సీ. ఈతన్వి దొడ్కొని నీతమ్ము లిరువురు
ప్రీతినే తెంచి యీభిక్షయొప్ప
గొనుమని నాకు జెప్పిననునేవురు నుప
యోగింపుడంటి నాయుక్తి ద్రొల్లి
యన్నృత మెన్నండు గా దనఘ మీరెప్పుడు
మద్వచనాతిక్రమంబు సేయ
రిది లోకమున లేని యది యేమి సేయంగ
నగు నని చింతాకులాత్మ నైన

తే. దల్లి నూరార్చి వాసవతనయు జూచి
పార్థ నీచేత బడయంగబడిన దీని
నగ్నిసన్నిధి బాణిగ్రహణంబు నీవ
చేయు మను ధర్మజునకును జిష్ణు డనియె.

వ. పెద్దవాడుండ గొండుకవాడు వివాహం బగుట ధర్మవిరుద్ధంబు గావున దీని నీ వగ్రమహిషిగా బరిగ్రహింపుము. మానలువుర యనుమతంబును నిట్టిద యనుచున్న యవసరంబున విధిప్రేరణ వశంబున—

ఉ. "ఆలలితాంగియందు హృదయంబులు దృష్టులు నిల్పి పాండుభూ పాలతనూజపంచకము పంచశరాహతి బొందె నొక్కతఱి బాలిక ద్రొల్లి యేవురకు భామినిగా సృజియించి యున్న య య్యాలరి బ్రహ్మ చెద్దిపరమార్థముగా కది యేల యొండగుఱ్"

వ. ఇట్లు పాంచాలియందు బద్ధానురాగులయియున్న తమ యేపుర
యభిప్రాయం బెరింగి వేదవ్యాసవచనంబులు దలంచి ధర్మతన
యుండు దమ్ముల కిట్లనియె.

క. గురువచనస్థితి మనకే
గురుకును నిది పత్నిగా దగుంగావున ని
త్తరుణిని బరిగ్రహింతము
తిరముగ గురువచన మొండు దెరగేలయగుఁ.

ధర్మజు డట్లు పలికినతరువాత, భీమార్జునాదులు వెళ్ళి తెచ్చిన
భిక్షాన్నము యథోచితముగా భుజించి యానాడు దర్భాస్తరణముపై
బరచిన కృష్ణాజినములపై యందరు బరుండిరి.

ఆ. కరకుదర్భపూరిపఱపులు భిక్షాన్న
మశన మట్టివారి నతిముదమున
నాదరించె బ్రీతి నాదిగర్భేశ్వరి
యయ్యు సేవగింపదయ్యె గృష్ణ.

క. కడవసములు గోలలు గ
ప్పడములు వీరల ధనంబు పరికింపగ నె
క్కడి దేశకులని వగవక
మడవక తనుమధ్య నిండుమనమున నుండెన్.

(ఆంధ్రభారతము).

ఈ గ్రంథసందర్భమునుబట్టి తేలిన ముఖ్యాంశము లివి—

1 మీరందరు నుపయోగింపు డని ప్రమాదవశమున నోరుజారి
వచ్చిన ధర్మవిరుద్ధ మగు తనమాటకు కుంతీదేవి పరితపించినది.

2 నీచే గెలువబడిన యీమెను నీవే పాణిగ్రహణము చేయుమని
యర్జునునితో ధర్మజుడు చెప్పెను.

3 పెద్దవా డుండ చిన్నవాడు ముందు వివాహ మాడుట ధర్మ విరుద్ధ మనుచు నీవే పరిగ్రహింపు మని ధర్మజునితో అర్జునుడు పలికెను.

4 అప్పు డందరును ద్రౌపదీదేవియందు తనుదృష్టిని ప్రసరింపజేసి చూచి తమ యంతఃకరణవృత్తులను పరీక్షించుకొనగా నామెయం దందరకు నేకవిధమైన యనురాగ ముద్భవింప నది కనిపెట్టి, వెనుక నేకచక్రపురములో నున్నపుడు ద్రౌపది యైదుగురకు పత్ని కాగలదని యీశ్వరవరమునుబట్టి వ్యాసభగవాను డానతిచ్చిన మాట దలచుకొని అట్టి భవితవ్యబలముననే తల్లి యప్రయత్నముగా నట్లనుటయు, మా కందరకు నీమె యందట్టి భావమే కలుగుటయు దటస్థించిన దని నిశ్చ యించి అందరము బరిగ్రహింపదగినదే యని సోదరులతో ధర్మజు డనెను.

వివయ మిట్లుండ కుంతీదేవిని గూర్చి వ్రాయుటలో—

"సమానస్కంధురాలగు కోడలుండిన మంచిదని దలంచి కొంత ప్రోత్సాహము జేసియుండును." (పు 225)

అను మ. భా చ కారుల అసంగతప్రసంగము ఇచ్చటజూపిన ప్రథమాంశముచే బరాస్తము.

ఇక ధర్మజునిగూర్చియు పాండవులగూర్చియు వ్రాయుటలో

"అర్జునుం డప్పుడు ద్రౌపది గానిరాగ దన్వి జూచి మోహవిభ్రాంతులై ముగుదను బెండ్లాడ, మదినెంచి దానికి మాతకారణం బంచు చెల్పుట న్యాయంబె మీకు"

"ద్రుపదుండు సతి నీయ దొలుత నె వారింప నగ్రజన్ము వివాహమైనగాని, అర్జునుండు వివాహ మాడంగరాదంచు సాకొందు గల్పింప జాలిరపుడు".

అను సుయోధనవిజయకర్త వ్రాత యిచ్చటజూపిన ద్వితీయ తృతీయాంశములచే నిరస్తము.

విధిప్రేరితులైన పాండవులపట్ల "చపలచిత్తులవలె మోహావిభ్రాంతులైరి" అను ప్రతివాదులమాట ఇచ్చటి చతుర్థాంశముచే నిరస్తము.

—: సందిగ్ధాంశనిర్ణయహేతువు యొక్క సత్పురుషుల అంతఃకరణ ప్రవృత్తి. అనువిషయము:—

ధర్మజుడు తమ యంతఃకరణప్రవృత్తినిబట్టి ద్రౌపదీదేవి తమ కైదుగురికిని పత్ని కాదగియున్నదని నిర్ణయించెను.

దానికి తథ్యముగనే అంతకు బూర్వము తల్లి అప్రియత్నముగా నట్టి మాటనే పలికినది. దానికిని తథ్యముగా నంతకు ముందు వ్యాసభగవాను డట్లు జరుగగలదని చెప్పియుండెను. దానికిని తథ్యముగా ద్రౌపదికి బూర్వజన్మమందే యీశ్వరు డట్టి వరమును ధర్మ్యముగా నిచ్చియుండెను.

ఆయీశ్వరవరబలమే ఆయాపరిస్థితులకును ధర్మజుని యంతఃకరణ మావిధముగా బ్రవర్తించుటకును మూలము. సత్పురుషులఅంతఃకరణములు దుర్జనాంతఃకరణములవలె నిషిద్ధవిషయములపై ప్రసరింపవు శాస్త్రపద్ధతిని, యమనియమాదులతో జేసిన వారిచిరకాలాభ్యాసమే దానికి కారణము. అట్టి పుణ్యాత్ముల అంతఃకరణప్రవృత్తి శాస్త్రానురుద్ధమె అగుచుండునుగనుక వారి యంతఃకరణప్రవృత్తి విషయనిర్ణయముపట్ల ప్రమాణమె యగుచుండును ఈవిషయము పూర్వమీమాంసాశాస్త్రమం దిట్లు చెప్పబడినది—

"ఏతేన వైదికానన్తధర్మధీసంస్కృతాత్మనామ్,
ఆత్మతుష్టేః ప్రమాణత్వం ప్రసిద్ధం ధర్మసిద్ధయే,"

తథైవ బహుకాలాభ్యస్తవేదతదర్థజ్ఞానాహితసంస్కారాణాం వేదనియతమార్గానుసారిప్రతిభానాం నోన్మార్గేణ ప్రతిభానం సంభవతీ"

త్వాశ్రితోఽభ్యుచ్యతే-'యదేవ కించనాఽనూచానోఽభ్యూహత్యార్షం తద్భవతీతి' వైదికవాసనాజనితత్వా ద్వేద ఏవ స భవతి తథాహి—

"యథా రుమాయాం లవణాః క్షేషు మేరౌ యథాచోజ్జ్వలరుక్మభూమౌ, యజ్జాయతే తన్మయమేవ తత్స్యా త్తథా భవే ద్వేదవిదా త్మతుష్టిః||

(తంత్రవార్తికమ్-అ1 పా3)

చిరకాలాభ్యస్తమయిన వేదముచేతను, వేదార్థజ్ఞానముచేతనుగలిగిన దృఢతరసంస్కారమునుబట్టి వేదనియతమార్గానుసారియైన ప్రతిభగల పుణ్యాత్ముల అంతఃకరణప్రవృత్తి యపమార్గమున కెన్నడును బోదు. కనుకనే అనూచాను డనబడు నట్టివా డూహించినది యార్షమే యగు నని వేదము చెప్పుచున్నది.

లవణభూములయం దుద్భవించిన మొలక లవణమయమును, స్వర్ణభూములయం దుద్భవించిన మొలక స్వర్ణమయము నగుట లోకప్రసిద్ధముకాదా. కనుకనే వేదవేత్తల ఆత్మతుష్టి వేదానురుద్ధమే అని తాత్పర్యము.

తంత్రవార్తికమ్—

"యథా వా సర్పసిద్ధాన్తే నకులో యాం కిలౌషధిమ్,
దన్తై ర్గృహ్ణాతి తా మాహు స్సమస్తవిషహారిణీమ్.
యథా వా యాం భువం కశ్చి దధ్యావసతి పుణ్యకృత్,
తత్సంపర్కపవిత్రత్వా త్సేష్యతే పుణ్యకారణమ్.
తథాచారాత్మతుష్ట్యాదిధర్మ్యం ధర్మమయాత్మనామ్,
వేదోక్త మితి నిశ్చిత్య గ్రాహ్యం ధర్మబుభుత్సుభిః.

న్యాయసుధా—భిన్నానా మపి మన్త్రాణాముచ్చారయితృయోగా దోషధీనాం నకులదంష్ట్రాయోగా ద్భువాం పుణ్యకృద్యోగా దేకశక్త్యావిర్భావ ఇత్యర్థః

అనగానకులము(ముంగి) తన దంతములచే నే యోషధిని కొఱకునో అదిసమస్తవిషహారి. అని సర్పసిద్ధాంత మందున్నది.

పుణ్యాత్ము డేస్థలమందు నివసించునో అది పుణ్యస్థలమగుచున్నది. ఉచ్చరించువాని పవిత్రతావిశేషమునుబట్టి మంత్రములందొకానొకశక్తి యావిర్భవించుచున్నట్లును, నకులదన్తసంబంధమునుబట్టి యోషధుల యందొకానొకశక్తి యావిర్భవించుచున్నట్లును, పుణ్యాత్ముల సంపర్కమునుబట్టి ఆయాస్థలముల యందొకానొకశక్తి యావిర్భవించుచున్నట్లును ధర్మాత్ముల అంతఃకరణవృత్తులయందును, ఆచరణమందును ధర్మ్యత కలిగియే యుండు నని తాత్పర్యము.

పంచపతిత్వము ద్రౌపదీదేవివిషయమై విధికృతమని తెలిసికొనుటలో, తనయంతఃకరణప్రవృత్తిని ప్రమాణముగా దీసికొనినవాఁ డొక్కధర్మజుడేకాఁడు. దుష్యంతుడుగూడ శకుంతలావిషయమై తనయంతఃకరణప్రవృత్తినే ప్రమాణముగా దీసికొనినాఁడు.

కణ్వమహర్షి యాశ్రమమందున్న శకుంతలను జూచి యామె రూపలావణ్యాదుల కాశ్చర్యపడి తన హృదయ మామె నభిలషించుటను గనిపెట్టి యీమె కణ్వపుత్రిక యగుటనుబట్టి బ్రాహ్మణి యా? యీరూపలావణ్యాదులనుబట్టి క్షత్రియయా? అని సంశయించి అధర్మమం దెన్నఁడును ప్రవర్తింపని పూజ్యమైన నామనస్సు యీమె నభిలషించుచుండుటనుబట్టి ఈమెనేనుపరిగ్రహింపదగిన క్షత్రియయే యగునని నిశ్చయించెను. అతడు నిశ్చయించినట్లామె క్షత్రియ యగుట సత్యమే ఆదుష్యంతుడనుకొనిన విషయమిట్లు కాళిదాసమహాకవిచే జెప్పబడినది—.

"అసంశయం క్షత్రపరిగ్రహక్షమా యదార్యమస్యా మభిలాషి మేమనః,
సతాంహి సందేహపదేషు వస్తుషు ప్రమాణ మన్తఃకరణప్రవృత్తయః,
అని"

తంత్రవార్తికమం దిట్లు చెప్పబడినది:—

"బహుదినాభ్యస్తధర్మవ్యాప్తాత్మనో హి న కథంచి ద్ధర్మకారణరూపాత్మతుష్టిః అన్యత్ర సంభవతీతి ధర్మత్వేనాభ్యనుజ్ఞాయతే.

లోకములో వేదశాస్త్రములను దిరస్కరించి విధినిషేధములు లేకుండ యథేష్టముగా బ్రవర్తించువారికి అధర్మమందే చిరకాలాభ్యాసమునఁబట్టి యభిరుచి కలుగునట్లు వేదశాస్త్రములకు వశులై విధినిషేధములకు బద్ధులై యమనియమాదులతో బ్రవర్తించువారికి ధర్మమందే చిరకాలాభ్యాసమునుబట్టి యభిరుచి కలుగును. కాబట్టి అట్టి మహాపురుషుల అంతఃకరణప్రవృత్తియే ధర్మనిర్ణయముపట్ల ప్రమాణమగు నని చెప్పబడినది.

కనుకనే ఆదుష్యంతునివలెనే ధర్మరాజుడు, సందిగ్ధమై యున్న ద్రౌపదీవివాహముపట్ల తమ యంతఃకరణప్రవత్తినిగూడ ప్రమాణముగా తీసుకొనెను.

—:ద్రౌపదీ పాణిగ్రహణచర్చ:—

ఆమరునాడు ద్రుపదుని యాహ్వానముపై పాండవులు తల్లితోడను, ద్రౌపదీదేవితోడను ద్రుపదభవనమునకు వెళ్ళి భుజించిన తరువాత బ్రాహ్మణవేషధారులై యుండుటనుబట్టి వారు పాండవులా? కారా? అనుసందేహమును బోగొట్టుకొనుటకై పరీక్షించుచున్న ద్రుపదుడు తుదకు ధర్మజు నిట్లడిగెను—

"కథం జానీమ భవతః క్షత్రియాన్ బ్రాహ్మణా నుత,
బ్రవీతు నో భవాన్ సత్యం సందేహో హ్యత్ర నో మహాన్.

మహానీయా! మేము మిమ్ము క్షత్రియులనుకొనవలెనా? బ్రాహ్మణు లనుకొనవలయునా? నిజముచెప్పి యీసందేహమును తీర్పుము అని. ఆపై ధర్మజుడిట్లనెను—

"మా రాజన్ విమనా భూ స్త్వం పాంచాల్య ప్రీతి రస్తు తే,
వయం హి క్షత్రియా రాజన్ పాండోః పుత్రా మహాత్మనః
జ్యేష్ఠం మాం విద్ధి కౌన్తేయం భీమసేనార్జునా వినౌ,
అభ్యాం తవ సుతా రాజ న్నిర్జితా రాజసంసది.
యమౌ చ తత్ర కున్తీ చ యత్ర కృష్ణా వ్యవస్థితా,
వ్యేతు తే మానసం దుఃఖం క్షత్రియా స్స్మ నరర్షభ"

మహారాజా! నీకు వైమనస్యముతో బని లేదు. మేము క్షత్రియులము, పాండుమహారాజపుత్రులము. అందు నేను జ్యేష్ఠుడను. రాజసభలో నీపుత్రికను విజయముతో స్వాధీనముచేసికొనిన వీరే భీమార్జునులు, వీరు నకులసహదేవులు, మీ ద్రౌపదియున్నచోట నున్న ఆమెయే కుంతీదేవి, మేముక్షత్రియులము, నీవు పరితపింపవలసినపని లేదు, అని.

"ప్రత్యాశ్వస్త స్తతో రాజా సహ పుత్రై రువాచ తమ్,
గృహ్ణాతు విధివ త్పాణి మద్యాఽయం కురునందనః.
పుణ్యేఽహని మహాబాహు రర్జునః కురుతాం క్షణమ్,
టీ: క్షణం దేవపూజాదిపర్వోత్సవం, వివాహాత్ప్రాక్కాలీనం కులధర్మం,

అప్పుడు పుత్రులతో గూడ ద్రుపదమహారాజు సంతోషించి యీయర్జునుడు విధ్యుక్తముగా పాణిగ్రహణము చేయవలసియున్నది. గనుక వివాహమునకు పూర్వాంగముగా జరుగవలసియున్న దేవపూజాదికులధర్మము నీతడు నెరవేర్చుగాక, అని పలికెను.

"త మబ్రవీ త్తతో రాజా ధర్మాత్మా చ యుధిష్ఠిరః,
మమాఽపి దారసంబన్ధః కార్య స్తావ ద్విశాంపతే."

ధర్మాత్ముడైన యుధిష్ఠిరుడు ఆద్రుపదునితో నిట్లనెను. నాకు గూడ వివాహ మిప్పుడు కావలసియున్నది. అని.

"భవా న్వా విధివత్పాణిం గృహ్ణాతు దుహితు ర్మమ,
యస్య వా మన్యసే వీర తస్య కృష్ణా ముపాదిశ."

అప్పుడు ద్రుపదు డనెను నీవైనను సరే. ద్రౌపదీపాణిగ్రహణ మెవ్వనికి యుక్త మని నీవు తలచెదవో ఆతనినిగూర్చియే చెప్పుము. అని.

"సర్వేషాం మహిషీ రాజ న్ద్రౌపదీ నో భవిష్యతి,
ఏవం ప్రవ్యాహృతం పూర్వం మమ మాత్రా విశాంపతే.
అహం చాప్యనివిష్టో వై భీమసేనశ్చ పాండవః,
పార్థేన విజితా చైషా రత్నభూతా సుతా తవ.
సర్వేషాం ధర్మతః కృష్ణా మహిషీ నో భవిష్యతి.
అనుపూర్వ్యేణ సర్వేషాం గృహ్ణాతు జ్వలనే కరాన్,"

టీ. జ్వలనే, జ్వలనసమీపే, కరాన్ గృహ్ణాతు పంచపాణిగ్రహణాని కరోతు.

ఆపై ధర్మజు డిట్లు చెప్పెను— మహారాజా! మాకందరకు నీమె పత్ని కాదగును. మాతల్లి యట్లు పలికినది. నేనుగూడ నవివాహితుడను భీమసేనుడును నట్టివాడే. అర్జునునిచే నీపుత్రికారత్నము జయింపబడినది. ఈసందర్భమునుబట్టి మాకందరకు నీమె పత్ని కాదగి యున్నది. అగ్నిసమీపమున యథాక్రమముగా పాణిగ్రహణములు జరుగుగాక. అని.

అది విని ద్రుపదు డిట్లనెను—

"ఏకస్య బహ్వ్యో విహితా మహిష్యః కురునందన,
నైకస్యా బహవః పుంస శ్శ్రూయన్తే పతయః క్వచిత్
లోకవేదవిరుద్ధం త్వం నాఽధర్మం ధర్మవి చ్ఛుచిః,
కర్తు మర్హసి కౌన్తేయ కస్మా త్తే బుద్ధి రీదృశీ."

టీ. పుంసః పుమాంసః యద్వా వేదకర్తుః పరమాత్మన స్సకాశాన్న శ్రూయన్తే "తస్మా న్నైకా ద్వౌ పతీ విన్దతే" ఇతి వేదవిరుద్ధం చ అవిహితం నిషిద్ధం చైతి దిత్యర్థః.

ధర్మజా! ఒకనికి బహుపత్నులు విధింపబడినారు గాని యొక స్త్రీకి బహుపతులు విధింపబడలేదు. ఇది యవిహితమేగాక "ఒక స్త్రీ యనేకపతులను పొందరాదు." అను వేదవాక్యముచే నిషిద్ధము కూడను. పరిశుద్ధుడవు. ధర్మవిదుడవు నైన నీవు లోకవేదవిరుద్ధమైన యీ యధర్మము నాచరింపదగదు. నీకిట్టి బుద్ధి యేల కలిగినది? ఈద్రుపదునిమాటలపై ధర్మజు డిట్లనెను—

"సూక్ష్మో ధర్మో మహారాజ నాఽస్య విద్మో వయం గతిమ్,
పూర్వేషా మానుపూర్వ్యేణ యాతం వర్త్మాఽనుయామహే.
న మే వా గనృతం ప్రాహ నాఽధర్మే ధీయతే మతిః,
ఏవం చైవ వద త్యంబా మమ చైత న్మనోగతమ్."

టీ. సూక్ష్మః 'నైకస్యై బహవ స్సహ పతయః' ఇతిశ్రుత్యా సహేతి యుగపద్బహుపతిత్వనిషేధో విహితో నతు సమయభేదేన, తతశ్చాఽనిషిద్ధం, మాతా) సమేత్య భుజ్క్తేత్యాజ్ఞప్తం చ న లంఘనీయమ్! పితో) రాజ్ఞయా నిషిద్ధమపి కర్తవ్యం, పరశురామ కృతమాతృవధవత్, కిముతానిషిద్ధ మితి భావః "పూర్వేషాం ప్రచేతః ప్రభృతీనాం, త్రై ర్యాతం వర్త్మ బహూనా మేకపత్నీత్వ మనుయామహే, తచ్చానుపూర్వ్యేణైవ న త్వక్రమేణ"

మహారాజా! ఇది స్థూలదృష్టికి గోచరింపని సూక్ష్మధర్మము. దీని గతిని మనము గ్రహింపజాలము. వేదములో 'నైకస్యై బహవస్సహ పతయః తస్మా న్నైకా ద్వౌ పతీ విన్దతే' అనునపుడు 'సహపతయః' అను 'సహ'శబ్దమునుబట్టి యేకకాలమం దనేకపతిత్వనిషేధమె కాని సమయభేదమున నిషేధము కాజాలదు. కనుక నిషిద్ధమనుటకు వీలులేదు. కలిసి యనుభవింపుడు అను మాతల్లి యాజ్ఞ అనుల్లంఘనీయము. నాది యనృతవాక్కు కాదు. నాది యధర్మబుద్ధి కాదు బహుపురుషుల కేకపత్నీత్వ మనుపద్ధతి, పూర్వులగు ప్రచేతఃప్రభృతుల యందున్నదే

"ఏష ధర్మో ధ్రువో రాజం శ్చరైన మవిచారయన్,
మా చ శంకా తత్ర తే స్యా త్కథంచిదపి పార్థివ"

మహారాజా! ఇది ధ్రువముగా ధర్మమే. దీని నాచరించుటలో నీవు సందేహింపకుము. నీకీవిషయమై యేవిధమునను శంకింపబనిలేదు. అని.

ఆపై ద్రుపదు డిట్లనెను—

"త్వం చ కున్తీ చ కౌన్తేయ ధృష్టద్యుమ్న శ్చ మే సుతః,
కథయ న్త్వితికర్తవ్యం శ్వః కాలే కరవామహే"

యుధిష్ఠిరా! నీవు, కున్తీదేవి, మాధృష్టద్యుమ్నుడు, ఆలోచించి చెప్పుడు. రేపు యుక్తకాలమందు కార్యము జరుపుదము. అని.

"తే సమేత్య తత స్సర్వే కథయన్తి స్మ భారత,
అథ ద్వైపాయనో రాజ న్నభ్యాగచ్ఛ ద్యదృచ్ఛయా."

తరువాత వారందరు గలిసి ప్రసంగించుచుండ వ్యాసభగవానుడు సాక్షాత్కరించెను. అపుడు వారందరును లేచి ప్రత్యుత్థానాభివాదనములతో బూజింప వారి నాశీర్వదించి కుశల మడిగి ద్రుపదనిర్దిష్టమైన సువర్ణాసనమును వ్యాసభగవాను డధిష్ఠించియుండ నామహానీయుని యనుజ్ఞగొని యందరు నుచితాసనములపై గూర్చుండినతరువాత—

"పప్రచ్ఛ తం మహాత్మానం ద్రౌపద్యర్థం విశాంపతే,
కథ మేకా బహూనాం స్యా ద్ధర్మపత్నీ న సంకరః,
ఏత న్మే భగవా న్సర్వం ప్రబ్రవీతు యథాతథమ్."

ద్రుపదమహారాజు ద్రౌపదినిగూర్చి వ్యాసభగవాను నిట్లడిగెను— మహానీయా! బహుపురుషుల కొకస్త్రీ ధర్మపత్ని యగు టెట్లు? అది దోషము కాకుండు టెట్లు? ఈవిషయమై త్రికాలజ్ఞానసంపన్నుడ వగు నీవు మాకు యథార్థము విశదీకరింపవలయును. అని.

అపుడు వ్యాసభగవాను డిట్లనెను—

"అస్మిన్ ధర్మే విప్రలబ్ధే లోకవేదవిరోధకే,

యస్య యస్య మతం యద్య చ్ఛ్రోతు మిచ్ఛామి తస్య తత్."

టీ. విప్రలబ్ధే. అతిగహనతయా శాస్త్రీయేణ కాపట్యేన హృతే, అత ఏవ లోకవేదవిరోధకే"

దురవగాహమై దుర్జ్ఞేయమైన శాస్త్రనిర్ణయము గలదై యున్నందున లోకవేదవిరుద్ధముగా గనబడెడి యీధర్మమునుగూర్చి యెవ్వని మత మెట్టిదో తెలుపవలసినది అని.

అప్పుడు ద్రుపదు డిట్లనెను—

"అధర్మోఽయం మమ మతో విరుద్ధో లోకవేదయోః,

నహ్యేకా విద్యతే పత్నీ బహూనాం ద్విజసత్తమ.

నచా ప్యాచరితః పూర్వై రయం ధర్మో మహాత్మభిః,

నచా ప్యధర్మో విద్వద్భి శ్చరితవ్యః కథంచన.

తతోఽహం న కరో మ్యేనం వ్యవసాయం క్రియాం ప్రతి,

ధర్మ స్సదైవ సందిగ్ధః ప్రతిభాతి హి మే త్వయమ్."

టీ. క్రియాంప్రతి వ్యవసాయం నిశ్చయమ్,

మహర్షీ! లోకవేదవిరుద్ధమైయున్న యిది యధర్మమని నామతము. బహుపురుషుల కొకస్త్రీ పత్నియగుట యెచ్చటను లేదు. ఇట్టిది పూర్వులచే నాచరింపబడలేదు. అధర్మము నాచరించుట తెలిసినవారికి లక్షణముకాదు. కనుక ఈవివాహమునుగూర్చి నేను నిశ్చయింపజాలకున్నాను. నాకిది సందిగ్ధముగనే తోచుచున్నది. అని.

ధృష్టద్యుమ్నుం డిట్లనెను—

"యవీయసః కథం భార్యాం జ్యేష్ఠో భ్రాతా ద్విజర్షభ,

బ్రహ్మన్ సమభివర్తేత సద్వృత్త స్సంస్తపోధన."

నతు ధర్మస్య సూక్ష్మత్వా ద్గతిం విద్మః కథంచన,
అధర్మో ధర్మ ఇతివా వ్యవసాయో న శక్యతే.
కర్తు మస్మ ద్విధై ర్బ్రహ్మం స్తతోఽయం న వ్యవస్యతే,
పంచానాం మహిషీ కృష్ణా భవత్వితి కథంచన."

మహర్షీ! అనుజుని భార్యను సచ్చరిత్రము గల జ్యేష్ఠుడు భార్యనుగా బరిగ్రహించు టెట్లు? ధర్మము సూక్ష్మమగుటవలన దానిని గ్రహింపలేకున్నాము. ఇది. ధర్మ మనిగాని, అధర్మ మనిగానిమా బోంట్లు నిశ్చయింప నలవిగాదు కనుక పాండవుల కైదుగురికి యామె పత్నియగుటను మేము సమ్మతింపలేకున్నాము. అని.

ఆపై యుధిష్ఠిరుడిట్లనెను—

"న మే వా గనృతం ప్రాహ నాఽధర్మే ధీయతే మతిః,
వర్తతే హి మనో మేఽత్ర నైషోఽధర్మః కథంచన."

టీ— నమేఇతి. వక్తృత్వం వాచ ఏవ ధర్మో న పురుషస్య నిర్విశేషస్య అత ఉక్తం నమేవాగితి. ఏవం మతిమనసోరపి జ్ఞేయమ్. వాగాదీనాం వక్తృత్వాదిధర్మవతా మసంగేన పుంసా సంబన్ధ స్తు న వాస్తవిక స్సంభవతి. అతఏవోక్తమ్—
"నిస్సంగస్య ససంగేన కూటస్థస్య వికారిణా,
ఆత్మనోఽనాత్మనా యోగో వాస్తవో నోపపద్యతే." ఇతి.

అత్ర పంచానామేకపత్నీత్వే—

"శ్రూయతే హి పురాణేఽపి జటిలా నామ గౌతమీ,
ఋషీ నధ్యాసితవతీ సప్త ధర్మభృతాం వరా.
తథైవ మునిజా వార్క్షీ తపోభి ర్భావితాత్మనః,
సంగతాఽభూద్దశభ్రాతౄ నేకనామ్నః ప్రచేతసః.
గురోర్హి వచనం మాతు ర్ధర్మ్యం ధర్మజ్ఞసత్తమ,
గురూణాం చైవ సర్వేషాం మాతా పరమకో గురుః.

సాచాప్యుక్తవతీ వాచం భైక్షవ ద్భుజ్యతా మితి.
తస్మా దేత దహం మన్యే పరం ధర్మ్యం ద్విజోత్తమ"

మహర్షీ! నావాక్కు అనృత మాడి యెఱుగదు. నాబుద్ధి యధర్మమునకుబోదు. పంచకమున కేకపత్నీత్వవిషయమై నామనస్సు ప్రవర్తించుచున్నది. కనుక నిది యేవిధముగను అధర్మము కానేరదు.

ఇది యెచ్చటను లేనిది గాదు. మహాధర్మాత్ముౕరాలగు జటిల యను స్త్రీ ఋషిసప్తకమునకు పత్నియయ్యె ననియు, తపస్సంపన్నులును సోదరులును ఏకనామము గలవారును అగు పదిమంది ప్రచేతసులకు మునికన్య యగు వార్క్షి పత్నియయ్యె ననియు పురాణములలో విన బడుచున్నది.

గురువులలో పరమగురువు మాత. ఆమెవాక్యము ధర్మబద్ధము. ఆమెకూడ కలిసి యనుభవింపుడని పలికినది. ఇన్నివిధముల జూడగా నిది ధర్మమనియే నేను తలచుచున్నాను. అని.

ఆపై కుంతీదేవి యిట్లనెను—

"ఏవ మేత ద్యథా ప్రాహ ధర్మచారీ యుధిష్ఠిరః,
అనృతా న్మే భయం తీవ్రం ముచ్యే హ మనృతా త్కథమ్."

మహర్షీ! యుధిష్ఠిరు డన్నట్లు నానోటినుండి యీమాట వచ్చిన సంగతి నిజమే. నా కనృతభయము అధికము. అనృతమునుండి నే నెట్లు విముక్తురాల నగుదునో. అని.

వ్యాసభగవాను డిట్లనెను—

"అనృతా న్మోక్ష్యసే భద్రే ధర్మ శ్చైష సనాతనః,
న తు వక్ష్యామి సర్వేషాం పాంచాల శృణు మే స్వయమ్.
యథాఽయం విహితో ధర్మో యత శ్చాయం సనాతనః,
యథా చ ప్రాహ కౌన్తేయ స్తథా ధర్మో న సంశయః."

కుంతీదేవీ! నీకవృతభయముతో బనిలేదు. ఇది సనాతనమైన ధర్మము. ద్రుపదమహారాజా! ధర్మజుడు చెప్పినట్లు ఇది ధర్మమే. సంశయము లేదు. ఈధర్మమెట్లు విహితమైనదో ఎట్లుసనాతనమైనదో అందరకును చెప్పెదను వినుము-

"తత ఉత్థాయ భగవాన్ వ్యాసో ద్వైపాయనః ప్రభుః,
కరే గృహీత్వా రాజానం రాజవేశ్మ సమావిశత్.
పాండవాశ్చాపి కుస్తీ చ ధృష్టద్యుమ్నశ్చ పార్షతః,
వివిశు ర్యత్ర తత్రైవ ప్రతీక్షన్తే స్మ తా వుభౌ."

టీ. రాజానం ద్రుపదమ్, ఉభౌ వ్యాసద్రుపదౌ,
"తతో ద్వైపాయన స్తస్మై నరేన్ద్రాయ మహాత్మనే,
ఆచఖ్యౌ తద్యథా ధర్మో బహూనా మేకపత్నితా".

టీ. అత్ర "యత్ర ద్దేవా"దదురిత్యాదినా "త్రిపథగాం నదీం" ఇత్యన్తో నారాయణ్యుపాఖ్యానగ్రన్థో౽ధ్యాయద్వయాత్మకః క్వచిత్పుస్తకే పఠ్యతే.

ఇట్లు చెప్పి వేదవ్యాసభగవానుడు లేచి ద్రుపదునిహస్తము గ్రహించి యంతర్భవనములోనికి దీసికొనివెళ్ళెను. పాండవులును, కుంతీదేవియు, ధృష్టద్యుమ్నుడును అక్కడకే వ్యాసద్రుపదులను నిరీక్షించుచుండిరి. అంతట వ్యాసభగవానుడు పాండవుల కేకపత్నిత్వము ధర్మమగుటనుగూర్చి ద్రుపదునితో నిట్లు చెప్ప నారంభించెను.

ఈస్థలమందే నారాయణ్యుపాఖ్యాన మను రెండధ్యాయముల గ్రంథము ఒకప్రతిలో నున్నదని నీలకంఠాచార్యులు వ్రాసియుండెను. ఆగ్రంథసందర్భ మాదిలో ప్రదర్శించియే యున్నాము.

ద్రుపదునకు మహర్షి పంచేంద్రోపాఖ్యానమును ఇట్లు చెప్పెను—

—: పంచేంద్రోపాఖ్యానము :—

ద్రుపదమహారాజా! పూర్వము నైమిశారణ్యమందు యమ ధర్మరాజుసత్రయాగదీక్షితుడై యున్నపుడు ప్రజలకు మరణము లేకుండుట జూచి యింద్రాదిదేవతలు బ్రహ్మనడుగగా నాతడిట్లు చెప్పెను—

"వైవస్వతో వ్యాపృత స్సత్రహేతో స్తేన త్వమే న మ్రియన్తే మనుష్యాః, తస్మి న్నేకాగ్రే కృతసర్వకార్యే తత ఏషాం భవితా వ్యాఽన్తకాలః"

టీ—తస్మిన్ కృతసర్వకార్యే సమాపితయజ్ఞేసతి. ఏషాం లోకానా మన్తకాలో భవితా.

"వైవస్వతస్యైవ తనుర్విభక్తా వీర్యేణ యుష్మాక మత ప్రవృద్ధా, సైషా మన్తో భవితా హ్యన్తకాలే న తత్ర వీర్యం భవితా నరేషు."

టీ—వైవస్వతస్యైవ తనుః ప్రవృద్ధా యోగబలేన విపులా విభక్తా ద్వైధీభావం గతాసతీ సా ఏషామన్తో వినాశో భవితా వీర్యం దేవ తాసామ్యమ్.

దేవతలారా! యమధర్మరాజు సత్రయాగసమాప్తి జేసినతరు వాత యోగబలముచే నాతనికి వేరొకశరీర మేర్పడి యది మీవీర్య ముచే ప్రవృద్ధమై లోకులకు వినాశహేతు వగును. అపుడు మర్త్యు లకు అమర్త్యత్వము లేకపోవును. అని.

ఇట్లు భవిష్యద్వృత్తాంతము బ్రహ్మవలన విని ఆయింద్రాదులు ఆసత్రయాగస్థలమునకు వెళ్లుచుండ గంగాజలమున నొక తేజశ్శాలి యగు స్త్రీరత్నము గోచరించినది. ఇంద్రు డామెయొద్దకు వెళ్లి

చూడగా నామె కన్నీటిబిందువు జలములో బడి కనకమయమైన పద్మ మయినది. అది చూచి యింద్రుడు నీవెవ్వతెవు? నీవు రోదనముచేయు చున్నట్లుంటివి యేమి కారణము? చెప్పు మనియడుగ నాసంగతి నీకు తెలియగలదు నావెంట రమ్మని ఆమె చెప్పగా—

"తాం గచ్ఛన్తీ మన్వగచ్ఛ త్తదానీం
సోఽపశ్య ద్దారా త్తరుణం దర్శనీయమ్,
సిద్ధాసనస్థం యువతీసహాయం
క్రీడన్త మక్షై ర్గిరిరాజమూర్ధ్ని.
త మబ్రవీ ద్దేవరాజో మమేదం
త్వం విద్ధి విద్వన్ భువనం వశే స్థితమ్,
ఈశోఽహ మస్మీతి స మన్యురబ్రవీ
ద్దృష్ట్వా త మక్షై స్సుభృశం ప్రమత్తమ్."

ఇంద్రుడామె వెంట వెళ్ళి పర్వతాగ్రమందు తరుణవయస్కుడును దర్శనీయుడును, సిద్ధాసనస్థుడును, యువతీసహితుడు నయి పాచిక లాడుచు తనరాకను లక్ష్యముచేయక యున్న యొకపురుషుని జూచి కుపితుడై నేనీభువనమున కధిపతిని. ఇది నాయధీనమైయున్నది. అని పలుకుచు వజ్రముతో గొట్టుట కుద్యమింప జూచి యాపురుషుడు మందహాసముచేసి తనదృష్టిప్రసారముచేతనే యింద్రుని స్తంభింపజేసెను పరమేశ్వరుడే ఆపురుషుడు.

అట్లు స్తంభింపజేసి అక్షక్రీడ పూర్తియైన పిమ్మట ఇంద్రుని తీసికొనివచ్చిన ఆస్త్రీతో, దర్పితుడై యున్న ఆయింద్రుని నాయొద్దకు నీవు తీసికొనిరమ్మని చెప్పగా నామె స్పృశించినంతమాత్రమున శరీరము పట్లుతప్పి యింద్రుడు నేలబడెను.

అపు డాయింద్రుని మందలించి నీవు లేచి యీపర్వతగుహ కడ్డుగా బెట్టబడిన పర్వతమును తొలగించి యీగుహలో నీవంటివా రున్నారు. వారితో గలిసి నీవుకూడ నుండుము. అని ఆజ్ఞాపించెను.

"స తత్ర ద్వివృత్త్యక్షివివరం మహాగిరే స్తుల్యద్యుతీం
శ్చతురోఽన్యాన్ దదర్శ సతా నభిప్రేక్ష్య బభూవ
దుఃఖితః కచ్చిన్నాఽహం భవితా వై యథేమే."

ఇంద్రు డాగిరిగుహను వివరించి తనతో సమానులై యున్న నలుగురి నాగుహలో జూచి తనకుగూడ నట్టి యవస్థయే వచ్చునని దుఃఖించెను. ఆపై నీవే సర్వేశ్వరుడ వని ఈశ్వరుని వేడుకొనెను. తరువాత పరమేశ్వరు డిట్లు చెప్పెను—

"యోనిం సర్వే మానుషీ మావిశధ్వం తత్ర యూయం,
కర్మ కృత్వాఽవిషహ్యం, బహూ నన్యా న్నిధనం ప్రాపయిత్వా
ఆగన్తారః పున రేవేన్ద్రలోకం, స్వకర్మణా పూర్వజితం మహార్హమ్."

మీరైదుగురును మనుష్యజన్మ మెత్త వలయును. అందసాధారణకారణములు చేసి యన్యుల ననేకులను వధించి తరువాత మీరు సంపాదించుకొనిన యింద్రలోకమునకు మరల మీరు రాగలరు, అని, అపుడు పూర్వేంద్రు లిట్లనిరి—

"గమిష్యామో మానుషం దేవలోకా
ద్దురాధరో విహితో యత్ర మోక్షః,
దేవా స్త్వస్మా నాదధీరన్ జనన్యాం
ధర్మో వాయు ర్మఘవా నశ్వినౌ చ".

"అస్త్రై ర్దివ్యై ర్మానుషాన్ యోధయిత్వా ఆగన్తారః పునరేవేన్ద్రలోకమ్."

"ఏత చ్ఛ్రుత్వా వజ్రపాణి ర్వచ స్తు దేవశ్రేష్ఠం పునరేవేద మాహ, వీర్యేణాఽహం పురుషం కార్యహేతో ర్దద్యా మేషాం పంచమం మత్ప్రసూతమ్."

టీ. వీర్యేణ శుక్రద్వారా పురుష మంశభూతం దద్యాం స్వయంతు ఆధికారికత్వా దిహైవ తిష్ఠేయ మితి భావః.

పరమేశ్వరా! నీయాజ్ఞానుసారము మేము మనుష్యలోకమున జన్మింతుము. మమ్ము జననీగర్భమున ధర్మదేవ, వాయుదేవ, దేవేంద్ర, అశ్వినీదేవతలు ప్రవేశపెట్టునట్లనుగ్రహింపుము. మే మచ్చట దివ్యాస్త్రములతో యుద్ధముజేసి కృతకృత్యులమై తిరిగి యింద్రలోకమునకు వత్తుము. అని చెప్పగా నప్పటి యింద్రుడు తానాధికారిక పురుషుడై యున్నందున స్వయముగా జన్మించుట గాక శుక్రము ద్వారా తన యంశమును జన్మింపజేయుదు నని చెప్పకొనెను.

"విశ్వభుక్ భూతధామా చ శిబి రిన్ద్రః ప్రతాపవాన్,
శాన్తి శ్చతుర్థ స్తేషాం వై తేజస్వీ పంచమ స్స్మృతః."

టీ. తేజస్వీ ఇన్ద్రాంశః.

పూర్వమింద్రపదవి నధిష్ఠించి విరమించిన విశ్వభుక్, భూతధామ, శిబి, శాంతి, అనువారు నలుగురును అప్పటి యింద్రుని యంశ మొకటియును గలిసి పంచేంద్రులైరి.

"తేషాం కామం భగవా ననుగ్రిధన్వా
ప్రాదా దిష్టం సన్నిసర్గా ద్యథోక్తం,
తాంచా ప్యేషాం యోషితం లోకకాన్తాం
శ్రియం భార్యాం వ్యదధా న్మానుషేషు."

టీ. సన్నిసర్గాత్ సుస్వభావాత్ శ్రియమితి ద్రౌపదీ స్వర్గశ్రీః తామ్.

ఆపంచేంద్రులు కోరుకొనినట్లు సుస్వభావముతో పరమేశ్వరుడు సమ్మతించి యట్లు జన్మించి నపుడు వారందరుకు లోకకాంతయగు స్వర్గలక్ష్మిని భార్యగా విధించెను.

తరువాత నావిశ్వభుక్ప్రభృతులతో గలసి యాపరమేశ్వరుడు నారాయణసమక్షమునకు వెళ్ళి చెప్పగా నాపురాణపురుషుడు వర్లే

యాజ్ఞాపించి పిమ్మట దేవకీరోహిణుల యందు శ్రీకృష్ణబలరామస్వ రూపములతో తా నుద్భవించెను.

"ఇహైవ తే పాండవా వీర్యవన్తశ్శక్రస్యాంశః పాండవస్సవ్యసాచీ। ఏవ మేతే పాండవాస్సంబభూవుర్యే తే రాజన్పూర్వమిన్ద్రా బభూవుః.

"లక్ష్మీశ్చైషాం పూర్వ మేవోపదిష్టా భార్యాయైషా ద్రౌపదీ దివ్య రూపా, కథం హి స్త్రీకర్మణా తే మహీతలా త్స ముత్తిష్ఠే దన్యత్రో దైవయోగాత్. యస్యా రూపం సోమసూర్యప్రకాశం గన్ధశ్చాఽస్యాః క్రోశమాత్రా త్ప్రవాతి"

ఇదం చాన్యత్ప్రీతిపూర్వం నరేన్ద్ర దదాని తే వరమత్యద్భుతం చ, దివ్యం చక్షుః పశ్య కున్తీ సుతాంస్త్వం పుణ్యై ర్దివ్యైః పూర్వ దేహై రుపేతాన్.

అపూర్వేంద్రులే యీపరాక్రమశాలులయిన పాండవులు అయిందారింక మే యీయర్జునుడు. వీరికి భార్యగా పరమేశ్వరనిర్దిష్టమైన అస్వర్గలక్ష్మియే దివ్యరూపముగల యీద్రౌపది.

సోమసూర్యప్రకాశమైన రూపము క్రోశపర్యంతవ్యాప్తిగల సుగంధము గల యీస్త్రీరత్నము నీయజ్ఞకర్మనుబట్టి దైవయోగమున గాక భూతలమునుండి యెట్లావిర్భవించునో చెప్పుము ద్రుపదమహా రాజా! నీకు దివ్యదృష్టి నిచ్చుచున్నాను. పాండవులు దివ్యములైన పూర్వదేహములతో గనబడుచున్నారో లేదో చూడుము అని వ్యాస భగవానుడు ద్రుపదునకు దివ్యదృష్టి ననుగ్రహించెను.

తతో వ్యాసః పరమోదారకర్మా శుచి ర్విప్రః స్తపసా తస్య రాజ్ఞః, చక్షు ర్దివ్యం ప్రదదౌ తాంశ్చ సర్వాన్ రాజాఽపశ్య త్పూర్వ దేహై ర్యథావత్.

తతో దివ్యాన్ హేమకిరీటమాలినః శక్రప్రఖ్యాన్ పావకాదిత్యవర్ణాన్, బద్ధాపీడాం శ్చారురూపాంశ్చ యూనో వ్యూఢోరస్కాంస్తాలమాత్రాన్ దదర్శ"

దివ్యై ర్వస్త్రై రరజోభిస్సుగంధై ర్మాల్యైశ్చాగ్ర్యైశ్శోభమానానతీవ, తాన్ పూర్వేన్ద్రానభివీక్ష్యాఽభిరూపాన్ శక్రాత్మజం చేన్ద్రరూపం నిశమ్య, ప్రీతో రాజా ద్రుపదో విస్మితశ్చ దివ్యాం మాయాం తా మవేక్ష్యాఽ ప్రమేయామ్"

"తాం చైవాగ్ర్యాం స్త్రియ మతిరూపయుక్తాం దివ్యాం సాక్షాత్సోమవహ్నిప్రకాశామ్ యోగ్యాం తేషాం రూపతేజోయశోభిః పత్నీం మత్వా హృష్టవాన్ పార్థివేన్ద్రః"
స త ద్దృష్ట్వా మహదాశ్చర్యరూపం జగ్రాహ పాదౌ సత్యవత్యాస్సుతస్య, నైత చ్చిత్రం పరమర్షే త్వయీతి ప్రసన్నచేతా స్స ఉవాచ చైనమ్"

అపుడు వారు దివ్యరూపధారులు, హేమకిరీటశోభితులు, సూర్యాగ్నితుల్యతేజశ్శాలులు, వ్యూఢోరస్కులు, అత్యున్నతదేహులు, దివ్యవస్త్రమాల్యవిరాజితులు నయి పూర్వదివ్యదేహములతో దివ్యదృష్టిప్రభావమున మహర్షి చెప్పినట్లే గోచరింప ద్రుపదుడు ప్రీతుడు విస్మితుడు నయ్యెను. ఆద్రౌపదీ దేవికూడ మహర్షి చెప్పినట్టి దివ్యరూపముతో గోచరింప వీరికి యీమె అన్నివిధముల బత్నియగుటకు యోగ్యురాలని ద్రుపదుడుభావించి సంతోషించి ఆయద్భుతఘటనను జూచి వ్యాసభగవానుని పాదములు బట్టుకొని ప్రసన్నచిత్తుడయి మహర్షీ! నీయెడ నిది యొక చిత్రమా? నీవు మహాప్రభావసంపన్నుడవని పలికెను.

అంతట వ్యాసభగవానుడు ఆయింద్రుని పరమేశ్వరుని యొద్దకు దీసుకొనివెళ్ళినస్త్రీయొక్క పూర్వవృత్తాంతమునుగూడ ద్రుపదమహారాజున కిట్లు చెప్పెను—

"ఆసీ త్తపోవనే కాచి దృషేః కన్యా మహాత్మనః,
నాధ్యగచ్ఛ త్పతిం సాతు కన్యా రూపవతీ సతీ.
తోషయామాస తపసా సా కిలోగ్రేణ శంకరమ్,
తా మువాచేశ్వరః ప్రీతో వృణు కామమితి స్వయమ్.
సైవ ముక్త్వాఽబ్రవీ త్కన్యా దేవం వరద మీశ్వరమ్,
పతిం సర్వగుణోపేత మిచ్ఛామీతి పునః పునః
దదౌ తస్యై సదేవేశ స్తం వరం ప్రీతమానసః,
పంచ తే పతయో భద్రే భవిష్యన్తీతి శంకరః.
సా ప్రసాదయతీ దేవ మిదం భూయోఽభ్యభాషత,
ఏకం పతిం గుణోపేతం త్వత్తోఽర్హామీతి శంకర.
తాం దేవదేవః ప్రీతాత్మా పునః ప్రాహ శుభం వచః,
పంచకృత్వ స్త్వయోక్తోఽహాం పతిం దేహీతి వై పునః,
తత్తథా భవితా భద్రే వచ స్తద్భద్ర మస్తు తే,
దేహ మన్యంగతాయా స్తే సర్వ మేత ద్భవిష్యతి.
ద్రుపదైషా హి సా జజ్ఞే సుతా వై దేవరూపిణీ,
పంచానాం విహితా పత్నీ కృష్ణా పార్ష త్యనిన్దితా,
స్వర్గశ్రీః పాండవార్థ న్తు సముత్పన్నా మహామఖే.
సేహ తప్త్వా తపో ఘోరం దుహితృత్వం తవాగతా, సైషా
దేవీ రుచిరా దేవజుష్టా పంచానా మేకా స్వకృతే సేహ
కర్మణా, సృష్టా స్వయందేవపత్నీ స్వయంభువా శ్రుత్వా రాజా
ద్రుపదేష్టం కురుష్వ"

తపోవనమందు మహాత్ముడైన యొకఋషికి గన్యక యుండెను
ఆమె రూపవతియై యున్నను వివాహము కాలేదు. ఆమె శంకరుని
గూర్చియుగ్రతపము జేసినది. శంకరుడు సాక్షాత్కరించి వరము గోరు
కొను మనెను, ఆమె సర్వగుణోపేతుడైన పతిని కటాక్షింపుమని

పునః పునః అనినది. నీకు పంచపతులు కలుగుదు రని శంకరుడు చెప్పగా గుణవంతుడైన యొక్కపతినే నేను కోరినాను. అట్లను గ్రహింపు మని వేడుకొనగా శంకరుడు 'పతిం దేహి' అని నీవైదు సారు లనుటనుబట్టి యట్లే నీకు వరమీయబడినది. నీకాపంచపతిత్వము దేహాంతరమందు సంభవించును. నీకు శుభమగును. అని చెప్పెను.

ద్రుపదమహారాజా! ఆమెయే నీపుత్రికయై పాండవపంచకము నకు బత్నిగా విధింపబడినదై పూజ్యురాలై జన్మించినది.

స్వర్గలక్ష్మియే మునికన్యయై పుట్టి ఘోరతపముచేసి పాండవా ర్థము నీపుత్రికగా నుద్భవించినది. ఈమె స్వకర్మచే పంచకమునకు బత్నిగా సృజింపబడినది. కనుక నీవిష్టపడుము. అని.

ఇచ్చట స్వర్గలక్ష్మియే మునికన్య యనియు. ఆమునికన్యయే యీశ్వరునిగూర్చి తపముజేసి దేహాంతరమందు పంచపతిత్వవరమును పొందినట్టిదనియు, ఆమునికన్యయే వరము పొందినతరువాత వెనుక జూపిన నాలాయన్యుపాఖ్యానములో నున్నట్లు—

"గచ్ఛ గంగాం జలస్థా చ నరం పశ్యసి యం శుభే,
త మానయ మమాఽభ్యాశం సురరాజం శుచిస్మితే."

అనుచు, నీవు గంగాజలమందుండి యక్కడ నీకు గనబడిన యింద్రుని నాయొద్దకు దీసుకొనిరమ్మని శంకరునిచే నాజ్ఞాపింపబడిన దనియు దెలిసికొనవలయును.

—: పంచపతిత్వమునుగూర్చి ద్రుపదసమ్మతి :—

వ్యాసభగవానుని యుపదేశము విని ద్రుపదు డిట్లనెను—

"అశ్రుత్వైవం వచనం తే మహర్షే
మయా పూర్వం యతితం సంవిధాతుం,
న వై శక్యం విహితస్యాఽపయానం
తదేవేద ముపపన్నం విధానమ్."

టీ. అశుశ్రుత్వేతి- విహితస్య దైవోపస్థాపితస్య అపయాన ముపేత్య తదేవవిధానం ప్రాక్కృతం ఉపపన్నం కర్తుం యుక్తమ్.

"దిష్టస్య గ్రన్థి రనివర్తనీయః స్వకర్మణా విహితం నేహ కించిత్,
కృతం నిమిత్తం హి వరైక హేతో స్తదేవేద ముపపన్నం విధానమ్"

టీ. గ్రన్థి గ్గ్రథనా స్వకర్మణా ఇదానీన్తనేన విహితం సిద్ధమ్ నిమిత్తం తపః.

"యథైవ కృష్ణోక్తవతీ పురస్తా న్నైకశః పతిం దేహి భగవా న్దదాతు,
సచాప్యేవం వరమిత్యబ్రవీ త్తాం దేవోహి వేత్తా పరమం యదత్ర.
యదిచైవం విహితశ్శంకరేణధర్మోఽధర్మో వానాత్రమమాపరాధః,
గృహ్ణన్త్విమేవిధివత్పాణిమస్యా యథోపజోషంవిహితైషాం హి కృష్ణా"

మహర్షీ నేనింతవిషయమున్నదని యెఱుగక అన్యథా చేయనెంచితిని. విధిప్రాప్తమైనదానిని తోసివేయుట శక్యముకాని పని కనుక నావిధమున జేయుటే యుక్తము. దైవఘటన అనివార్యము. ఇప్పుడేమిప్రయత్నించినను సిద్ధింపదు తపముజేసి వరమును పొందినపుడు అట్లుచేయుటే యుచితము. ఆమె 'పతిం దేహి' అని పునఃపునః పలుకుట, తదనుగుణముగా పరమేశ్వరుడు పంచపతిత్వవర మిచ్చుట జరిగినవుడు దాని పరమార్థము పరమేశ్వరునికే యెఱుక.

శంకరుడే యట్లు విధించినపుడు అది ధర్మమైనగానిమ్ము, అధర్మమైనగానిమ్ము నేనపరాధినిగాను. వీరికీమె పత్నిగా విధింపబడినది. గనుక నీమెపాణిగ్రహణమును పాండవులువిధ్యుక్తముగా జేయుదురుగాక. అని.

—: ద్రౌపదీపాణిగ్రహణము :—

అటుపై వ్యాసభగవానుడు ధర్మజునితో 'అద్యైవ పుణ్యాహమ్' "పాణిం కృష్ణాయా స్త్వం గృహాణాఽఽద్య పూర్వమ్" నేడు మంచి ముహూర్తము. ద్రౌపదీపాణిగ్రహణము జ్యేష్ఠుడవైన నీవు ముందు

చేయుము. అని చెప్పెను. ద్రుపదమహారాజు తన పుత్రులతో గలిసి పాణిగ్రహణమహోత్సవమునకు దగిన సన్నాహము జేసియుండ పౌరులతోడను, మహాజనులతోడను సభాస్థలము క్రిక్కిరిసియుండ మంగళస్నానపూర్వకముగ సర్వాభరణభూషితురాలైన ద్రౌపదీదేవి వివాహమండపమున ప్రవేశపెట్టబడియుండ మంగళక్రియలను నిర్వర్తించుకొనియమూల్యవస్త్రాభరణశోభితులై అగ్నివలె తేజస్వియైన పురోహితుడగు ధౌమ్యునితోగూడ పాండవు లొకని వెనుక నొకరుగా వచ్చి సభనలంకరించి యుండిరి.

"తత స్సమాధాయ స వేదపారగో
జుహావ మన్త్రై ర్జ్వలితం హుతాశనం,
యుధిష్ఠిరం చాప్యుపనీయ మన్త్రవి
న్నియోజయామాస సహైవ కృష్ణయా."
ప్రదక్షిణం తౌ ప్రగృహీతపాణీ
పరిణాయయామాస స వేదపారగః,
తతోభ్యనుజ్ఞాయ త మాజిశోభినం
పురోహితో రాజగృహా ద్వినిర్యయౌ"
"క్రమేణ చానేన నరాధిపాత్మజా
వరస్త్రియ స్తే జగృహు స్తదా కరమ్,
అహన్యహ న్యుత్తమరూపధారిణో
మహారథాః కౌరవవరంశవర్ధనాః"

అంతట వేదపారంగతుడైన ధౌమ్యుడు మంత్రపూర్వకముగ హోమము జేసి యుధిష్ఠిరునిచే ద్రౌపదీపాణిగ్రహణము జేయించి యాదంపతులచే హస్తగ్రహణపూర్వకముగ నగ్నికి ప్రదక్షిణము జేయించి, నాడు వైవాహికవిధిని నిర్వర్తింపజేసెను.

అదే క్రమముగా పాండవు లొక్కొక్కరోజున నొక్కొక్కరు చొప్పున ద్రౌపదీపాణిగ్రహణమును జేసిరి.

ఏకదినమందే యీపాణిగ్రహణము పాండవు లందరిచే జేయుం పక దినభేదముచే జేయించుటకు ఈశ్వరవరప్రభావమున ద్రౌపదీదేవి కేదినమున కాదినమే కన్యాత్వసిద్ధి యగుచుండుట కారణ మని చెప్ప బడినది. చూడుడు—

"ఇదం చ తత్రా ఉద్భుతరూప ముత్తమం
జగాద విప్రర్షి రతీతమానుషమ్,
మహానుభావా కిల సా సుమధ్యమా
బభూవ కన్యైవ గతేగతే ఒహాని"

ఆంధ్రభారతము— "ముందఱ ధర్మపుత్రునకు ద్రుపద రాజపుత్రిం బాణిగ్రహణంబు సేయించి తొల్లి యేవురకు వివా హంబు సేయునపుడు కన్యాత్వంబు దూషితంబు గాకుండ నీశ్వరు వరంబునం గౌమారత్వంబువడసిన యక్కన్యకం గ్రమంబున భీమా ర్జుననకులసహదేవులకుం బాణిగ్రహణంబు సేయించిన"

ఇది పాండవులయొక్క ద్రౌపదీపాణిగ్రహణప్రకారము. దీనికై కూడునని కూడదని చర్చించుట, ద్రుపదధృష్టద్యుమ్ను లిష్టపడకపో వుట, వ్యాసమహర్షి యిది ఈశ్వరనిర్దిష్టమని బహునిదర్శనములు చెప్పి దివ్యదృష్టి నిచ్చి ద్రుపదునకు ద్రౌపదీపాండవుల పూర్వస్వరూపముల గోచరింపజేయుట, ఆపై విధివిహితమైన యీకార్య మనుల్లంఘనీయ మనియు, నేనపరాధిని కానని యు జెప్పి ద్రుపదుడు పంచపాండవులకిచ్చి వివాహము జరిపించుటకలిగినదని స్పష్టము, దీనిచే "ద్రౌపది నిడనెంచు ద్రుపదరాజేంద్రుడు పంచపాండవులకు పడతి నిడెనె" అను వ్రాత పరాస్తము.

ఈవివాహ మైన వెంటనే భీష్మప్రేరితుడయి ధృతరాష్ట్రుడు ద్రౌపదీసహితముగా పాండవులను, కుంతీదేవిని విదురునిచే హాస్తినా·

పురమునకు బిలిపించి వారికర్ధరాజ్య మిచ్చి పంపగా వారువెళ్లియింద్ర ప్రస్థములో నున్నపుడు నారదమహర్షి దర్శన మిచ్చి యేకాంతమున పాండవులతో నిట్లు చెప్పెను.

"పాంచాలీ భవతా మేకా ధర్మపత్నీ యశస్వినీ,
యథా వో నాత్ర భేద స్స్యా త్తథా నీతి ర్విధీయ తామ్"

ఒక్క ద్రౌపదీదేవి మీకందరకు ధర్మపత్నియై యున్నది. అందువలన మీలో మీకు భేదభావము కలుగకుండుటకై యొకనిర్ణయమును మీరు చేసికొనవలయును. అని.

"ఏవ ముక్తా మహాత్మానో నారదేన మహర్షిణా,
సమయం చక్రిరే రాజం స్తేఽన్యోన్యవశమాగతాః.
సమక్షం తస్య దేవర్షే ర్నారదస్యాఽమితౌజసః,
ద్రౌపద్యా న స్సహాసీనా నన్యోన్యం యోఽభిదర్శయేత్.
స నో ద్వాదశవర్షాణి బ్రహ్మచారీ వనే వసేత్".

ఇట్లు చెప్పగా విని పాండవులు నారదమహర్షి సమక్షములో నొకనిర్ణయమును జేసికొనినారు. ద్రౌపది యొక్కొక్కనియింట యింత కాలముండవలయును. ఆకాలములో ద్రౌపదియున్నయింటిలోనికి అన్యుడు మనలో వెళ్లినయెడల నాతడు ద్వాదశవర్షబ్రహ్మచర్యము చేయవలయును. అని.

ఇట్టి శపథము నవలంబించి యవిచ్ఛిన్నపరస్పరానురాగముతో, భక్తివిశ్వాసములతో, లోకోత్తరసౌమనస్యములతో నభేద్యముగా ద్రౌపదీధర్మపత్నితో వర్తించుచుండిరి.

ఆపాండవులు ద్రౌపదీదేవికి పతు లగుటే కాదు, మరదులును మామలునుగూడ నయి యుండిరి "పితృసమో జ్యేష్ఠః" అను న్యాయమున సోదరులలో చిన్నవారికి పెద్దవారు పితృస్థానీయులు కనుక పెద్ద

వాడు తన తమ్ముని భార్యకు శ్వశురుడు (మామగారు) అగును. పెద్ద వాని భార్యకు అతని తమ్ముడు దేవరుడు (మరిది) అగును. ఈపద్ధతిని బట్టి సర్వజ్యేష్ఠుడైన ధర్మజుడు ద్రౌపదీదేవికి స్వయముగా పతియు, తమ్ములను బట్టి శ్వశురుడు నయ్యెను సర్వకనిష్ఠుడైన సహదేవుడు స్వయముగా బతియు, నన్నలను బట్టి దేవరుడునయ్యెను. ఇకమధ్యములు ముగ్గురును స్వయముగా బతులును, అన్ననుబట్టి మరదులును తమ్ముని బట్టి మామలును అయిరి. ఈవిషయమును జెప్పెడి శ్లోక మిదిగో—

"జ్యేష్ఠేపతిశ్శ్వశురతా పతిదేవరతాఽనుజే,
మధ్యమేషు చ పాంచాల్యా స్త్రిత్రయం త్రిత్రయం త్రిషు"

ఇట్లుండుటనుబట్టి ధర్మజునితో వర్తించు కాలములో మిగిలిన వారిని మరదులనుగా వాత్సల్యముతో జూచుచుండెడిది. భీమసేనాదులతో వర్తించు కాలములో నాధర్మజుని శ్వశురునిగా పూజ్యభావముతో జూచుచుండెడిది. ఇట్లే యన్యులపట్లకూడ జూచుచుండెడిది.ఇందు అనురాగహేతువైనపతిత్వమును, పూజ్యతా హేతువైన శ్వశురత్వమును వాత్సల్య హేతువైన దేవరత్వమును అవిరుద్ధముగా ననుసంధించి అనన్యసాధారణముగా నభేద్యముగా పాండవపంచకముతో గాపురము చేసి సత్కీర్తిని వెలయించిన సాధ్వీమతల్లి ద్రౌపదీదేవి. అనన్యసాధారణమైన ఈమె సచ్చరిత్రము ఆస్తికులైన భారతీయులకు పాపహరము.

ఇటుపై ద్రౌపదీవివాహమును గూర్చిన ప్రతివాదిప్రసంగమును పరామర్శింతము—

—:ద్రౌపదీవివాహము"ధర్మశాస్త్రానుమతముకా"దను సుయోధనవిజయకర్త ప్రసంగము -తన్నిరాకరణము:—

"ఏధర్మశాస్త్రంబు లీయింతి యుద్వాహమున కనుమతి నిడవనుట నిజము, ఏదేశమందున నిట్టి యాచారంబు కలదని చెప్పంగ గడగ

రెవరు, స్మృతులందు శ్రుతులందు జెప్పలే దీ వివాహముహూర్చి శాస్త్రమూష్యంబుగాన"

ఇచ్చట గొంచెము చెప్పవలసియున్నది. ద్రౌపదీపాండవులకు మాత్రమే ప్రత్యేకవిధానముగా నీశ్వరనిర్దిష్టమైనది యీవివాహము. సర్వసాధారణమైన వివాహవిధిని లోకసామాన్యమునకు బోధించునవి ధర్మశాస్త్రములు. అట్టి ధర్మశాస్త్రములు సర్వసాధారణము కాని హేతువుచే నట్టివి ..హము ననుమతింపకపోవచ్చును. అంతమాత్రమున నీశ్వర నిర్దిష్టమైన యీవివాహము దూష్యమనుట అయుక్తము.

ఇంకొక్కటి- పూర్వోక్తప్రకారము "అధర్మోఽయంమమమతో విరుద్ధో లోకవేదయోః" అని మొదట ద్రుపదు డన్నమాటనే యీప్రతివాదు లనియున్నారు. ఆపై వచ్చిన చర్చపై యంగీకరించి యీద్రుపదుడే నిస్సంశయుడై యీవివాహమును జేసియుండ నేసంబంధము లేని యీప్రతివాదులు దాని నధర్మమనుట అసంగతము.

ఇంకొకటి- ధర్మశాస్త్రము లనుమతింప వనునది ప్రతివాదుల మాట. దీనిని బట్టి ధర్మశాస్త్రములందు ప్రామణ్యమును ప్రతివాదు లంగీకరించినట్లే. ధర్మశాస్త్రముల కట్టి ప్రామాణ్యము ధర్మశాస్త్రకర్తల ప్రామాణ్యమునుబట్టి వచ్చినదే. ఆధర్మశాస్త్రకర్త లిట్లు కీర్తింపబడియున్నారు. చూడుడు.

"మన్వత్రివిష్ణుహారీతయాజ్ఞవల్క్యోశనోంగిరాః,
యమాపస్తంబ సంవర్తాః కాత్యాయనబృహస్పతీ.
పరాశర వ్యాసశంఖలిఖితా దక్షగౌతమౌ,
శాతాతపో వసిష్ఠశ్చ ధర్మశాస్త్రప్రయోజకాః,

ఈధర్మశాస్త్రకర్తలలో పేర్కొనబడినవాడు వ్యాసమహర్షియొకడు. ఆవ్యాసమహర్షియే ద్రుపదునకు బోధించునపుడు—

"తతో ద్వైపాయన స్తస్మై నరేన్ద్రాయ మహాత్మనే,
ఆచఖ్యౌ తద్యథా ధర్మో బహూనా మేకపత్నితా."

అని చెప్పబడినట్లు బహునిదర్శనములతో నది ధర్మమే యని నిరూపించి యావివాహమున కనుమతి నిచ్చియుండుటచే ధర్మశాస్త్రకర్త కనుమతమైన యావివాహము ధర్మశాస్త్రానుమతమేల కాదు? ధర్మశాస్త్రకర్తల వాక్యములే కదా ధర్మశాస్త్రములు.

ఇంకొకటి- స్థూలధర్మమనియు, సూక్ష్మధర్మమనియు, ధర్మము ద్వివిధము. అందు స్థూలధర్మము లోకసామాన్యమునకు గ్రాహ్యము కావచ్చునుగాని, సూక్ష్మధర్మము కాదు. అట్టి సూక్ష్మధర్మములోనిదే ద్రౌపదీవివాహము. చూడుడు—

పరాశరమాధవీయము -

"చతుర్ణామపి వర్ణానాం కర్తవ్యం ధర్మకోవిదైః,
బ్రూహి ధర్మస్వరూపజ్ఞ సూక్ష్మం స్థూలం చ విస్తరాత్."

వ్యాఖ్యా— చతుర్ణాం వర్ణానాం మధ్యే ధర్మకోవిదై రసాధారణ ధర్మాభిజ్ఞైః కర్తవ్యం విస్తరా ద్బ్రూహి. సచ కర్తవ్యో ధర్మో ద్వివిధః స్థూల స్సూక్ష్మశ్చ. మన్దమతిభిరపి సుఖేన బుధ్యమాన శ్శౌచాఽఽచమనసంధ్యావందనాదిః స్థూలో ధర్మః. శాస్త్రపారఙ్గతైః పండితైరేవ బోద్ధుం యోగ్యః ఇతరేషా మధర్మత్వభ్రాన్తివిషయః ద్రౌపదీవివాహాది స్సూక్ష్మో ధర్మః. తథాచ భారతే—

దృపద ఏకస్యా శ్శోమితో బహుపతిత్వం లోకవేదవిరుద్ధం మన్వాన ఆచచక్షే. తత్ర లోకవిరోధ స్స్ఫుట ఏవ. తిర్యక్ష్వప్యేకస్యాం గవి వృషభద్వయ యుద్ధదర్శనాత్. వేదే ప్యేవం శ్రూయతే—'ఏకస్య బహ్వ్యో జాయా భవన్తి, నైకస్యా బహవ

స్రహ పతయః ఇతి, యదేకస్మిన్ యూపే ద్వేరశనే పరివ్యయతి తస్మాదేకో ద్వే జాయే విన్దతే యన్నైకాగ్ం రశనాం ద్వయో ర్యూపయోః పరివ్యయతి తస్మాన్నైకా ద్వౌ పతీ విన్దతే" ఇతి.

తత్ర ద్రుపదభ్రాన్తినివృత్తయే యుధిష్ఠిర ఆహ—

"లోకవేదవిరుద్ధోఽయం ధర్మో ధర్మవతాం వర,
సూక్ష్మో ధర్మో మహారాజ నాస్య విద్మో గతిం వయమ్"

ఇతి ధర్మత్వంచ బహుపతిత్వస్య తత్రైవ బహుధా ప్రపంచితమ్. ఏవం ధర్మవ్యాధోపాఖ్యానే విద్యాభ్యాసా ద్గరీయసీ మాతాపితృ శుశ్రూషా వినాప్యభ్యాసం తచ్ఛుశ్రూషయైవ తస్య జ్ఞానోత్పత్తేః ఇతి ప్రతిపాద్య "సూక్ష్మ ఏవ ద్విజోత్తమ" ఇతి.

దీని తాత్పర్యము— "మందమతులకుగూడసుఖముగా తెలియబడునట్టిది స్థూలధర్మము. శాస్త్రపారంగతులగు పండితులకు మాత్రమె తెలిసి కొనదగినదై అన్యుల కధర్మత్వభ్రాంతిని గలిగించునట్టి ద్రౌపదీవివాహా దికము సూక్ష్మధర్మము. కనుకనే మొదటద్రుపదున కావివాహము అధ ర్మమనిపించినది. అది ధర్మమే యని భారతములో బహువిధముల ప్రతిపాదింపబడినది. అందుచే నది సూక్ష్మధర్మమైనది.

ధర్మవ్యాధోపాఖ్యానములో గూడ విద్యాభ్యాసములేని ధర్మ వ్యాధునకు మాతాపితృశుశ్రూషచేతనే జ్ఞానోత్పత్తి యగుటనుబట్టి విద్యాభ్యాసముకంటెమాతాపితృశుశ్రూషయే జ్ఞానోత్పత్తికిగొప్పసాధ నమని ప్రతిపాదించి యది సూక్ష్మధర్మమని చెప్పబడినది. అని"

ఇపుడు చూడుడు—విద్యాభ్యాసమే జ్ఞానోత్పత్తికిసాధనమని లోక సామాన్యమునకు దెలిసియుండ లోకసామాన్యమునకు దెలియని కేవల మాతాపితృశుశ్రూషయే ధర్మవ్యాధునకు జ్ఞానోత్పాదకమగుట వలన నది సూక్ష్మధర్మము.అట్లు స్త్రీకి యేకపతిత్వమే ధర్మమని లోక సామాన్యమునకు దెలిసియుండ ద్రౌపదీదేవికి లోకసామాన్యమునకు

దెలియని పంచపతిత్వధర్మమును వ్యాసభగవానుడు నిరూపించుటను బట్టి యిదియు సూక్ష్మధర్మమైనది.

పర్యవసాన మేమనగా—

వేదవ్యాసాదులచే ధర్మముగా నిర్ణయింపబడిన ద్రౌపదీపంచపతిత్వమును ప్రతివాదులు అధర్మ మధర్మమని భావించుచుండుట ఆద్రౌపదీపంచపతిత్వము సూక్ష్మధర్మమని నిర్ణయించుటకే బలకరమైనది కనుక ప్రతివాదుల విరుద్ధప్రసంగములు పరాస్తమైనవి.

—:"ద్రౌపదీపంచపతిత్వముచే ద్రౌపదీజన్మకారణము భగ్నమై—
దైవనిర్దిష్టము తప్పిపోయిన"దను ప్రసంగము—
తన్నిరాకరణము:—

"ద్రోణుని వధియించు ద్రోణారి నొకనిని, జిష్ణుని బెండ్లాడు చెలువ నోర్తు బడయంగదలచి నృపాలుండు తపమును, జేయంగ వానిని శివుడు మెచ్చి, తగువరంబుల నిచ్చె దాని ద్రుపదరాజు, గనె సుతుని సుతిను కాన వాని, తపమున బుట్టిన తన్వి యాఫల్గును నకు భార్యయై యుంట న్యాయ మగును ఆరీతి గాకుండ నానాతి ధర్మజు, కర్ధాంగి యాటచే నబల జన్మ, కారణంబెన్న భగ్నంబుగా జొచ్చె నా శివుని వరంబులు చేరె బడదు, దైవనిర్దిష్టంబు తప్పె నీనాటికి, పురుషప్రయత్నంబు భువిని గెలిచె"

ఇది సుయోధనవిజయకర్త వ్రాత. ఇచ్చట అర్జునునకు భార్యకాదగిన కుమార్తెను, ద్రోణుని వధింపగల కుమారుని, గోరి ద్రుపదుడు శివునిగూర్చి తపముజేసి వరమునుబొంది కుమార్తెను, కుమారుని గనె నని వ్రాసినారు.

ఈవిషయమై మ. భా. చ. కారులు—

"ద్రుపదుడు ద్రోణుని జయించు కుమారుడు కావలె నని పలవరించెనేకాని, యర్జునునకు, భార్యగాదగిన కుమార్తెను

మొదట కోరియుండలేదు. ధృష్టద్యుమ్నునితో నయోనిజగా ద్రౌపదికూడ పుట్టెనని యాజుడగ్నివేదికమీద ద్రౌపదినిగూర్చుండ బెట్టియుండును." అని వ్రాసినారు. (పు.224)

ఇక మహాభారత రహస్యకారులు—

"ద్రౌపదీధృష్టద్యుమ్నులు ద్రుపదునకు దత్తులు" అని వ్రాసినారు ఈవ్రాత లోకదాని నొకటి త్రోసివేయుచున్నవి. విమర్శకుల వైఖరి యిట్లున్నదని తెలియుటకై యిది ప్రదర్శింపబడినది.

ఆంధ్రభారతములో నయినను— "ద్రోణునివధియించునట్టి కొడుకును, నర్జునునకు దేవియగు నట్టి కూతునుం బడయుదు నని బ్రహ్మవిదులైన బ్రాహ్మణుల నివాసంబులకుం జని నిత్యంబును బ్రాహ్మణోపాస్తి సేయుచు... యాజోపయాజులగువారి నిద్దర...గని నమస్కరించి—

క. మునినాథ నాకు నత్సుత, జననంబగునట్టి క్రతువు సద్విధి గావించిన కృతకృత్యుడ నగుదుఁ ... ...

అని కోరి వారివలన మంత్రాహుతిబలమున సంకల్పసిద్ధుడయ్యెను. అనియే యున్నదికాని తపముచేసి శివుని వరమున గనెనని ప్రతివాది వ్రాసినట్లు లేదు. కాబట్టి యావ్రాతతప్పు. పోనిండు, ఆవ్రాత నంగీకరించియే చెప్పుచున్నాము.

అర్జునుని బెండ్లాడు కూతుని గోరి తపముచేసి శివునివరమున గనినపుడు ఆమె యర్జునునకు భార్యయై యుండుట న్యాయమైయుండ ధర్మజున కర్ధాంగియగుటచే నామె జన్మకారణము భగ్నమై శివుని వరము చెడినదట! ఆమె ధర్మజునకే అర్ధాంగియైనదా? ధర్మజునకు గూడ నర్ధాంగియైనదా? ద్రుపదుడుకోరినది. యర్జునుని బెండ్లాడుకూతునా? ధర్మజుని బెండ్లాడనికూతునా? పంచపాండవులను బెండ్లాడ్డని నపుడు అందులోనయర్జునుని పెండ్లాడుట సిద్ధింపకపోయెనా? కనుక ధర్మ

జన కర్థాంగియగుటచే నామె జన్మకారణ మేమి? భగ్నమైనది? శివుని వర మేమి చెడినది?

'దైవనిర్దిష్టంబు తప్పె నీనాటికి' అందురే. వీరు ఏనాడైన దైవ నిర్దిష్టము తప్పు నందురా? ఏనాడును తప్పదందురా? ఏనాడైన తప్పు నను పక్షములో నదియీనాడును తప్పవచ్చునుగనుక వీరి కాశ్చర్య మేల? ఏనాడును తప్పనిపక్షములో నీనాడు మాత్ర మెట్లు తప్పును?

ద్రుపదునకు అర్జునుని పెండ్లాడు పుత్రిక కలుగునట్లు వరమిచ్చి నట్టి యాశివుడు ద్రౌపదికి పంచపతిత్వవరమిచ్చినశివుడు కాక మరి యొకడా యేమి? ఆశివుడే యీశివుడైనపుడు ఆద్రౌపదివరములో నీద్రుపదునివరము గతార్థముచేయక విరుద్ధవరము లిచ్చునా? కనుక ప్రతివాది దసంగతప్రసంగమగుటచే నిరస్తము.

"భీష్ముడు ద్రౌపది పెండ్లికొప్పగ లేదు. కులసతి యంచు యామె దలప డెపుడు" అనునదికూడ అసంగతప్రసంగమే. ద్రౌపదీవివాహము గూర్చి భీష్ముడడిగినట్లుగాని, భీష్ముడొప్పుకొనక దూష్యమన్నట్లుగాని యెచ్చటను లేదు. అంతే కాక ద్రౌపదీవివాహమునకు పూర్తిగా సమ్మతించినట్లే కనబడుచున్నది. ఏమన అట్టివివాహము జేసికొనిన వాడు ధర్మజుడయియుండ నాధర్మజునిగూర్చి దుర్యోధనునితో జెప్పు నపుడు కామక్రోధలోభాదులకు వశమయి ధర్మము నుల్లంఘింపని పూజ్యుడు ధర్మజుడని కంఠోక్తిగా జెప్పియుండెను. చూడుడు—

"కామా త్క్రోధాచ్చ లోభాచ్చ కామక్రోధభయాదపి,
స్నేహాద్వా యది వా మోహా ద్ధర్మం నాత్యేతి ధర్మజః"

(విరాట. అ౫౩)

మరియు భీష్మోపదేశ మపేక్షించి ధర్మజుడుసన్నిధికివచ్చియుండ శరతల్పగతుడై యున్న భీష్ముడు ధర్మజు నడుగు మనినపు డిట్లనెను—

"యో న కామా న్న సంరంభా న్నభయా న్నార్థకారణాత్,
కుర్యా దధర్మం ధర్మాత్మా స మాం పృచ్ఛతు పాండవః.

(శాంతి, అ55

మరియు నాద్రౌపదీవివాహమైనవెంటనే ధృతరాష్ట్రునికి బోధించి విదురుని ద్వారా ద్రౌపదీపాండవులను రప్పించి వారికి ధృతరాష్ట్రునిచే రాజ్యమిప్పించిన భీష్ముడు ద్రౌపదీవివాహము నొప్పనివాడనుట దుర్ణయము.

ఇక రెండవమాట– భీష్ముడు ద్రౌపది కులసతి యని తలపనివాడట! అట్లైయైనచో కులసతి కాక ప్రతివాదిమతప్రకారము కులటయైన ఆమెతో గూడి ధర్మజుడు చేసిన రాజసూయాధ్వరమునకు వెళ్లి భీష్ముడా కార్యకరాలాపములో పాల్గొని యాదరించెనే. దాన కేమి చెప్పెదరని ప్రతివాదుల నడుగుచున్నాము. ఆమె కులసతి కాదనుట పాపహేతు వని ప్రతివాదులకు తెలుపుచున్నాము.

ఇంత వరకు ద్రౌపదీవివాహమును గూర్చి ప్రతివాదులు చేసిన దుష్టప్రసంగములు దూరీకరింపబడి యది ధర్మ్యమని ప్రమాణోపపత్తులతో ప్రదర్శింపబడినది. ఇక దీనిని విడిచి యంశాంతరమందుకొనుచున్నాము.

—: మయసభలో సుయోధనుడు క్రిందబడినపుడు ద్రౌపది యుపచారము చేయక నవ్వి పరిహాసము చేయుట నింద్యమను ప్రసంగము— తన్నిరాకరణము :—

సుయోధనవిజయములోని తొలిపలుకులో నిట్లున్నది—

"ద్రౌపది— ఈమెను చిత్రించుటలో కవి తనతర్కచాతుర్యమెల్ల గనబరచినాడు... మయసభలో సుయోధనుడు క్రిందబడినపుడు కరుణార్ద్రహృదయముతో నుపచారము లొనర్పవలయును

గాని పకపక నవ్వుచు వినోదముగా జూచుట నింద్య మని వచించెను ”

ఇది గరిగిపాటి రామమూర్తి బి. యే. గారి వ్రాత, వీరిచే పొగడబడిన కవిగారి వ్రాత యిదిగో—

“ఆకాంత తన మేర నరయంగ లేకుండె తనయంత వారె లీధరణి లేర, టంచు మమ్ముల పరిహాసంబు జేసెను మయసభాలోకనమ యుల మాట, నాఫాలభాగంబు నవ్యమణిస్తంభమునను దగిలి నొవ్వముగుద చూచి, పరిహాసించెనుగాని బాంధవంబర సెనే యిది యెల్లధర్మమై యొసగగలదె, పగవారు బాధింపబడినప్డు పరిహ సింతురుగాక బంధులై మరియుమరది, యై యుండిబాధల నందెడు వేళల పరిహాసమును చేయ పాడి యగునె, ఆమెకు నేనెంత యా ప్తుండనో నాకు నామెయు నంతయే యాప్తురాలు.”

ఇది సుయోధనుని నోటితో చెప్పించిన కవిగారి వాక్యములు.

ఇందులో సుయోధనుడు మయసభలో పడినపుడు దెబ్బతగు ల్చుకొనినపుడు ద్రౌపది నవ్వినట్లు వ్రాయబడినది. ఇది యాంధ్రులను లో సంస్కృతభారతములో లేని విషయము. చూడుడు—

“జలే నిపతితం దృష్ట్వా భీమసేనో మహాబలః,
జహాస జహసుశ్చైవ కింకరాశ్చ సుయోధనమ్.
వాసాంసి చ శుభాన్యస్మై ప్రదదూ రాజశాసనాత్,
తథాగతం తు తం దృష్ట్వా భీమసేనో మహాబలః.
అర్జునశ్చ యమౌ చోభౌ సర్వే తే ప్రాహసం స్తదా,”

(సభా. అ_47

జలములో పడిన సుయోధనుని చూచి భీమార్జుననకుల సహదేవులును మయసభారక్షకులైన కింకరులును నవ్విరి. ధర్మజుని యాజ్ఞ ననుసరించి యాకింకరులు మంచివస్త్రములు తెచ్చి ధరింప

నాతని కప్పు డిచ్చినారు. అనియే వైశంపాయనవాక్యముగా నున్న గ్రంథమందున్నది. ద్రౌపదీదేవి మాట లేదు.

ఇంకొకటి— అక్కడనుండి బయలుదేరి శకునితో గలిసి సుయోధనుడు వెళ్ళునప్పుడు చింతాక్రాంతుడై యుండుటను చూచి యదేమి యని యడిగిన శకునికి సుయోధను డిట్లు చెప్పెను—

"సోఽహం శ్రియం చ తాం దృష్ట్వా సభాం తాం చ తథావిధామ్,
రక్షిభిశ్చావహాసం తం పరితప్యే యథాగ్నినా."

(సభా. అ-47)

నేను ధర్మజుని యైశ్వర్యసమృద్ధిని చూచియు, అపూర్వమైన ఆమయసభను చూచియు, ఆరక్షకుల అపహాసమునుచూచియు పరితపించుచున్నాను. అని. ఇచ్చటగూడ ద్రౌపదీదేవి మాట లేదు.

మయసభలో నేమి జరిగినదియు దగ్గరనుండి స్వయముగా జూచిన శకునితో జెప్పునప్పుడు దుర్యోధనుడు ద్రౌపదీదేవి మాటనెత్తు కొనకపోవుటచే నది జరిగియుండలేదనియే చెప్పవలసియున్నది. దుర్యోధనుడు పరిహాసమునకు దుఃఖించుటే కాదు. పాండవైశ్వర్యమునకు గూడ దుఃఖించినాడని స్పష్టము.

ఆధర్మజునకు ప్రాప్తించిన హద్దులేని యాధనరాశిని చూచి శత్రువున కింత యైశ్వర్యమా! అని చింతించుచున్నాను. అని చెప్పి—

"వస్త్ర ముత్కర్షతి మయి ప్రాహస త్స వృకోదరః,
శత్రో ర్ఋద్ధివిశేషేణ విమూఢం రత్నవర్జితమ్,
మత్వా శిలాసమాం తోయే పతితోఽస్మి నరాధిప,
తత్ర మాం ప్రాహస త్కృష్ణః పార్థేన సహ సుస్వరమ్,
ద్రౌపదీ చ సహ స్త్రీభి ర్వ్యథయన్తీ మనో మమ"

(సభా. అ. 50)

శత్రుసంపదనుజూచి విమూఢుడనైననేను బట్టపైకత్తి పట్టుకొని నపుడు భీముడును, నీటిలోబడినపుడు కృష్ణార్జునులు ద్రౌపదియితరస్త్రీలును నవ్విరి. అని చెప్పెను.

ఇది కల్పించికూడ చెప్పినాడనవచ్చును. ఏమైనను పాండవులు శత్రువులని మాటిమాటికి చెప్పుచునేయుండెను.

ఆంధ్రమహాభారతములో—

"జలాశయంబు స్థలంబుగా వగచి కట్టిన పుట్టంబు దడియం జొచ్చి క్రమ్మఱిన, వానిం జూచి పాంచాలియు పాండుకుమారులును నగిరి"

అని యున్నది. దీని ననుసరించి వ్రాసిన కవికి మేముకూడ దీని ననుసరించియే తెలుపుచున్నాము.

కవి వ్రాతలో—

"పగవారు బాధింపబడినప్డు పరిహాసింతురుగాక బంధువై మరియు, మరదియైయుండి బాధల నందెడు వేళల పరిహాసమును చేయ పాడె యగునె"

అని యున్నది. దీనిని బట్టి పగవారికి బాధకలిగినపుడు పరిహాసింపవచ్చునని కవి యొప్పుకొనెను కద, ఇప్పుడు పరిహాసించిన పాంచాలీపాండవులకు సుయోధనుడు పగవాడా? బంధువా? అను విషయము తేలవలయును.

మయసభనుండి యింటికి వెళ్ళునపుడు శకునితో సుయోధను డిట్లనెను—

చ. "అతులపరాక్రమార్జితములైన ధనంబుల పేర్మి జేసి యు, న్నతమగు చున్న పాండునరనాథతనూజులలక్ష్మి నా కస, హ్యతమై సూ వెలింగ విను మాతుల మానధనాఢ్యుడైన భూ, పతి సహింపనోపునె సపత్నుల వృద్ధియు నాత్మహానియుః"

ఇచ్చుట, సపత్నుల (శత్రువుల)వృద్ధిని సహించుట యెట్లని పలికి నాడు. దుర్యోధను డట్లనుట, మయసభలో తన్ను వారుపరిహాసించిన హేతువును బట్టి జరిగిన దని ప్రతివాదు లందురేమో, అతనికి పాండవులపై పగ యీనాటిది కాదు. లక్కయింటిలో వారు దగ్ధులైయినట్లు తెలిసినపుడు ధృతరాష్ట్రుడు దుఃఖించె ననిచెప్పి "మరియు గాంధారిం దొట్టి దేవీజనుల యాక్రందనధ్వను లొక్క పెట్ట యంతఃపురంబున నెగసె భీష్మాదికురువృద్ధులును విప్రులుం బౌరులును శోకాక్రాంతు లయిరి" అని చెప్పి దుర్యోధనుని వైఖరి యిట్లు చెప్పబడినది—

క. మతి బాండుకుమారుల పంచతవిని దుర్యోధనుండు సంతసపడియెన్,
హితుడయిన పురోచను పం, చత కెంతయుజాతదుఃఖచంచలుడయ్యెన్.

పాండవుల మరణవార్త విని సంతోషించిన దుర్యోధనునకు పాండవులయందెంతపగయున్నదో తెలిసినదా? ఇట్లు దుర్యోధనునకు పాండవులు పగవారైనపుడు పాండవులకు దుర్యోధనుడు కూడ పగ వాడే కదా!

కవిగారు చెప్పుటలో—"ఆమెకు నేనెంత యాప్తుండనో నాకు నామెయు నంతయే యాప్తురాలు." అని యొకన్యాయమును వెల్లడించియేయున్నారు కనుక బంధుత్వముగాక పగవహించిన దుర్యోధనుడు పాండవులకుగాని, పాండవధర్మపత్నికిగాని పగవాడుగాక బంధువెట్లగును? అట్టి పగవానిని పరిహాసింపవచ్చునని ప్రతివాదులే చెప్పినారు. ఇప్పుడు పాంచాలీపాండవులు నవ్విన తప్పేమున్న దని యడుగుచు న్నాము.

అట్టి దుర్యోధనునకు ద్రౌపది యుపచారముచేయక నవ్వుట నింద్యమట! తొలిపలుకులోని యీవ్రాత యెంతనింద్యమో, దుర్యోధనునకుపచారముచేయుటకు ఆద్రౌపదీదేవి యెట్టి దని వీరనుకొనుచు న్నారో విషయపరిజ్ఞానముకూడ లేకుండ వ్రాయుట శోచనీయము.

అసలు మయసభలో దుర్యోధనున కట్టి పాటు ఏలవచ్చెనో! పాండవద్వేషియైన దుర్యోధనుడు ధర్మజుని రాజసూయమునకు వచ్చి వారి లోకోత్తరైశ్వర్యము జూచి పరితపించి వచ్చినవారందరు వెళ్ళినను తానుమాత్రము శకునితో నిలచి మయసభాదర్శనార్థము వెళ్ళెను. అది యభూతపూర్వము అదృష్టచరమునై యున్నసభ.

అట్టి సభలోని విషయములను చూడదలచినపుడు స్థానికులను పురస్కరించుకొని వెళ్ళవలసియుండ నన్యసహాయముగోరుట తనకు న్యూనత యను దురభిమానముతో దర్పితుడై స్వయముగా బోయెను.

అప్పుడు "వివృతంబైన ద్వారదేశంబు సంవృతంబుగా వగచి చేరనొల్లక సంవృతంబైన దాని వివృతంబుగా వగచి చేరంబోయి లలాటఘట్టితగృహద్వారుండయి సమప్రదేశంబున్నతంబుగా వగచి యెక్క సమకట్టి నీలాశ్మరశ్మిస్థగితంబైన విమలమణిస్థలంబు జలాశయంబుగా వగచి పరిధానం బెగదోచికొని స్ఫటికదీప్తిజాలపరివృతంబైన జలాశయంబు స్థలంబుగా వగచి కట్టినపుట్టంబుదడియంజొచ్చి" అని చెప్పబడినట్లు నానాదురవస్థలకు పాలయ్యెను.

ఇది యెవ్వడైన తెచ్చిపెట్టినదా? నేనెరుగని చిత్రము లేమున్నవను గర్వముతో విసవిసలాడుచు జొరబడిన తనస్వయంకృతాపరాధము కాదా! అడుగడుగునకు విభ్రాంతుడగుచు తెరవబడిన ద్వారము మూయబడినట్లు, మూయబడిన ద్వారము తెరవబడినట్లు భావించి దెబ్బతగుల్చుకొని సమప్రదేశ మున్నతప్రదేశ మనుకొని యెక్కబోయి స్థలమును జలమనుకొని, బట్టయెగదోచికొని, జలమును స్థలమనుకొని వెళ్ళి బట్టలు తడుపుకొనునట్టివానిని జూచిన నవ్వు రాదా? ఆతని కాంధ్యమున్నదా? ఆస్థలమందంధకారమున్నదా? ఆవృత్తాంతము వినుచున్న వారికే నవ్వువచ్చుచుండు నే! ఆనవ్వుటలో దోషదృష్టి యేమున్నది? దోషదృష్టిలేకయే వచ్చిన నవ్వు పరిహాస మెట్లగును.

సారాంశము— ద్రౌపదీదేవి నవ్వనే లేదు. నవ్వినట్లు చెప్పినను అది నవ్వే కాని పరిహాసముగాదు. పరిహాసమే అన్నను పగవానిని జూచి పరిహసింప వచ్చునని ప్రతివాదివ్రాయుటచే నది తప్పుకాదు. అప్పుడు నవ్విన పాండవుల నవ్వుకూడ నిట్టిదే. దుర్యోధనుడు ద్రౌపదిని కచగ్రహణవస్త్రాపహరణాదులచే పరాభవించుటకు ద్రౌపద యానాడు నవ్వుటే కారణ మని ప్రతివాదు లనుచుందురు. వారికి ఈభర్తృహరి సూక్తిని వినిపించుచున్నాము.

"మృగమీనసజ్జనానాం తృణజలసంతోషవిహితవృత్తీనాం,
లుబ్ధకధీవరపిశునా నిష్కారణమేవ వైరిణో జగతి"

తృణభక్షణము చేసి బ్రతుకు మృగములపై కిరాతులకును, జలముతో బ్రదుకు మత్స్యములపై మత్స్యభుక్కులకును, సంతుష్టితో జీవించుసజ్జనులపై దుర్జనులకును నిష్కారణవైరమని యర్థము. దుర్యోధనునిది యిట్టివైరమే. కారణ కల్పనచే దుర్యోధనునకు ప్రతివాదులు కట్టబెట్టిన దేమున్నది.

ప్రతివాదు లనునట్లు ఆమె నవ్వుటనుబట్టియే దుర్యోధను డట్టి దురంతమును తలపెట్టినయెడల ఆనాడు నన్నుజూచి నవ్వినందులకు నీకీశాస్తి చేసినామని యాదుర్యోధను డనడా? అట్లనకుండుటనుబట్టి కూడ ఆమె నవ్వలేదనిఆదుర్యోధనదుర్మార్గమునకది కారణముకాదని స్పష్టము.

కాబట్టి కర్ణచరిత్రములో—

"ద్రౌపదియు, నలువురును జూచుచుండగా నాతనిం (దుర్యోధనుని) జూచి నవ్వి యాతనిమనస్సు నొప్పించెను. మహారాజపుత్రు డట్టి తిరస్కారమును సహించునా?" (పు42)

"దుర్యోధనుడు తన పగదీర్చుకొనుటకు దలచి ద్రౌపదిని సభకు రావించి కట్టుపుట్టముల నొలువ దుశ్శాసనుని నియోగించియామెను తనతొడపై కూర్చుండు మని సంజ్ఞ చేసెను" పు 43.

అనువాదితకూడ నిరస్తమైనది. దుర్యోధనుని ఆదుర్మార్గమునకు సిగ్గుపడియుండక, దానికి లేనిపోని కారణ మొకదానిని అతుకుపెట్టి ఆదుర్మార్గమును సమర్థింపబూను ఈప్రతివాది మనస్సు ఎంత విశుద్ధమో తెలిసినది.

కనుక నిట్లు ప్రతివాదిప్రసంగములు నిరస్తమైనవి. ద్రౌపదీదేవి నిర్దుష్టురాలు. అంశాంతర మందుకొనుచున్నాము.—

—: "జూదమున తన్నోడి నన్నోడ దగునా? అని ప్రశ్నించిన ద్రౌపదిది అప్రస్తుతప్రసంగము." అనుప్రసంగము—

తన్నిరాకరణము—

"జూదంబున నతండు సుదతిని గోల్పోవ తన్నోడి నన్నోడ దగునె యంచు, సభవారిబ్రశ్నింప సాహసించెనుగాని యప్రస్తుతం బని యరయబోదు, పతితోడ కష్టముల్ భరియింప సిద్ధమై యుండంగవలెగాని యూరకున్న, యతివ పతివ్రత యని ప్రాజ్ఞులెన్నరు ఆనాతి కులసతి యనగదగదు."

యీసుయోధనవిజయములోని తొలిపలుకులో నిట్లున్నది—

1 ద్రౌపదిని సభకుదీసుకొనిరమ్మని నప్పుడామె "ఏయుగంబుల యందు నెట్టి దుష్కృతవుండు" అని భర్తను దుష్కృతవునిగా జేసివైచినది.

2 మరియు 'మున్ను నన్నోటువడి' యని ధర్మసందేహము తీసికొని వచ్చినది. ఈధర్మసందేహము ప్రత్యుత్తరమీయదగినదియే యైమె యుండినయెడల సభలోనున్న ధర్మవిదులేరును ప్రత్యుత్తరమా

యరో? ఒక్క వికర్ణుడు మాత్రమే యీపని కేలపూనుకొనెను? భీష్మాదులు నిజము చెప్పుట కేల జంకవలయును? అట్లొనర్చిన గాని వారిపొట్ట గడువదా యేమి?"

ఇచ్చట యాక్షేపములో భర్తను ద్రౌపది దుష్కృతవునిగా జేసివైచినది. అనున దొకటి, దానికి ఆంధ్రభారతపద్యము ప్రమాణముగా జూపబడినది.

"ఏయుగంబునందు నెట్టి దుష్కృతవుండు
భార్య నొడ్డి యోటువడిన భర్త,
గలడె యిది వినంగ గడు నపూర్వం బయ్యె
సిట్లు సేయు నొక్క యిందుకులుడు"

ఇదియే ఆపద్యము ఇందు, భార్య నొడ్డుట, యెట్టి దుష్కృతవుడును ఏనాడును చేయలేదే. నాభర్త అట్లుచేయునా? అని యామె పలికినట్లు స్పష్టము. దీనిచే నామె భర్తయందు పూజ్యత గనుపరచి యుంట నిరసించిన దని వ్రాయుట దుర్న్యాయము.

రెండవది— 'మున్ను నన్నోటువడి' అని ద్రౌపది తీసికొని వచ్చిన ధర్మసందేహము ప్రత్యుత్తర మీయదగినది కాదు. అనునది.

అది సందేహమై, అపై ధర్మసందేహమై, అపై ధర్మవిదుల సభలో దీసికొనివచ్చిన ధర్మసందేహమై యున్నపుడు ప్రత్యుత్తర మీయదగినది యేలకాదు? ఆయితే ధర్మవిదు లెవ్వరును ప్రత్యుత్తర మీయలేదేమని యడుగుదురా? ప్రత్యుత్తర మీయదగినది కాదని మీరన్నట్లు ఆధర్మవిదు లనలేదేమి? అని మిమ్మడుగరా?

'ఒక్క వికర్ణుడు మాత్రమే ప్రత్యుత్తరమిచ్చుటకు ఏలపూనుకొనెను' అని ప్రశ్నించుచున్న మీకు, ఆవికర్ణుడు. అందులో దుర్యోధనునితమ్ముడైన వికర్ణుడు, ప్రత్యుత్తర మిచ్చితీరవలసినది కనుకనే యిచ్చుటకు బూనుకొనె నని యేల యూహింపలేదు?

అట్టి వికర్ణునకే అది ప్రత్యుత్తరమిచ్చితీరవలసిన ప్రశ్నయని పించినపుడు అంతకంటె పెద్దలగు సభ్యుల కట్లనిపించకుండునా? అని మీకేల తోచలేదు.

అయితే భీష్మాదులు నిజముచెప్పుట కేలజంకవలయును? పొట్ట గడువకా? అని యడిగెదరుకాబోలు, పొట్టగడువదని నిజము చెప్ప కుండుట యనునది నేటి ప్రబుద్ధుల ధోరణి, వారి దది కాదు. వివా దగ్రస్తమైన విషయములో నొకపక్షమువారు మాత్రమే దీని ధర్మ మును చెప్పు మని యుభయపక్షములవారిసమక్షములో మధ్యస్థుల నడిగినపుడు, రెండవపక్షమువారు అట్లడుగకుండుటేగాక అందలి ధర్మ మిదియని కలుగజేసికొని చెప్పుచున్నవారిమాటలను తృణీకరించి తన దే ధర్మమని నిశ్శంకగా బ్రవర్తించుచు ఆమధ్యవర్తులను లక్ష్యపెట్టుకున్న పుడు వారి దధర్మమని యామధ్యస్థులకు తెలిసినపుడుకూడ వీరు మనము చెప్పినను వినరనియు నిన్నెవ్వరడిగినారనియు తిరస్కరింతుర నియు జెప్పబోరు.

ఇట్టిస్థితియే భీష్మద్రోణాదులకు సంభవించినదని తెలిసికొనుడు. భీష్మాదు లసలు చెప్పిరో లేదో, యెట్లు చెప్పిరో తెలియుటకు గ్రంథ సందర్భము ప్రదర్శింపబడుచున్నది.

పాండవులు రాజసూయయాగము జూచి వారియైశ్వర్యమునకు దుఃఖితుడై వచ్చిన దుర్యోధనుడు శకునితో నేను వారియైశ్వర్యము జూచి సహింపలేను. దాని నపహరించుటకు మార్గముకనబడ లేదు. కనుక మరణింతు నని చెప్పినపుడు శకుని బోధించి తుద కిట్లు చెప్పెను—

"యా మేతాం మతులాం లక్ష్మీం దృష్టవా నసి పాండవే,
తస్యాః ప్రాప్తా వుపాయంధ మే శృణు సత్యపరాక్రమ.."

అహో మక్షే ష్వభిజ్ఞాతః పృథివ్యా మపి భారత,
హృదయజ్ఞః పణజ్ఞశ్చ విశేషజ్ఞశ్చ దేవనే.

నీ—అక్షేషు, పాశేషు, అభిజ్ఞాతః కుశలః, హృదయజ్ఞః పాత్యమానానా మక్షాణాం జయపరాజయావహా త్వాభిజ్ఞః, పణజ్ఞః తదనుసారేణ ద్రవ్యప్రయోగవిత్. విశేషజ్ఞః దిక్కాలాద్యానుకూల్యాభిజ్ఞ"

"ద్యూతప్రియశ్చ కౌన్తేయో నచ జానాతి దేవితుమ్,
ఆహూత శ్చైష్యతి వ్యక్తం ద్యూతా దపి రణాదపి,
నియతం తం విజేష్యామి కృత్వా తు కపటం విభో,
ఆనయామి సమృద్ధిం తాం దివ్యాం చోపాహ్వాయస్వ తమ్."

నీలకంఠీయమ్— కపటమ్ అక్షాధిష్ఠాత్ర్యా దేవతాయా వశీకరణమ్. యద్వా, సర్వతశ్చతుష్కోణతయా ద్వాదశాధారేష్వక్షేషు షట్తలాని భవన్తి, యేషు త్రిషు త్రిషు దేవయిత్రోర్నామనీ లిఖ్యేతే తత్ర కపటః, అన్తస్సుషిర మక్షం కృత్వా పరనామాంకితప్రదేశం గర్భే గురుద్రవ్యసంశ్లిష్టం కృత్వా పాతితస్యాక్షస్య స్వనామైవోపరి భవతి, తదా స్వస్య జయః పరస్య నామాఽధస్థం భవతి తస్య పరాజయ ఇతి".

దుర్యోధనా! పాండవులకు గల నిరుపమానసంపద నంతను నీవు పొందుటకు మార్గము చెప్పెదను వినుము. నేను అక్షక్రీడలో కుశలుడను. అందు యుధిష్ఠిరునకు ప్రీతికలదు. కాని కుశలత లేదు. అతడు ద్యూతమునకుగాని యుద్ధమునకుగాని యాహ్వానించినపుడు వచ్చితీరును. నేనాతని గపటము జేసి తప్పక జయించి యాసంపద నంతను నీకు ప్రాప్తింపజేయుదును. ఆతని బిలిపింపుము. అని.

ఇచ్చట కపటముజేయుదుననుటలో భావము— అక్షాధిష్ఠాన దేవతను వశీకరించుకొనెదననియైన గావచ్చును లేదా, నలుఫలకలుగా నున్న అక్షమున కుండెడి యారుభాగములలో మూడుభాగములం దొక్కని పేరు, మూడుభాగములం దింకొకని పేరు వ్రాయబడును. అందు ఎదుటివాని పేరున్నవైపు రంధ్రముచేసి యందు బరువైన పదార్థ ముంచి యాఅక్షమును వేసినయెడల తనపేరున్నవైపు పైకివచ్చును. అప్పుడు తనకు జయము. ఎదుటివాని పేరున్న వైపు అడుగున బడును. అప్పు డాతనికి పరాజయము కనుక నిట్లు చేయుదుననియైన గావచ్చును.

యీశకుని చెప్పిన మాటపై ధృతరాష్ట్రునియొద్దకు వెళ్ళి యాత నిని ప్రేరేపించి పాండవులను బిలిపింపజేసి వారిని కపటద్యూతమందు దుర్యోధను డోడించెను,

పాండవు లాద్యూతమునకు వచ్చి తీరవలసిన హేతువులన్నియు వెనుకటి పాండవనిందానిరాకరణములో నిరూపింపబడినవి. అవి శేషము లచ్చట చూడవలయును.

ఆకపటద్యూతములో సర్వస్వము నోడ్డి తమ్ముల నోడ్డి ఆపై తనొడ్డి ధర్మజు డోడిపోయినపుడు శకుని—

"ఏత త్పాపిష్ఠ మకరో ర్యదాత్మానం పరాజయేః,
శిష్టేసతి ధనే రాజ౯ పాప ఆత్మపరాజయః.
ఏవ ముక్త్వా మతాక్షస్తా౯ గ్లహే సర్వా నవస్థితా౯,
పరాజయం లోకవీరా నుక్త్వా రాజ్ఞాం పృథ క్పృథక్.

టీ—గ్లహే పణవిషయే రాజానం ప్రతి ఏవ ముక్త్వా రాజ్ఞాం పాండవానాం పరాజయం చ లోకవీరా౯ ప్రతి ఉక్త్వా శకుని రువాచేతి ఉత్తరేణ సంబన్ధః.

"అస్తి తే వై ప్రియా రాజ౯ గ్లహ ఏకోఽ పరాజితః,
పణస్వ కృష్ణాం పాంచాలీం తయాత్మానం పునర్జయ"

ధర్మజా! నిన్నోడ్డుకొని యోడిపోయిన నీవు చేసినది మంచిపని కాదు. పందె మొడ్డుటకు వేరొకటి యుండగా ఆత్మపరాజయము పాప హేతువు అని మరల పందెమును గూర్చి ధర్మజునకు చెప్పి అప్పటి కోడిపోయి యున్నపాండవుల పరాజయమును సభ్యులకు వెల్లడించి యాపై ధర్మజునితో నీవోడిపోనట్టి పణము నీభార్య యున్నది. ఆద్రౌపదిని పందె మొడ్డుము. నీవు నెగ్గెదవా? ఆమెమూలమున నీదాస్యమును తొలిగించుకొనుము. ఓడిపోయెదవా? ఆమెమాకు దాసి యగును అని చెప్పెను. ఆమెను పణముగా బెట్టకూడదనియె మొదట మానివేసిన ధర్మజుడు తానప్పుడు వారికి దాసుడై యున్న కారణమున వారు ప్రేరేపించినపని జేయవలసిన పరిస్థితి తటస్థించుటచే ఆసాధ్వీమణి స్వరూపస్వభావసంకీర్తన మాకష్టకాలములో నొక్కసారి చేసి,

"తయైవం విధయా రాజన్ పాంచాల్యాఽహం సుమధ్యయా,
గ్లహం దీవ్యామి చార్వంగ్యా ద్రౌపద్యా హంత సౌబల."

అట్టి ద్రౌపదిని కష్టము. శకునీ యొడ్డుచున్నాను. అనెను.

ఆమె నట్లు కీర్తించి యొడ్డుచున్నా నని యెప్పు డనెనో, అప్పుడు—

"చుక్షుభే సా సభా రాజన్ రాజ్ఞాం సంజజ్ఞిరే శుచః,
భీష్మద్రోణకృపాదీనాం స్వేదశ్చ సమజాయత.
శిరో గృహీత్వా విదురో గతసత్త్వ ఇవాఽభవత్,
ఆస్తే ధ్యాయ న్నధోవక్త్రో నిశ్శ్వసన్నివ పన్నగః.
ధృతరాష్ట్రస్తు తం హృష్టః పర్యపృచ్ఛ త్పునః పునః,
కిం జితం కిం జిత మితి హ్యాకారం నాభ్యరక్షత.
జహర్ష కర్ణోఽతిభృశం సహ దుశ్శాసనాదిభిః,
ఇతరేషాం న్తు సభ్యానాం నేత్రేభ్యః ప్రాప తజ్జలమ్."

ఆసభ క్షోభించెను. రాజులు శోకించిరి. భీష్మద్రోణకృపాచార్యాదుల శరీరములు చెమర్చినవి. విదురుడు తలపట్టుకొని ముఖము వంచుకొని ధ్యానించుచుండెను. ధృతరాష్ట్రుడు హర్షించి తనమనోగతము దాచలేక, ఓడెనా? ఓడెనా? అని యడిగెను. కర్ణ, దుశ్శాసనాదులు సంతోషించిరి. ఇతరసభ్యుల కన్నులనుండి నీరు పడెను.

ఆపై ధర్మజు డామె నోడిపోయినతోడనే దుర్యోధనుడు విదురున కిట్లనెను.

"ఏహి క్షత్త ర్ద్రౌపదీ మానయస్వ ప్రియాం భార్యాం సమ్మతాం పాండవానామ్, సంమార్జతాం వేశ్మ పరైతు శీఘ్రం తత్రాస్తు దాసీభి రపుణ్యశీలా"

టీ— ఏహీతి. వేశ్మ సంమార్జతాం పరైతు పరాకృతా ధిక్కృతా సతీ ఏతు ఆయాతు.

విదురుడా! పాండవులకు ప్రియురాలు భార్యయు నైన ద్రౌపదిని తీసికొనిరమ్ము. ఆమె యిల్లు తుడువవలెను. ఆమె ధిక్కృతురాలై రావలయును. ఆమె దాసీలతో గలిసియుండవలయును. అని.

అప్పుడు విదురుడు· నీవు దురుక్తులాడుచున్నావు. నీవేమియు దెలిసికొనలేకున్నావు. మృగము వ్యాఘ్రములను ప్రకోపింపజేసినట్లున్నది నీవ్యవహారము.

"ఆశీవిషా స్తే శిరసి పూర్ణకోపా మహావిషాః,
మాకోపిష్ఠా సుమన్దాత్మ న్మాగమ స్త్వం యమక్షయమ్.
నహి దాసీత్వ మాపన్నా కృష్ణా భవితు మర్హతి,
అనీశేన హి రాజ్ఞైషా పణే న్యస్తేతి మే మతిః."

పూర్ణకోపము మహావిషము గల కాలసర్పములు నీశిరముపైనున్నవి. వానిని ప్రకోపింపజేసి మందమతీ! నీవు యమసదనమున కేగకుము.

ద్రౌపది దాసి కాదగినది కాదు. ఆమె యనధికారియై యున్న ధర్మజునిచే పణముగా నుంచబడిన దని నానిశ్చయము.

"మూఢో రాజా ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రో న మే వాచః పథ్య రూపాః శృణోతి, అన్తో నూనం భవితాఽయం కురూణాం సుదారుణ స్సర్వహరో వినాశః, వాచః కావ్యా స్సుహృదాం పథ్య రూపా న శ్రూయన్తే వర్ధతే లోభ ఏవ"

మూఢుడైన యీదుర్యోధనుడు పథ్యములయిన నామాటలు వినిపించుకొనకున్నాడు శుక్రనీతిని సంబంధించియున్న సుహృద్వర్గము యొక్క హితోపదేశము చెవి కెక్కుటలేదు. లోభము పెచ్చు పెరిగిపోయినది ఇది కురువంశ మంతమగుటకే వచ్చినది. అని దుర్యోధనునకును, సభ్యులకును జెప్పెను అప్పుడు—

"ధిగస్తు క్షత్తార మితి బ్రువాణో దర్పేణ మత్తో ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రః, అవైక్షత ప్రాతికామీం సభాయా మువాచ చైవం పర మార్యమధ్యే."

"ప్రాతికామిన్ ద్రౌపదీ మానయస్వ న తే భయం విద్యతే పాండవేభ్యః, క్షత్తాహ్యయం వివదత్యేవ భీతో నచాఽస్మాకం వృద్ధికామ స్సదైవ."

మదమత్తుడై యుండిన దుర్యోధనుడు, విదురుడు నింద్యుడని ఆపరమపూజ్యుల సమక్షములో పలుకుచు ప్రాతికామిని బిలిచి నీవు ద్రౌపదిని దీసికొనిరమ్ము. నీకు పాండవులవలన భయ మేమియు లేదు. ఈవిదురుడు భయపడి విరుద్ధముగా బలుకుచున్నాడు. ఈతడు మన యభివృద్ధి నెప్పుడును కోరినవాడుకాడు. అని యాజ్ఞాపింపగా వెంటనే "ప్రవిశ్య స శ్వేవ హి సింహగోష్ఠమ్" ఆప్రాతికామి పాండవధర్మపత్నిభవనమున సింహగోష్ఠమందు శునకమువలె బ్రవేశించి ద్రౌపదీదేవిని సమీపించి యిట్లు వినయముతో చెప్పెను—

"ధనసంపదలు నిజధరణిరాజ్యంబు, దనయులం దమ్ముల దన్నును నన్ను. దనర జూదంబాడి ధార్తరాష్ట్రులకు, ధర్మతనూజుండు దానోటువడియె వనజాక్షి కౌరవవరు పని నన్ను. వడి దోడుకొని పోవవచ్చితి నిపుడ చనుదెమ్ము కౌరవేశ్వరు కడకనిన, జలజాయతాక్షి పాంచాలి యిట్లనియె."

"ఏయుగంబు నందు నెట్టి దుష్కృతవుండు భార్య నొడ్డి యోటు వడిన భర్త, గలడె యిది వినంగ గడు నపూర్వం బయ్యె నిట్లు సేయ నొక్కొ యుంటుకులుడు, మున్ను దనోటువడి మఱి నన్నునోటు, వడియెనో నన్ను మునోటు వడి విభుండు, గ్రన్న దనోటువడి యెనో యన్ననాక. నెఱుగ చెప్పుము దీని నీవెఱుకుదేని."

వ. ఎఱుంగవేని నక్కృతవు నడిగివచ్చి మఱి నన్నుం దోడ్కొనిపోవ నగునేని దోడ్కొని పొమ్మనిన. (ఆంధ్రభారతము)

గ్రంథసందర్భ మీవిధముగా నున్నది. ఇందు పణముగా ద్రౌపదిని బెట్టుమని ధర్మజుని తాము ప్రేరేపించి యప్పటికే తనోడిపోయి కూర్చుండిన ధర్మజుడు వారికి వశవర్తియై నందున పెట్టిన యాపణమును తాము గెల్చుకొనినామని ప్రకటించి యాపై యామెను తనయింటికి రప్పించి దాసీకృత్యము లామెచే జేయింపదలపెట్టి ఆ విషయమును మహాసభలోనే నిశ్శంకగా వెల్లడించి యామె కొరకు ప్రాతికామిని బంపినపుడు ప్రాతికామి చెప్పుటలో "తమ్ముల దన్నును నిన్ను నోటువడియె" అని క్రమమును తెలిపి ఆపై నీవు దుర్యోధనునికడకు రమ్మని చెప్పినపుడు ప్రాతికామి చెప్పినక్రమమునుబట్టి వారి కామె యధీనురాలై యుండవలసిన దురవస్థ లేదని యామెకు తట్టినపుడు "మున్ను దనోటువడి" అనుచు నోడిపోవుటలోని క్రమమును ప్రాతికామిని చెప్పుమనుటయు, నీకు దెలియకున్న వెళ్ళి యడిగివచ్చి యప్పుడు రావలసి యున్న దీసికొనిపెళ్ళు మనుటయు ద్రౌపదీదేవి కప్రస్తుతప్రసంగమా?

దీని నిటులుండనిండు. సభలోనే ఆమెచేత ఇల్లు తుడిపించవలెను నీవు వెళ్ళి తీసికొనిరమ్మని విదురునితో జెప్పినపుడు "అనధికారియైన ధర్మజుడు పెట్టిన దాపణము" అని పలికిన విదురునిది కూడ నప్రస్తుత ప్రసంగమేనా? ఆమెకు గలిగింప నెంచిన దాస్యపరిస్థితికి పణము లుంచుటలోని క్రమము మూలాధారము. దానిని తెల్పుకొనుటకై యామె ప్రశ్నించుట అప్రస్తుతమైనదా? మాటాడక దుర్యోధనుని కడకు వచ్చి యాతని యిల్లు తుడిచిన యీప్రతివాదులు హర్షింతురా? ఇచ్చట ప్రతివాదులదే అసభ్యప్రసంగము కాని, ద్రౌపదీదేవిది యప్రస్తుతప్రసంగము కాదు.

ఆమె ప్రశ్న ప్రత్యుత్తర మీయదగినది కాదను మాటపై యిక చెప్పవలసియున్నది—

ఆప్రాతికామి యాద్రౌపదీదేవి మాటపై "క్రమ్మరి వచ్చి పాంచాలి పలుకులు ధర్మరాజునకుం జెప్పిన దురోదరపరాజయదుఃఖితచేతస్కుండగుటం జేసి యతడు వానికి నదత్తప్రతివచనుండైన బ్రాతికామికి దుర్యోధను డిట్లనియె"-

క. సందిగ్ధమయిన యర్థము నిందరసన్నిధిన యడిగి తిండ యెఱుంగక,
సుందరి బాంచాలేంద్రసుతం దోడ్కొనిరమ్ము పొమ్ము తడయక యనినన్,

ఇది యాంధ్రభారతసందర్భము. ఇందు ద్రౌపదీసందేహమునకు సమాధానము ధర్మజుడు చెప్పకున్నపుడు దుర్యోధనుడు ఇది ప్రత్యుత్తర మీయదగిన విషయము కాదని కాని, యిది యప్రస్తుతప్రసంగమని కాని ప్రతివాదులనిన ట్లనలేదు. ఇచ్చటికివచ్చియే యడిగి తెలిసికొనవచ్చు ననెను.

"ఇహైవాగత్య పాంచాలీ ప్రశ్న మేనం ప్రభాషతామ్.
ఇహైవ సర్వే శృణ్వన్తు తస్యాశ్చైతస్య యద్వచః"

అని సంస్కృతములో గూడ నిక్కడకు వచ్చియే యడుగ వచ్చు నని దుర్యోధనుడు పలికినట్లున్నది. దుర్యోధనున కప్రస్తుతమని

పింపని ఆద్రౌపదీప్రశ్నను ప్రతివాదు లప్రస్తుత మనుట యసంబద్ధ ప్రలాపము.

అట్లు దుర్యోధనునిచే మరల బంపబడిన ప్రాతికామి ద్రౌపదీదేవితో—

"సభ్యా స్త్వమీ రాజపు త్ర్యాహ్వయన్తి, మన్యే ప్రాప్త స్సంశయః కౌరవాణామ్, న వై సమృద్ధిం పాలయతే లఘీయాన్ యత్త్వాం సభాం నేష్యతి రాజపుత్రి" టీ— లఘీయాన్ నీచతరః.

అమ్మా! సభ్యులు నిన్నాహ్వానించుచున్నారు. నీవడిగినవిషయముపై కౌరవులకు సంశయము కలిగిన దని తలచుచున్నాను నిన్ను సభకు దీసికొనిపోవు నీచుడు నీసమృద్ధిని పాలించువాడు కాడు అని పలికెను.

అప్పుడు ద్రౌపదీదేవి యిట్లనెను. సుఖదుఃఖములు పండితులకును మూర్ఖులకును తటస్థించుచునే యుండును. ధర్మ మొక్కటి రక్షింపబడుచున్నయెడల స్వాస్థ్యము నదియె కలిగించుచుండును అట్టిధర్మము కౌరవుల నతిక్రమించి పోరాదు. కనుక.

"సభ్యాన్ గత్వా పృచ్ఛ ధర్మ్యం వచో మే, మాం బ్రూయు ర్నిశ్చితం తత్కరిష్యే, ధర్మాత్మానో నీతిమన్తో వరిష్ఠాః"

నీవు వెళ్ళి నాసందేహమునుగూర్చి సభ్యుల నడుగుము. ధర్మాత్ములైన ఆపెద్దలు చెప్పినట్లు నేను తప్పక చేయుదును అని.

అప్పుడు ప్రాతికామి మరల సభకు వెళ్ళి ద్రౌపదీప్రశ్నను దెలుపగా.

"అధోముఖా స్తే నచ కించి దూచు ర్నిర్బంధం తం ధార్తరాష్ట్రస్య బుద్ధ్వా"

ఆసభ్యులు, పెద్ద లేమని యందురో అనుభూతి లేక కార్యాకార్యవివేకము లేక తమయెదుటనే యట్లు వర్తించుచున్న దుర్యోధనుని యా నిర్బంధమును చూచి తలలు వంచుకొని యేమియు బలుకక యూరకుం

డిరి. అంతియకాని అదిప్రత్యుత్తరమీయదగిన విషయముకాదని కాని, అది యప్రస్తుతప్రసంగ మని కాని ప్రతివాదు లన్నట్ల నలేదు.

ఈప్రస్తావములో ద్రౌపదీదేవికి బంపిన "ఏకవస్త్రాత్వథోఽపి" అను ధర్మజుని సందేహమును గూర్చి కొందరు ప్రతివాదులు చేసిన యాక్షేపములు 'పాండవనిందానిరాకరణము' అనుచతుర్థభాగములో విపులముగా జర్చించి నిరాకరింపబడినవి. అవిశేషము లచ్చట జూడవలయును.

అప్పుడు సభ్యు లట్లు విచారగ్రస్తులై యేమాట చెప్పినను నిష్ప్రయోజన మని యుపేక్షించి యుండ సత్యమునకు గట్టుపడి పాండవులు దైన్యము వహించియుండ దుర్యోధనుడు హర్షించుచు—

"ఇహైవ తా మానయ ప్రాతికామిన్ ప్రత్యక్ష మస్యాః కురవో బ్రువన్తు"

ప్రాతికామీ! ఆమె యెదుటనే సభ్యులు చెప్పుదురు. ఆమెను తీసికొనిరమ్ము. అని యాజ్ఞాపింప ప్రాతికామి—

"తత స్సూత స్తస్య వశానుగామీ భీతశ్చ కోపా ద్ద్రుపదాత్మజాయాః, విహాయ మానం పునరేవ సభ్యా నువాచ కృష్ణాం కిమహం బ్రవీమి"

టీ— మానం, దుర్యోధనస్యాజ్ఞాభంగేన తస్య శ్రేష్ఠత్వం, విహాయ తిరస్కృత్య.

దుర్యోధనునకు తాను వశవర్తియైనను ద్రౌపదీకోపమునకు భీతుడై దుర్యోధనాజ్ఞను గణింపక, ద్రౌపదీదేవికి నేనేమిచెప్పవలయునో తెలుపుడని తాను మరల సభ్యుల నడిగెను.

అది చూచి దుర్యోధనుడు—

"దుశ్శాసనైష మమ సూతపుత్రో వృకోదరా దుద్విజతేఽల్పచేతాః, స్వయం ప్రగృహ్యానయ యాజ్ఞసేనీం కిం తే కరిష్యన్త్యవశా స్సపత్నాః"

దుశ్శాసనా! దుర్బలహృదయుఁడైన యీప్రాతికామి భీమసేనునకు భయపడుచున్నాఁడు. నీవు స్వయముగా వెళ్ళి ద్రౌపదిని పట్టి తీసికొనిరమ్ము. మనకు దాసులై పడియున్న యీశత్రువులు చేయున దేమున్నది? అని చెప్పినతోడనే లేచి యాదుశ్శాసనుఁడు వెళ్ళి ద్రౌపదీదేవితో నిట్లనెను—

"ఏహ్యేహి పాంచాలి జితాసి కృష్ణే దుర్యోధనం పశ్య విముక్తలజ్జా, కురూన్ భజస్వాయతపత్రనేత్రే ధర్మేణ లబ్ధాసి సభాం పరైహి."

ద్రౌపదీ! రమ్ము రమ్ము నిన్ను గెలుచుకొన్నాము. ఇక సిగ్గు విడిచి దుర్యోధనుని దర్శింపుము. కౌరవులను సేవింపుము. రమ్ము సభకు.

ఇట్లనినతోడనే చింతాక్రాంతురాలైన ఆసాధ్వీమణి దిగ్గున లేచి—"ఆర్తా ప్రదుద్రావ యతః స్త్రియస్తా వృద్ధస్య రాజ్ఞః కురుపుంగవస్య" భయపడినదై గాంధారీప్రభృతులైన స్త్రీ లుండెడి తావునకు పరుగు పెట్టినది.

"తతో జవేనాభిససార రోషా ద్దుశ్శాసన స్తా మభిగర్జమానః,
దీర్ఘేషు నీలేష్వథ చోర్మిమత్సు జగ్రాహ కేశేషు నరేన్ద్రపత్నీమ్".
"యే రాజసూయావభృథే జలేన మహాక్రతౌ మన్త్రపూతేన సిక్తాః,
తేపాండవానాం పరిభూయవీర్యం బలాత్ప్రమృష్టా ధృతరాష్ట్రజేన."
"సతాం పరాకృష్య సభాసమీప మానీయ కృష్ణా మతిదీర్ఘకేశీమ్, దుశ్శాసనో నాథవతీ మనాథవ చ్చకర్ష వాయుః కదలీమివార్తామ్".

అప్పుడు దుశ్శాసనుఁడు గర్జించుచు నంతకంటె వేగముగా బరుగు పెట్టి యాద్రౌపదీదేవియొక్క శిరోజములను, రాజసూయమహాక్రతువునందు మంత్రపూతజలాభిషిక్తములైనశిరోజములనుపట్టుకొని పాండవ

పరాక్రమమునైన గణింపక సభాసమీపమున కీడ్చి తెచ్చి యనాథ నుగా నెంచి వాయువు కదళీవృక్షము నూపివేసినట్లు గుంజినాడు.

సా కృష్యమాణా నమితాంగయష్టి శ్శనైరువాచాఽథ రజస్వలాఽస్మి, ఏకంచ వాసో మమ మందబుద్ధే సభాం నేతుం నార్హసి మా మనార్య"

ఆమె దుశ్శాసనునిచే పట్టుకొనబడినపుడే సంకుచితశరీరయై మెల్లగా నిట్లనెను. నేను రజస్వలనై యున్నదానను. మందమతీ! నన్ను సభకు జేర్చుట తగదు. అని. "తతోఽబ్రవీ త్తాం ప్రసభం నిగృహ్య కేశేషు" ఆమె యట్లు చెప్పుచుండగనే బలాత్కారముగా జుట్టు బట్టుకొని దుశ్శాసనుడిట్లనెను—

"రజస్వలా వా భవ యాజ్ఞసేని ఏకాంబరా వా ప్యథవా వివస్త్రా, ద్యూతే జితాచాసికృతా చ దాసీదాసీషువాసశ్చయథోపజోషమ్."

నీవు రజస్వలవైనను సరే, ఏకవస్త్రవైననుసరే! తుదకు వివస్త్రవైననుసరే! ద్యూతమందు నిన్ను గెలుచుకొనినాము. నీవుదాసివైతివి. దాసీస్త్రీలయందు వస్త్రపరిస్థితి యభిరుచినిబట్టి యుండును అని.

ఇట్లు నిశ్శంకగా బలుకుచు ఆమెను జుట్టుపట్టి తీసుకొనివచ్చి యట్లు గుంజుచుండగా నామె యిట్లు గోలపెట్టినది—

"ఇమే సభాయా ముపనీతశాస్త్రాః క్రియావన్త స్సర్వఏవేన్ద్రకల్పాః, గురుస్థానాగురవశ్చైవసర్వే తేషామగ్రే నోత్సహే స్థాతుమేవమ్."

టీ—ఉపనీతశాస్త్రాః అధ్యాపితశాస్త్రాః, గురుస్థానాః గురుతుల్యస్థానాః, పిత్రాదితుల్యాః ఏవమ్ ఏకవస్త్రత్వేన.

ఈసభలోనివారందరు శాస్త్రపారంగతులు శాస్త్రముల నుపదేశించినవారు పితృసమానులు. ఇట్టివారియెదుట యేకవస్త్రను రజస్వల నయి యున్న నేను ఈవిధముగా నుంతజాలను.

"నృశంసకర్మం స్త్వమనార్యవృత్త మామావివస్త్రాంకురుమావి కార్షీః,
నమర్షయేయుస్తవరాజపుత్రాః స్సేన్ద్రాపి దేవా యది తేసహాయాః"
"ధర్మేస్థితో ధర్మసుతో మహాత్మా;ధర్మశ్చసూక్ష్మో నిపుణోపలక్ష్యః,
వాచాపిభర్తుః పరమాణుమాత్రమిచ్ఛామిదోషం నగుణాన్విసృజ్య."

టీ_నిపుణోపలక్ష్యః సూక్ష్మబుద్ధిమద్భిరేవ జ్ఞేయః, వాచేతి నాహామప
రాధినాం భార్యాస్మీతి భావః.

ఓదుష్టచరిత్రుడా! ఓఘాతుకుడా! నన్ను వివస్త్రను జేయనెంచ
కుము. నీదుండగములను పాండవులు సహించియుండలేరు ఇంద్రా
దులుసహాయపడినను నీకు రక్షణము జరుగబోదు ధర్మజుడు ధర్మనిర
తుడు,అధర్మము సూక్ష్మబుద్ధులకేగ్రాహ్యము. నాభర్తయందుదోషము
పరమాణుమాత్రము లేదు. నాభర్తలపరాధులు గారు. నేనపరాధుల
భార్యను గాను. అని.

ఈద్రౌపదీవాక్యమునుబట్టి "ద్రౌపది తనభర్తను దుష్కృతవు
నిగా జేసిపైచినది." అని వ్రాయుటలో పెడదారిని బడిన తమబుద్ధిని
ప్రతివాదులు దిద్దుకొందురుగాక.

"ఇదం త్వకార్యం కురువీరమధ్యేరజస్వలాం యత్పరికర్షసే మామ్,
నచాపి కశ్చి త్కురుతేఽత్ర కుత్సాం ధ్రువం తవేదం మత మభ్యుపేత."

కురువీరులసమక్షమున నన్నురజస్వలనై యున్నదానిని పట్టి
బాధించుచుంటివే! ఇంతకంటె దుండగ మున్నదా? నిన్నుమందలించు
వాడొక్కడును లేడే, ఇది యందరకు సమ్మతమే కాబోలు.

ద్రౌపదీదేవి రజస్వలయే అను విషయము పాండవనిందానిరాకర
ణములో బహువచనోదాహరణములతో నిరూపించియున్నాము. కనుక
"ఆమెరజస్వలయగుట సత్యము కాదు. రజస్వలావేషము వేసినది"
అనుచు పెడదారినిబడిన తమబుద్ధిని ప్రతివాదులు దిద్దుకొందురుగాక.

"ధిగస్తు నష్టః ఖలు భారతానాం
ధర్మ స్తథా క్షత్రవిదాం చ వృత్తమ్,
యత్ర ప్యతీతాం కురుధర్మవేలాం
ప్రేక్షన్తి సర్వే కురవ స్సభాయామ్."

ఛీ! భరతవంశోద్భవుల ధర్మము భగ్నమైనది. క్షాత్రము నశించినది. లేనిచో ఛిన్నభిన్నమైపోవుచున్న కురుధర్మసేతువును సభలో జూచుచు కురువీరు లుపేక్షింతురా?

"ద్రోణస్య భీష్మస్య చ నాస్తి సత్త్వం
క్షత్తు స్తథైవా౽స్య మహాత్మనో౽పి,
రాజ్ఞ స్తథా హీమ మధర్మ ముగ్రం
న లక్షయన్తే కురువీరముఖ్యాః."

భీష్మద్రోణవిదురులకును, ధృతరాష్ట్రప్రభువునకును సమర్థత లేదు. కనుకనే యుగ్రమైన యీ అధర్మమువైపు దృష్టి వారు పెట్టనే లేదు.

అని యీవిధముగా ద్రౌపదీదేవి గోలపెట్టి దైన్యముతో పాండవుల వైపుచూచినది అప్పుడు రాజ్యము పోయినను సర్వస్వము పోయినను కలుగని దుఃఖము లజ్జాకోపములతో మిళితమైన ఆద్రౌపదీ వీక్షణముచే పాండవుల కావహించినది, అట్టి స్థితిలో—

'దుశ్శాసనశ్చాపిసమీక్ష్యకృష్ణామవేక్షమాణాంకృపణాన్పతీంస్తాన్
ఆధూయ వేగేన విసంజ్ఞకల్పా మువాచ దాసీతి హసన్ సశబ్దమ్.
కర్ణస్తు తద్వాక్య మతీవ హృష్ట స్సంపూజయామాస హసన్సశబ్దమ్,
గాన్ధారరాజ స్సుబలస్య పుత్ర స్తథైవ దుశ్శాసన మభ్యనన్దత్.
సభ్యాస్తు యే తత్ర బభూవు రన్యేతాభ్యామృతేధార్తరాష్ట్రేణచైవ,
తేషామభూద్దుఃఖమతీవకృష్ణాందృష్ట్వాసభాయాంపరికృష్యమాణామ్'

పాండవులవైపు చూచుచున్న ద్రౌపదీదేవిని, సత్యమునకు గట్టువడి దీనులైయున్న పాండవులను జూచి యీ దుశ్శాసనుడు ద్రౌపదీ

దేవిని గుంజి స్మృతితప్పెనా అనునట్లున్న ద్రౌపదీదేవిని దాసి యనుచు పకపక నవ్వెను. ఆదుశ్శాసను డట్లనినందుకు కర్ణుడు పరమానందభరితుడై యభినందించి తానుగూడ పకపక నవ్వెను. శకుని కూడ కర్ణుని వలెనే యానందించి దుశ్శాసను నభినందించి పకపక నవ్వెను. ఆదుశ్శాసనుని దురంతకృత్యమునకు కర్ణశకునిదుర్యోధనులు తప్ప మిగిలిన సభ్యు లెల్లరును మిక్కిలి దుఃఖించిరి.

ఈదుష్టచతుష్టయచర్యను ప్రతివాదులు మనస్సులో పెట్టుకొనవలయును.

—: ద్రౌపదీప్రశ్నపై భీష్ముని ప్రత్యుత్తరము :—

ఇట్లు జరుగుచున్నసమయములో నన్ను గెల్చుకొనుట సత్యమా? అసత్యమా? పందెము లెట్లు పెట్టబడినవి? నేను దాసి నగుదునా? కానా? మీరు తేల్చిచెప్పుడని మొదటినుండియు సభ్యులనడుగుచు భీష్మాదు లుపేక్షించినారని ఖేదపడుచున్న ద్రౌపదీదేవితో భీష్ము డిట్లనెను—

"న ధర్మసౌక్ష్మ్యా త్సుభగే వివేక్తుం
శక్నోమి తే ప్రశ్న మిమం యథావత్,
అస్వామ్యశక్తః పణితుం పరస్వం
స్త్రియాశ్చ భర్తుర్వశతాం సమీక్ష్య"

టీ— భర్తుర్వశతాం, దాసభార్యాపి దాస్యేవేతి భావః.

"త్యజేత సర్వాం పృథివీం సమృద్ధాం
యుధిష్ఠిరో ధర్మ మథో న జహ్యాత్,
ఉక్తం జితోఽస్మీతి చ పాండవేన
తస్మా న్న శక్నోమి వివేక్తు మేతత్"

టీ—జితోఽస్మీతి వదతా_త్మైవ పరాజితో న తు స్త్రీ

"ద్యూతేఽద్వితీయ శ్శకుని ర్నరేషు

కుస్త్రీసుత స్తేన నిస్సృష్టకామః,
న మన్యతే తాం నికృతిం యుధిష్ఠిర
స్తస్మా న్న తే ప్రశ్న మిమం బ్రవీమి ”

టీ— నచ రాజజయేనైవ త్వజ్జయ స్సిధ్యతి. ద్యూతమర్యాదావిదా శకునినైవ తవ పృథక్పణీకరణా దిత్యాహ-మన్యతే ఇతి.

రాజా తు పరాజ్ఞయా త్వాం పణీకృతవాన్, న స్వేచ్ఛయా, అతః, అస్వామీ కథం పణితవానితి రాజ్ఞోఽపి దోషో నాస్తి. తథాచ, శకునిబుద్ధ్యైవ త్వ మజితా, తచ్చ శకుని ర్న మన్యతే ఇత్యాహ, నేతి, యతః పణీకృతా తతః ప్రాగజితా, యతశ్చ పరదానేన పణీకృతా తతోఽప్యజితైవేతి భావః.

అమ్మా! ధర్మము సూక్ష్మమగుటచే నీప్రశ్నమునకు ఇదమిత్థ మని వివేచించి చెప్పలేకున్నాను. ద్యూతచర్యజూడగా విషమముగా గనబడుచున్నది.

తన్ను దానోడి యాపై నిన్ను పణముగా బెట్టుటకు ధర్మజునకు అధికారమా కనబడదు. ఆపై పరులసొత్తయియున్న నిన్ను పందె మొడ్డుటకును అధికారము లేదు. ఇక భర్తతో బాటే భార్య అను పద్ధతిని “దాసభార్యాపి దాస్యేవ” అని యనుకొందమన్నను ఎవ్వడు పృథివినైన త్యజించునుగాని ధర్మము నెంతమాత్రము త్యజింపనివాడో అట్టి ధర్మజుడు “జితౌ స్వః” అని యనక “జితోఽస్మి” అని యనుటచే తన్నొక్కనినే యోడినట్లును నీసంబంధ మందు లేనట్లును తెలిపి యుండెను. ఆధర్మజుని మాట నటుండనిచ్చి శకుని తాత్పర్యము నాలోచింతము. ద్యూతధర్మ మెరిగినవారిలో శకుని మొదటివాడు. అట్టివాడే ద్రౌపదిని పందెమొడ్డు మని విడిగా పందెము బెట్టించుటచే ధర్మజుని గెల్చుకొనుటలో ద్రౌపదిని గెల్చుకొనినట్లు యను తాత్ప

ర్యము శకునికి కలుగ లేదు. ఇట్లు శకునిమతప్రకారమే ధర్మజునిగూర్చిన గెలుపులో నీగెలుపు చేర లేదని తేలినది. అయినను శకునిమాత్రమట్లు భావింపకుండెను. ధర్మజుఁడు కొట్టకొనసనిను పందె మొడ్డుట కనధికారియై యుండియు, తనయంతట దానొడ్డక పరుల ఆజ్ఞచే నొడ్డుటనుబట్టి యనధికారి యెటులొడ్డినాడు? అనిశంకించుటకును వీలులేదు. అని భావము. ఇచ్చట పూర్వోక్త హేతువులచే నిన్ను గెల్చుకొనినామని వారనుట చెల్లదని భీష్ముని యాంతర్యము.

ఇక బాహ్యార్థము— నిన్నొడ్డుటలో ధర్మజుఁ డనధికారియే కాని 'దాసభార్యాపి దాస్యేవ" అనికూడ గలదు, అందుచే జెప్పజాలకున్నాను. ధర్మజుడు ధర్మము విడిచి మాటలాడువాడు గాడు. అతడు జితోఽస్మి అనిపలికెను. అందుచేగూడ జెప్పజాలకున్నాను. ద్యూతములో నద్వితీయుఁడు శకుని. అతనిప్రేరణచే నిన్నొడ్డుటకు ధర్మజుఁడు పూనుకొనెను. ఆధర్మజుడు శకుని తన్నట్లు ప్రేరేపించుట అయుక్తమని భావింపలేదు. అందుచేగూడ జెప్పజాలకున్నాను. అని.

ఆపై ద్రౌపదీదేవి యిట్లనెను—

"అశుద్ధభావై ర్నికృతిప్రవృత్తై రబుధ్యమానః కురుపాండవాగ్ర్యైః,
సంభూయ సర్వైశ్చ జితోఽపి కస్మాత్పశ్చాదయం కైతవమభ్యుపేతః

టీ. జితోఽస్మీతి ఆత్మపరాజయావసానత్వా ద్ద్యూతస్య కథం తతోఽప్యుపరి దేవితవా నిత్యర్థః"

"తిష్ఠన్తి చేమే కురవ స్సభాయా
మీశా స్సుతానాం చ తథా స్నుషాణామ్,

సమీక్ష్య సర్వే మమచాపి వాక్యం
విబ్రూత మే ప్రశ్న మిమం యథావత్."

ఆత్మపరాజయానంతమే ద్యూతమైయుండ జితుడైన ధర్మజుడు ఆపై నన్నెట్లు పందెమొడ్డెను? ఈయంశమును విమర్శించి మాకంద రకును ప్రభువులైన సభాదులు నాప్రశ్నమును వివరించి చెప్పగోరుచు న్నాను. అని.

"తథా బ్రువన్తీం కరుణం రుదన్తీ
మవేక్షమాణాం కృపణాః పతీం స్తాన్,
దుశ్శాసనః పరుషా ణ్యప్రియాణి
వాక్యా న్యువాచా౽మధురాణి చైవ."

టీ— భీష్మేణ ద్రౌపదీమాహాత్మ్యఖ్యాపనాయ ప్రశ్నస్యోత్తరం నోక్తం, దుశ్శాసన స్తు పాండవపక్షపాతినాపి భీష్మేణ సంశయో పన్యాసాదస్మాక మేవ జయ ఇతి మన్వానో యత్కించి త్ప్రలా పేత్యర్థః.

ఆవిధముగా బలుకుచు దీనురాలై రోదనము జేయుచు తన పతులవైపు చూచుచునున్న ద్రౌపదీదేవిని దుశ్శాసనుడు దుర్భాష లాడెను.

భీష్ముడు— ధుర్యోధనాదులు తనను లక్ష్యపెట్టక తనయెదుటనే మదోన్మత్తులై యొకరెరుగక చెలరేగి చేయుచున్న దుండగములను చూచి, ధర్మవిదుడైన విదురుడు ప్రప్రథమునసే తన్నోడి యనధికా రియై యున్న ధర్మజుడు పెట్టిన ద్రౌపదీపణము చెల్లదని యుద్ఘోషించి నపుడు ఆవిదురుని నిరసించి నిందించిన దుర్యోధనుని దుశ్చేష్టలను జూచి, తనకైన నదేగతి యని గ్రహించి యీద్రౌపదీదేవియే తన్ను దాను రక్షించుకొనగల మాహాత్మ్యము కలిగియున్నదని నిశ్చయించి యీదుర్మార్గులకు కావలసిన శాస్తి యెవ్వరును కలుగజేసికొనకయే ఇప్పుడే ప్రశాంతముగా జరుగుపద్ధతి గోచరించుచుండ మనము ద్రౌప

దీప్రశ్నమున కుత్తరము విప్పి చెప్పి కలుగజేసికొని కోలాహలమై పోవునట్లు చేయుట మంచిదికాదని దూరదృష్టి నాలోచించి ద్రౌపదీ మాహాత్మ్యప్రకటనతాత్పర్యముతో ద్రౌపదీప్రశ్నముపై స్పష్టమైన ప్రత్యుత్తర మీయక సంశయాస్పదముగనె పైకి చెప్పెను.

ఇట్లుండుటచే "ద్యూతజిత వగుదువో కావో నేను చెప్పలేను. అది ధర్మజుడే చెప్పగలడు. అనుభీష్ముని మాటనుబట్టి ఆమె ధర్మజిత యనియే భీష్ముని మతమని ఊహింపవలసియున్నది. కనుకనే కేశగ్రహణాదికము తప్పనిమందలింపలేదు భీష్ముడు" అను కొందరి వ్రాత అయుక్తము. రాజసూయసమయములో భీష్మునిపై శిశుపాలుడు లేని పోని నిందలు చేసినపుడు భీమసేనునితో భీష్ము డిట్లనెను—

"కో హి మాం భీమసేనాద్య క్షితా వర్హతి పార్థివః,
క్షేప్తుం కాలపరీతాత్మా యథైవ కులపాంసనః."

భీమసేనా! కాలమాసన్నమై శిశుపాలుడు నిందింపబూనెను కాని యీభూమండలములో నన్ను నిందించువా డెవడున్నాడు? అని.

అట్టి జగత్పూజ్యుని అట్లనుట అయుక్తము.

దుశ్శాసనుడు- పాండవపక్షపాతియగు భీష్ముడు సంశయాస్పదముగ జెప్పుటనుబట్టి గెలుపుమనదే యనుకొని యేమేమో ప్రలపించెను.

అప్పుడు భీమసేనుడు, ద్రౌపదీదేవి రజస్వలయై యుండి దుశ్శాసనునిచే లాగబడుచు పీడింపబడుచు దూషింపబడుచు పరిహసింపబడుచు నుండుటను జూచి ఆదుశ్శాసనుని మద మణచుట కుద్యమించెడి తనకు ధర్మజుని యనుజ్ఞ లేకుండుటను జూచి యీదుశ్శాసన పాపిని బరిమార్పలేని నాబాహుస్కంధములు కాల్పనా? అనుకొని ఓధర్మజా? నీయెదుట నాబాహువులను కాల్చుకొనుచున్నా నని పలికినపుడు అర్జునుడు భీమసేనుని ప్రశాంతుని జేసెను

ఈసందర్భములో ధర్మజుని చేతులను గాల్చెద నని భీమసేను డనినట్లు ప్రతివాదులు వ్రాసినది యసంగత మనియు, అది సంస్కృత భారతగ్రంథవిరుద్ధమనియు, పైనుః పాండవనిందానిరాకరణములో విపులముగా నిరూపించియున్నాము. ఆవిశేషము లచ్చట జూడవల యును.

—:ద్రౌపదీప్రశ్నముపై వికర్ణుని ప్రత్యుత్తరము:—

"తథా తాన్ దుఃఖతాన్ దృష్ట్వా పాండవాన్ ధృతరాష్ట్రజః,
కృష్యమాణాం చ పాంచాలీం వికర్ణ ఇద మబ్రవీత్.
యాజ్ఞసేన్యా యదుక్తం త ద్వాక్యం విబ్రూత పార్థివాః,
అవివేకేన వాక్యస్య నరకః స్సద్య ఏవ నః.
భీష్మశ్చ ధృతరాష్ట్రశ్చ కురువృద్ధతమా వుభౌ,
సమేత్య నాహతుః కించి ద్విదురశ్చ మహామతిః.
భారద్వాజశ్చ సర్వేషా మాచార్యః కృప ఏవచ,
యేత్వన్యే పృథివీపాలా స్సమేతా స్సర్వతో దిశమ్.
య ఇదం ద్రౌపదీ వాక్య ముక్తవ త్యాపకృ చ్ఛుభా,
విమృశ్య కస్య కః పక్షః పార్థివా వదతోత్తరమ్.
ఏవం స బహుధా సర్వా నుక్తవాం స్తాన్ సభాసదః,
న చ తే పృథివీపాలా స్తమూచు స్సా ధ్వసాధు వా.
ఉక్త్వాఽసకృ త్తథా సర్వా న్వికర్ణః పృథివీపతీన్,
పాణౌ పాణిం వినిష్పిష్య నిశ్శ్వస న్నిద మబ్రవీత్.
విబ్రూత పృథివీపాలా వాక్యం మా వా కథంచన,
మన్యే న్యాయ్యం య దత్రాహం తద్ధి వక్ష్యామి కౌరవాః.
తదయం పాండుపుత్రేణ వ్యసనే వర్తతా భృశమ్,
సమాహూతేన కితవై రాస్థితో ద్రౌపదీపణః.
సాధారణీ చ సర్వేషాం పాండవానా మనిన్దితా,

జితేన పూర్వం చానేన పాండవేన కృతః పణః,
ఇయం చ కీర్తితా కృష్ణా సౌబలేన పణార్థినా,
ఏత త్సర్వం విచార్యాఽహం మన్యే న విజితా మిమామ్.
ఏత చ్ఛ్రుత్వా మహా న్నాద స్సభ్యానా ముదతిష్ఠత్,
వికర్ణం శంసమానానాం సౌబలం చాఽపి నిన్దతామ్.

టీ–సమాహూతేన ప్రేరితేన సర్వేషాం భార్యా కథ మేకేన పణీ కర్తుం శక్యేత్యాహ–సాధారణీతి. ఏతత్సర్వం రాజ్ఞో వ్యసనిత్వం జితత్వం పరప్రవర్తితత్వం ద్రౌపద్యా స్సాధారణత్వం చేతి హేతు చతుష్టయమ్ ''

అప్పుడు ధృతరాష్ట్రపుత్రుడైన వికర్ణుడు అదుఃఖితులైన పాండవులను జూచి యీదుశ్శాసనునిచే లాగబడుచున్న ద్రౌపదీదేవిని జూచి యిట్లనెను–సభ్యులారా! ద్రౌపదీదేవి ప్రశ్నించినదానికి సమాధానము వివరించి చెప్పుడు. లేకున్న వెంటనే మనకు నరకము పెద్దలయిన భీష్మధృతరాష్ట్రులు, విదురుడు, ద్రోణాచార్యకృపాచార్యాదులు సర్వదేశీయులైన పృధివీపతులు జెప్పకుండుట మంచిదికాదు. ఆమె అనేకపర్యాయము లడిగినది. మీమీయభిప్రాయములను జెప్పుడు. అని తా నెన్నిసార్లు ప్రోత్సహించినను సభ్యులు మంచి యని గాని, చెడ్డ యని గాని యేమియు జెప్పలేదు.

అప్పుడు వికర్ణుడే చేతులు పిసుకొని నిట్టూర్పు విడిచి సభ్యులారా! మీరు చెప్పుడు మానుడు. నా కీవిధమై గోచరించిన న్యాయమును చెప్పుచున్నాను–

ధర్మజుడు కితవ(జూదరి)ప్రేరితుడై ద్యూతవ్యసనములో బడి ద్రౌపదిని పందె మొడ్డెను. అందులోకూడ నైదుగురకు భార్యయై యున్న ఆమెను తాను పందెముపెట్టెను. ఆపై నుండు తన్నోడియుండి

యీమెను పందెము బెట్టెను. అదికూడ స్వయముగా బెట్టక శకుని పణముగా ద్రౌపదని బెట్టుమని నిరోగించినప్పుడు పెట్టెను. ఇకంతయు జూడగా ధర్మజుడు వ్యసనియై యుండుట, జితుడై యుండుట, పరప్రేరితుడై యుండుట, ద్రౌపది యైదుగురికి భార్య యైయుండుట అను హేతుచతుష్టయమునుబట్టి యీద్రౌపదీపణము చెల్లదు ఈద్రౌపదీదేవి జితురాలు కాదు అని నానిశ్చయము. అని.

ఈమాటలు విని యావికర్ణుని ప్రశంసించునట్టియు, శకుని నిందించునట్టియు సభ్యులయొక్క మహానాద ముద్భవించినది.

ఇప్పుడు ధర్మవిదులైన సభ్యులు ద్రౌపదీధర్మసందేహము ప్రతివాదు లన్నట్లు ప్రత్యుత్తర మీయదగినదికాదని సమాధానము చెప్పనట్లో, మనము చెప్పినను వినిపించుకొనని యీదుష్టులు చెలరేగినపుడు చెప్పిన లాభ మేమని యూరకున్నట్లో ప్రతివాదులకు తెలిసినదా?

ప్రతివాదిమతప్రకారము నీది ప్రత్యుత్తర మీయదగిన ప్రశ్న కాదని ద్రౌపదీదేవితో నైన జెప్పవలెను. మీరనుకొనినట్లు ఆమె జితురాలు కాలేదని యీదుష్టులతో నైన జెప్పవలెను అందు ద్రౌపదీదేవితో జెప్పుట, మీరుజెప్పినట్లు నేను నడుచుకొందు నని విధేయురాలై యడిగిన యీమెకు జెప్పుట, ప్రబలమైన రెండవపక్షము వాద్రించునట్లు చెప్పుట, సభ్యులకు సురకమైన విషయము. ఇక దుష్టులకు చెప్పుట, తమ్మెమియు నడుగనివారికి చెప్పుట, జితురాలు కానిద్రౌపదిని జితురాలనుకొనుచున్న వారికిచెప్పుట, తమయెదుటనే చూడలేని దురంతములు చేయువారికి చెప్పుట, మదోన్మత్తుల బాధలను పొలగుచున్న ద్రౌపదీదేవి కనుకూలముగా దుర్మార్గులతో జెప్పుట, మానధనులకు దుష్కరమైన విషయము. ఇట్లు చూడగా శకునిప్రభృతుల దన్యాయమగుటయు, చెప్పి చేయింపలేని పరిస్థితిలో తాముండుటయు సభ

వించుటచే వారు చెప్పక దుఃఖాక్రాంతులై యుండిరి కాని, ద్రౌపదీ దేవి ప్రశ్న ప్రత్యుత్తర మీయుదగినది కాదని యట్లుండ లేదు.

కనుకనే ఆవికర్ణుడు నేను చెప్పుచున్నా నని యీమె జితురాలు కాదని యుద్ఘోషించినపుడు సభ్యులందరు మెచ్చుకొనుట, శకునిని నిందించుట జరిగిన దని ప్రతివాదులు తెలిసికొందురుగాక.

—: వికర్ణోక్తులపై కర్ణుని సంభాషణము :—

"దృశ్యన్తే వై వికర్ణేహ వైకృతాని బహూన్యపి,
తజ్జాత స్తద్వినాశాయ యథాగ్ని రరణిప్రజః.
ఏతే న కించి దప్యాహు శ్చోదితా హ్యపి కృష్ణయా,
ధర్మేణ విజితా మేతాం మన్యన్తే ద్రుపదాత్మజామ్.
త్వం తు కేవలబాల్యేన ధార్తరాష్ట్ర విదీర్యసే,
య ద్బ్రవీషి సభామధ్యే బాలః స్థవిరభాషితమ్.
నచ ధర్మం యథావ త్త్వం వేత్సి దుర్యోధనావర,
య ద్బ్రవీషి జితాం కృష్ణాం న జితేతి సుమన్దధీః,
కథం హ్యవిజితాం కృష్ణాం మన్యసే ధృతరాష్ట్రజ.
యదా సభాయాం సర్వస్వం న్యస్తవాన్ పాండవాగ్రజః,
అభ్యన్తరా చ సర్వస్వే ద్రౌపదీ భరతవర్షభ.
ఏవం ధర్మజితాం కృష్ణాం మన్యసే న జితాం కథమ్,
కీర్తితా ద్రౌపదీ వాచా అనుజ్ఞాతా చ పాండవైః.
భవత్యవిజితా కేన హేతు నైషా మతా తవ,
మన్యసే వా సభా మేతా మానీతా మేకవాససమ్.
అధర్మేణేతి తత్రాపి శృణు మే వాక్య ముత్తమమ్,
ఏకోభర్తా స్త్రియా దేవై ర్విహితః కురునన్దన
ఇయం త్వనేకవశగా బన్ధకీతి వినిశ్చితా,

అస్యా స్సభా మానయనం న చిత్రమితి మే మతిః.
ఏకాంబరధరత్వం వా ప్యథవా పి వివస్త్రతా,
య చ్చైషాం ద్రవిణం కించి ద్యాచైషా యే చ పాండవాః.
సౌబలేనేహ తత్సర్వం ధర్మేణ విజితం వసు,"

(సభా. అ-68)

ఓవికర్ణుడా! నీధోరణి విపరీతముగా నున్నది. అరణిలో బుట్టిన అగ్నివలె నీవును బుట్టిన చోటు నశింపజేయువాడవె. ద్రౌపదిచే బ్రశ్నింపబడిన వీరందరు నేమైన బలికిరా? ఈమె ధర్మజితురాలనియే వీరందరు దెలిసికొనిరి. ఏమియు నెరుగని నీవుమాత్రము పెద్దపెద్దమాటలు చెప్పుచున్నావు ఓదుర్యోధనసోదరుడా! నీవు ధర్మ మెరుగని వాడవు లేనియెడల జితురాలైన ద్రౌపదిని జితురాలు కాదని మందమతీ! యెట్లు చెప్పుదువు? ఓధృతరాష్ట్రపుత్రా! ద్రౌపది జితురాలు కాదని నీవెట్లనుకొనగలిగితివి? సభలో ధర్మజుడు సర్వస్వము నొడ్డియోడెను. అందులో నీద్రౌపది యంతర్భూతురాలు కాదా? ఇట్లు ధర్మజితురాలైన ద్రౌపదిని కాదని నీవెట్లనుకొనగలిగితివి? ద్రౌపది మాట నెత్తుకొని పందె ముంచుట, పాండవులు సమ్మతించుట, జరిగినపుడు నీ వేకారణముచే జితురాలు కాదని యనుకొంటివి?

సభ కేకవస్త్ర నీడ్చితెచ్చుట, అధర్మ మని యనుకొంటివా? ఆవిషయమై చెప్పుచున్నాను వినుము. స్త్రీకి యేకభర్తయే దేవతలచే విధింపబడెను ఈమె యనేకులకు వశమై యున్నది. కనుక నీమె బంధకియని నిశ్చయము. ఇట్టిదానిని సభకు లాగుకొనివచ్చుట, యేకవస్త్రయైనను తుదకు వివస్త్రయైనను సరే విచిత్రము కానేర దని నానిశ్చయము. పాండవుల సొత్తు ద్రౌపది. పాండవులు శకునిచే ధర్మముగా గెల్చుకొనబడెను. అని కర్ణు డుపన్యసించి వికర్ణుని నిరసించి యాపై యిట్లనెను—

"దుశ్శాసన సుబాలోఽయం వికర్ణః ప్రాజ్ఞవాదికః,
పాండవానాం చ వాసాంసి ద్రౌపద్యా శ్చాప్యుపాహర."

ఓదుశ్శాసనా! ప్రాజ్ఞత్వాభిమానముగల యీవికర్ణుడజ్ఞాని. నీవు పాండవులయొక్క వస్త్రాపహరణమును, ద్రౌపదియొక్క వస్త్రాపహరణమును జేయుము. అని.

ఇట్లు ప్రలపించి వస్త్రాపహరణమునకు ప్రోత్సహించిన కర్ణుని దుర్నయమును కర్ణస్తుతిపరాయణులగు ప్రతివాదులందరు మనస్సులో బెట్టుకొనవలయును.

ద్రౌపదీ దేవి కట్టుపుట్టముల నొలువ దుశ్శాసనుని నియోగించిన వాడు కర్ణుడయియుండ, కర్ణాభిమానులగు కర్ణచరిత్రకారులు—

"దుర్యోధనుడు ఆమెకట్టుపుట్టముల నొలువ దుశ్శాసనుని నియోగించి" (పు43)అని వ్రాయుట హేయము.

—: వికర్ణోక్తుల కేదో మొండిజబాబు చెప్పిన కర్ణుని మాటలను అభినందించు ప్రతివాదుల ప్రసంగము— తన్నిరాకరణము :—

సుయోధనవిజయము— తొలిపలుకు— "కర్ణుడిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చినాడు— ధర్మరాజుండు దన సర్వస్వమునొడ్డి యోటువడినప్పుడిది దానికి వెలితి కాదు కావున ధర్మవిజితయు. అట్లుగానినాడు

ఈపాండవు లిందరును విజితిగా నేల యొడంబడుదురు?" అని. ఆవికర్ణుని ధర్మనిర్ణయమునకును, ఈకర్ణుని మాటలకును సంబంధమే లేదు. వికర్ణుడు నిర్ణయించినదిది— "కితవాహూతుండై వ్యసనవర్తి యయి పరాజితుం డయిన పాండవాగ్రజుండు పాండవుల కందరకు సాధారణధనంబయిన పాంచాలిం బణంబు జేసెం గావున ద్రౌపది యధర్మవిజిత, యన్యోన్యమలి యేకవస్త్ర నిట దోడ్కొని తెచ్చుట యన్యాయంబు" (ఆంధ్రభారతము)

ఇచ్చట ద్రౌపదిని పందె మొడ్డిన ధర్మజుడు వ్యసనవర్తి, పర ప్రేరితుడు, పరాజితుడు నయి యుండెననియు, ద్రౌపది పాండవులందరి సొత్తయి యుండెననియు, నీకారణములచే ఆపందెము చెల్లదనియు, వికర్ణుడు నిర్ణయించెను. దీనిపై యాకారణములు సరియైనవి కావని నిరూపింపవలసిన కర్ణు డాపని జేయలేక చెప్పిన దేమి?

"ధర్మజుడు తన సర్వస్వము నొడ్డి యోటువడినప్పుడు ద్రౌపది యెట్లు మిగులును?" అని.

ఈకర్ణునిమాట వికర్ణు డన్నట్లు ధర్మజుడు వ్యసనవర్తి కాడనుట కుపయోగించునా? పరప్రేరితుడు కాడనుట కుపయోగించునా? పరాజితుడు కాడనుట కుపయోగించునా? ద్రౌపది పాండవులయందరి సొత్తు కాదనుట కుపయోగించునా? ఇది యెందునకు బొందని ప్రలాపము.

ఇక "పాండవులందరు విజితగా నేల యొడంబడుదురు?" అను మాటమాత్ర మేమి బాగున్నది? పరాజితులు, పరప్రేరితులు నయి యుండుటచే నేమనుటకు వీలులేక వారూరకున్నారా? విజితగా నొడంబడినారా? మరియు కర్ణు డన్నట్లు తన సర్వస్వము నోడుటలోనే ద్రౌపదినిగూడ ధర్మజు డోడె ననుట నిజమైనయెడల ద్యూతములో మొనగాడైన శకుని మరల విడిగా ద్రౌపదీపణము నేల పెట్టించెను? ఆమె జితురాలు కాకున్నదనియే పెట్టించెను. అప్పు డీకర్ణు డేమయి నాడు? ఇంతకు బూర్వమే సర్వస్వముతోబాటు జితురాలై యున్న ద్రౌపదినిగూర్చి మరల పణము బెట్టించుట యెందుల కని యాశకునికి జెప్పలేదేమి? ఆమె జితురాలు కాకున్న దనియే శకుని ఆమెను గూర్చి పణము బెట్టించినపుడు దానికి కర్ణాదు లొడంబడియే మారుపలుకలేదు. అట్టి కర్ణుని వాదము తమలోని శకుని చర్యకే విరుద్ధము వికర్ణుని ధర్మ నిర్ణయమునకు విరుద్ధమనియు, నసంబద్ధమనియు వేరే చెప్పవలయునా!

సారాంశము—జితుడై యున్న ధర్మజునిచే ద్రౌపదీపణమును విడిగా బెట్టించిన శకుని చర్యచేత నంతకు బూర్వమె జితురాలను కర్ణుని వాదము ఖండితమైనది. వికర్ణు డామె జితురాలు కాదని సహేతుకముగ జేసిన సిద్ధాంత మప్రతిహతమై యున్నది.

—: ఏకవస్త్రను సభ కీడ్చుటలో నధర్మము లేదను కర్ణుని మాటలకు అభినందించు ప్రతివాదుల ప్రసంగము— తన్నిరాకరణము :—

సుయోధనవిజయము— తొలిపలుకు— "మరి యేకవస్త్రయై యున్న దీని సభకుం దోడ్కొనివచ్చుట యధర్మంబంటి, భార్యకు దైవాధిష్ఠితుండయిన భర్త యొక్కరుండ, ఇది యనేకభర్తృక గావున బంధకి యనంబడు నిట్టిదాని విగతవస్త్రం జేసి తెచ్చిన ధర్మ విరోధంబు లేదని కర్ణుండు వికర్ణువచనంబులకుం బ్రత్యాఖ్యానంబు సేసిన" (ఆంధ్రభారతము) ఈగ్రంథములో "బంధకి యనంబడు" అనునంతవరకు మాత్రమే యుల్లేఖించి పైమాటను వదలివేసి ప్రతివాదు లిట్లు వ్రాసినారు—

"కర్ణుడు చెప్పిన పలుకులలో నధర్మము కాని, యసత్యము కాని యున్నయెడల భీష్మద్రోణవిదురులును పంచపాండవులు నూరకొని యుందురా? దీనికి దగిన ప్రత్యుత్తరమిచ్చియె యుందురు. కాని కర్ణుమాటల కొక్కరైన నెదురు చెప్పలేదు.

అదియుంగాక "ధర్మశాస్త్రంబందు ధర్మజుం డెక్కుడో ద్రౌపది యెక్కుడో ధర్మరతుల కెరుంగరాదొక్కో" అని శ్రీరఘుపతి రావుగారు వేయించిన ప్రశ్న బహుశ్లాఘనీయముగనున్నది"

ఈప్రతివాదులు చూపిన ఆకర్ణునిమాట వికర్ణుని మాటను నిరసించుటకై చెప్పినదికద, వికర్ణు డన్నదేమి? "ఏకవస్త్రయై (రజ

స్వలయై యున్న దీని సభకుం దోడ్కొనివచ్చుట ధర్మువుగాదు" అని.
దీనిపై కర్ణుని ప్రత్యుత్తరమేమి? "ఇది యనేకభర్తృక గావున బంధకి" అని యొకటి, "ఇట్టిదాని విగతవస్త్రం జేసి తెచ్చినను ధర్మ విరోధంబు లేదు" అని యొకటి.

ఇందలి రెండవమాటకు 'పాపము ప్రతివాదులు సిగ్గుపడి కాబోలు ప్రదర్శింపక మానివేసిరి. వారు తీసికొనినది బంధకి యను మాటనే. ఇప్పుడు రజస్వలను సభకు లాగుట ధర్మముకాదను వికర్ణుని యాక్షేపమునకు 'ఈమె బంధకి' అను కర్ణునిమాట సమాధానమగునా? ఇది యామె రజస్వల కాదనుట కుపయోగించునా? రజస్వలాస్త్రీని స్పృశింపవచ్చు నుట కుపయోగించునా? ఆమె జుట్టుపట్టుకొని యీడ్చి గుంజి దుర్భాషలాడి వేధింపవచ్చుననుట కుపయోగించునా? ఇది యెందునకు బొందని ప్రలాపము. ఇట్టి మొండిమాటను తగుదుమమ్మా యని ప్రతివాదులు ప్రదర్శించి కర్ణుని శ్లాఘింపబూనుట శోచనీయము. ఇక కర్ణుని రెండవమాటయేమి? "విగతవస్త్రం జేసి తెచ్చినను ధర్మ విరోధంబు లేదు." ఇది యెంత మొండిమాట? "రజస్వలను సభకు లాగుట ధర్మముకాదు." అను వికర్ణుని యాక్షేపమేమి? "బంధకిని విగత వస్త్రం జేసి తెచ్చినను తప్పు లే"దని కర్ణుని సమాధానమేమి? ఇది యసంబద్ధప్రలాపము కాదా! ఇంతకంటె మొండితన మున్నదా! ద్రౌపదీదేవి బంధకియా? ఆశబ్దమున కర్థము— "బధ్నాతి ఉదాసీనమపి పురుషం స్వవశం కరోతీతి బన్ధకీ" అను వ్యుత్పత్తిచే జారిణి యని యర్థము. ఆమె జారిణియా?

కర్ణు డన్నది "భార్యకు దైవవిహితుడైన భర్త యొక్కరుండు" అనికాదా! ఇది భర్తృనియమమునకు దైవవిధానము మూలాధారమని చెప్పినట్లయినది. ఇట్టి స్థితిలో స్త్రీసామాన్యమునకు దైవవిధానమున నేకైకభర్తయైనను ద్రౌపదీదేవికి మాత్రము పంచపతిత్వ మాదైవ విధానముచేతనే నియమితమైనప్పుడు, అది వాదోపవాదపరిష్కృతమై

నప్పుడు, అది యార్షదృష్టిగోచరమైనప్పుడు, అది సకలమహీపాలాభ్యాప గతమైనప్పుడు, అది సకలమునిజనసంస్తుతమైనప్పుడు, అది యీశ్వర దత్త ప్రతిదినకన్యాత్వవరపవిత్రితమైనప్పుడు నింద్యమెట్లగును? ఆమె జారిణి యెట్లగును? కనుక బంధకి యనుట తప్పు.

మరియు కర్ణుడు, ఏసాధ్విని బంధకి యనెనో ఆమె యర్ధాంగియై యుండ ధర్మజుడు రాజసూయయాగమును చేసెను. ఆ యాగమునకు వెళ్ళినప్రముఖు లసంఖ్యాకులు. అందు—

"ధృతరాష్ట్రశ్చ భీష్మశ్చ విదురశ్చ మహామతిః,
దుర్యోధనపురోగాశ్చ భ్రాతర స్సర్వ ఏవ తే,
గాంధారరాజ స్సుబల శ్శకునిశ్చ మహాబలః,
అచలో వృషకశ్చైవ కర్ణశ్చ రధినాం వరః." (సభా. అ34)

వీరందరు వెళ్ళినవారే. "ఇట్లువచ్చిన భీష్మధృతరాష్ట్రవిదుర ద్రోణకృపాశ్వత్థామసోమదత్తకర్ణభూరిశ్రవశ్శల్యశకునిసైంధవదుర్యోధన దుశ్శాసనవికర్ణాదుల నెల్లం బ్రియసత్కారంబులం బూజించి వార లతో ధర్మరా జిట్లనియె" (ఆంధ్రభారతము)

వీరందరు నచ్చట సత్కారములు గ్రహించినవారే. ఈనాడు బంధకి యనబడిన యీమె ధర్మపత్నిగాగ జరిగిన యీరాజసూయము నకు ఈకర్ణుడు, శకునిదుర్యోధనదుశ్శాసనులు ఏమొగము పెట్టుకొని వెళ్ళిరో? నాడు ద్రౌపదీదేవి కులకాంతయై నేడు కులట అయ్యెనా? సిగ్గుసిగ్గు. కనుక బంధకి యనుట తప్పు.

పూజ్యురాలైన సాధ్వీమతల్లిని బంధకి యనుటే మహాపాపము. ఆపై వివస్త్రను చేసినను తప్పు లేదనుటకంటె ఘోర మున్నదా? ఏబంధకినైన సభలో వివస్త్రను చేయుట ధర్మవిరుద్ధము కాదనుట మనుష్యలక్షణమేనా? ఒడ లెరుగక యింత నగ్ననృత్యము మహాస భలో జేసినట్టి కర్ణుని మెచ్చుకొనువారిది వెఱ్ఱియా? బుద్ధియా?

కర్ణుడు చెప్పిన పల్కులలో నధర్మము కాని, యసత్యము కాని లేదట! సభలో నెవ్వరును పలుకకుండుటే నిదర్శనమట! ప్రతివాదిధోరణి యేమి బాగున్నది? పలికిన లాభము లేదనియు, వికర్ణుడు పలికిన దాని కేమిలాభము కలిగె ననియు, భావించి "దుర్యోధను భయంబున సభ్యు లెవ్వరుం బలుకరయిరి." అను యాంధ్రభారతములో జెప్పినట్లు పలుకకుండిరి. ఇంతదురంతమున కొడిగట్టిన వీరికి శాస్తి నేడు జరిగితీరునని తన మహాత్మ్యముచే ద్రౌపదీదేవి తన్ను దానే కాచుకొనగలుగునని దైవశోధన కింతకంటె తరుణ మిక లేదని యాస్తికశిఖామణు లగు సభ్యులు నిరీక్షించుచుండి రని ప్రతివాదులు తెలిసికొందురుగాక.

"ధర్మశాస్త్రమందు ధర్మజు డెక్కువా? ద్రౌపది యెక్కువా? అని శ్రీరఘుపతిరావుగారు వేయించిన ప్రశ్న బహుశ్లాఘనీయముగ నున్నదట" అనగా ధర్మశాస్త్రము దెలిసినవాడు ధర్మజుడా? ద్రౌపదియా? అనునది యావేయించిన ప్రశ్న. అనగా ద్రౌపది నొడ్డి యోడిన ధర్మజుడు, ధర్మము తెలియనివాడును, ఆపణము చెల్లునా? అని యడిగినద్రౌపదీదేవి ధర్మము తెలిసినట్టిదియునా? అని యాక్షేపమన్నమాట! ఇచ్చట గొంచెము బోధింపవలసియున్నది— తనోడి పరాధీనుడై యున్న స్థితిలో బరుల ఆజ్ఞాప్రకారము చేయుట తనకు ధర్మమని తెలిసినవాడు గనుక "పణస్వ కృష్ణాం పాంచాలీమ్" అని శకుని యాజ్ఞాపించినపుడు ధర్మజుడు ద్రౌపదిని బణముగా బెట్టెను. ఆత్మపరాజయాంతమే ద్యూతము గనుక తనోడిన ధర్మజునిచే బెట్టించిన పణము చెల్లునది కాదను ధర్మము దెలిసినది గనుక ద్రౌపదీదేవి ప్రశ్నించెను.

ఇచ్చట జితుడైన ధర్మజునిచే పందెము బెట్టించుట న్యాయ్యమగునా? అని యడిగినదికాని నన్ను ధర్మజుడు అసలు పందెము బెట్టుటే యన్యాయ మనలేదు. కనుక ద్రౌపదీధర్మజుల ధర్మజ్ఞానములు పర

స్పరవిరుద్ధములు గావు. అట్టి స్థితిలో వారిరువురిలో నొకరెక్కువ, ఒకరు తక్కువ కావలసిన పని యేమున్నది?

ధర్మజునిది తప్పు అను భావము ద్రౌపదీదేవికి లేనే లేదు. ఆతనిచే పందెము బెట్టించినవానిది తప్పనియే యామె భావము. ఆమె ప్రశ్న మర్మము చేసికొనలేక ధర్మజునిదే ఆమె తప్పనినట్లు భ్రాంతి పడి ధర్మశాస్త్రములో ధర్మజు డెక్కువా? ద్రౌపది యెక్కువా? అని వెర్రిమొర్రిప్రశ్న వేయించిన రఘుపతిరావుగారి యసంబద్ధమైన వ్రాతయు, "అది బహుశ్లాఘనీయముగా నున్న దని" "ద్రౌపదిదేవిని చిత్రించుటలో కవి తనరత్కచాతుర్య మెల్ల గనపరచినాడు" అని ఆకవిని గొనియాడిన తొలిపలుకువారి వైఖరియు హేయము.

సారాంశము—

రజస్వలను సభకు లాగుట, దుర్నయ మని వికర్ణుడు గర్హించెను. ఆమె బంధకి, అట్టి దానిని వివస్త్రను జేసినను తప్పులేదని కర్ణుడా వికర్ణునకు బదులుచెప్పెను. ఆపై యాకర్ణుడు "పాండవానాం చ వాసాంసి ద్రౌపద్యా శ్చాప్యుపాహర" దుశ్శాసనా? వికర్ణునిమాటల కేమి, ద్రౌపదిని వివస్త్రనుచేయుము. అని ప్రోత్సహించెను.

ఇదంతయు పాండవులు లోకములో తలయెత్త లేకుండుటకును, తన్మూలమున దుర్యోధనునకు ప్రీతి కలిగించుటకును జేసిన పని.

ఇట్టి కర్ణుని దుర్నయమును మెచ్చుకొను ప్రతివాదుల దెంత సద్భావమో గమనింతురుగాక.

ధర్మనిరతులైన పాండవులనుగూర్చియు, ద్రౌపదీదేవినిగూర్చియు, తాను నాడు దుర్యోధనప్రీతికై దుర్భాషలాడినట్లును, ఆదుష్కార్యమునకు తాను పరితపించుచున్నట్లును కృష్ణభగవానునితో రాయభారమునకు వచ్చి వెళ్ళిపోవునపుడు తానొంటరిగా గలిసిన సందర్భములో కర్ణుడే చెప్పుకొనెను. చూడుడు—

"య దబ్రువ మహం కృష్ణ కటుకాని స్మ పాండవాన్,
ప్రియార్థం ధార్తరాష్ట్రస్య తేన తప్యే హ్యకర్మణా.
(ఉద్యో. అ141)

ఇట్లు కర్ణుడే తానుచేసినది దుర్న్యాయమని స్వయముగా జెప్పియుండ, ఆదుర్న్యాయమును సమర్థించుటకై పూనుకొను ప్రతివాదుల నేమనవలయునో! ద్రౌపదీపాండవులను గర్హించినవారందరు కర్ణునివలె నెప్పుడో పరితపించెడి యవస్థకు పాలుకావలసినవారే. అని తెలుపుచు దీని నింతటితో విడిచిపెట్టుచున్నాము.

—: కర్ణుడు ద్రౌపదీదేవిని బంధకి యనుటను సమర్థించు
మ. భా. చ. కారుల ప్రసంగము— తన్నిరాకరణము :—

"ద్రౌపదిని ద్యూతసభలో బంధకి యనుట మిగుల గటువుగా గాన్పించును బంధకి యన జారిణి యని నిఘంటువుల గాన్పించును. కాని పంచభర్తృకయే బంధకి యని ధర్మశాస్త్రపుగారికలలో గలదు. చూడుడు—

"ఏకో భర్తా హి నారీణాం కౌమార ఇతి లౌకికః,
ఆపత్సు చ నియోగేన సంతానార్థే పరస్మృతః.
గచ్ఛేత యా తృతీయ న్తు తస్యా నిష్కృతి రుచ్యతే,
చతుర్థే పతితా ధర్మా త్పంచమే బంధకీ భవేత్." (స్మృతికారిక)
ద్రౌపది పంచభర్తృక యగుటచే నామె నట్లు కర్ణుడు చెప్పియున్నాడు. (మ. భా. చ. పు 284)

ప్రతివాదు లీవ్రాతచే నిఘంటువులలో బంధకీశబ్దమునకు జారిణి యని యర్థము చెప్పబడినట్లును, స్మృతికారికలో జారిణి యని కాక పంచభర్తృక యని యర్థము చెప్పబడినట్లును తెలుపుచున్నారు. దీనిచే వీరు, ద్రౌపదీదేవి పంచభర్తృకయె కాని జారిణి కాదని చెప్పినట్లే. సంతోషము.

వివాహితపతిసంబంధముగాక అన్యులతో సంబంధము గలది జారిణి యనబడును. వివాహితపతిసంబంధమే కలది పతివ్రత యనబడును. ద్రౌపదీదేవి కైదుగురును వివాహితపతులే చూడుడు— ఆంధ్రభారతము.

"ముందట ధర్మపుత్రునకు ద్రుపదరాజపుత్రిం బాణిగ్రహణంబు సేయించి తొల్లి యేవురకు వివాహము సేయుమనప్పుడు కన్యాత్వంబు దూషితంబు గాకుండ నీశ్వరువరంబునం గౌమారత్వంబు వడసిన యక్కన్యకం గ్రమంబున భీమార్జుననకులసహదేవులకుం బాణిగ్రహణంబు సేయించిరి"

ఆద్రౌపదీదేవి పంచభర్తృక యగుట యిట్టిది. ఇట్టి పంచభర్తృకాత్వమును మనస్సులో బెట్టుకొనియే బంధకీశబ్దము నాతర్జుడు వాడినట్లు ప్రతివాదులు చెప్పగలరా? ఈప్రతివాదియే వ్రాసిన యీవిషయమును జూడుడు—

"మరియు నాతడిట్లు ఎకసక్కెము నాడుట యధర్మముగా గాన్పించును. కర్ణుడు సభలో నవమానింపబడిన ద్రౌపదిం జూచి యిట్లనినాడు—

గీ. తరుణి యేవురుకంటె నొక్కరుడు భర్త
యగుట లగ్గు జూదంబునందాలినోటు
వడనివానిగా దగు భర్త బడయు మింక
ననుచు రాధేయు డుల్లస మాడె నంత". (పు284)

ఈపద్యములోని విషయ మేమనగా— ఏవురు భర్తలగుట కంటె నొక్కడు భర్తయగుట మంచిది గనుక జూదములో నాలి నోడనట్టి తగు భర్త నింక తరుణీ నీవుపొందుము. అని.

ఈయనుటలో అయిదుగురిని కాదని ఆలి నోడిపోయినవారిని కాదని, పాండవులను త్రోసివేసి యిక దుర్యోధనుని భర్తగా స్వీకరింపు

మని తానునూచించెను. ఈనూచించినవాఁడు స్వామిభక్తిపరాయణు డని ప్రతివాదులచే కీర్తింపబడు కర్ణుఁడు. ఈతడు పూర్వాచారపరాయణు డని యీప్రతివాదిచే కీర్తింపబడినట్టి తనస్వామియగు దుర్యోధనునకు భక్తిసూచకముగా ఘటింపజేయదలఁపెట్టునది బంధకీ సంబంధము. ఆహా! కర్ణునిది ఏమిస్వామిభక్తి? దుర్యోధనునిది యేమి పూర్వాచారపరాయణత్వము? సిగ్గు సిగ్గు!

ఈకర్ణుని మాటలో ద్రౌపదికి దుర్యోధనుని భర్తనుజేయుటూనుట వివాహవిధి ననుసరించినది కాదనియు, వివాహితపతుల కంటె నన్యునితో సంబంధము గల్పించుభావమనియు నదియే జారిణీలక్షణమనియు, అట్టి జారిణియే ద్రౌపదియనియు, కనుకనే పంచభర్తృకయనియు స్పష్టీకరించి నట్లయినది. ఇట్టి భావ మాతనికుండియే ఆమెను బంధకి యనెను. ఆమె పంచభర్తృక యగుటకూడ జారిణి గనుకనే యని యీ కర్ణునియూహ. కనుకనే ఇట్టి బంధకిని వివస్త్రను జేసినను తప్పు లేదని ప్రేలపించినాఁడు. కనుక జారిణి యను అర్థమందే కర్ణుఁడాబంధకీశబ్దమును వాడెను. కాబట్టి మ. భా. చ. కారుల వ్రాత కర్ణుని తాత్పర్యమునకు విరుద్ధము.

ఇంకొకటి. నిఘంటువులలో బంధకి యనగా జారిణి యనియే చెప్పబడినదట! స్మృతికారికలలో మాత్రము పంచభర్తృకయనియే కాని జారిణి యని చెప్పఁబడలేదట!

ప్రతివాది కిచ్చట గొంచెము చెప్పవలసియున్నది. ఏపదమున కేయేయర్థములు శాస్త్రసిద్ధములై యుండునో, శాస్త్రజ్ఞులచే బోధింపబడియుండునో ఆయా అర్థముల నాయాపదములకు ప్రకటించునవి నిఘంటువులు. ఆనిఘంటువులు బంధకీశబ్దమునకు పంచభర్తృక యను వేరొక యర్థ మున్న యెడల ప్రకటించి తీరవలసినవియే. పంచభర్తృక యనినను, జారిణియనినను.ఒక్కటియైనపుడే ప్రకటింపవలసిన పని లేకుం

డును. అందుచే బంధకి యనిన జారిణి యనియే చెప్పిన నిఘంటువులు ప్రతివాదులు చెప్పినట్లు దాని కింకొకయర్థము లేదనియే ధ్రువపరుచు చున్నవి.

ఇక స్మృతికారికలలో నున్నదందురు కాబోలు! దానిలో నున్న యెడల నిఘంటువు లేల చెప్పవు? ఆకారికలోగూడ జారిణి యని యర్థమే. చూడుడు—

"ఏకో భర్తా హి నారీణాం" అనునపుడు వివాహవిధినిబట్టి స్త్రీకొక్కడే భర్త, (వివాహితపతి) అని చెప్పబడినది. ఆపై—

"ఆపత్సు చ నియోగేన సంతానార్థే పరః స్మృతః,"

"ఆపత్సు చ నియోగేన భర్తుర్భార్యాః పరఃస్మృతః."

(పాఠాంతరము).

నియోగవిధినిబట్టి యాపత్కాలమున సంతానముకొరకు భర్తకంటె అన్యుడు విధింపబడెను. అని చెప్పబడినది. ఇచ్చట "పరః స్మృతః," అనునపుడు భర్తకంటె అన్యుడు అని యర్థమేకాని ప్రతివాది యనుకొనినట్లు అన్యభర్త (మరియొకవివాహితపతి) యని యర్థముకాదు. ఈవిషయమును "భర్తుర్భార్యాః పరః స్మృతః" అను పాఠాంతరము స్పష్టీకరించుచున్నది. నియోగవిధి వివాహితపతికి సంబంధించినది కాదని స్పష్టమే. కనుక పరపురుషుడనియే దాని కర్థము. ఆపై 'గచ్ఛేత యా తృతీయన్తు తస్యా నిష్కృతి రుచ్యతే' వివాహవిధికి సంబంధించిన భర్తను, నియోగవిధికి సంబంధించిన పరపురుషుని గాక తృతీయుని అనగా మూడవపరపురుషుని గూడిన స్త్రీకి ప్రాయశ్చిత్తము విధింపబడినది. అని చెప్పబడినది. ఆపై— "చతుర్థే పతితా" 'పంచమే బంధకీ' చతుర్థపరపురుషుని గూడిన పతితురాలగును. పంచమపరపురుషుని గూడిన బంధకి యగును. అని చెప్పబడినది.

ఇచ్చట వివాహవిధికిగాని, నియోగవిధికిగాని, సంబంధింపక పరపురుషులతో వర్తించునట్టి స్త్రీని గూర్చి చెప్పబడినది. కనుక నిచ్చట బంధకీశబ్దము కూడ జారిణినే చెప్పుచున్నది.

ఇంకొకటి. మ. భా. చ. కారులు గ్రంథము పేరు చెప్పక స్మృతికారిక లనుచు చిత్రముగా జూపిన ఆకారిక లెక్కడివో ఏప్రస్తావము లోనివో, ఎవ్వ రనినవో చెప్పుచున్నాము. వినుడు—

ఆకారికలు మహాభారత మందలి నాలాయన్యుపాఖ్యానము లోనివి. ఆప్రస్తావము పరమేశ్వరుని కొరకు తపముచేసిన నాలాయనికి సాక్షాత్కరించిన పరమేశ్వరుడు "పంచ తే పతయో భద్రే భవిష్యన్తి" అనిచెప్పినపుడు దాని కిష్టపడక అది దోషమని చెప్పుకొను ప్రస్తావము. ఆచెప్పుకొనినది ఆనాలాయనియే. ఆమె యుదారించినవియే ఆకారికలు. అదంతయు వెనుకప్రదర్శింపబడియే యున్నది

ఆమె "పంచమే బంధకీ భవేత్" అని. యూపై
ఏవం గతే ధర్మపథే న వృణే బహుపుంస్కతామ్,
అలోకాచరితా త్తస్మా త్కథం ముచ్యేయ సంకరాత్"

ధర్మము కాని బహుపురుషసంబంధము నేనొల్లను. నాకీ దోషము నుండి విముక్తి యెట్లు అని పరితపించినది. దీనినిబట్టి తనకు జారిణీస్థితి సంభవించిపోవుననియే (పంచమే బంధకీ భవేత్) అని గోలపెట్టినది. కనుక ఆబంధకీశబ్దమునకు జారిణియేఅర్థము. కనుక ప్రతివాది చేసిన తనపాండిత్యాభినయము హేయము. కర్ణుడు బంధకి యనుట జారిణి యనుటే. ఆనాలాయనీప్రార్థనపై పరమేశ్వరుడు ఇట్లనుగ్రహించెను.

"అన్య దేహాన్త రే చైవ రూపభాగ్యగుణాన్వితా,
పంచభిః ప్రాప్య కౌమారం మహాభాగా భవిష్యసి"

నాలాయనీ! నీకు దోషము లేకుండుటకై చెప్పుచున్నాను. నీవు పైజన్మములో రూపభాగ్యగుణాన్వితురాలవై పంచపతులతోనీవెప్పటి కప్పుడు కన్యాత్వమును పొందుచు నీవనుకొను బంధకీత్వము లేకుండ పూజ్యురాలవై యుండగలవు. అని.

అట్టి యసాధారణవరమును బొందిన నాలాయనియొక్క జన్మాంతరస్వరూపమే యీద్రౌపదీదేవి. ఆమెను బంధకి యని నిందుస

భలో ప్రలపించిన కర్ణుని దుర్నయమును కర్ణాభిమానులగు ప్రతివాదులు మనస్సులో నుంచుకొందురుగాత.

ప్రకృతమునకు వత్తము–ఆ ద్రౌపదీదేవి ప్రశ్నకు వికర్ణుడు విస్పష్టముగా సమాధానము చెప్పి దుశ్శాసనాదులు చేయుచున్నది దుండగమని యుద్ఘోషించినపుడు కర్ణుడు కలుగజేసికొని అసంబద్ధప్రలాపములతో వికర్ణుని ధిక్కరించి ద్రౌపదిని వివస్త్రను చేయుమని దుశ్శాసనుని కుపదేశింప నాదుష్టు డాపనికి బూనుకొనెను. 'ఆకృష్యమాణే వసనే ద్రౌపద్యా చింతితో హరిః' తనవస్త్రము లాగబడుచున్నప్పుడు ఆసాధ్వీమణి దుఃఖించుచు శ్రీకృష్ణభగవానుని స్మరించి ప్రార్థించినది. అప్పుడాభగవానుని యనుగ్రహముచే అక్షయవస్త్రము లామె శరీరమునుండి యావిర్భవించినవి. దుశ్శాసనుడు విఫలమనోరథు డయ్యెను. దుష్టచతుష్టయమునకు తలవంపులు కలిగెను. సభ్యు లాయద్భుతమును జూచి 'శశంసు ర్ద్రౌపదీం తత్ర కుత్సన్తో ధృతరాష్ట్రజమ్.' ద్రౌపదీదేవిని స్తుతించువారును, దుశ్శాసనుని దూషించువారు నయిరి. భీమసేనుడుగ్రుడై—

మ. కురువృద్ధుల్ గురువృద్ధబాంధవు లనేకుల్ సూచుచుండఁగ మదో
 ద్ధురుడై ద్రౌపది నిట్లు సేసిన ఖలుఁ దుశ్శాసనుఁ లోకభీ
 కరలీలన్ వధియించి తద్విపులవక్షశ్శైలరక్తౌఘుని
 ర్ఘరముర్వీపతి సూచుచుండ నని నాస్వాదింతు సుగ్రాకృతిన్.'

అని ప్రతిజ్ఞ చేసెను.

ఈవిషయములో మ. భా. చ. కారులును, మహాభారతరహస్యకారులును 'వస్త్రాపహరణము జరుగనులేదు. శ్రీకృష్ణు డక్షయవస్త్రములివ్వను లేదు' అనిచేసిన యసంగతప్రసంగములను విపులముగా 'శ్రీకృష్ణనిందానిరాకరణము' అను తృతీయభాగములో చర్చించి ప్రమాణోపపత్తులతో నిరాకరించియున్నాము. అవిశేషము లచ్చట జూడవలయును.

సుయోధనవిజయకర్త వ్రాత వైఖరి జూడుడు—

'జూదంబులో నోడ సుదతిని మావారు రమ్మనిబిల్వంగ రాకనిలచె.
బంధుజనంబుచే పరివృతంబైనట్టి సభలోనికిని రాక చాన నిలిచె.
మానినిరాకుంట మావారలోర్వకతివిరియామెను గొనితెచ్చినార
లప్పు డథోనీవియై నట్టియాకాంత వస్త్రంబు తనయంతబడెనుక్రింద
నంతమాత్రంబున నతివను పరిభవించితి మని యెల్లిత్రిచెప్పిరకట
నిక్కంబుగనిది మానేరమంచుదలంపమరయుంగనిదియయథార్థము'

ఇది దుర్యోధనుని నోటితో జెప్పించిన కవివాక్యము. ఇంతకంటె అసంబద్ధపుప్రలాప ముండునా! ఇంతకంటె అసభ్యప్రసంగ ముండునా! సిగ్గుసిగ్గు.

దుష్టులదుస్సంకల్పముభగ్నమయ్యెను. అటుపై విదురుడు లేచియిట్లనెను—

"ఈవికర్ణుడు బాలుడయ్యును నేర్పరించి యథావిధిన్,
దేవమంత్రియపోవె ధర్మవు దెల్పె నీతని బుద్ధి మీ
రేవగింపక చేకొనుం డిది యెల్లయందును ధర్మస
ద్భావ మొక్కని కేర్పరింపగ బ్రహ్మకైనను బోలునే.

అని పలికి మీరుకూడ జెప్పుడని సభ్యులకు ప్రోత్సహించెను. కాని "దుర్యోధను భయంబున సభ్యు లెవ్వరుం బలుకరయిరి" అప్పుడు కర్ణుడు దుశ్శాసనునితో దాసియైన యీద్రౌపదిని యింటికి జేర్చుమని చెప్పగా నాత డామెను లాగెను. చూడుడు.

"విదురస్య వచ శ్శ్రుత్వా నోచుః కించన పార్థివాః,
కర్ణో దుశ్శాసనం త్వాహ కృష్ణాం దాసీం గృహాన్నయ.
తాం వేపమానాం సవ్రీడాం ప్రలపన్తీం స్మ పాండవాన్,
దుశ్శాసన స్సభామధ్యే విచకర్ష తపస్వినీమ్"

(సభా ప. అ. 68)

అప్పుడు ద్రౌపదీదేవి విహ్వలురాలై సభ్యులారా! నేను ముందు చేయదగిన దేదియో చెప్పుడు. మీకు నమస్కారము.

"తా మిమాం ధర్మరాజస్య భార్యాం సదృశవర్ణజామ్,
బ్రూత దాసీ మదాసీం వా తత్కరిష్యామి కౌరవాః.
అయం మాం సుదృఢం క్షుద్రః కౌరవాణాం యశోహరః,
క్లిశ్నాతి నాహం తత్సోఢుం చిరం శక్ష్యామి కౌరవాః.
జితాం వా ప్యజితాం వాపి మన్యధ్వం మాం యథా నృపాః,
తథా ప్రత్యుక్త మిచ్ఛామి తత్కరిష్యామి కౌరవాః,

ఓకురువంశోద్భవులారా! నన్ను దాసి యని యందురో, కాదని యందురో చెప్పుడు మీరు చెప్పినట్లు నడచుకొందును.

ఈక్షుద్రుడు నన్నధికముగా గష్టపెట్టుచున్నాడు. నేను దానిని సహించుకొనలేకున్నాను. మీరు నన్ను జితురాలని భావించుచుం డిరో, అజితురాలని భావించుచుండిరో నిజము చెప్పుడు. మీరు చెప్పి నట్లు నే నడచుకొందును. అని ప్రార్థింప భీష్ము డిట్లనియె —

—: ద్రౌపదీప్రశ్నపై భీష్ముని పునఃప్రత్యుత్తరము :—

"ఉక్తవా నస్మి కల్యాణి! ధర్మస్య పరమా గతిః,
లోకే న శక్యతే జ్ఞాతు మపి విజ్ఞై ర్మహాత్మభిః.
బలవాంశ్చ యథా ధర్మం లోకే పశ్యతి పూరుషః,
స ధర్మో ధర్మవేలాయాం భవత్యభిహతః పరః.

టీ— కిమజ్ఞత్వా న్న వివేక్తు మర్హసి, నేత్యాహ బలవానితి. బలవాన్ కర్ణదుర్యోధనాదిర్యద్బ్రూతే స ఏవ ధర్మః, పరస్తు దుర్బలే నోక్తః అభిహతః ధర్మోఽప్యధర్మో భవతీతి భావః.

"న వివేక్తుం చ తే ప్రశ్న మిమం శక్నోమి నిశ్చయాత్,
సూక్ష్మత్వా ద్గహనత్వాచ్చ కార్యస్యాఽస్య చ గౌరవాత్.

టీ— నను బలవత్తర స్త్వమేవ సత్యం బ్రూహీత్యత ఆహ—నేతి. వివేక్తుం వివిచ్య వక్తుమ్. అయ మస్యాశయః— యద్యేతా మజి తా ఽసీతి వక్ష్యే తదా న్యాయం వినా పీడ్యమానైషా సద్యః కోపేన కౌరవా న్నాశయేత్, తథాచ ద్రౌపద్యవమానజో వా కురునాశజో వా దోషో

మహానితి సంశయే ధర్మతత్త్వస్య సూక్ష్మత్వా ద్దుర్వివేకత్వం, దేవ కార్య మేవ కౌరవనాశేన భవతీత్యశక్యం, సర్వేషాం వధ్యానా మిహ సంప్రయోగాభావాత్ గహన మిదమ్, పాండవానా మశస్త్రత్వా త్పరదాసత్వాచ్చ తత్స్వామినాం కౌరవాణాం నాశనం ద్రౌపద్యా అపి దోషాయ, స్వామిస్వామినాశస్య సుతరా మకార్యత్వా దితి హేతుత్రయం వివిచ్యాఽకథనే. ఇతి.

"నూన మన్తః కులస్యాఽయం భవితా న చిరాదివ,
తథా హి కురవ స్సర్వే లోభమోహపరాయణాః.

టీ— నను బలవత్కృతిరేవ ధర్మశ్చేత్. స్వధర్మేణ బలవత్తరాఽహ మేతాన్ శాపాగ్నినా ధక్ష్య ఇత్యాశంక్యాహ— నూనమితి. అవశ్యభావిని కార్యే న త్వయా తపోవ్యయః కర్తవ్య ఇతిభావః.

"కులేషు జాతాః కల్యాణి వ్యసనై రాహతా భృశమ్,
ధర్మ్యా న్మార్గా న్న చ్యవన్తే యేషాం న స్త్వం వధూః స్థితా.
ఉపపన్నం చ పాంచాలి తవేదం వృత్త మీదృశమ్,
య త్కృచ్ఛ్ర మపి సంప్రాప్తా ధర్మ మేవాఽన్వవేక్షసే."

టీ— ఇద మేవ వృత్తం త్వద్భర్తారోఽప్యాస్థితాః, అత స్త్వమపి తథైవాతిష్ఠస్వేతి ద్వ్యాభ్యా మాహ— కులేష్వితి.

ఈభీష్మవాక్యములలోని గూఢార్థమిది— అమ్మా! నేను వివేచించి చెప్పలేకున్నా నని యిదివరలో జెప్పియే యున్నాను. ధర్మగతి సూక్ష్మ మగుటచే నది యెంతవారికిని దెలిసికొనుటకు శక్యము కాదు. నీ వజ్ఞతచేతనే చెప్పలేకుంటివా? అని యడుగుదువేమో! కాదు. ధర్మాధర్మవిచారణ వచ్చినపుడు కర్ణదుర్యోధనాదిబలవంతులు ధర్మ మని చెప్పినదే ధర్మ మగును. దుర్బలుఁడు చెప్పినది ధర్మ మయినను అధర్మమైపోవును.

ఐతే నీవు బలవత్తరుడవు గనుక సత్యము జెప్పు మందువా? సూక్ష్మ మగుటవలనను, గహన మగుటవలనను, కార్యగురుత్వమువలనను ఇదమిత్థమని వివేచించి చెప్పలేకున్నాను.

ఇచ్చట భీష్ముని గూఢాభిప్రాయ మిది—ఈమెతో నీవు జితురాలవు కావని చెప్పుదు నేని అన్యాయముగా బీడింపబడిన యీమె తప్పక వెంటనే కోపముచేత కౌరవులను నశింపజేయును. ఈస్థితిలో నేను చెప్పితినా? కౌరవవినాశజన్యదోషము ఘటించును. చెప్పకుందునా? ద్రౌపద్యవమానజన్యదోషము, ఈరెండుదోషములలో నేది మహాదోషమో నిర్ణయించుట అశక్యము. ధర్మతత్త్వము సూక్ష్మమగుటచేత, అను భావముతో 'సూక్ష్మత్వాత్' అను హేతువును చెప్పెను.

ఒకవేళ, కౌరవవినాశముచే దేవకార్యసిద్ధి యగు ననుకొనుటకైనను వీలులేదు. వధ్యులైనవారందరి సమావేశము సంబంధము ఇచ్చట లేదు. పాండవులా నిరాయుధులు, కనుక నది గహన మను భావముతో 'గహనత్వాత్' అను హేతువును చెప్పెను.

పాండవులు కౌరవులకు దాసులై యున్న యీస్థితిలో కౌరవులు పాండవుల కధిపతు లయి యున్నారు. ఈపరిస్థితిలో తన పతుల కధిపతులై యున్న కౌరవులను నశింపజేయుట, ద్రౌపదీదేవికి గూడ దోషమే అగును. కార్యముయొక్క గురుత్వమట్లున్నది. అనుభావముతో 'కార్యస్యాస్య చ గౌరవాత్' అను హేతువును చెప్పెను. ఇట్లు తాను వివేచించి చెప్పలేకున్నా ననుట కీమూడు హేతువుల నుదాహరించెను. తరువాత, బలవంతుడు చేసినదే ధర్మమైన యెడల స్వధర్మముచే బలవత్తరురాల నైన నేను శాపాగ్నిచే వీరిని దగ్ధముచేయుదు నందువేమో అమ్మా! వినుము. తప్పక వంశనాశనము త్వరలోనే కానై యున్నది. కనుకనే, కౌరవు లందరు లోభమోహపరాయణులైనారు. తప్పక జరిగెడి యీపనిలో నీవు తపశ్శక్తిని వ్యయపరచుకొనవద్దు.

సత్కులప్రసూతులైన నీపతులు చెప్పలేని కష్టములకు పాలై యుండియు, ధర్మమునకు కట్టుపడి యోర్చి యుండుట, అవశ్యము కానై యున్న కౌరవవినాశమునకు మనము పూనుకొను టెందు కనియే. నీవుకూడ వారివలెనే యోర్చియుండుము. ఇంతకష్టమునకు పాలై ధర్మమునే అపేక్షించుచున్న నీచరిత్రము ప్రశంసనీయము. అని.

భీష్ముఁ డిట్లు ద్రౌపది జితురాలు కాదని యెరిగియుండియు నట్లు స్పష్టముగా జెప్పినయెడల ద్రౌపదీదేవివలన వారికి ముప్పు వచ్చితీరు ననియు, నది యావిషమపరిస్థితినిబట్టి తనకు, పాండవులకు, ద్రౌపదికిగూడ దోషావహ మగుననియు, దూర మాలోచించి ద్రౌపదీదేవి యడిగిన ధర్మనిర్ణయమును సందేహాస్పదముగా నుంచి నేను వివేచించి చెప్పలేకున్నా నని ప్రకటించి ఆమె ప్రకోపింపకుండుటకై సందేహావస్థలోనే ఆమెనుంచి నిన్నిట్లవమానించుచున్న కౌరవులకు వినాశకాల మాసన్నమైన దని వెల్లడించి పాండవులూరకున్నట్లు నీవు కూడ ప్రతిక్రియకు బూనుకొనక యూరకుండుట శ్లాఘనీయ మని చెప్పెను. ఆపై—

"ఏతే ద్రోణాదయశ్చైవ వృద్ధా ధర్మవిదో జనాః,
శూన్యై శ్శరీరై స్తిష్ఠన్తి గతాసవ ఇవానతాః.

అమ్మా! ధర్మవిదులైన యీద్రోణాచార్యాదులు తలలు వంచుకొని నిర్జీవప్రతిమలవలె నున్నారు. అనుచు. తానే కాక ధర్మవిదు లందరు నీయాపదకు దుఃఖితులై యున్నారని చెప్పి.

"యుధిష్ఠిరస్తు ప్రశ్నే ఽస్మిన్ ప్రమాణ మితి మే మతిః,
అజితాం వా జితాం వేతి స్వయం వ్యాహర్తు మర్హతి"

నీప్రశ్నకు సమాధానముగా నీవు జితురాల వనియో, అజితురాలవనియో చెప్పగలవాడు యుధిష్ఠిరుడే అనిచెప్పెను.

తనకు తీసిపోని దూరదృష్టి కలవాడు యుధిష్ఠిరు డని యెరిగినవాడు కనుక భీష్ము డాతనిమీద బెట్టి యూరకుండెను.
అప్పుడు దుర్యోధనుడు ద్రౌపదీదేవితో నిట్లనెను—

నీప్రశ్నకు సమాధానము నీపతులు భీమార్జుననకులసహదేవులు చెప్పుదురుగాక. నీవిషయమై ధర్మజు డనధికారి. ఆతడట్లు చేయుట అయుక్తము. వారుచెప్పినయెడల నీవుదాస్యమునుండి విముక్తురాలవగుదువు. అని.

అప్పుడు భీమసేనుడు లేచి యిట్లనెను-

"యద్యేష గురు రస్మాకం ధర్మరాజో మహామనాః,
న ప్రభుః స్యాత్కులస్యాస్య న వయం మర్షయేమహి.

టీ యద్యయం నః కులస్య ప్రభు ర్న స్యాత్తర్హి నమర్షయేమ హి యతోఽయం ప్రభు స్తతో మర్షయామ హేఇత్యర్థః"

"ఈశో నః పుణ్యతపసాం ప్రాణానా మపి చేశ్వరః.
మన్యతేఽజితమాత్మానం యద్యేషవిజితా వయమ్"

టీ. ఈశఇతి. అజితమితి ఛేదః. ద్రౌపదీపణనా త్ప్రాగితి శేషః, యద్యయ మాత్మాన మజితం మన్యతే, తర్హి వయం పూర్వ మేవ భవద్భి ర్జితా స్సన్త ఇదానీం విజితాఃద్రౌపద్యర్థేమిథ్యా వాదేన సుతరాం జితా స్స్మ ఇత్యర్థః. అతో ద్రౌపదీ న దాసభావ మాపన్నేతి భావః.

"నహి ముచ్యేత మే జీవ న్పదా భూమి ముపస్పృశన్.
మర్త్యధర్మాపరామృశ్య ద్రౌపద్యా మూర్ధజా నిమాన్"

టీ. "నన్వజితేనాపి త్వయా కిం స్యా త్త్రాహ నహీత్యాది"

"పశ్యధ్వం హ్యాయతౌ వృత్తౌ భుజౌ మే పరిఘా వివ,
నైతయో రన్తరం ప్రాప్య ముచ్యేతాఽపి శతక్రతుః.
ధర్మపాశసిత స్త్వేవం నాధిగచ్ఛామి సంకటమ్,
గౌరవేణ విరుద్ధశ్చ నిగ్రహా దర్జునస్య చ.

టీ-పాశసితః పాశబద్ధః.

"ధర్మరాజనిసృష్ట స్తు సింహః క్షుద్రమృగా నివ,
ధార్తరాష్ట్రా నిమా న్పాపా న్నిష్పిషేయం తలాసిభిః.

టీ-తలాసిభిః చపేటాఖడ్గైః.

మాధర్మజుడు మాకందరకును ప్రభువే కానియెడల మేమిట్లు సహించి యుండబోము. మా కాతడు ప్రభువు గనుకనే యిట్లు సహించి పడియున్నాము.

మా ప్రాణములకును మా పుణ్యతపస్సులకును అతడే ప్రభువు. ద్రౌపదిని పందెమొడ్డుటకు బూర్వము తా నజితుడ నని ధర్మరాజు డను కొనినయెడల అంతకు పూర్వము జితులమై యున్న మేము ఇప్పుడు ద్రౌపదీవిషయమై మిథ్యావాదము నవలంబించుటచే నింకను జితులమై నట్లే. (జితుడైన ధర్మజునిచే పందెముంచబడుటవలన ద్రౌపదీదేవి జితురాలు కాదని భావము.)

నీవు జితుడవు కాకుండిన చేయున దేమని యడుగుదురేమో వినుడు—మరణధర్మము గల మనుజుడు యీద్రౌపదీకేశములను పట్టు కొనిన వాడు జీవించి యుండబోడు. పరిఘులవంటి నా యీ భుజ దండము లెట్లున్నవో చూడుడు—ఈదోర్దండములమధ్య బడిన పురంద రుడైన మరణింపవలసినదే. ధర్మపాశబద్ధుడనై యున్న నేను మాధర్మ జుని గౌరవమునుబట్టియు, మా అర్జునుని యాటంకమును బట్టియు, సహించియున్నాను. మాధర్మజుడు విడిచిపెట్టినయెడల క్షుద్రమృగము లపై సింహమువలె పడి పాపాత్ములగు ధార్తరాష్ట్రులను చపేటలను ఖడ్గప్రహారములచే రూపుమాపుదును. అని. అప్పుడు—

"త ము వాచ తదా భీష్మో ద్రోణో విదుర ఏవ చ,
క్షమ్యతా మిద మిత్యేవం సర్వం సంభావ్యతే త్వయి."

భీమసేనా! నీవన్నది నిజమే. సహింపుము సహింపుము. అని భీష్మద్రోణవిదురులు పలికిరి. అప్పుడు కర్ణు డిట్లనెను.

—: కర్ణుని పున స్సంభాషణము :—

"త్రయః కిలేమే సధనా స్సభాయాం
భీష్మః క్షత్తా కౌరవాణాం గురుశ్చ.
యే స్వామినం దుష్టతమం వదన్తి
వాంఛన్తి వృద్ధిం న చ విక్షిపన్తి."

టీ—సధనాః సమర్థాః ధర్మోల్లంఘనే ఇత్యర్థః. వృద్ధిం స్వామినో మూలచ్ఛేదనం, నచ విక్షిపన్తి పాపకరణే వ్యాకులాశ్చ న భవన్తి.

"త్రియః కిలేమే త్వధనా భవన్తి
దాసః పుత్రశ్చాఽస్వతన్త్రా చ నారీ.
దాసస్య పత్నీ త్వధనస్య భద్రే
హీనేశ్వరా దాసధనం చ సర్వమ్."

టీ—దాసస్య పత్నీ హీనేశ్వరా, దాసధనం చ సర్వం హీనేశ్వరం సత్, భద్రే కల్యాణభాజి, తయోరీశ్వరే, ద్వయమపి తత్ న్యసనీయమిత్యర్థః. తథా చ స్మృతిః.—

"త్రియ ఏవాఽధనా లోకే భార్యా దాస స్తథా సుతః.
యత్తే సమధిగచ్ఛన్తి యస్యైతే తస్య తద్ధనమ్" ఇతి.
తథాచ రాజజయేనైవ తత్పత్న్యపి జితైవ, నతు తత్ర అజితేన జితేన వా పరాజితేతి విమర్శ స్సంభవతీతి భావః.

తమ ప్రభువును దుష్టతముడనుచు ప్రభువు యొక్క మూలచ్ఛేదమును కోరుచు స్వామిద్రోహమునకు జంకని యీ భీష్మద్రోణవిదురులు ముగ్గురును సభయందు సధనులు. అనగా ధర్మోల్లంఘనమునందు సమర్థులు.

దాసుడు, పుత్రుడు, అస్వతంత్రురాలగు పత్ని, అను ముగ్గురును అధనులు. వారికి సొత్తనునది లేదు. అట్టి అధనుడైన దాసుని భార్య ఆదాసుని పాలనలోనిది కాదు. అట్టి దాసుని ధనముకూడ ఆదాసుని పాలనములోనిది కాదు. ఆరెండును ఆదాసునికి పాలకుడైనవానికి సమర్పింపదగినవే. కనుకనే భార్య, దాసుడు,సుతుడు, అనువారికి నాది యనదగిన దేమియు లేదనియు వారు సంపాదించిన దేదయినను వారెవ్వని యధీనములో నుందురో వానికే చెందు ననియు స్మృతి చెప్పుచున్నది. కనుక పతి జితుడైనపుడు పత్ని జితురాలే. కాబట్టి ఈమె పతిజితుడు కాకున్నపుడు జితురాలా? జితుడైయున్నపుడు జితురాలా? అను విమర్శముతో బనిలేదు. అని.

ఇది కర్ణుని తీర్పు, ఈతని వాదములో ధర్మజుడు జితుడు కాకున్నపుడే ఆమె జితురాలైనదని చెప్పబడలేదు. అవివాదములోని ప్రధానాంశమే అది. దానినే, విమర్శింపబడలేదని త్రోసివేయుట ధార్ష్ట్యము. ఇంకొకటి పాండవులు దాసులైనారనియు, దాసులకు 'నాది' యనదగిన దేదియు లేదనియు దాసభార్య దాసియే యనియు గదా కర్ణుని నిర్ణయము. అట్లయినచో దాసుడై నాది యనదగినది యేమియు లేక ఆటకట్టుయియున్న ధర్మజునిచే "పణస్వ కృష్ణాం పాంచాలీమ్" అనుచు శకుని, ద్రౌపదీపణము నెందులకు బెట్టించెను? ద్రౌపది యాధర్మజుని సొత్తు కాదే. దుర్యోధనుని సొత్తయిపోయియుండెనే. శకుని పొరపడినాడా? అప్పటింతి ధర్మ మెరిగిన యీకర్ణు డేమయినాడు?

కనుక. వ. సీతారామశాస్త్రిగారి కర్ణచరిత్రలో—

"ధర్మరాజు తనోడిన పిదప ద్రౌపది నోడెను. గాన ద్రౌపది గెలుపు చెల్లనేర దను ప్రశ్నము రాగా, ధర్మరాజాదులందరును దాసులైనపుడు వారిసొత్తగు ద్రౌపదియు దాసి యగుట వింత కానేర దని కర్ణుడు సమాధానమును జెప్పెను. ఈసమాధానము మాత్రము కొంతవరకు సయుక్తికముగా నున్నను ద్రౌపదిని బంధకియనుట యుచితముగా నుండలేదు." (పు 44)

అను వ్రాత పరాస్తము. ద్రౌపది బంధకి యని కర్ణు డనుట యంతయనుచితమో ద్రౌపది గెలుపు చెల్లును. ఆమె దాసియే అనుట కూడ నంత యనుచితమే. అని యీ ప్రతివాదికి తోచకపోవుట చిత్రము.

తాము నిజముచెప్పిన అప్పుడే కౌరవులకు తప్పక ముప్పువచ్చునని దూర మాలోచించి కురువంశక్షేమమును గోరి తత్కాలశాంతికై యత్నించుచు అట్లు దుఃఖాక్రాంతులై పడియున్న భీష్మద్రోణాదులను యుక్తాయుక్తవివేకములేక స్వామిద్రోహు లని తానేమో స్వామి నుద్ధరించువాడనని యసంబద్ధముగా మాటలాడిన కర్ణునిది దుర్నయము. ప్రతివాదులు దీనిని మనస్సులో నుంచుకొనవలయును.

ఆపై కర్ణుడు ద్రౌపదీదేవితో "ప్రవిశ్య రాజ్ఞః పరివారం భజస్వ" నీవు దుర్యోధనుని యింట బ్రవేశించి యాతని భార్యను పాద సంవాహనాదులచే సేవింపుము 'అన్యం వృణీష్వపతి మాశు భావిని' నీవు మఱియొకపతిని వరింపుము. దాసివై యున్న నిన్ను జితులై యున్న నీపతులు మాచే నిషేధింపబడినపుడు సంతోషపెట్టగలవారు కారు. అని పలికి, ద్రౌపదిని పందె మొడ్డిన ధర్మజుడు జన్మపౌరుషపరాక్రమముల సాఫల్యమును భావించినవాడు, అనెను.

ఆకర్ణుని ధోరణి జూచి భీమసేను డుగ్రుడై పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి ధర్మపాశబద్ధుడై యిట్లనెను. ఈ సూతపుత్రుని మాటలకు నేను కోపింపను. ఈతడు దుర్యోధనదాసుడు. ప్రభువు నెట్లో కీర్తించుటే దాసుని లక్షణము. యుధిష్ఠిరప్రభూ! ద్రౌపదిని నీవు పందెమే పెట్టకున్న యెడల శత్రువు లిట్టి దుష్ప్రసంగములు చేయక యుందురుకదా! అని. అప్పు డేమియు బలుకకుండిన ధర్మజునితో దుర్యోధనుడు నీసోదరులు నీమాటకే కట్టుబడియుండిరి. కనుక నీవు —

"ప్రశ్నం బ్రూహి బ్రూహి చ కృష్ణాం త్వ మజితాం యది మన్యసే"

ద్రౌపది జితురాలు కాదని తలచెదవేని ప్రశ్న కుత్తరము చెప్పుము. అని పలికి తన తొడపై వస్త్రమును కొంచెము తొలగించి కర్ణునికి ప్రోత్సాహ మిచ్చుచు భీమసేనుని తృణీకరించుచు ద్రౌపదీదేవికి తన యెడమతొడను జూపెను. అప్పుడు—

"భీమసేన స్త మాలోక్య నేత్రే ఉత్ఫాల్య లోహితే,
ప్రోవాచ రాజమధ్యే తం సభాం విశ్రావయ న్నివ.
పితృభి స్సహ సాలోక్యం మాస్మ గచ్ఛే ద్వృకోదరః,
యద్యేత మూరుం గదయా న భింద్యాం తే మహాహవే."

భీమసేను డాస్థితిని జూచి మండిపడి యెఱ్ఱనై యుజ్జ్వలించుచున్న నేత్రములు విప్పి దుర్యోధనుని జూచి నీ యీతొడను గదాఘాతమున యుద్ధభూమిలో విరుగగొట్టని యెడల ఈ భీమసేనుడు ఉత్తరలోకములకు దూరమైపోవు నని చెప్పుచున్నాను. అని యుద్ఘోషించెను.

అప్పుడు విదురుడు, సభ్యులారా! తుదకు ఎంత ఆపద ప్రాప్తించినదో చూడుడు. చెప్పలేనంతటి అవినీతి యేర్పడినది.

"అతిద్యూతం కృత మిదం ధార్తరాష్ట్రా
యస్మాత్ స్త్రియం వివదధ్వం సభాయాం,
యోగక్షేమా నశ్యతో వ స్సమగ్రా
పాపా న్మంత్రాన్ కురవో మంత్రయన్తి."

టీ—అతిద్యూతం, పణితద్రవ్యమర్యాదా మతిక్రాంతమ్.

ఈకౌరవులు దురాలోచనములు చేయుచున్నారు. ఓధార్త రాష్ట్రులారా! స్త్రీని గూర్చి సభలో నింత అమర్యాదగా మితిమీరి ప్రసంగించుచున్న మీకు యోగక్షేమములు పూర్తిగా నశించుచున్నవి.

"ఇమం ధర్మం కురవో జానతాఽశు
ధ్వస్తే ధర్మే పరిష త్సంప్రదుష్యేత్.
ఇమాం చే త్పూర్వం కితవోఽగ్లహిష్య
దీశోఽభవిష్య దపరాజితాత్మా.

టీ—పరిషత్ సభా. సంప్రదుష్యేత్, ధర్మాతిక్రమాదితి శేషః, కితవోయుధిష్ఠిరః అపరాజితాత్మాసన్. పూర్వంచేత్ అగ్లహిష్యత్, పణీకృతవా నభవిష్య త్తర్హి సా భవద్దాసీ స్యాదేవేతి భావః.

"స్వప్నే యథైత ద్విజితం ధనం స్యా
దేవం మన్యే యస్య దీవ్య త్యనీశః.
గాంధారరాజస్య వచో నిశమ్య
ధర్మా దస్మాత్కురవో మాపయాత."

టీ—యస్య యేన ధనే నాఽనీశో దీవ్యతి. తత్ స్వప్నే యథా ధన మాభాసజితం తద్వదిత్యర్థః. "యస్యైతే తస్య తద్ధనమ్." ఇతి స్మృతిస్తు దాసభా వేఽర్జితం ధనం స్వామిగామీత్యాహ—నతు తతః ప్రాక్తనమపీతి, మాఽపయాత, మాగచ్ఛత."

ఓ కౌరవులారా! ఈధర్మమును గుర్తింపుడు. ధర్మహాని కలిగినపుడు సభ దూషిత మగును. తాను పరాజితుడు కాకపూర్వము యుధిష్ఠిరుడు ఈ ద్రౌపదీదేవిని పందె మొడ్డియుండెనేని అప్పుడీమె మీకు దాసి కాదగియుండును. పరాజితుడైనవానిచే పణముగా బెట్టబడిన వస్తువు, స్వప్నములో గెల్చుకొనినట్లు కనబడిన వస్తువుతో సమానము. దాసునకు నాది యనదగిన వస్తువనునది లేదనియు, నెవ్వని కాతడు దాసుడో ఆతనికే ఆదాసుని సొత్తు చెందు ననియు చెప్పెడి స్మృతి, దాసుడైన తరువాత నాతడు సంపాదించిన సొత్తునుగూర్చి చెప్పుచున్నదికాని దాసుడుకాకపూర్వము ఆతనికున్న సొత్తునుగూర్చి చెప్పుటలేదు. కౌరవులారా! శకునిమాటను విని ధర్మమునుండి తొలగి పోకుడు. అని పలికెను.

అపుడు దుర్యోధనుడు, ద్రౌపదీ! ధర్మజు డనధికారి యని భీమార్జుననకులసహదేవు లందురేని నీకు దాస్యము తొలగిపోగలదు. అని పలుక అర్జును డిట్లనెను—

"ఈశో రాజా పూర్వ మాసీ ద్గ్లహే వః
కున్తీసుతో ధర్మరాజో మహాత్మా.
ఈశ స్త్వయం కస్య పరాజితాత్మా,
త జ్జానీధ్వం కురవ స్సర్వ ఏవ."

మమ్ముల్మలను పణముగా బెట్టినపుడు ధర్మజు డధికారియే. పరాజితుడైనతరువాత నధికారి దేని కగునో ఆలోచింపుడు. అని.

ఈవిధముగా ఆదినుండి అంతమువరకు సభను కలచివేయుచున్న ద్రౌపదీప్రశ్న, విదురభీష్మవికర్ణపార్థులచే యుక్తముగా సమాధానము చెప్పబడుచువచ్చిన ద్రౌపదీప్రశ్న, కర్ణదుర్యోధనులచే నయోగ్యములైన ప్రతివచనములు చెప్పబడుచువచ్చిన ద్రౌపదీప ప్రశ్న, 'సాహసప్రశ్న' యని, సమాధానమీయదగిన ప్రశ్న కాదని, అప్పుడెవ్వరును సమాధానము చెప్పనేలేదని, వ్రాసిన ప్రతివా

దుల ధోరణి హేయము. ప్రతివాదు లన్నది యొక్కమాటయే కాని దానిపై జెప్పుట కెంత గ్రంథమైనదో చూడుడు. ఇట్టి సారస్వతద్రోహ మెంతయైన ప్రతివాదులు చేసియున్నారు.

ఆనాడు నిరపరాధులై ధురంధరులై యున్న పాండవులకు దుష్ట చతుష్టయమూలమున ప్రాప్తించినసాటిలేని యాకష్టములు, ఆకష్టము లలో ద్రౌపదీదేవివిషయమై మహాసభలో దుష్టచతుష్టయము చేసిన స్మరింపశక్యముగాని యాదుండగములు, అట్టి దుర్భరావస్థలో ధర్మము నకే కట్టుబడియుండి పాండవులును ద్రౌపదీదేవియు వహించిన ఆలో కోత్తరశాంతి, యెట్టివారిహృదయములనైనను ద్రవింపజేసి వినినంత మాత్రమున శ్రోతలను దుఃఖితులను చేయునట్టివై యుండ నట్టిపరమ పవిత్రులనే దూషింప మొదలిడినవారివి హృదయములా? పాషాణ ములా? శాంతం పాపమ్."

ఇక ప్రకృత్తమునకు వృత్తము—

—: దుష్టచతుష్టయదుర్మార్గములనుబట్టి యుత్పాతములుగోచరించుట, ధృతరాష్ట్రుడు ద్రౌపదీదేవిని పూజించుట :—

"తతో రాజ్ఞో ధృతరాష్ట్రస్య గేహే గోమాయు రుచ్చై ర్వ్యాహ ర దగ్నిహోత్రే. తం రాసభాః ప్రత్యభాషన్త రాజన్ సమన్తతః పక్షిణశ్చైవ రౌద్రాః॥

తం వై శబ్దం విదురస్తత్త్వవేదీ శుశ్రావ ఘోరం సుబలాత్మజాచ। భీష్మో ద్రోణో గౌతమశ్చాపి విద్వాన్ స్వస్తి స్వస్తీత్యపి చైవాహు రుచ్చైః"

అంతట కురుసభలో వైఖరి యట్లుండ ధృతరాష్ట్రునిగృహ ములో గృహ్యాగ్నిసమీపమున నక్క కూసినట్లువినబడెను. దానిని సం బంధించి గాడిద లరచుట రౌద్రములైన పక్షులు అంతటను కూయుట జరిగెను.

ఉత్పాతరూపమైన ఆఘోరశబ్దమును విదురగాంధారీభీష్మ ద్రోణకృపాచార్యప్రభృతులు విని 'స్వస్తిస్వస్తి' యని యుచ్చైస్స్వర ముతో బలికిరి.

"తతో గాన్ధారీ విదురశ్చాపి విద్వాంస్త ముత్పాతం ఘోర మాలక్ష్య రాజ్ఞే! నివేదయామాసతు రార్త్త వ త్తదా తతో రాజా వాక్య మిదం బభాషే"

అంతట గాంధారియు విదురుడును ఘోరమైన ఆయుత్పా తమును జూచి భయపడి ధృతరాష్ట్రునకు నివేదింపగా నాతడిట్లనెను.

"హతోఽసి దుర్యోధన మన్దబుద్ధే యస్త్వం సభాయాం కురుపుంగ వానాం! స్త్రియం సమాభాషసి దుర్వినీత విశేషతో ద్రౌపదీం ధర్మపత్నీమ్"

ఓదుర్యోధన! ఓదుర్వినీత! ఓమందమతీ! నీవు హతుడవై పోతివి. కురుపుంగవులయొక్క నిండుసభలో స్త్రీని విశేషించి ద్రౌపదీదేవిని పాండవపధర్మపత్నిని అట్లు మాటలాడుచుంటివి.

పరమపతివ్రతఁ సభఁ దపస్విని పాండవధర్మపత్ని ధ
ర్మరత నయోనిజం బ్రకృతిమానవభామినిగా దలంచి దె
ప్పరములు వల్కగా దగునె బాల్యము నాదిగ దుష్టభావనఁ
బెరిగితి నీనిమిత్తమున బెద్దయు దుఃఖితులైరి పాండవుల్."

(ఆంధ్రభారతము.)

అని యిట్లు దుర్యోధనుని నిందిచి ద్రౌపదీదేవితో నిట్లనెను—

"వరం వృణీష్వ పాంచాలి మత్తోయ దభివాంఛసి'
వధూనాం హి విశిష్టా మే త్వం ధర్మపరమా సతీ.

అమ్మా! నీవు నాకోడండ్రందరిలో నుత్తమురాలవు. నీవుధర్మా త్మురాలవు. పతివ్రతవు. నావలన నీకేమికావలయునో కోరికొనుము, ఇచ్చుచున్నాను. అని.

ఇచ్చట ప్రతివాదుల నొక మాట నడుగుచున్నాము.—

ద్రౌపదీదేవి, కర్ణుడన్నట్లు బంధకి యగునా? ధృతరాష్ట్రుడన్నట్లు పరమపతివ్రతయగునా? మీకిప్పుడైన తెలిసెనా? లేదా? మీకు తెలియు జెప్పుడు. అని.

అప్పుడా ధృతరాష్ట్రుని ప్రేరణచే ద్రౌపదీదేవి యిట్లు కోరెను.—

ఆ. కరుణతోడ నాకు వరము ప్రసాదింప
బుద్ధియేని లోకపూజితుండు,
మనునిభుండు ధర్మతనయుండు దాస్యంబు
వలన బాయవలయు వసుమతీశ.

వ. .... ఇచ్చితి నింక రెండవ వరంబు వేడు మనిన—

క. నెమ్మని ధర్మజు నలువురు
దమ్ములు దమయాయుధములు తమవర్మవరూ
ధమ్ములయు దోడ సకలహి
తమ్ముగ బాయంగవలయు దాస్యమువలనన్.

వ. అనిన ధృతరాష్ట్రుండు నీకోరిన వరంబిచ్చితి నింక మూడవవరంబు వేడు మనిన ద్రౌపది యిట్లనియె—

ఆ. వైశ్యసతికి నొక్కవరము క్షత్త్రియ
సతికి రెండు శూద్రసతికి మూడు
విప్రసతికి నూరు వేడ వరములు
గాన యింక వేడగాదు నాకు.

వ. అనిన ధృతరాష్ట్రుండు కోడలి గుణంబులకు ధర్మంబెఱుంగుటకు సంతసిల్లి యనుజసహితుండైన యుధిష్ఠిరు రావించి నీవు సర్వసంపదలు స్వరాజ్యంబును నొప్పగొని యెప్పటి యట్ల యింద్రప్రస్థపురంబునకరిగి సుఖం బుండుము.

ఈవిధమున ద్రౌపదీమహాత్త్వమును గుర్తించిన ధృతరాష్ట్రుడప్పుడు తటస్థించినఉత్పాతములకు బెదరి వరములిచ్చి పూజించెను.

తరువాత ద్రౌపదీసహితులై పాండవులు వెళ్ళునపుడు దుష్ట చతుష్టయము మరల దురాలోచనము చేసి ధృతరాష్ట్రునితో వారి నట్లుపంపినయెడల పగదీర్చుకొనుటకు సేనలతో వచ్చిపడుదురు. వన వాసాజ్ఞాతవాసపణములను పెట్టి మరల ద్యూతము జరిపి వారి నరణ్యము లకు పంపినగాని మనకు సుఖములేదు. వెంటనే మరల పిలిపింపుము. అని చెప్పుటయు ధృతరాష్ట్రుడు పిలిపింప సిద్ధపడుటయు, గాంధారి దుఃఖించుచు వద్దు వద్దని చెప్పి—

"త్వన్నేత్రా స్సన్తు తే పుత్రా మా త్వాం దీర్ణాః ప్రహాసిషుః
తస్మా దయం మద్వచనా త్త్యజ్యతాం కులపాంసనః."

టీ—త్వన్నేత్రాః త్వమేవ నేతా యేషాం తే త్వన్నేత్రాః దీర్ణాః త్వత్తో భిన్నమర్యాదాః సన్తః ప్రహాసిషుః జీవితత్యాగే నేతి శేషః.

నాథా! నీపుత్రులను నీ యాధిపత్యముతో నడుపుము. వారు నీవలన అమర్యాదగా సంచరించి జీవితములకు హాని దెచ్చుకొని నిన్ను విడిచిపోవునట్లు చేయకుము. కులపాంసనుడైన యీ దుర్యోధనుని నామాట విని పరిత్యజింపుము. అని చెప్పుకొనుటయు ధృతరాష్ట్రుడు గాంధారితో—

"అన్తః కామం కులస్యాస్తు న శక్నోమి నివారితుమ్."

కులక్షయము కానిమ్ము! నేను మాత్రము నివారింపలేను. అని చెప్పి పిలిపించుటయు, వారు పితృవాక్యమునకు గట్టుపడి మరల వచ్చి పునర్ద్యూతములో శకునిప్రేరణచేత వనవాసాజ్ఞాతవాసపణములు బెట్టి యోడిపోవుటయు జరిగి వనవాసమునకు వెళ్ళునపుడు దుశ్శాసనుడు ఒడలెరుగని మదముతో ద్రౌపదీ! అరణ్యములకు పాలై నిర్ధనులైన పతులతో నీకేమి సుఖము? "పతిం వృణీష్వేహ యు మన్య మిచ్ఛసి" ఇక్కడ నీయిష్టమువచ్చిన మరియొకపతిని గోరికొనుము. ఇత్యాది దుర్భాషలాడెను. అప్పుడు భీమసేను డిట్లనెను—

"ధార్తరాష్ట్రాన్ రణే హత్వా మిషతాం సర్వధన్వినామ్,
శమం గన్తాస్మి న చిరా త్సత్య మేత ద్బ్రవీమి తే.
అహం దుర్యోధనం హన్తా కర్ణం హన్తా ధనంజయః,
శకునిం చాఽక్షకితవం సహదేవో హనిష్యతి.
ఇదం చ భూయో వక్ష్యామి సభామధ్యే బృహ ద్వచః,
సత్యం దేవాః కరిష్యన్తి యన్నో యుద్ధం భవిష్యతి.
సుయోధన మిమం పాపం హన్తాస్మి గదయా యుధి,
శిరః పాదేన చాఽస్యాహ మధిష్ఠాస్యామి భూతలే.
వాక్యశూరస్య చైవాస్య పరుషస్య దురాత్మనః,
దుశ్శాసనస్య రుధిరం పాతాస్మి మృగరా డివ."

యుద్ధములో ధనుర్ధరులందరు చూచుచుండ ధార్తరాష్ట్రులను వధించి నేను శాంతింతును. ఇది సత్యము. దుర్యోధనుని నేను, కర్ణుని అర్జునుడు, శకునిని సహదేవుడు వధించుట సత్యము. ఇంకొకమాట జెప్పుచున్నాను. దేవతలు మాకు యుద్ధమును ప్రాప్తింపజేయుదురు గాక! ఈపాపాత్ముడైన దుర్యోధనుని యుద్ధభూమిలో గదాఘాతమున బడగొట్టి పాదముతో నెత్తిపై దన్నుదును. పరుషవచనములాడుటలో ఘనుడైన యీదుశ్శాసనుని వక్షస్థలము చీల్చి నెత్తురు త్రాగుదును. అటుపై అర్జును డిట్లనెను—

"నైవం వాచా వ్యవసితం భీమ విజ్ఞాయతే సతామ్,
ఇత శ్చతుర్దశే వర్షే ద్రష్టారో య ద్భవిష్యతి."

భీమసేనా! నిర్ణితాంశము క్రియచే గాని మాటచే దెలిసికొనలేరు. నేటినుండి పదునాలుగవసంవత్సరములో నేమి జరుగునో చూడగలరు. "భీమసేన నియోగా త్తే హన్తాఽహం కర్ణ మాహవే." భీమసేనా! నీయాజ్ఞాప్రకారము కర్ణుని వధించితీరుదును.

ఇట్లు దుష్టచతుష్టయమును బట్టి తీవ్రప్రతిజ్ఞలు చేసి తుద కాప్రతిజ్ఞలను పాండవులు సఫలపరచుకొనినారు. ద్యూతసభలో దుష్ట

చతుష్టయము చేసిన దురంతకృత్యములను సహించియుండుట, పరాజితులమై ధర్మబద్ధులమై యుండుటచేతనేకాని, దుర్బలులమై యుండుట చేత గాదని చాటినారు.

అట్టి పరమపావనులగు పాండవులయొక్కయు, పాండవధర్మపత్నియొక్కయు లోకోత్తరసౌశీల్యమును, ధర్మనిష్ఠను గ్రహింపలేక వారిని నిందించునారియొక్కయు, దుష్టచతుష్టయము నభినందించు వారయొక్కయు లక్షణ మెట్టిదో పాఠకులు గ్రహింతురుగాక.

—: విదురుని హితోపదేశమును తిరస్కరించి ద్యూతసభలో నీవు చేసిన దుష్కార్యముల ఫలితము నీ కిప్పు డనుభవమున కందుకొనిన దని ద్రోణుడు దుర్యోధనుని మందలించుట :—

ద్రోణాచార్యుని సైన్యాధిపత్యములో సైంధవుని పార్థుడు వధించినపుడు దుర్యోధనుడు ద్రోణాచార్యునియొద్దకు వెళ్ళి మనసైంధవుడు పార్థునిచే వధింపబడె నని దుఃఖితుడై చెప్పినపుడు ద్రోణు డిట్లనెను—

"యాం స్మ తాం గ్లహతే తాత శకునిః కురుసంసది,
అక్షాన్న తేఽక్షా నిశితా బాణా స్తే శత్రుతాపనాః.
త ఏతే ఘ్నన్తి న స్తాత విశిఖాః పార్థచోదితాః,
తాం స్తదాఖ్యాయమాన స్త్వాం విదురేణ న బుద్ధవాన్.
యా స్తా విలపత శ్చాపి విదురస్య మహాత్మనః,
ధీరస్య వాచో నాశ్రౌషీః క్షేమాయ వదత శ్శివాః.
త దిదం వర్తతే ఘోర మాగతం వైశసం మహత్,
తస్యాఽవమానా ద్వాక్యస్య దుర్యోధనకృతే తవ.
యోఽవమన్య వచః పథ్యం సుహృదా మాప్తకారిణామ్,
స్వమతం కురుతే మూఢ స్సశోచ్యో న చిరా దివ.
యచ్చ నః ప్రేక్షమాణానాం కృష్ణా మానాయ్య తత్సభామ్,
అనర్హాన్తీం కులే జాతాం సర్వధర్మానుచారిణీమ్.
తస్యాఽధర్మస్య గాంధారే ఫలం ప్రాప్త మిదం మహత్,
నోచే త్ప్రాపం పరే లోకే త్వమృచ్ఛేథా స్తతోఽధికమ్,

టీ- నోచేదితి పరలోకేఽధికః పాపినాం క్లేశ ఇహ స్వల్పేనైవ భోగేన నిస్తార ఇతి భావః.

"యచ్చ తాన్ పాండవాన్ ద్యూతే విషమేణ విజిత్యహ,
ప్రావ్రాజయ స్త్వదారణ్యే రౌరవాజినవాససః.
పుత్రాణా మివ చైతేషాం ధర్మ మాచరతాం సదా,
ద్రుహ్యే త్కోను నరో లోకే మదన్యో బ్రాహ్మణబ్రువః.
పాండవానా మయం కోప స్త్వయా శకునినా సహ.
ఆహృతో ధృతరాష్ట్రస్య సమ్మతే కురుసంసది,
దుశ్శాసనేన సంయుక్తః కర్ణేన పరివర్ధితః.
క్షత్తు ర్వాక్య మనాదృత్య త్వయాఽభ్యస్తః పునః పునః,"

టీ- అభ్యస్తః ఆవర్తితః.

"మయ్యేవ హి విశేషేణ తథా దుర్యోధన త్వయి,
ఆశంసత పరిత్రాణ మర్జునా త్స మహీపతిః.
తన్మాం కి మభితప్యన్తం వాక్శరై రేవ కృన్తసి,
అశక్త స్సింధురాజస్య భూత్వా త్రాణాయ భారత."

(ద్రోణ. అ 151)

దుర్యోధనా! నాడు కురుసభలో ద్యూతసందర్భమున శకుని పడవైచినవి పాండవమర్మభేదకములైన నిశితశరములుగాని, పాచికలు గావు. అవి యీనాడు పార్థప్రయుక్తబాణములుగా పరిణమించి మన లను హింసించుచున్నవి. ఇట్టిస్థితి వచ్చునని దూరదర్శియు నీక్షేమ మును గోరినవాడును మహాత్ముడు నగు విదురుడు నీ కప్పుడు చెప్పినను నీవాతని మాటను త్రోసివేసితివి. ఆమహనీయుని మాటను ధిక్క రించుటచే నీకీఘోరమైన మహావిపత్తు ప్రాప్తించినది. ఆప్తులు సుహృ ద్భావముతో జెప్పిన మంచిమాటలను ధిక్కరించి తనకు దోచినట్లు చేసిన మూఢుడు త్వరలో దురవస్థకు పాలగును.

ఆనాడు మే మందరము జూచుచుండగా ధర్మాత్మురాలు కుల సతియు నగు ద్రౌపదీదేవిని సభ కీడ్పించి దుర్యోధనా! నీ వేయధర్మ మును చేసితివో దాని మహాఫల మిప్పు డందుకొనినది. అది యిచ్చట నీవిధముగా ననుభవింపబడుచుండెనుగనుక సరిపోయెనుగాని లేకున్న పరలోకములో నది యత్యధికమై యుండెడిది.

ఆనాడు పాండవులను కపటద్యూతముచే నోడించి అజినములు వారిచే గట్టించి వారి నరణ్యములకు బంపివేసిన నీ యధర్మముయొక్క ఫలిత మిప్పు డందుకొనినది.

నాకు పుత్రతుల్యులై యెప్పుడు ధర్మాత్ములే యై యున్న యీపాండవులకు శతృపక్షములో నిలిచి వారికి ద్రోహముచేయు టకు నేను సిద్ధపడితిని గాని యిట్టి పని జేయు మరియొక బ్రాహ్మ ణ్రుడు లోకములో నుండునా?

పాండవుల కింతకోపము, ధృతరాష్ట్రసమ్మతిపై కురుసభలో జరిపిన ద్యూతములో నీచేతను, శకునిచేతను, దుశ్శాసనునిచేతను, కర్ణునిచేతను గలిగింపబడినది. విదురుని మాటలను ధిక్కరించి పాండ వులను పీడించుటే నీ కభ్యాసమైపోయినది.

దుర్యోధనా! సైంధవుడు సంహరింపబడె నని నన్నెత్తిపొడుచు టకు జెప్పవచ్చితివా? ఆ సైంధవుడు తన్ను సంహరించుటకు శపథము జేసిన అర్జునునివలన తన రక్షణభారమును నాయందును నీయందును గూడ బెట్టుకొనియుండెను. అట్టిస్థితిలో సైంధవుని సమీపములో నున్న నీవు ఆతనిని రక్షించుట కసమర్థుడవై పోయి సేనాముఖములో నున్నట్టియు, పరితపించుచున్నట్టియు నన్ను మాటలచే గష్టపెట్టెద వేల? అని.

ఈ ద్రోణాచార్యోక్తులలో విదురుని హితోపదేశమును నీవు తిరస్కరించితి వనుటనుబట్టె విదురుని మతమే తన మతమనియు నీది తప్పనుచు హితము జెప్పిన విదురుము తిరస్కరింపబడినట్లు తానుగూడ

తిరస్కరింపబడుదు ననియే నాడు భావించి యూరకుండె ననియు దెలుపబడినది. ఆపై ద్రౌపదీదేవినిగూర్చి దుష్టచతుష్టయము చేసిన తుంటరిపనులను, పాండవులను కపటముచే నోడించి యరణ్యములకు బంపిన తుంటరిపనులను గర్హించినట్లు స్పష్టము.

ఇట్లున్నందున నాడు ద్యూతసభలో చెలరేగిన దుష్టచతుష్టయముయొక్క దుర్మార్గములకుగాని, ద్రౌపదీప్రశ్నకుగాని, మందలింపు మాటలను సమాధానవాక్యములను చెప్పుచునేయున్న విదురుని ధిక్కరించుచున్న దుష్టులు, తాము చెప్పినను అట్లే చేయుదు రని గ్రహించి మానధనులైన భీష్మాదులలో భీష్ముడు గూఢముగ ద్రౌపదికి చెప్పెను. ద్రోణుడు ఖిన్నుడై అప్పుడనక యుద్ధసమయములో దుర్యోధనునితో నాడనవలసిన దంతయు అనెను.

కనుక, ద్యూతసభలో భీష్మద్రోణాదులు దుష్టచతుష్టయచర్యకు హర్షించియే ద్రౌపదీప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పలేదన్నట్లు ప్రతివాదులు వ్రాయుట దుర్నయము.

గ్రంథసందర్భ మెట్లున్నదో ప్రతివాదుల వ్రాత లెట్లున్నవో సారస్వతమున కెంతద్రోహము జరిగినదో లోకమున కెంత హాని కలిగినదో ప్రాజ్ఞులు కనిపెట్టుదురుగాక.

—: "నలు డోడినపుడు అధర్మ మని దమయంతి యనినదా? ద్రౌపది యట్లనినదికాని" అను ప్రసంగము—తన్నిరాకరణము :—

"ధర్మజుం డానాడు ద్రౌపది నోడుచో ధర్మేతరంబని తన్వి పలికె జూదంబునాటికి సుదతి ధర్మజునకు యర్ధాంగియై యలరారుచుంట మరచెనో పతియయ్యు,మహిగోలుపోవంగధర్మజుభర్తగాదలపబోదో ధర్మంబు గాదంచు దమయంతిబలికెనేతనపతియోడజూదంబునందు శ్రీరామచంద్రుని సీత వెన్నంటదేఘోరకాననమందు గ్రుమ్మరిల్ల లేమచంద్రమతిహరిశ్చంద్రుతోనేగుటన్యాయమంచుదానని మెన్నోక్తా

ఇది సుయోధనవిజయకర్త వ్రాత. ఈకవికి మరియొకసారి చెప్పు చున్నాము. ధర్మజుడు ద్రౌపదినోడుట ధర్మేతరమని యామె యన లేదు. ముందు తనోడిపోయియున్న ధర్మజుడు— పిమ్మట ద్రౌపది నోడ్డుట కధికారి కానేరడన్నది. ఆత్మపరాజయాంతమే ద్యూతము గనుక పరాజితుడు పందె మొడ్డుట అధర్మమన్నది. ఆయనుట- పరాధీనుడై పరులయాజ్ఞకు బద్ధుడై మెలగవలసిన ధర్మజుని గూర్చి కాదు. అట్టి ధర్మజునికి ద్రౌపదినోడ్డుమని యాజ్ఞాపించినవానినిగూర్చి.

కనుక ద్రౌపదీదేవి జూదమునాటికి ధర్మజున కర్ధాంగి యగుటను మరువలేదు. సర్వస్వ మోడిపోయిన ధర్మజుని భర్తగా దలపకపోలేదు. ధర్మజుడు తనకంటె ముందుగా ద్రౌపది నోడ్డి యోడినచో ద్రౌపదీదేవి మారుపలుకునా? ధర్మజుని సోదరులు మారుపలికిరా?

జూదములో నోడిన తనపతియైన నలమహారాజును దమయంతి యట్లన్నదా? అందురా! ఆనలమహారాజు ధర్మజునివలెతన్నుముందోడె నా? యాపై తనపత్నియగు దమయంతినోడ్డియోడెనా? అని కవిని మే మడుగుచున్నాము. ద్రౌపదీదేవియన్నట్లు దమయంతి యనకుండుటకు ద్రౌపదీదేవికిగలిగిన పరిస్థితి దమయంతికి గలుగకుండుటే కారణమని తెలుపుచున్నాము.

శ్రీరామచంద్రుని సీతవెన్నంటి ఘోరకాననమందు గుదిమ్మరిల్లలేదా? అందురా? 12 సంవత్సరములరణ్యవాసము, 1 సంవత్సరము జ్ఞాతవాసము అష్టకష్టములకు పాలై పాండవులను వెన్నంటిచేసినది ద్రౌపదీదేవి కాదా! అని మేము కవి నడుగుచున్నాము.

హరిశ్చంద్రునితో నేగుటన్యాయమని చంద్రమతి యన్నదా? అందురా? పాండవులతో నేగుట అన్యాయమని ద్రౌపదీదేవియన్నదా? యని మేము కవి నడుగుచున్నాము.

ఇంకను కవి వ్రాతయిట్లున్నది.—

"తనోడి నన్నోడ ధర్మంబు గాదని ద్రౌపదియనుటయధర్మమెందు
సంన్యాసికిని బానిసకు నోడిపోవబడినవానికిని యిది తనది యనెడి
యధికారమావంతయైన నుండదనుట జగమెరిగినట్టి సత్యమయ్యు
లేమచంద్రమతి హరిశ్చంద్రుడమ్మగా చంద్రమతికి నెట్టి శాస్త్రసమ్మ
తంబైన నధికారధర్మంబు లేమియు నేరీతి సుతునిలోహితునిగొంచు
బోవంగ జాలెనో పూబోడినారీతి ధర్మజుం డోడంగదగునుగాన
సువిదవైచిన ప్రశ్నముత్తమదాంపత్య లక్షణమందున లక్ష్యమించి
చూచుచో నదియెల్ల చోద్యమై యప్రస్తుతంబు నైమరియు
సంభ్యంబునగుచు
నుండెడు గావున సువిదపతివ్రతయని చెప్పసాహసంబగును నెపుడు"

ఈకవి నడుగుచున్నాము— తనోడి నన్నోడధర్మంబుగా
దని ద్రౌపదియనుట అధర్మమా! ఎందుచేత? సంన్యాసికిని బానిసకును
ఓడిపోవబడినవానికిని యిదినాది యనెడి యధికారములేదని జగద్విది
తము గనుకనా? దానినిబట్టి ఓడిపోబడిన ద్రౌపది మరుమాటాడరాదు
గనుకనా? ఐతే ద్రౌపది యోడిపోబడుట స్థిరపడినపుడు ఈకవిమాట
చెల్లునేమో, అదిస్థిరపడుట, ఆ ద్రౌపదినోడ్డినధర్మజునియధికారమువిూద
నాధారపడియున్నది. ఆధర్మజుడు అప్పటికోడిపోబడినవాడును, బానిస
యునై యున్నవాడును. అట్టివానికి ద్రౌపదినొడ్డుట కధికారములేదని,
నాది యనదగిన దాతని కేమియు లేదని కవి చెప్పిన న్యాయమే ధ్రువ
పరచుచున్నది. ఇట్టిస్థితిలో ద్రౌపది నొడ్డుట కనధికారియై యున్న
ధర్మజునిచేత ద్రౌపదిని పణముబెట్టించుకొని గెల్చుకొనినా మనుకొను
యూమెచే దాసీకృత్యములు చేయింపదలచుకొని హద్దుమీరి సంచ
రించినవారి దధర్మమని ద్రౌపదీదేవి యనుట యధర్మ మయ్యెనా?
అధర్మమును అధర్మమని పలుకుట, అధర్మమనిపించిన కవిది యెంత
అధర్మస్వభావమో, హరిశ్చంద్రుడమ్మగా చంద్రమతి మరుమాటా

ఉకుండ కుమారుని వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళినదట! హరిశ్చంద్రునివలె ధర్మరాజు ద్రౌపది నొడ్డి యోడవచ్చునట! ఆమె చంద్రమతివలె మాటాడక వెళ్ళి కౌరవులకు దాస్యము చేయవలయునట!

ఆహా! ఓడిపోబడి బానిసయైన ధర్మజున కధికారముండ దన్న ట్లాకమూలచెప్పుచు నట్టిధర్మజుడు హరిశ్చంద్రునివలె ద్రౌపది నొడ్డ వచ్చుననుట విరుద్ధము. హరిశ్చంద్రుడు ముందుగా తనభార్యను అమ్మి యాపై తాను చండాలున కమ్ముడైనాడు. ధర్మజుడు ముందు తనన్నోడి యాపై తన భార్య నోడినాడు. హరిశ్చంద్రు డెట్లనుకొనెనో క్రమము చూడుడు—

"రాజ్యనాశ స్సుహృత్త్యాగో భార్యాతనయవిక్రయః,
తత శ్చండాలతా చేయ మహో! కష్టపరంపరా."

(దేవీభా. స్క-7 అ24)

కనుక ధర్మజుని వ్యవహారము హరిశ్చంద్రుని వ్యవహారము వంటిది కాకపోయినది. అందుచే చంద్రమతివలె మాటాడకుండుటకు ద్రౌపదీదేవికి వీలులేక వారు చేసిన దధర్మమా కాదా? అని ప్రశ్నింప వలసివచ్చి ఆమె ప్రశ్నించినది. అది యాదినుండి యంతమువరకు సభను కలచివేసిన ప్రశ్న. అది శకునిప్రభృతులకు మూకీభావము గలి గించిన ప్రశ్న. ఆమె ప్రశ్న అప్రస్తుతము కాదు. ఈకవి వ్రాత అట్టిది. ఆమె ప్రశ్న అసభ్యము కాదు. ఈకవి వ్రాత అట్టిది. ఆమె పతివ్రత కాదనువారు మతిలేనివారు.

ఆపుణ్యాత్ముల సచ్చరిత్రము లేమి? ఈవిమర్శకనామధారుల అసంబద్ధప్రలాపము లేమి? ఔరా! ఎంత దుష్కాలము?

ఇంతటితో నీవిషయమును విడిచిపెట్టి విషయాంతర మందు కొనుచున్నాము.

—: "కర్ణునితో శ్రీకృష్ణుడుచెప్పిన మాటలనుబట్టి ద్రౌపది యన్యు
లను గూడ బొందుటకు సిద్ధముగనే యున్నది"–
అనుప్రసంగము—తన్నిరాకరణము :—

సుయోధనవిజయము– తొలిపలుకులో నిట్లున్నది—

"మరియు నేమి గుణముల నుగ్గడించుటకిక నొక్క యుదాహరణ మిచ్చెదను. శ్రీకృష్ణుని రాయబారము వ్యర్థమై వెడలిపోవుచున్నప్పు డితడు కర్ణుని బిల్చి పూర్వవృత్తాంత మెరింగించి ఏనె నిన్ను సామ్రాజ్యంబునకు నభిషిక్తుం జేయుదు. మహీచక్రం బేలుమని చెప్పి—

క. పాంచాలరాజపుత్రియు
నంచితమున నిన్ను బొందు నాఱవవరుస౯
సంచితపుణ్యుడ వీవా
యించుకయును వేఱుసేయ కేతె మ్మెలమి౯.

అని ప్రార్థించినాడు. దీనివలన ద్రౌపది యేవురు భర్తలనే కాక అధికభర్తలబడయుటకు సిద్ధముగనేయున్నదని తేలినది" (పుట౫)

ప్రతివాదులు చూపిన యీవిషయము ఎక్కడనో కర్ణునితో శ్రీకృష్ణుడు చెప్పిన విషయము. ఆపై క్రియాశూన్యమైన విషయము. దానిని తీసికొని, యేపాప మెరుగని ద్రౌపదీదేవియందు– వెనుకటి ద్యూతసభలో దురంతముగా సంచరించిన కర్ణుని విషముగా జూచుచున్న ద్రౌపదీదేవియందు—

ఆ. కర్ణు నగవు లోకగర్హితుండగు దుస్స
సేను చెయిది కంటె శిఖియపోలె
నడరి నామనంబు నతిదారుణక్రియ
నేర్చుచున్నయది మహీధరుండ. (ఆంధ్రభారతము)

అని కర్ణునిగూర్చి శ్రీకృష్ణునితో జెప్పుకొనిన ద్రౌపదీదేవి యందు దురభిప్రాయముతో ప్రతివాదులు దోషారోపణము చేయు

బూనుట మహాపాపము. ఆవిధముగా శ్రీకృష్ణు డప్పు డేకర్ణునితో మాటలాడెనో ఆకర్ణుడు, నాడు ద్రౌపదీదేవిని జుట్టుపట్టుకొని సభ కీడ్చి గంజి దాసి యని దూషించిన దుశ్శాసనుని ఘోరకృత్యమున కభినందించుచు పకపకలాడిన కర్ణుడు. ఆ నిండుసభలో ద్రౌపదీదేవిని బంధకి (జారిణి) యని దూషించిన కర్ణుడు. ద్రౌపదీదేవిని వివస్త్రను జేసినను తప్పులేదని పలికిన కర్ణుడు. ద్రౌపదీదేవిని వివస్త్రను జేయుమని దుశ్శాసనుని ప్రోత్సహించిన కర్ణుడు. ద్రౌపదీవస్త్రాపహరణమహాకార్యమందు దుశ్శాసనని ప్రవర్తింపజేసిన కర్ణుడు. సంధి జేయదలచి వెళ్లి కురుసభలో మహర్షిగణసమక్షమున ప్రసంగించుచున్న శ్రీకృష్ణుని వెనుకటికణములో బంధింపవలె నని దురాలోచనముచేసిన దుష్టచతుష్టయములో నొకడైన కర్ణుడు.

అట్టికర్ణునితో నావిధముగా మాటలాడిన శ్రీకృష్ణుడు, వనవాస క్లేశ మనుభవించుచున్న ద్రౌపదీపాండవులను జూచుటకై యాదవులతో గూడ వెళ్లినపుడు ఆపాండవుల నోదార్చుచు.

"దుర్యోధనస్య కర్ణస్య శకునేశ్చ దురాత్మనః,
దుశ్శాసనచతుర్థానాం భూమిః పాస్యతి శోణితమ్." (వన. అ 12)

క. అని గర్ణశకునిదుర్యోధనదుశ్శాసన నవాస్రధారాపాతం
బున దృప్తి నొందు వసుధాంగన రాక్షసకాకగృధ్రగణములతోడన్
(ఆంధ్రభారతము)

అనుచు కర్ణప్రభృతిదుష్టచతుష్టయముయొక్క రక్తముచే రణభూమి తడుపబడునని పలికిన శ్రీకృష్ణుడు. పూర్వము సంజయురాయబారములో సంజయుడు, నేనువెళ్ళుచున్నాను. నీసందేశమును చెప్పుమని కోరనపుడు ధృతరాష్ట్రాదులతో నీయీవిధముగా జెప్పవలసినదని చెప్పుచు—

"ఋణ మేత త్ప్రవృద్ధం మే హృదయా న్నాపసర్పతి,
యద్గోవిన్దేతి చుక్రోశ కృష్ణా మాం దూరవాసినమ్."
(ఉద్యో. అ 59)

టీ- వస్త్రాపహరణకాలే గోవిందేతి చుక్రోశ తద్వస్త్రమా త్రేణ తస్యాక్రోశస్య ఋణం న పరిహృతం, కిన్తు కౌరవాణా ముచ్ఛేదం వినా తద్ధృదయా న్నాపసర్పతీత్యర్థః."

సంజయా! నాడు ద్యూతసభలో ద్రౌపదీదేవి తనవస్త్రాపహరణసందర్భములో గోవిందా! రక్షింపుమని యెక్కడనో ఉన్న నన్ను తలచుకొని యాక్రోశించినది. అందుచే నే నామెకు ఋణపడియున్నాను. అది నాటి వస్త్రప్రదానమాత్రమున తీరలేదు. కౌరవోచ్ఛేదమునగాని యారుణబాధ నాకు తీరునది కాదు. అని యాకర్ణదుశ్శాసనాదులు వధింపదగిన దురాత్ము లని యాద్రౌపదీదేవి సమక్షములోనే తన హృదయమును సంజయునకు వెల్లడించిన శ్రీకృష్ణుడు. రాయబారిగా తాను వెళ్ళినపుడు తన మాటలు చెవిని బెట్ట రాదుష్టు లని ముందే చెప్పిన విదురునితో, అకార్యముల కొడిగట్టినవానితో తన జుట్టుపట్టుకొని యాతడు కొట్టునంతవరకు మిత్రుడు చెప్పచుండవలసినదే యని చెప్పి, తాను చెప్పలేదని మూఢలోకమనిపోవునని తన ధర్మము నిర్వహించుటకై ఆదుష్టులకు జెప్పబూనిన శ్రీకృష్ణుడు, ఆదుష్టులు తనమాటలను చెవినిబెట్టక సభనుండి లేచిపోయి తనను బంధింప దురాలోచనము చేసి ధృతరాష్ట్రుడు పిలిపింప మరలవచ్చియున్నపుడు ఆదుష్టులు తబ్బిబ్బై నిస్తేజస్కులై తమ దుస్సంకల్పమును సాగింపలేమని భావించుటకును, తన సర్వేశ్వరత్వమును చాటుటకును విశ్వరూపమును ప్రదర్శించిన శ్రీకృష్ణుడు. ఇట్టి శ్రీకృష్ణుడు అట్టి కర్ణునితో, అట్టి ద్రౌపదీదేవినిగూర్చి చెప్పినది యామాట, దానిచే ద్రౌపదిగుణ మెట్టిదో ప్రతివాదులకు దెలిసినదట!

శ్రీకృష్ణుడప్పుడు కర్ణునితో జెప్పినమాట లివి—

"కానీనశ్చ సహోఢశ్చ కన్యాయాం యశ్చ జాయతే,
వోఢారం పితరం తస్య ప్రాహు శ్శాస్త్రవిదో జనాః."

టీ- కానీనో ద్వివిధః సహోఢః వివాహాదూర్ధ్వం జాతః వివా

హా త్వాం గ్రాత్వా తన్మాతు ర్రోఢారం తస్య పితరం ప్రాహుః.
"సోఽపి కర్ణ తథా జాతః పాండోః పుత్రోఽసి ధర్మతః."

నీవు కుంతీదేవికి సూర్యానుగ్రహమున కన్యాదశయందు బుట్టినవాడవు. కన్యాసుతుడు ఆకన్యను వివాహముజేసికొనినవానికే చెందునని శాస్త్రనిర్ణయము. ఆవిధమున నీవు పాండుపుత్రులలో జ్యేష్ఠుడవైతివి.

నీవు వచ్చినయెడల పాండవులు నీకు రాజ్య మిచ్చివేయుదురు.
"షష్ఠే త్వాం చ తథా కాలే ద్రౌప ద్యుపగమిష్యతి."
ద్రౌపది నిన్నారవవానినిగా భావించును. అని.

దీనిపై కర్ణుడిట్లు పలికెను—
"కన్యా గర్భం సమాదత్త భాస్కరా న్మాం జనార్దన,
ఆదిత్యవచనా చ్చైవ జాతం మాం సా వ్యసర్జయత్.
సోఽస్మి కృష్ణ తథా జాతః పాండోః పుత్రోఽస్మి ధర్మతః,"
(ఉద్యో. అ. 141)

శ్రీకృష్ణా! నీవు చెప్పినది నిజమే. సూర్యునివలన కని సూర్యోపదేశముననే, పుట్టినతోడనే నన్ను ఆమె విసర్జించినది. కుంతీదేవి నన్ను విడిచివేయుటవలన నేను సూతకులమునకు జేరి రాధా, అధిరథుడు అను దంపతులచేత బోషింపబడి వారినే తల్లితండ్రులుగా భావించి వారిచేతనే పుత్రప్రేమతో పెంచి వివాహాదులు చేయబడి ఆకులమునకు జెందిన కన్యలను పెండ్లాడి పుత్రులను పౌత్రులను గని యున్నట్టివాడను, దుర్యోధను నాశ్రయించి పదమూడుసంవత్సరములు నిష్కంటకముగా రాజ్యభోగము లనుభవించినవాడను. ('మయా త్రయోదశ సమా భుక్తం రాజ్య మకంటకమ్.')

'మాం చ కృష్ణ సమాసాద్య కృతశ్శస్త్రసముద్యమః. దుర్యోధనేన'

నన్ను జూచుకొనియే దుర్యోధనుడు పాండవులమీద కత్తిగట్టినాడు. అందుచేతనే నేనర్జునునిపై వైరము వహించినాను. నేనర్జునునితో యుద్ధముచేయకున్న యెడల అపకీర్తికి పాలై పోవుదును.

"అసంశయం హితార్థాయ బ్రూయా స్త్వం మధుసూదన,
సర్వం చ పాండవాః కుర్యు స్త్వద్వశిత్వా న్న సంశయః.
మన్త్రస్య నియమం కుర్యా స్త్వ మతో మధుసూదన,
ఏత దత్ర హితం మన్యే సర్వం యాదవనన్దన."

టీ—మన్త్రస్య 'కర్ణః కున్తీసుతః' ఇత్యేవంవిధస్య ఆవయో ర్గుప్తపరిభాషణస్య నియమం గోపనం యుధిష్ఠిరేఽప్రకాశన మితి యావత్."

"యది జానాతి మాం రాజా ధర్మాత్మా సంయతేన్ద్రియః,
కున్త్యాః ప్రథమజం పుత్రం న స రాజ్యం గ్రహీష్యతి.
ప్రాప్య చాపి మహ ద్రాజ్యం తదహం మధుసూదన,
స్ఫీతం దుర్యోధనాయైవ సంప్రదద్యా మరిన్దమ.

టీ—అధర్మిష్ఠస్య దుర్యోధనస్య రాజ్యం లోకనాశకర మితిభావః.
"స ఏవ రాజా ధర్మాత్మా శాశ్వతోఽస్తు యుధిష్ఠిరః"

(ఉద్యో అ141

శ్రీకృష్ణా! నీవు నాహితము గోరి చెప్పినమాట నిస్సంశయమైనదే. నీవు చెప్పినట్లు పాండవులునాపట్ల వర్తించుటయునిజమేలుకాని. కర్ణుడు కుంతీసుతుడు అను రహస్యమును యుధిష్ఠిరునకు దెలియనీయవద్దని కోరుచున్నాను. ఈరహస్యమును నాతడు తెలిసికొనినయెడల తానురాజ్యమును స్వీకరింపక నాకే యివ్వబోవును. నాకు రాజ్యము ప్రాప్తించినయెడల నేను దుర్యోధనున కివ్వవలసినదే. దుర్యోధనునకు రాజ్యప్రాప్తి లోకానర్థకరము. ధర్మాత్ముడైన యుధిష్ఠిరుడే శాశ్వతముగా రాజ్యపాలకుడై యుండుగాక. సర్వక్షత్రియసంహారహేతువైన రణయజ్ఞము జరుగనై యున్నది. అని చెప్పుచు ఆయజ్ఞస్వరూపమును వర్ణించెను. ఇది శ్రీకృష్ణుడు నీవటువచ్చిన పాండవులు నీకే రాజ్యమిచ్చెదరని చెప్పినమాటపై యిష్టపడక తాను రాననుచు నింతవరకు జెప్పెను.

ఈపై కర్ణుడీమాట జెప్పెను—

"య దబ్రువ మహం కృష్ణ కటుకాని స్మ పాండవాన్,
ప్రియార్థం ధార్తరాష్ట్రస్య తేన తప్యే హ్యకర్మణా.

శ్రీకృష్ణా! నేను దుర్యోధనప్రీతికై పాండవులనుగూర్చి యేదు రుక్తులు పలికితినో ఆదుష్కార్యమునకు పరితపించుచున్నాడను.

"యదా ద్రక్ష్యసి మాం కృష్ణ నిహతం సవ్యసాచినా,
పున శ్చితి స్తదా చాస్య యజ్ఞస్యాథ భవిష్యతి"

అర్జునునిచే హతుడనైన నన్ను నీవెప్పుడు చూచెదవో అప్పుడు రణయజ్ఞములో చయన మయినట్లు. అని పలికెను.

పాండవులను గూర్చి దుర్భావ లాడినందుకు పరితపించుచు న్నాను. అని శ్రీకృష్ణునితో కర్ణుడన్నది ద్రౌపది నిన్నారవవానినిగా భావించునని పలికిన శ్రీకృష్ణుని రెండవమాటపై చెప్పిన విషయమై యున్నది. అట్లుకానియెడల నీవు పాండవులనుగూర్చి దుర్భాషలాడి తివే యని శ్రీకృష్ణు డననపుడు పాండవులనుగూర్చి దుర్భాషలాడినం దుకు నేను పశ్చాత్తాపపడుచున్నా నని అప్పుడప్రస్తుతవిషయమునెత్తు కుని కర్ణుడనవలసిన పని యేమున్నది?

ద్రౌపది నెత్తుకొని శ్రీకృష్ణుడనగా పాండవులనెత్తుకొని కర్ణుడ నుటేమనగా నాడు ద్యూతసభలో పాండవధర్మపత్ని యగు ద్రౌపది ననుట పాండవుల ననుటే కాదా! కర్ణుడప్పు డేమనెను.

ఈమెను వివస్త్రను జేసినను తప్పులేదనెను. బంధకి (జారిణి) యనెను. దాసియనెను. ఈమెను వివస్త్రను జేయు మనెను. మేమునిషే ధించినపుడు నిన్ను పాండవులు సంతోషపెట్టలేరు కనుక నీవు మరి యొక భర్తను పరిగ్రహింపుమనెను.

ఇట్లనిన కర్ణునకు బుద్ధిచెప్పుటకే శ్రీకృష్ణుడు కర్ణుని యొద్ద ద్రౌ పదీదేవిమాట నావిధముగా నెత్తుకొనెను. పాండవులను కటూక్తులాడితి నని కర్ణుడన్నది ద్యూతసభలోని విషయము. అప్పుడు ప్రత్యేకము పాం

డవులను సంబోధించి కర్ణుడనలేదు. అదంతయు పాండవమర్మభేదకముగ ద్రౌపదిని సంబోధించియే కర్ణుడనెను. కనుకనే శ్రీకృష్ణుడు తెచ్చిన ద్రౌపదీప్రసక్తిని విననప్పటికి అదంతయు తనకు స్మృతికిరాగా "స్వరూపవ్యాక్రియైవ పరాక్రియా" అను న్యాయము నతన్మతిపొందుచుటకే శ్రీకృష్ణుడామె మాట నావిధముగా నెత్తుకొనెనని గ్రహించియే కర్ణుడు సిగ్గుపడి ఆమె మాటను తలపెట్టలేక పాండవులను దుర్భాషలాడి పొరపాటు చేసినా నని చెప్పుకొనెను.

లేకున్న కౌరవపక్షమును తాను విడిచివచ్చుట తన కధర్మమని యపకీర్తి యని చెప్పిన కర్ణుడు శ్రీకృష్ణుడు తెచ్చిన ద్రౌపతీప్రసక్తి తన కధర్మమని అపకీర్తి యని కంఠోక్తిగా చెప్పకుండునా? నాతో నీవిట్టి దుష్టప్రసంగమును చేయవచ్చునా? నీకిది తగునా? ఇది యసభ్యముకాదా? అని యాశ్రీకృష్ణునన కుండునా?

ఆమాటకు శ్రీకృష్ణుని తాత్పర్య మదికాదుకనుకనే కర్ణుడు సిగ్గుపడి కిక్కురు మనకుండెను.

అది తనదోషోద్ఘాటనమునకు శ్రీకృష్ణుడనియుండెనని తెలిసికొనియే తాను సిగ్గుపడి క్షమాపనమార్గమున భంగ్యంతరముగా నది నాపొరబాటని వెల్లడించెను. అపైనాటి తన దుర్నయమునకు కృద్ధుడై తనను వధింప ప్రతిజ్ఞ జేసిన అర్జునునిచే గలుగబోవు తన మృతినిగూడ స్పష్టీకరించెను. కర్ణుడింత పశ్చాత్తాపమును శ్రీకృష్ణునియొద్ద వెలుబుచ్చుటకు ఆశ్రీకృష్ణుడు కర్ణునియొద్ద తెచ్చిన ద్రౌపదీప్రసక్తియే కారణ మనక తప్పదు. శ్రీకృష్ణుని ఆద్రౌపదీప్రసంగముతో ఆకర్ణునకు, తాను వెనుక ద్రౌపది నాడిన దుర్భాషలు, ఆదుర్భాషలు విని పార్థుడు తన్ను వధింప జేసి యున్న ప్రతిజ్ఞ స్మృతికి వచ్చినందున పశ్చాత్తప్తుడై దానికి సూచకముగా పార్థుని చేతిలో తనకు మరణము తప్పదనికూడ వెల్లడించెను.

ఇట్టి యీకర్ణుడు ఇంతకు బూర్వము కురుసభలో శ్రీకృష్ణునే బాధింప దలపెట్టినవారిలో నొకడు. అట్టివాడు శ్రీకృష్ణసమక్షములో నసహాయుడై యుండి తన పశ్చాత్తాపమును ప్రకటించినాడు. దీనినిబట్టి దుష్టసంగత్యమునుబట్టి వచ్చినదే కర్ణుని దుష్టత్వ మనియు, స్వాయముగా గుణగ్రాహి యనియు తెలియుచున్నది. కర్ణుని యీస్వభావమును గ్రహించియే కృష్ణభగవానుడు విడిగా కర్ణునితో మాటలాడి కర్ణునిప శ్చాత్తాపప్రకటనవాక్యమూలమున ద్రౌపదీదేవి పవిత్రతను జగద్వి దితము చేసెను.

కర్ణునియొక్క ద్రౌపదీప్రసక్తి నట్లు తెచ్చుటలోని శ్రీకృష్ణుని భావము కర్ణుని మందలించుటే కాక ద్రౌపదీదేవి పంచపతిత్వము యొక్క పవిత్రతాప్రకటనముగూడ నయియున్నది. ఆనాడు కర్ణుడు పంచభర్తృకగనుక ద్రౌపది బంధకి యనినాడు. మరియొకభర్తను కట్టు కొమ్మనినాడు దానికి జబాబుగా నిన్ను ఆరవవానినిగాగూడ భావించునని శ్రీకృష్ణుడనియున్నాడు. దాని తాత్పర్య మేమనగా. ఆమె పంచపతి త్వము నీవనుకొనునట్లు దూష్యమైనది కాదు. ఆమె పంచపతిత్వము ప్రతిదినకన్యాత్వవరపవిత్రీకృతము. ఆమె సామాన్యమానవస్త్రీ కాదు. స్వర్గలక్ష్మి. ఆమె శుక్లశోణితసంబంధమున జన్మింపలేదు. వేదీమధ్య మునుండి అయోనిజయై యువతిగా అద్భుతరూపముతో ఆవిర్భవించి నది. ఆమె కాపంచపతిత్వము ఈశ్వరవరముచే పూజ్యమేకాని నిషి ద్ధముకాదు. అని యాకర్ణుని మనస్సునకు స్ఫురింజేయుటకు గూడ నని తెలిసికొనవలయును. ఈవిషయము తంత్రవార్తికములో నిట్లు చెప్ప బడినది.

"యా చోక్తా పాండుపుత్రాణా మేకపత్నీవిరుద్ధతా,
సాపి ద్వైపాయనేనైవ వ్యుత్పాద్య ప్రతిపాదితా.
యౌవనస్థైవ కృష్ణా హి వేదిమధ్యాత్సముత్థితా,
సా చ శ్రీః శ్రీశ్చ భూయోభి ర్భుజ్యమానా న దుష్యతి.

అత ఏవ చోక్తమ్—

"ఇత్థంచ తత్పాత్రిద్భుతరూపముత్తమం జగాద విప్రర్షి రతీతమానుషం,
మహానుభావా కిల సాసుమధ్యమాబభూవకన్యైవగతేగతేఽహని."

టీ—ఇతి నహి మానుషీష్వేవ ముపపద్యతే, తేనాఽతీతమానుష మిత్యుక్తం, అతఏవ వాసుదేవేన కర్ణ ఉక్తః. షష్ఠే చ త్వా మహాని ద్రౌపదీ పర్యుపస్థాస్యతీతి. ఇతరథా హి కథం ప్రమాణభూత స్సన్నేవం వదేత్. (అ.1 పా.3.)

న్యాయసుధా వ్యాఖ్యా—

ద్వైపాయనీయ ముపపాదనప్రకార మాహ చావనేతి.—

"కుమారీ చైవ తన్వంగీ వేదీమధ్యా త్సముత్థితా,
శ్యామా పద్మపలాశాక్షీ నీలోన్నతపయోధరా.
ద్రౌపద్యేషా హి సా జజ్ఞే సుతా తే దేవరూపిణీ,
పంచానాం విహితా పత్నీ కృష్ణా పార్షత్య నిందితా.
స్వర్గశ్రీః పాండవార్థాయ సముత్పన్నా మహామఖే."

ఇత్యాదిబహుప్రకారమమనుష్యత్వోపపాదనా దవిరోధ ఇత్యాశయః. నన్వమనుష్యత్వా త్తస్యా నిషేధాభావేపి పాండవానాం మనుష్య కున్తీమాద్రీయోనిజత్వేన మనుష్యత్వా న్నిషేధోభవిష్యతీత్యాశం క్యాహ—సాచేతి.

'లక్ష్మీశ్చైషాపూర్వమేవోపదిష్టాభార్యాచైషాంద్రౌపదీదివ్యరూపా
కథంహిస్త్రీకర్మణోఽన్తేమహీతలాత్సముత్తిష్ఠేదన్యథాదైవయోగాత్'

ఇతిద్వైపాయనేనైవ తస్యాః శ్రీత్వ వ్యుత్పాదనా చ్ఛ్రియ స్సర్వ సేవ్యత్వా దనిషేధ ఇత్యర్థః. ద్వైపాయనీయస్య వేదిమధ్యోద్భవత్వా ద్యభిధానస్యాఽనిషిద్ధవత్వాయాఽమనుష్యత్వోపపాదనార్థతా మభి యుక్త వచనేన ద్రఢయితు మాహ— అత ఏవ చేతి.

"యది మే పతయః పఞ్చ వర మిచ్ఛామి యాచితుమ్,
కౌమార మేవ తత్సర్వసంగమే సంగమే భవేత్."

ఇతి, పూర్వజన్మని తయా చ పంచకృత్వః పతిం మే దేహీతి యాచితే నేశ్వరేణ పంచ తే పతయో భవిష్యన్తీ త్యుక్తే పురుషసం యోగజయోనిజతా ఽభావరూపం కౌమారం ప్రార్థిత మిత్యభిధానా త్ప్రత్యాహ మతఃతయోనిత్వరూపం కన్యాత్వం తస్యా స్సూచిత మితి మత్వా 'జగాద విప్రర్షిః' కృష్ణద్వైపాయన ఇత్యుక్తం. కృష్ణేనాపి కర్ణం భేదయితుం పాండవా స్త్వా మేవ మాతృసంబన్ధాజ్జ్యేష్ఠం భ్రాతరం మత్వా రాజ్యేఽభిషేక్ష్యన్తీ త్యాది ప్రలోభయిత్వా షష్ఠే చత్వా మహానిద్రోప ద్యాగమిష్యతీత్యభిధానా దమనుష్యత్వేనాఽనిషి ద్ధత్వం తస్యాస్సూచిత మిత్యాహ. అత ఏవచేతి."

పైగ్రంథమునకు తాత్పర్యమిది—

ద్రోపది పాండవుల కేకపత్నియగుట విరుద్ధమనిపించును. కాని వేదవ్యాసమహర్షి ఆమెను గూర్చి ద్రుపదునితో జెప్పునపుడు, సర్వాంగ సౌందర్యసమన్వితయై దేవరూపిణియై యువతియై వేదీమధ్యమునుండి అయోనిజయై యుద్భవించిన యీయామె పాండవపంచకమునకు పత్నిగా పరమేశ్వరునిచే నిర్దేశింపబడిన స్వర్గలక్ష్మియనియు దైవయోగమున నీయజ్ఞమందు పాండవార్థముద్భవించిన దనియు మొదలగువిషయములు చెప్పి ఆమె మనుష్యస్త్రీ యను భావముతో చూడదగినది కాదని నిరూపించియుండుటచేద్రోపదీదేవిపట్ల పంచపతిత్వము విరుద్ధముకాదు. కుంతీమాద్రీగర్భసంభూతులగుపాండవులకు మనుష్యధర్మమునుబట్టి అది విరుద్ధమనియు భావింపరాదు. పాండవులకు భార్యగా పూర్వము నిర్దే శింపబడిన స్వర్గలక్ష్మియే యీయామెయని వేదవ్యాసమహర్షి చెప్పియుండు టచేత లక్ష్మి సర్వసేవ్యురాలగుటచేత పాండవపంచకమునకది విరుద్ధము కాదు. ద్రోపదిపూర్వజన్మములో తపముజేసి తనకు సాక్షాత్కరించిన పరమేశ్వరుని వరము కోరునపుడు 'పతిందేహి' అనుమాటను అయిదు సార్లు ఆమెయనుట లెక్కింప నీకైదుగురుపతులు పైజన్మములో గలు గుదురని పరమేశ్వరుడన్నపుడు నాకేకపతినే ప్రసాదింపుమని యీయామె

చెప్పుకొనినను నీకది ధర్మ్యము గనే యుండును. తప్పదని పరమేశ్వరుడు చెప్పియుండ నాకట్లైన ప్రతిదినము కన్యాత్వము సిద్ధించుచున్నట్లు వరమనుగ్రహింపుమని యామె కోరగా ఆమెప్రార్థననుబట్టి అక్షతయోనిత్వరూపమైన కన్యాత్వమును పరమేశ్వరుడామెకు ప్రసాదించె నని వేదవ్యాసమహర్షి చెప్పి యామెకుగల అసాధారణ కన్యాత్వ లక్షణమును తెలిపి యుండెను. శ్రీకృష్ణుడుకూడ భేదోపాయమున కౌరవపక్షము నుండి కర్ణుని విడదీయుటకై తనప్రయాణసమయమున తటస్థించిన కర్ణుని తనరథముమీదకి తీసుకొని పాండవులు నీకే రాజ్యాభిషేకము జేయుదురని యుపదేశించి ద్రౌపది నిన్నారవవానిగా భావించుననికూడ అనుటలో ఆమె పంచపతిత్వము పూజ్యమనియు, ఆమె పరమపవిత్రురాలనియు, ఆమెను (జారిణి)యనినీవనుట చాలతప్పు అనియు సూచించి యుండెను. లేకున్న ప్రమాణ భూతుడైన శ్రీకృష్ణు డట్లుచెప్పునా? అని."

సారాంశము—జగదీశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణభగవానుడు—

"మనసైవ జగత్సృష్టిం సంహారం చ కరోతి యః,
తస్యాఽరిపక్షక్షపణే కియా నుద్యమవిస్తరః.
తథాపి యో మనుష్యాణాం ధర్మ స్త మనువర్తతే,
కుర్వన్ బలవతా సన్ధిం హీనై ర్యుద్ధం కరో త్యసౌ.
సామ చోపప్రదానం చ తథా భేదం చ దర్శయన్,
మనుష్యదేహినాం చేష్టా మి త్యేవ మనువర్తతే.
లీలా జగత్పతే స్తస్య ఛన్దతః పరివర్తతే,"

అని చెప్పబడినట్లు తన సంకల్పమాత్రముచేతనే సృష్టిస్థితిసంహారములు చేయగల అకుంఠితశక్తికలవాడైనను మనుష్యశరీరధారియై వ్యవహరించుచున్నకారణమున సన్ధికై ప్రయత్నించుట, సామదానభేదోపాయములను ప్రదర్శించుట, మున్నగు విషయములలో మనుష్యలక్షణముల ననువర్తించుచు దురాత్ములగు కౌరవులను హితోపదే

శము చేయదలచి సంధిచేయుటకై వెళ్ళెను. వారు తన మాటలను వినిపించుకొనరని తెలిసియుండియు—

"న మాం బ్రూయు రధర్మిష్ఠా మూఢా హ్యసుహృదస్తథా,
శక్తో నావారయ త్కృష్ణ స్సంరబ్ధాన్ కురుపాండవాన్."

అధర్మపరులు దుస్స్వభావులునగు మూఢులు— శ్రీకృష్ణుడు సర్వసమర్థుడై యుండియు, కురుపాండవులకు యుద్ధము లేకుండునట్లు కౌరవులకు జెప్పి నివారింపగలవాడై యుండియు నివారింపకపోయె నని నన్ననిపోవుదురు. అని భావించి స్వయముగా వెళ్ళి కురుసభలో చెప్పి ఆదుష్టచతుష్టయము తనమాటను తిరస్కరించిన పిమ్మట తాను వెళ్ళిపోవుచు కర్ణుని బలము చూచుకొని దుర్యోధనుకు కత్తిగట్టుచున్నందున భేదోపాయమున కర్ణుని మనస్సు మార్చుటకుగూడ దలపెట్టి యాతనికి బోధించి అదికూడ కర్ణునిచే తిరస్కరింపబడినపుడు దైవోపహతులగు కౌరవులకు దండోపాయమే అవసరమని తెల్పి కౌరవుల లోపముకాని శ్రీకృష్ణుని లోప మేమియున్న దని లోకు లనుకొనునట్లు చేసెను.

కర్ణునికి బోధించుటలో ద్యూతసభయందు ద్రౌపదినిగూర్చి చేసిన కర్ణుని దుష్ప్రసంగమును తలచుకొని యాకర్ణుడు సిగ్గుపడి క్షమాపనము జెప్పునట్లు చేసెను. ద్రౌపదిని సంబంధించిన అట్టి శ్రీకృష్ణప్రసంగమువలన ద్రౌపది గుణ మెట్టిదో ప్రతివాదులకు దెలిసినదట! ఆమె అయిదుగురు భర్తలనే కాక అధికభర్తలను బొందుటకు సిద్ధముగా నున్న దని ప్రతివాదులకు తేలినదట! ఆహా! విద్యాగంధము లేనివారు తగుదుమని యార్షగ్రంథముల కడ్డువడుటలో వచ్చిన ప్రమాద మిది.

శ్రీకృష్ణుడు కర్ణునితో జెప్పిన విషయములు రెండు, ఒకటి— నీవటు వచ్చి రాజ్యమును స్వీకరింపుమనునది. రెండవది, ద్రౌపదీదేవిని సంబంధించినది. అందు రెండవదానికి సిగ్గుపడి పశ్చాత్తాపపడు

చున్నట్లు చెప్పి రాజ్యపరిగ్రహము నాకు వద్దని నేను దుర్యోధనుని విడువ నని చెప్పెను. అటుపై మందహాసముతో రాజ్యముమాట మాత్రమె యెత్తుకొని శ్రీకృష్ణు డిట్లనెను—

"కర్ణస్య వచనం శ్రుత్వా కేశవః పరవీరహా,
ఉవాచ ప్రహసన్ వాక్యం స్మితపూర్వ మిదం యథా.
అపి త్వాం న లభే త్కర్ణ రాజ్యలంభోపపాదనమ్,
మయా దత్తాం హి పృథివీం న ప్రశాసితు మిచ్ఛసి."

టీ— రాజ్యలంభోపపాదనం, రాజ్యప్రాప్త్యుపాయః త్వాం న లభేత్ న స్పృశేత్ తం న స్వీయం మన్యసే ఇత్యర్థః.
'ధ్రువో జయః పాండవానా మిత్యిదం న సంశయః కశ్చన విద్యతే త్ర'
"యదా ద్రక్ష్యసి సంగ్రామే శ్వేతాశ్వం కృష్ణసారథిమ్,
ఐన్ద్ర మస్త్రం వికుర్వాణ ముభే చాప్యగ్నిమారుతే.
గాండీవస్య చ నిర్ఘోషం విస్ఫూర్జిత మివాశనేః,
న తదా భవితా త్రేతా న కృతం ద్వాపరం న చ."
(ఉద్యో. అ. 142)

"టీ—న తదేతి. కృతే హి సర్వే కృతకృత్యా ఏవేతి న త్రివర్గం కశ్చి దపేక్షతే. త్రేతాయాన్తు ధర్మం ప్రాధాన్యేనాఽర్థకామా వానుషంగికత్వేన చాఽపేక్షన్తే. ద్వాపరే తు అర్థకామౌ ప్రాధాన్యేన ధర్మం చ తదంగత్వేన. తత్ర కృతం నభవితేతి మోక్షాద్భ్రంశ ఉక్తః. నత్రేతేతి ధర్మాద్భ్రంశ ఉక్తః. సచ దుర్యోధనాదీనా మస్త్యేవ ద్వాపరం నభవితేతి తేషా మర్థకామా వపి నభవిష్యతో యుద్ధేన మరణస్యాఽవశ్యంభావా దిత్యర్థః."

ఓకర్ణుడా! రాజ్యప్రాప్త్యుపాయము నీకురుచింపలేదు. నేనిచ్చెద ననిన రాజ్యమును నీవు స్వీకరించుట కిష్టపడక దుర్యోధనుడే స్వీకరింపవలయు నని చెప్పుచున్నావు కాని పాండవులకే జయము ధ్రువము. సంశయము లేదు. రణరంగమందు ఐంద్రాగ్నేయాద్యస్త్రముల

నుపయోగించు కృష్ణసారథి యగు పార్థుడు నీకు గోచరించినపుడు పిడుగులవంటి గాండీవనినాదములు కర్ణరంధ్రముల జొరబడునపుడు మీకు మరణ మవశ్యంభావి యగుట వలన మీరనుకొనిన అర్థకామములనుండి మీకు భ్రంశముతప్పదు. అని ఇట్లు మరలరాజ్యముమాటదప్ప ద్రౌపదిమాట నెత్తనేలేదు. చూడుడు.

అది విని కర్ణు డిట్లనెను—

"జానన్ మాం కిం మహాబాహో సంమోహయితు మిచ్ఛసి,
యోఽయం పృథివ్యాః కార్త్స్న్యేన వినాశస్సముపస్థితః.
నిమిత్తం తత్ర శకుని రహం దుశ్శాసన స్తథా.
దుర్యోధనశ్చ నృపతి ర్ధృతరాష్ట్రసుతోఽభవత్.
అసంశయ మిదం కృష్ణ మహా ద్యుద్ధ ముపస్థితమ్,
రాజానో రాజపుత్రాశ్చ దుర్యోధనవశానుగాః.
రణేశ స్త్రాగ్నినా దగ్ధాః ప్రాప్స్యన్తి యమసాదనమ్.
స్వప్నా హి బహవో ఘోరా దృశ్యన్తే మధుసూదన,
నిమిత్తాని చ ఘోరాణి తథోత్పాతా స్సుదారుణాః.
పరాజయం ధార్తరాష్ట్రే విజయం చ యుధిష్ఠిరే,
శంసన్త ఇవ వార్ష్ణేయ వివిధా రోమహర్షణాః. (ఉద్యో అ148)

శ్రీకృష్ణా! సర్వము తెలిసిన నీవు రాజ్యము స్వీకరింపుమని నన్ను వ్యామోహింపజేయుదువేల? మహాసంగ్రామమూలమున పృథివికి వినాశనము సన్నిహితమై యున్నది. ఆసర్వనాశనమునకు శకుని, నేను, దుశ్శాసనుడు, దుర్యోధనుడు నిమిత్తభూతులమై యున్నాము. దుర్యోధనపక్షములోని వారందరు రణరంగమున శస్త్రాగ్నిదగ్ధులై తప్పక మరణింతురు. ఆస్థితిని సూచించుచున్న ఘోరములైన స్వప్నములు నాకెన్నియో గోచరించుచున్నవి. దారుణములైన ఉత్పాతము లెన్నియో గోచరించుచున్నవి. అవన్నియు దుర్యోధనుని యపజయమును యుధిష్ఠిరుని విజయమును చాటుచున్నవి, అని" ఇట్లు పలికిన కర్ణుడు తనకుగోచరించుచున్న దుస్స్వప్నములను ఉత్పాతములను వివరించి

'విదితం మే హృషీకేశ యతో ధర్మస్తతో జయః' అని పలుకగా విని శ్రీకృష్ణు డాతని నాలింగనము జేసికొని విడిచిపెట్టగా శ్రీకృష్ణరథము నుండి దిగి కర్ణుడు దీనమనస్కుడై వెనుకకు వెళ్ళిపోయెను.

ఇప్పుడు "కర్ణునితో ద్రౌపదినిగూర్చి పలికిన శ్రీకృష్ణునిమాటయే ఆద్రౌపదివైఖరి యెట్టిదో స్పష్టీకరించుచున్నది." అని వ్రాసిన ప్రతివాదుల నడుగుచున్నాము.

ద్రౌపదీదేవికి సర్వవిధముల రక్షకుడైన శ్రీకృష్ణుని మాటను బట్టి ద్రౌపదీస్వభావము తెలిసిన దనుకొనుచున్న మీకు, దుర్యోధనున కంగరక్షకుడైన కర్ణుడు శ్రీకృష్ణునితో జెప్పిన యీయీమాటలనుబట్టి దుర్యోధనుని పరిస్థితియు పరాజయము తెలిసినట్లా? తెలియనట్లా? సర్వనాశనమునకు మూలకారణ మెవ్వరో తెలిసినట్లా? తెలియనట్లా? కౌరవపాండవపక్షములలో నేపక్షమందు ధర్మ మున్నదో తెలిసినట్లా? తెలియనట్లా?

మీకు దెలిసినయెడల కర్ణుడు సుయోధనపరాజయమును కంఠోక్తిగా జెప్పియుండ 'సుయోధనవిజయము' అనుచు కవిత్వ మల్లుట సంభవించునా?

మీకు దెలిసినయెడల, సర్వనాశనమునకు మూలకారణము మా దుష్టచతుష్టయమే యని కర్ణుడు కంఠోక్తిగా శ్రీకృష్ణునితో జెప్పియుండ—

"కర్ణాదిప్రముఖులు, యోధానయోధులు నుర్వీపతులు
నుభయ పక్షంబుల నుండియు సమసిరి వీరలేగ భువి నిర్వీర్యమయ్యె
నింత చేటున కెల్ల నీకృష్ణుడే మూలకందంబటంచు జగం బెరుంగు'

అని కవిత్వమల్లుట సంభవించునా?

మీకు దెలిసినయెడల 'దుర్యోధనవశానుగాః ప్రాప్స్యన్తి యమసాదనమ్.' 'పరాజయం ధార్తరాష్ట్రవిజయం చ యుధిష్ఠిరే' 'విదితం మే హృషీకేశ యతో ధర్మస్తతో జయః' అని కర్ణుడు కంఠోక్తిగా శ్రీకృ

ష్ణునితోఁ జెప్పియుండ, శ్రీకృష్ణుడే దారుణములు చేసినట్లు దుర్యోధనునితోఁ—

"నీమేపు సహియింపనేరమి దానిట్టి దారుణంబుల జేయదలచినాడు,
ధర్మంబు నీది యధర్మము పాండవపతులది."

అని బలరామస్వామి చెప్పినట్లును, శ్రీకృష్ణభగవానుడు—

"ఓసుయోధన నీవె యుత్తమపురుషుండ వఖిలధర్మములు నీయందె
గలవు, ధర్మంబు వీడి యధర్మయుద్ధంబున నన్యాయమార్గంబునందు
నిన్ను, నొంటిగా జేయుచు నుక్కడగించితి నిది యెల్ల నాకృత్యమే"
"నైతికవిజయంబు న్యాయంబుగా నీది ధర్మరాజున కధర్మజయము"

అని చెప్పినట్లును కవిత్వమల్లుట సంభవించునా?

మీకు దెలిసినయెడల భీష్ముడు కౌరవపక్షమందుండుటనుబట్టి కౌరవులదే ధర్మపక్షమనియు, 'వ్యాసుండు పాండవపక్షంబువాడను సర్థంబు జగతి శిలాక్షరంబు.' అనియు కవిత్వమల్లుట సంభవించునా?

ఇప్పటికి అయిదువేలయేండ్లకు పూర్వము జరిగిన కురుపాండవ సంఘర్షణ వృత్తాంతమును వేదవ్యాసమహర్షి గ్రంథరూపమున దెలిపియుండ అగ్రంథమునుబట్టియే ఆయావ్యక్తుల స్వరూపస్వభావములు గ్రహింపదగియుండ నేటికి పుట్టి అగ్రంథము సర్థము చేసికొనలేక ఆమహర్షి గ్రంథమును పక్షపాతబుద్ధితో వ్రాసెనని వాకొనుటకంటె తెలివితక్కువకలదా? పరమపావనులను పడదిట్టుచు కవిత్వ మల్లినారే!

మీకేమియు దెలియక అల్లిన కవిత్వమిది. అంతకంటెను దెలియని 'తొలిపలుకు'వారు మీయెడల జేసిన ప్రశంసావచనములవి. తమ తెలివి యెంతయో గ్రహింపలేక సాహసమున కొడిగట్టిన వారి వ్రాతలచేతను, మాటలచేతను అమాయకలోకము మోసపోవును. అది లోకద్రోహము, సారస్వతద్రోహమును.

కర్ణుడు శ్రీకృష్ణునితో స్పష్టముగా తా నపరాధి నని తనకు పార్థుని చేతులలో మరణ మాసన్నమైన దని తమ దధర్మమని చెప్పిన

మాటలనే అవగాహనము చేసికొనలేని యీప్రతివాదులకు, శ్రీకృష్ణుడు కర్ణునితో ద్రౌపదీ దేవిని సంబంధించి అతి నిగూఢముగా బలికి యా కర్ణుని మందలించిన ఆమాట. అవగాహన యెట్లగును?

ద్రాపదీదేవి దుష్టురాలని, శ్రీకృష్ణుడు దుష్టుడని పలుకుటకు తెగించిన ప్రతివాదులు కర్ణుడుత్తమపురుషు డని చెప్పుదురుకదః అయితే నేది యుత్తములతో జెప్పరానిదో ఏది యవినీతికి మూలమైనదో ఆపరస్త్రీసంబంధప్రసక్తిని శ్రీకృష్ణుడు ప్రతివాదులచే నుత్తము డనబడు కర్ణునితో నెట్లు చెప్పగలిగెను?

అట్లు చెప్పుటకు కర్ణుడట్టి చాపల్యముగలవాడు కావలయును. ఆతని యాచాపల్యము నప్పు డావిధముగా నాతని హృదయ మెరిగి శ్రీకృష్ణుడు తీర్చువాడు కావలయును. ఆమాటకు కర్ణుడు హర్షించువాడు కావలయును. కర్ణుడు హర్షింపలేదనియు, నాత డట్టి చాపల్యముగల వాడు కాడనియు, పూజ్యుడనియు ప్రతివాదు లంకరును వ్రాసియు న్నారు. అట్టివానితో శ్రీకృష్ణు డట్టి నింద్యమైన వ్యర్థప్రసంగ మెట్లు చేసినాడు? అను విషయము ప్రతివాదుల మనస్సునకు తట్టనే లేదు. ఆశ్చర్యము.

ప్రతివాదుల వ్రాతల నుదాహరించుచున్నాము—

1 మహాభారతచరిత్రము—"శ్రీకృష్ణుడు కర్ణునితో రహస్యముగా, భేదవాక్యము లాడునపుడు ద్రౌపది నిన్నారవవానినిగా బొందు నన, నాకు సూతకన్యలు భార్యలు కలరు. వారియందే నాకతిశయ ప్రేమమనినాడు. కాన కర్ణుడు కామియై ద్రౌపదిని మనంబుననైన గోరినవాడుకాడు" (పు285).

2 మహాభారతరహస్యము— "శ్రీకృష్ణుడు కర్ణుని భేదింపజేయుదలచి జన్మరహస్యమును జెప్పి సిదపయావత్సామ్రాజ్యాధిపత్యమున కాస గొలిపి తరువాత ద్రౌపదీపరిగ్రహమునకుగూడ నవకాశ మొసంగెను కాని కర్ణుడు సమ్మతింపలేదు. మోహము నొందలేదు. (పు264)

"శ్రీకృష్ణుడు కర్ణుని దన తేరి మీదం గొనిపోయి చెప్పిన వాక్యములకు కర్ణుడు చలింపక పోవుటమాత్రము శ్లాఘాపాత్రము" (పు446)

3 ఖండకావ్యము:— భారతవీరుడు.—

ఉ. ఒకపాంచాలికి భర్త లేవురని మర్త్యుల్ గూడి మాటాడు వా
డుకయే కర్ణకఠోరమై మసలుచుండగా డెందమం దట్టి వా
నికి నాకాఱవభర్తృనామము ధర న్నిర్మింప కెంచు న్మురా
రికి వాక్రుచ్చి యశంబు జాటవె ధరిత్రీమండలిన్ భానుజా"

4 ఆంధ్రభారతసంశయవిచ్ఛేదము.—

"పాండుధరణీశునకు గర్ణుండు సుతుండౌట యెపుడురూఢిపడియె నిం
కొండనగనేల యప్పుడ, యుండదతని గలియ కృష్ణకొక దోషంబున్"

ఇందు మొదటివారివ్రాతలో ద్రౌపది నిన్నారవానినిగా బొందు నని మాటపై, నాకు భార్యలుకలరు. వారియందే నాకధిక ప్రేమ మని కర్ణు డన్నట్లువ్రాయబడినది. కర్ణు డన్నది యది కాదు. పాండవపక్షమునకు రమ్మను మాటపై చెప్పిన సమాధాన మది. ఆంధ్రభారతము.—

క. సోదరులు బ్రియులనుజులునా దెస బెక్కండ్రుండఱవిశ్రుతం
గాదని యూహింపక దామోదర నన్నిట్లుపిలుచుటుచిత మెచెపుమా

మహాభారతములో గూడ నన్ను పెంచిన సూతుడు నన్ను పుత్రుడని భావించుచుండెను. నేనాతని దండ్రి యని భావించుచుంటిని. ఆకులాచారమునుబట్టియే నాకాతడు జాతకర్మాదిసంస్కారములు చేసి వసుషేణుడని నామకరణము చేసెను. ఆకులమునకు జెందినవారినే పెండ్లి చేసికొని పుత్రపౌత్రాదులను గనియున్నాను. వారియందు ప్రీతికలిగియున్నాను. శ్రీకృష్ణా! నాకీభూమండల మంతయు ప్రాప్తించినను, వసురాశులు ప్రాప్తించినను నేనీ సూతకులముతోగల అనుబంధమును తెంచుకొని యీపక్షమునకు రాజాలను. అనియే కర్ణు డన్నట్లున్నది. చూడుడు.—

"తథా మా మభిజానాతి సూత శ్చాధిరథ స్సుతమ్,
పితరం చాభిజానామి తమహం సౌహృదాత్సదా.
సహి మే జాతకర్మాది కారయామాస మాధవ,
శాస్త్రదృష్టేన విధినా పుత్రప్రీత్యా జనార్దనః.
నామ వై వసుషేణేతి కారయామాస వై ద్విజైః,
భార్యా శ్చోఢా మమ ప్రాప్తే యౌవనే తత్పరిగ్రహాత్.
తాసు పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ మమ జాతా జనార్దన,
తాసు వై హృదయం కృష్ణ సంజాతం కామబంధనమ్.
న పృథివ్యా సకలయా న సువర్ణస్య రాశిభిః,
హర్షాద్భయాద్వా గోవింద మిథ్యా కర్తుం తదుత్సహే."

(ఉద్యో—అ 141)

ఇట్లుండుటచే ద్రౌపది నిన్నూరవవానినిగా బొందుననినమాట కిది సమాధానము కాదని స్పష్టము. ఈ ప్రతివాది కర్ణుడు ద్రౌపదిని మనంబున నైన గోరినవాడు కాడు. అని వ్రాసియుండి అట్టివానితో పరస్త్రీప్రశంసను శ్రీకృష్ణు డెందుకు దెచ్చినా డని యాలోచింపలేక పోయెను.

ఇక రెండవవారు కూడ యావత్సామ్రాజ్యమున కాశ గొలిపి నను ద్రౌపదీపరిగ్రహమున కవకాశ మొసగినను కర్ణుడు సమ్మతింప లేదు; మోహపడలేదు. అని వ్రాసి అట్టివానితో పరస్త్రీప్రశంసను శ్రీకృష్ణు డెందుకుచేసె నను ఆలోచనకే పోలేదు.

ఇక మూడవవారు ఒక స్త్రీకి అయిదుగురు భర్తలనుమాటయే కర్ణకఠోరముగా నున్న నాకు ఆవరభర్త యను పేరు తెచ్చిపెట్టకు మని కర్ణు డన్నట్లు కవిత్వ మల్లినారు. అట్లని కర్ణుడు కీర్తిని చాటినా డని వ్రాసినారు. ఆకర్ణుడే ద్యూతసభలో ద్రౌపది నేమన్న ట్లున్నదో చూడుడు—

తే. "తరుణి యేవురకంటె నొక్కరుడు భర్త
యగుట లగ్గు జూదంబున నాలి నోటు
వడని వానిగా దగు భర్త బడియు మింక
ననుచు రాధేయు డుల్లసమాడె నంత." (ఆంధ్రభారతము)

దీనిలో జూదములో నోడిన యైదుగురుని విడిచి యోడనట్టి ఆరవభర్తను కట్టుకొమ్మని చెప్పెనుకదా. అట్టి యారవభర్త తాను కావలయుననియా? తన ప్రభువగు దుర్యోధనుడు కావలయుననియా? ఆవెంటనే—

ఉ. "అమ్మదిరాక్షి విభీతహరిణాక్షి విలాపవిభాసికేశభా
రమ్మన నొప్పుదాని తనరమ్యపృథూరుతలంబు నెక్కగా
రమ్మని సన్న సేసె ధృతరాష్ట్రసుతాగ్రజు డప్పు"

అని యుండుటచే తన మాటపై తొడ జూపి ద్రౌపదీదేవిని రమ్మనిన దుర్యోధనుడే ఆరవభర్త కావలయు నని కర్ణుని తాత్పర్యము కావచ్చును.

దుర్యోధను డారవ భర్త యనుమాట కర్ణునకు ప్రతివాది చెప్పి నట్లు కర్ణకఠోరము గాక, కర్ణపేయ మెట్లయ్యెను? కర్ణు డామాటాడి తన కీర్తిని చాటినాడా? అపకీర్తిని చాటినాడా? అట్టి కర్ణుని యెత్తి పొడుచుటకు శ్రీకృష్ణుడు తెచ్చిన ద్రౌపదీప్రశంసపై తన తప్పును స్మరించి సిగ్గుపడి కర్ణుడు పరితపించె ననుటకంటె గత్యంతరము లేదు. ఎట్లయినను కర్ణునికి మనస్సులో లేని విషయమును శ్రీకృష్ణు డెందుకు దెచ్చె నని యీప్రతివాదికూడ విచారించలేదు.

ఇక నాలుగవవారు కర్ణుడు పాండుసుతు డని రూఢియైనపుడు ఆకర్ణుని ద్రౌపది కలియుట దోషము కాదన్నారు. పాండవపంచకము నకే పత్నిగా సృజింపబడిన ద్రౌపదీదేవినిగూర్చి యట్లనుట యనుచిత మని వీరనుకొనలేదు.

దేవరాజసుధీప్రణీతమైన 'కర్ణుడు' అను పుస్తకములోగూడ శ్రీకృష్ణకర్ణసంభాషణ మిట్లు వ్రాయబడినది—

"మహైంద్రవైభవముతో భూచక్ర మంతయు నేలుము. జగదేకసుందరి యగు ద్రౌపది నిన్నారవపతిగా బొందగలదు. మాటాడక మరియొకటి తలంపక నాతోడ కదలిరమ్ము.

కర్ణు డంతయు విని శ్రీకృష్ణునితో రాధయు నతిరథుండును ధర్మంబున నాకు తలిదండ్రులైరి. వారినివిడుచుట ధర్మముకాదని తలంపక రమ్మనెదవే దామోదరా! ఇది నీకుతగునా? దుర్యోధనుడు నన్ను దనయంతవానినిగా జేసెను. అట్టిదొర నట్టి యుదారుని యేధర్మమునుబట్టి విడిచి వత్తును? నీవే చెప్పుము" (పు.84) అని.

ఇందు ద్రౌపదీసంబంధమునుగూర్చి కర్ణుని ప్రతివచనమే లేదు. శ్రీకృష్ణు డట్టి తేలికమాట నెందుకు దెచ్చె నని యీగ్రంథకర్త కూడ నాలోచింపలేదు.

వఝ్ఝల చినసీతారామస్వామిశాస్త్రిగారి "కర్ణచరిత్రము"లో గూడ నిట్లున్నది—

"శ్రీకృష్ణుడు కర్ణుని పాండవపక్షమునకు రాదీయదలంచి జ్యేష్ఠుడగు నాతనికే రాజ్యాభిషేకము జరుగగలదనియు ద్రౌపది కూడ నాతనిని యథాంశముగ బరిగ్రహింపగలదనియు బోధపఱచెను. కాని ధర్మాత్ముడును వైషయికభోగవిరాగియు నగు కర్ణు డందులకు సమ్మతింపక ఇట్లు ప్రసంగించెను... ..." (పు. 74) అని.

ఆకర్ణుని ప్రసంగములో ద్రౌపదీసంబంధమునుగూర్చిన ప్రతివచనము చూపబడలేదు. అట్టి ధర్మాత్ముడు విషయసుఖవిరాగి యగు కర్ణునియొద్ద శ్రీకృష్ణు డామాట నెందుకు దెచ్చెనని యీగ్రంథకర్త కూడ నాలోచింపలేదు.

పర్యవసితార్థ మేమనగా ద్రౌపదీదేవికి ఆరవభర్త యగు కోరిక కర్ణుని కున్నదని కాని, ఆతని కాపరిస్థితిని తాను కలిగింపదలచి

కాని, ఆతని నెట్లో చేపట్టిన గాని పాండవులకు జయము కలుగదని కాని శ్రీకృష్ణ డాద్రౌపదీప్రశంసను కర్ణునియొద్ద చేయలేదు. ద్యూత సభలో కర్ణుడు మదోన్మత్తుడై ద్రౌపదీదేవిని బంధకి యని నీ వారవ భర్తను చేపట్టుమని దుర్భాషలాడెను. అది కృష్ణభగవానుని బాధించు చున్నది. ఆబాధ దీర్చుకొనుచు కర్ణునకు బుద్ధిచెప్పదలచి, నాడు కర్ణు డన్న మాటనే యుద్ఘాటించి ద్రౌపది ని న్నారవవానినిగా గ్రహించు ననెను. ఆ నిగూఢాభిప్రాయముగల మాటచే నాటి తన దుర్వ్యాపార మును స్మరించుకొని కిక్కురుమనక సిగ్గుపడి భంగ్యంతరమున నేను పాండవులను దుర్భాషలాడినందుకు పశ్చాత్తాపపడుచున్నా నని చెప్పు కొని ఆదుర్భాషలనుబట్టియే నాడు తనను వధింప శపథముచేసిన పార్థునిచే గలిగెడి తన మృతినిగూడ వెల్లడించెను. ఇది దీని పరమా ర్థము. ఇట్లుచూడ శ్రీకృష్ణుడు తెచ్చిన ద్రౌపదీప్రశంస సార్థకమెగాని నిరర్థకము కాదు; విరుద్ధమును గాదు.

ఇంకొకటి కూడ చూడుడు—కర్ణునితో ఇట్టి ప్రసంగము జరిపి నది కృష్ణపరమాత్మ. రాయబారమునకు వెళ్ళినప్పుడు ఈ కృష్ణురాయ బారము సంజయురాయబారమైన వెంటనే జరిగినది. ఆసంజయురాయ బారసమయములో ధృతరాష్ట్రసందేశము వినిపించు సంజయునితో ద్యూతసభావృత్తాంతమెత్తుకొని ప్రసంగించుచు ద్రౌపదీదేవి నాడు పడిన కష్టము లుగ్గడించు నపుడు కృష్ణభగవాను డిట్లనెను.

'యత్రాఽ బ్రవీ త్సూతపుత్రః సభాయాం కృష్ణాం స్థితాం శ్వశు రాణాం సమీపే, న తే గతిర్విద్యతే యాజ్ఞసేని, ప్రపద్య దాసీ ధార్తరాష్ట్రస్య వేశ్మ"

పరాజితా స్తే పతయో న సన్తి పతిం చాన్యం భామిని త్వం వృణీష్వ యో బీభత్సో ర్హృదయే ప్రోత ఆసీ, దస్థిచ్ఛింద న్మర్మఘాతీసుఘోరః 'కర్ణాచ్ఛ రో వాఙ్మయ స్తిగ్మ తేజాః ప్రతిష్ఠితో హృదయేఫాల్గునస్య'

(ఉద్యో-అ29)

నాటిసభలో పెద్దలసమీపములో నున్న ద్రౌపదితో సూత పుత్రుడు, నీకింక గతిలేదు. దాసివై దుర్యోధనగృహమునకు చేరుము. పరాజితులైన నీపతులు లేనివారిలోనే జమ. మరియొకపతిని వరింపుము. అని పలికెను. సంజయా! కర్ణుని ఆవాఙ్మయశరము మర్మభేదకమై పార్థుని హృదయములో నాటికొని యున్నది అని. సంజయునితో నట్లు మాటాడిన శ్రీకృష్ణభగవానుడే కర్ణునితో నిట్లు మాటాడినాడు. ఈమాట ద్రౌపదిని తార్చుటకా? కర్ణుని పొగుడుటకా? మతి మంతులాలోచింతురుగాక.

కర్ణుడు శ్రీకృష్ణాంతర్యము గ్రహించియే పాండవులను దుర్భాష లాడిన తన పశ్చాత్తాపమును, పార్థునిచే గలుగు తనమరణమును వెల్ల డించుటమూలమున కృష్ణభగవానుని క్షమింపగోరె నన్నమాట.

ఇట్లు ద్యూతసభలో దుర్యోధనప్రీత్యర్థ ద్రౌపదిని దుర్భాష లాడిన కర్ణుని మెత్తి పొడుచుటకును, నేను చేసినది తప్పే యని కర్ణు డొప్పుకొని క్షమాపనము గోరునట్లు చేయుటకును ఉపయోగించబడిన శ్రీకృష్ణుని యీమాటను బట్టుకొని—

“దీనివలన ద్రౌపది యధికభర్తలను బడయుటకు సిద్ధముగనే యున్నదని తేలిన”దని యొకరును

“కర్ణుడు కామియై ద్రౌపదిని మనంబుననైన గోరినవాడు కాడు” అని మరియొకరును,

“ద్రౌపదీపరిగ్రహమునకుగూడ నవకాశ మొసంగెనుకాని కర్ణుడు మోహము నొందలేదు, కర్ణుడు చలింపకపోవుటమాత్రము శ్లాఘాపాత్రము” అని మరియొకరును,

“ఒక ద్రౌపదికైదుగురు భర్తలను మాట కర్ణకఠోరముగా గనబడు నట్టి నాకు కర్ణుడారవభర్త యను దుష్కీర్తిని తెచ్చిపెట్టకు మని కర్ణుడు చెప్పెను” అని మరియొకరును,

కర్ణుడు పాండుసుతు డని రూఢియైనపుడు ద్రౌపది యాతని గలిసినను దోషము లేదు" అని యింకొకరును వ్రాసిన వసంబద్ధప్రలాపము లగుటచే హేయములు. హరికథలలోగాని, అన్యగోష్ఠులలోగాని ప్రస్తావించునపుడు 'శ్రీకృష్ణుడు ద్రౌపదీవిషయమును కర్ణునితో చెప్పెను.' అను తేలికమాటను అనాలోచనగా వాడుచు భారతీయ సంస్కృతి సభ్యతాసంప్రదాయముల మహత్త్వమును భగ్నము చేయక, పరమపావనమైన ద్రౌపదీచరిత్రము ను కళంకితమును జేయక, భగవంతుడగు కృష్ణపరమాత్మ యొక్క సూక్తిని అపహాసాస్పదము చేయక, ఆకృష్ణపరమాత్మ సూక్తులలోని ఈనిగూఢార్థమును వివరించి కృతార్థత వహింపవలసినదని పాఠకమహాశయులను కోరుచున్నాము ఇంతటితో దీనిని విడిచి విషయాంతరమందుకొనుచున్నాము.

—:"ద్రౌపది సత్యభామతో జెప్పిన తనపాతివ్రత్యవిశేషములు శ్రీరంగనీతు" లను ప్రసంగము—తన్నిరాకరణము:—

మ. భా. చ. కారులవ్రాత యిట్లున్నది—"ద్రౌపది సత్యభామతో దనపాతివ్రత్యవిశేషమునుగూర్చి శ్రీరంగనీతు లెన్నియైన జెప్పినది. భర్తల యడుగులకు మడుగు లొత్తుచు వారి కనుసన్నల మెలగుచుండు ననినది. కాని పాండవులే ఆమెకు జంకుచుండు రని కొన్నిసందర్భములచే జెప్పవలసియున్నది." (పు228)

ఏసత్యభామకు ద్రౌపదీదేవి చెప్పినదో ఆసత్యభామ నీవన్నియు శ్రీరంగనీతులు లే అని యేమైన అనెనా? ముక్కు మొగమెరుగని యీప్రబుద్ధు డాడిన మాటకు గణన యేమున్నది? సత్యభామతో ద్రౌపదీదేవి చెప్పిన ప్రస్తావమేమో ఆవిషయమేమో వినుడు—

పాండవు లరణ్యవాసముచేయుచు కామ్యకవనమందు నివసించునపుడు వారిని జూచుటకై సత్యభామతో కృష్ణభగవానుడు వెళ్ళియుండెను. అంతట మార్కండేయమహర్షి యేతెంచెను. ఆపై నారదమహర్షి వచ్చెను. అప్పుడు ప్రత్యుత్థానాభివాదనము లైనతరువాత

కృష్ణభగవానుని కోరికపై పురాణకథలను మార్కండేయమహర్షి యుధిష్ఠిరప్రశ్నానుగుణముగా జెప్పుచుండెను. ద్రౌపదీదేవియు సత్యభామయు నొకచోట గూర్చుండి ప్రసంగించుకొనుటలో సత్యభామ ద్రౌపదితో నిట్లనెను—

సీ. నీప్రియభర్తల నిర్మలచరితుల
　　　　బ్రకటతేజుల లోకపాలనిభుల
　బార్థుల నీవొకభంగిన నెడలక
　　　　చెలువ యెబ్భంగి భజింతు దగిలి
　యొక్క డొక్కని కంటె నువిద నీకేవురు
　　　　ననువర్తులగుట యత్యద్భుతంబు
　నగు మొగంబులుకాని నాతి నీదెస నెప్డు
　　　　బతులకు గింకిరిపాటు లేదు.

తే. వ్రతము పెంపొ మంత్రౌషధవైభవంబొ
　సరసనైపథ్యకర్మకౌశలమొ చతుర
　విభ్రమోల్లాసరేఖయొ వెలది నీవి
　శేషసౌభాగ్యహేతువు సెప్పుమ నాకు.

క. ఏనును నీవలన నిజముగా
　నిది యెంతయును నెఱిగి కమలదలాక్షుం
　బూని వశగతుని జేసి య
　ననూనస్నేహానుభోగయుక్తి దలిర్తున్.

క. అని యడిగిన మది నించుక
　గినుక వొడమ నడచుకొనుచు గృష్ణ మృదులహా
　సిని యగుచు గృష్ణభామిని, గనుగొని
　యిట్లనియె నిర్వికారాకృతియై

క. తను నిట్లు దుష్టవనితాజనమునటులుగా దలంప జనునే నీకుం
మనసొప్పదు పురుషోత్తము వనితవు గాదగవు నీవు వనరుహనయనా.

చ. అలయక మంత్రతంత్రవివిధౌషధభంగుల జేసి యెంతయుం
వలతురు నాధులంట మగువా కను జేలతనంబు దాన నుం
గలిగిన ప్రేమయుం బోలియు గాని యొకంపను సిద్ధి బొంద ద
ప్పొలతులతోడి మన్కి యహి పొత్తుగ జూచు విభుం డెటింగినం

చ. మగువ యొనర్చు వశ్యవిధి మందులు మాయలు నొంపు చందమై
మగనికి దెచ్చు రోగములు మానక మూకజడాదిభావముల్
మొగి నొనరించు నద్దురితముల్ దన చేసిన చేతలై తుదిం
జగమున కెక్కు నిందయును సద్గతిహానియు వచ్చు నింతికిం.

వ. పాండవులయెడ నే నెట్టిదాననై యుట్టి సౌభాగ్యంబు నందితి నది
నీ కెటింగించెద నేర్పడ వినుము.

సీ. పతులాత్మ నొండొక్క పడతుల గలసిన
నలుగ నెయ్యెడల నహంకరింప
మదము ప్రమాదంబు మాని వారికి జిత
మేకముఖంబుగ నెల్లప్రొద్దు
భక్తి సేయుదు జూపు బలుకును
గోర్కియు జెయ్యును వింతగా జేయనెపుడు
సమర గంధర్వయక్షాదులందైనను
బురుషు నన్యుని దృణంబుగ దలంతు

తే. స్నానభోజనశయనాదిసంప్రయోగ
మర్థి బతులకు మున్నెందు నాచరింప
బతులు వచ్చిన నాసనపాద్యవిధుల
భక్తితో నేన కావింతు బనుప నొరుల.

చ. తగియెడు వేళలందు నియతంబుగ మజ్జనభోజనక్రియల్
దగినొడగూర్చు భర్తలకు ధాన్యధనంబులు చిత్తమై వ్యయం
బగుటకు నోర్వ నెప్పుడు గృహస్థల భాండవిశోధనంబు లి
మ్ముగ నొనరించు నేమఱ బ్రమోదము సల్పదు బంధుకోటికిన్.

క. పలుమాఱుం దలవాకిట మెలఁగుట యసతీజనైకమిత్రిత కలహం
బుల కెలయుట నగుపలుకుల బెలుచ నగుటనాకుగాని పేరిమి మగువా.

క. పతు లిచ్చు మెయి బ్రివాసస్థితులైనం బుష్పగంధదీప్తాభరణ
ప్రతతి ధరియింపదద్గతమతి నగుచు దదాగమంబ మది గాంక్షింతున్.

ఉ. అత్తకు భక్తి గల్గి మది నాయమ సెప్పిన మాడ్కి జీవికా
వృత్తము లావహింతు గురువిప్రసురాతిథిపూజనంబు ల
త్యుత్తమభక్తి సేన తఁగ నోపి యొనర్తు బ్రియంబు దాల్మియున్
మెత్తదనంబు సంతతము మేలుగ దాల్తు సమస్తభంగులన్.

క. కడుమృదువులనుచు దేకువ సెడియెవ్వుఁ భజింపభరతసింహులు గోపం
బడరిన నాశీవిషముల వడువున గ్రూరులని వెఱవు వదలక గొల్తున్.

సీ. మాయత్త బృథ్వీసమాన బృథాదేవి
గుంతిభోజాత్మజ గోమలాంగి
సతతంబు భోజనస్నానాదికములయుం
దిమ్ముగ బరిచర్య యేన చేసి
సంప్రీతఁ జేయుదు జనవంద్యుఁడగు ధర్మ
తనయుని బంతి నిత్యంబు బసిఁడి
పళ్ళెరంబుల గుడ్చు బ్రాహ్మణు లతిపుణ్యు
లెనిమిదవేలు సమిద్ధమతులు
తే. యతులు పదివేలు వారల కనుదినంబు
నన్నపానంబు లర్థిసహాయ నగుచు

నోడికముగ నేన కావింతు నుచితవస్త్ర
భూషణాదుల బరితోషముగ నొనర్తు.

వ. మఱియు ధర్మరాజు నగరియందు గనకమణిమయభూషణాలంకృతులయిన పరిచారకులు నూరువేలు రేయును బగలును బాత్రీహస్తులై యభ్యాగతభోజనంబు లొడగూర్చువారు నందర కలరు. వీరెల్ల నిట్టిట్టు మెలఁగువ మెలంగుదు రని తత్కృతాకృతంబు లేన యెఱుంగుదు. నిరంతరమదధారాతరంగితకపోలంబులయిన భద్రగజశతసహస్రంబులు బ్రభూతజవసత్త్వసన్నుతంబులయిన యుత్తమాశ్వశతసహస్రంబులుం గలవు. వానికి నన్నింటికి నిత్యోచితంబులైన ఖాద్యంబు లొనరింపను బాలింపను దగినవారి నేన నియమింతు నఖండభాండాగారపూరితంబులైన యగణ్యమణికనకాదివస్తువులును బ్రతిదినవిహితంబలయిన యాయవ్యయంబులు నాయెఱుంగని యవియు లేవు. గోపాలజనంబులు తుదిగా గల సకలభృత్యజనంబుల జీవితంబుల నరసి యేన నడపుదుం బరమయశోధను లగు పాండునందనులు నిజకుటుంబభారంబు సర్వంబును నాయందు సమర్పించి తారు నిర్భరులై యిష్టవిహారంబుల నుండుదు రేనెల్ల వెంటల నప్రమత్తనై వర్తింతు.

ఆ. వేగ జాము గలుగ వెడ నిద్రబొందుదు
గాని రాజ్యభారకార్యయుక్తి
నబ్జనయన నాకు నాహారనిద్రల
కెడయు లేదు సువ్వె యెల్లప్రొద్దు.

ఆ. ఇట్టి వర్తనముల నెపుడ పాండవులకు
దగిలి ప్రియము సేయు దగితి గాని
మగువ నీవు సెప్పు మందులు మంత్రంబు
లింద్రజాలములును నేనెఱుంగ.

వ. అనిన విని లజ్జాకలితచిత్త యగుచు సత్యభామ పాండవభామిని కిట్లనియె.

క. ఏనెఱుగమి నిట్లాడితి నానేరమి సైపవలయు నగవుగ గొనుమీ మానిని నాపలుకులు సన్మానితము భవచ్చరిత్రమహిమ ధరిత్రిన్"

(ఆంధ్రభారతము)

ఇట్లుపతిశుశ్రూషాదికము గృహకృత్య స్వయం నిర్వహణసామర్థ్యము మొదలగు గుణములే పత్నియందు పతికి ప్రీతి అతిశయించుటకు మూలమని ద్రౌపదీదేవి చెప్పగా, నిజమే నీచరిత్రము జగత్పూజ్యమని నేను తెలియక అడిగిన విషయమునుగనుక క్షమింపుమని సత్యభామ పలుకగా ప్రతివాదులు ఆవెఱ్ఱిధోరణి యేమి?

ఆద్రౌపదీదేవి చెప్పినది నిజమే అతిశయోక్తి కాదనుటకు దుర్యోధనుని మాటను గూడ సాక్ష్యముగా జూపుచున్నాము.

రాజసూయయాగములో పాండవైశ్వర్యమును జూచి వ్యథతో వచ్చిన దుర్యోధనుడు తనకు గలిగినదుఃఖమునకు గారణములు ధృతరాష్ట్రునితో జెప్పు సందర్భములో నిట్లున్నది.—

"ఉచ్చావచా నుపగ్రాహాన్ రాజభిః ప్రాపితాన్ బహూన్,
శత్రూణాం పశ్యతో దుఃఖా న్మమూర్ఛా మే వ్యజాయత.
నాభుక్తవన్తం నాపీతం నాలంకృత మసత్కృతమ్,
అపశ్యం సర్వవర్ణానాం యుధిష్ఠిరనివేశనే.
అష్టాశీతిసహస్రాణి స్నాతకా గృహమేధినః,
త్రింశద్దాసీక ఏకైకో యాన్బిభర్తి యుధిష్ఠిరః.
సుప్రీతాః పరితుష్టాశ్చ తే హ్యాశంస న్త్యరిక్షయమ్,
దశాఽన్యాని సహస్రాణి యతీనా మూర్ధ్వరేతసామ్.
భుంజతే రుక్మపాత్రీభి ర్యుధిష్ఠిరనివేశనే,
అభుక్తం భుక్తవద్వాపి సర్వ మాకుబ్జవామనమ్.
అభుంజానా యాజ్ఞసేనీ ప్రత్యవైక్ష ద్విశాంపతే" (సభా. అ52)

శత్రుప్రియులగు పాండవులకు రాజులందరు ననేకములైన కానుక లిచ్చినప్పుడు చూచుచున్న నాకు మరణింపవలె ననిపించినది. యుధిష్ఠిరభవనమందు సర్వవర్ణములలో నన్నపానముల చేతను ఆభరణముల చేతను ఆదరింపబడనివాడొక్కడును గనుపింపలేదు. ఎనుబదివేలమంది స్నాతకులు యుధిష్ఠిరునిచే పోషింపబడుచుండిరి. పదివేలమంది యతులు సువర్ణపాత్రములతో భుజింపజేయబడుచుండిరి. వికలాంగులవరకు నెవ్వరు భుజించిరో ఎవ్వరు భుజింపలేదో ద్రౌపదీదేవి తాను భుజింపకయే స్వయముగా బరీక్షించుచుండెను. అని.

ఆంధ్రభారతముగూడ జూడుడు—

సీ. జన్మంబు నాడంగ సకలభూములనుండి
వచ్చిన రాజన్యవరుల నవని
సురులను వైశ్యుల శూద్రుల నాత్మీయ
బంధుసుహృద్వీరభటనియోగ
జనులను బేదల సాధుల నిత్యంబు
దాన పరీక్షించి తగ వెలింగి
యన్నంబు దయ బెట్టి యందరు గుడిచిన
దనుమధ్య యర్ధరాత్రంబునపుడు.
ఆ. గాని కుడువ దట్టి కమలాక్షి ద్రౌపది
యదియు గాక యమ్మహాధ్వరమున
నధముడయ్యు గడు బ్రియంబున
నభ్యర్చితుండ కాని వంచితుండ లేడు.

ఇట్లు శత్రుశ్లాఘ్యపవిత్రచరిత్రకల ద్రౌపదీదేవి యొక్క సూక్తులు స్త్రీయపరివర్తనరీతులె కాని శ్రీరంగనీతులు కావు. కాబట్టి యామె పాతివ్రత్య మసాధారణము.

స్త్రీధర్మముల నుపదేశించుచు యాజ్ఞవల్క్యస్మృతిలో నిట్లు చెప్పబడినది—

'సంయతోపస్కరా దక్షా హృష్టా వ్యయపరాఙ్ముఖీ,
కుర్యా చ్ఛ్వశురయోః పాదవందనం భర్తృతత్పరా.'

గృహోపకరణములను పదిలపరుచుకొనుట. శీఘ్రకారిణియై యుండుట, ప్రాప్తించిన ద్రవ్యముతో సంతోషించుచుండుట, దుర్వ్యయము చేయకుండుట, శ్వశ్రూశ్వశురపాదాభివందనము చేయుచుండుట, భర్తృపరాధీనయై యుండుట అనునవి స్త్రీధర్మములు. అని.
విష్ణుస్మృతియం దిట్లున్నది—

అథ స్త్రీధర్మాః— "భర్తు స్సమానవ్రతచారిత్వం శ్వశ్రూశ్వశుర గురుదేవతాఽతిథీనాం పూజనం, సుసంయతోపస్కరతా, అముక్త హస్తతా, సుగుప్తభాండతా, మూలక్రియా(వశీకరణ) స్వనభిరతి ర్మంగలాచారతత్పరతా."

ఈచెప్పబడిన లక్షణము లన్నిటికి లక్ష్యము ద్రౌపదీదేవి యని వెనుకజూపబడిన గ్రంథముచే స్పష్ట మయినది.

ఆమె పతులే ఆమెకు జంకుచుండిరని ప్రతివాది యనెను. ధర్మజుని యనుజులు ధర్మజునకు జంకుచుండుట యెట్లుచితమో అట్లు ధర్మజుని భార్య యను భావనతో ద్రౌపదీదేవికి జంకుచుండుటగూడ భీమసేనాదుల కుచితమే.
ఇంకొకటి—

"కార్యేషు దాసీ కరణేషు మన్త్రీ రూపే చ లక్ష్మీః క్షమయాధరిత్రీ,
భోజ్యే చ మాతా శయనే చ రంభా షడ్ధర్మయుక్తా కులధర్మపత్నీ."

అని చెప్పబడిన అన్నిలక్షణములతో బ్రవర్తించిన యుత్తమస్త్రీ గనుక నానాసందర్భములలో యుధిష్ఠిరాదులకు కర్తవ్యాకర్తవ్యముల నుపదేశించుట, శౌర్యము నుద్దీపింపజేయుట, మొదలగువిషయములలో మంత్రివలెకూడ శాసించిన దని తెలిసికొనవలయును.

—: "విరటుని సభలో ద్రౌపది నిందించి ధర్మజార్జునుల దెప్పి పొడిచిన" దను ప్రసంగము—తన్నిరాకరణము :—

మ. భా. చ. కారులవ్రాత యిట్లున్నది— "కీచకుని వ్యవహారములో విరటుని దత్సభవారిని నిందించుచు సభలో నిలిచియుండిన ద్రౌపదికి ధర్మరాజు తమ రహస్యము బయలగునేమో యను భయముతో నామె నచటనుండి పొమ్మని సూచించినాడు. ఆమె యచట నుండి కదలకపోవుటచే నాట్యమాడుదానివలె గులస్త్రీ సభలో నిలిచి యుండరాదు. పొమ్మనగా ద్రౌపది గూఢముగా ధర్మజార్జునుల నిట్లు దెప్పిపొడిచినది—

తే. నాదు వల్లభుండు నటు డింత నిక్కంబు పెద్దవారి యట్ల పిన్నవారు
గాన బతుల విధముగాక యే శైలూషి గా దనంగరాదు కంకభట్ట.

వ. అట్లగుటం జేసి నాకు నాట్యంబును బరిచితంబు. మత్పతి శైలూషుండ కాడు గితవుండును గావున జూదరి యాలికి గరువతనం బెక్కడిది." అనినది. (పు. 230)

అస లిచ్చట కథాసందర్భ మేమనగా— అజ్ఞాతవాసకాలములో ద్రౌపదీపాండవులు విరటు నాశ్రయించి గూఢముగా తమ జీవయాత్రను నడుపుకొనుచున్నారు. వారు మొదట విరాటనగరములో వర్తించున పు డెవ్వరేయే పనులు చేయుటో, ఏయే పేరులు చెప్పుకొనుటో నిశ్చయించుకొను నవసరమున పాండవులు తమతమ విషయములను చెప్పుకొనిన మీదట ధర్మజుడు ద్రౌపదిని జూచి—

"సుకుమారీ చ బాలా చ రాజపుత్రీ యశస్వినీ,
పతివ్రతా మహాభాగా కథం ను విచరిష్యతి."

టీ— బాలా నిత్యనూతనా.

ఈరాజపుత్రి, యీసుకుమారి, యీపతివ్రత యెట్లు సంచరింప గలుగునో అని పలుకగా ద్రౌపదీదేవి యిట్లనెను—

"సైరంధ్ర్యో రక్షితా లోకే భుజిష్యా స్సన్తి భారత,
నైవ మన్యాః స్త్రియో యాన్తి ఇతి లోకస్య నిశ్చయః.
సాఽహం బ్రువాణా సైరంధ్రీ కుశలా కేశకర్మణి."

టీ-సైరంధ్రీతి సీరం, ప్రతిసీరా న్తః పటః. ధ్రియతేఽనయాఽ స్యైవేతి సీరంధ్రా సైవ సైరంధ్రీ స్వార్థే తద్ధితః. అన్తఃపురపరి చారికా రాజభార్యా వా. "సైరంధ్రీ పరవేశ్మస్థా శిల్పకృత్స్వవశా స్త్రియాం, వర్ణసంకరసంభూతస్త్రీ మహిల్లికయోరపి ఇతి విశ్వః 'మత ల్లికయో'రితి మేదినీపాఠః. ఆద్యే- మహిల్లికా రాజదారాః ద్వితీయే, మతల్లికాః ప్రశస్తస్త్రియ ఇత్యర్థః. దాసీపక్షే అరక్షితా ఇతి ఛేదః. స్వవశా ఇత్యుక్తే, పక్షే రక్షితా ఇత్యేవ, భుజిష్యా, పాలనీయా పాలయిత్రీ చ. భుజపాలనాభ్యవహారయో రిత్యస్య రూపం. నైవ మన్యాః స్త్రియో రూపవతీ ర్యాన్తి ప్రాప్నువన్తి పశ్యన్తీతరే ఇత్యర్థః. దాసీరితి భావః. పక్షే నైవం ప్రకాశే యాన్తి సంచరన్తీత్యర్థః.

"యుధిష్ఠిరస్య గేహే వై ద్రౌపద్యాః పరిచారికా,
ఉషితాఽస్మీతి వక్ష్యామి పృష్టా రాజ్ఞా చ భారత."

టీ- ద్రౌపద్యాః పరిచారికేతి రాహోశ్శిరఇతివదభేదేఽపి భేదోపచారః. ద్రౌపదీరూపా యుధిష్ఠిరస్య పరిచారికేత్యర్థః.

"ఆత్మగుప్తా చరిష్యామి య న్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి,
సుదేష్ణాం ప్రత్యుపస్థాస్యే రాజభార్యాం యశస్వినీమ్.
సా రక్షిష్యతి మాం ప్రాప్తాం మాభూ త్తే దుఃఖ మీదృశమ్,"

మహారాజా! నేను సైరంధ్రి నని చెప్పుదును. (సైరంధ్రీశబ్ద మునకు పరిచారికయనియు, రాజభార్య యనియు రెండర్థములు.) సైరంధ్రులు భుజిష్యలై యుందురు. పరిచారికాపక్షములో పాలింప దగినవారని యర్థము. రాజభార్యాపక్షములో పాలించునట్టిది యని యర్థము. జుట్టుదువ్వుట మొదలగుపనులలో కుశలత కలదాన నని

చెప్పుదును. యుధిష్ఠిరగృహమందు ద్రౌపదికి పరిచారికనై యున్న దాన నని చెప్పుదును. "ద్రౌపద్యాః పరిచారికా" అన్నపుడు అభేదార్థకము షష్ఠియగుటచే యుధిష్ఠిరునకు ద్రౌపదీస్వరూపపరిచారిక నని చెప్పుదు నని గూఢార్థము. విరాటభార్య యగు సుదేష్ణ నాశ్రయించి యుందును. ఆమె నన్ను కాపాడును. నాథా! నీవు దుఃఖింపవద్దు. అని.

ఇదే విధముగా విరాటునితో పాండవులు చెప్పిన మాటలు వారుపెట్టుకొనిన పేరులు రెండర్థములు కలిగియే యున్నవి. అది వేదవ్యాసమహాభారతమును నీలకంఠీయటీకతో బరిశీలించువారికే విదితమగును.

అట్లు చెప్పి ద్రౌపదీదేవి సుదేష్ణయొద్ద కాలక్షేపము చేయుచు తనకైదుగురు భర్తలనియు, వారు గంధర్వులనియు, పరపురుషుడెవ్వడైన నన్ను కాంక్షించెనేని నన్ను ప్రచ్ఛన్నముగా నుండి రక్షించుచున్న నాపతులువానిని వధించి తీరెద రనియు చెప్పి కాలము గడుపుచుండ నొకప్పుడు కీచకుని నిర్బంధము ద్రౌపదీదేవికి తటస్థించినది. అది యెట్లనగా — సుదేష్ణ ప్రేరణచేత ద్రౌపదీదేవి కీచకుని యెదుటకు వెళ్ళవలసి వచ్చినది. ఆవెళ్ళినపు డామె భయపడుచు

"యథాఽహ మన్యం భర్తృభ్యో నాభిజానామి కంచన,
తేన సత్యేన మాం ప్రాప్తాం మా కుర్యా త్కీచకో వశే.
ఉపాతిష్ఠత సా సూర్యం ముహూర్త మబలా తతః,
స తస్యా స్తనుమధ్యాయాః సర్వం సూర్యోఽవబుద్ధవాన్.
అన్తర్హితం తత స్తస్యా రక్షో రక్షార్థ మాదిశత్,
తచ్చైనాం నాఽజహా త్తత్ర సర్వావస్థా స్వనిన్దితామ్."

నేను నాపతులను దప్ప అన్యపురుషుని స్మరించి యెరుగను. ఆసత్యమే నన్నీకీచకుని ముష్టినుండి తప్పించుగాక. అనికీర్తించి యొక ముహూర్తకాల మామె సూర్యు నుపాసించెను. ఆమె యార్తిని గ్రహించి సూర్యుడు అంతర్హితముగా నుండి యామెను రక్షించుట

కొక రక్షస్సును నియోగించెను. ఆరక్షస్సు సర్వావస్థలయందును విడువక ఆమె వంటి యుండెను. తరువాత కీచకునియెదుటకు వెళ్ళుట, ఆతడుకామాంధుడై యామెను పట్టబోవుట జరిగెను.

'జగ్రాహ తా ముత్తరవస్త్రదేశే స కీచక స్తాం సహసాక్షిపన్తీమ్'
ప్రగృహ్యమాణా తు మహాజవేన మహుర్వినిశ్వస్య చ రాజపుత్రీ.
తయా సమాసాక్షిప్త తను స్స పాపః పపాత శాఖీవ నికృత్తమూలః.
సా గృహీతా విధున్వానా భూమా వాక్షిప్య కీచకమ్,
సభాం శరణ మాగచ్ఛ ద్యత్ర రాజా యుధిష్ఠిరః.
తాం కీచకః ప్రధావన్తీం కేశపాశే పరామృశత్,
అథైనాం పశ్యతో రాజ్ఞః పాతయిత్వా పదాఽవధీత్.
తస్యా యోఽసౌ తదాఽర్కేణ రాక్షస స్సంనియోజితః,
స కీచక మపోవాహ వాతవేగేన భారత.
స పపాత తదా భూమౌ రక్షోబలసమాహతః,
విఘూర్ణమానో నిశ్చేష్ట శ్ఛిన్నమూల ఇవ ద్రుమః."

నిరాకరించుచున్న ద్రౌపదీదేవి వస్త్రమును కీచకుడు పట్టుకొనగా ఆర్తురాలైన ద్రౌపదీదేవి చేత విదల్పబడి కీచకుడు నేలబడెను. (అట్లుపడుటలో నామె కంగరక్షగా నున్న రక్షస్సు యొక్కబలము కారణము.) అంతలో నామె పరుగిడి యుధిష్ఠిరుడుండిన విరాటసభ లోనికి బోవుచుండెను. మరల కీచకుడు పరుగిడి యామె జుట్టుపట్టు కొని సభాసమక్షములో విరాటరాజు చూచుచుండగా పడద్రోసి పాదముతో దన్నెను. అప్పుడామె కంగరక్షగా నున్నరక్షస్సు కీచకుని వాయువేగమున త్రోసివేయగా రక్షోబలముచేత కీచకుడు నేల గూలెను.

ఆంధ్రభారతముగూడ జూడుడు—
వ. సింహబలుండు పయింబడి పట్టుకొనిన.

క. తను గాచి వెనుకకు వచ్చినదనుజమహాబలము తనదుతనువొందిననా
తనిచే విదిల్చి రథసంబున దన్మందిరము ద్రుపదపుత్రి వెడలెన్.

తే. సింహబలు డత్త్యుదగ్రుడై చిగురుబోడి
పజ్జ గడువడి దగిలి కోపంబు గదుర
నొడిచి తలపట్టి తిగిచి మహోగ్రవృత్తి
గొంకు కొసరించుకయు లేక కూలదాచె.

వ. అట్టి యెడ పాంచాలీరక్షకుండైన రాక్షసుం డతని డొల్ల వ్రేసిన.

క. కీచకుడు వ్రేటువడి తన నీచపుదెస యెరు లెఱుంగ నేరకయుండన్
లేచి వెనుక జని విస్మయగోచరుడై యసురకతన గుంఠితుడగుచున్.

ఇట్లుండగా, మ. భా. చ. కారు డెట్లు వ్రాసెనో చూడుడు—

"ద్రౌపది బలవతి, తను బట్టవచ్చిన కీచకుని బడగొట్టి గీచు మని పించినది. కీచకుని బడగొట్టుటలో నొక దైవమహిమము కవిచే గల్పింపబడెను గాని యది సందర్భశుద్ధిగా లేదు." పు. (230)

అశుద్ధమనస్కునకు సందర్భశుద్ధి గోచరించుటకూడనా? విరాటరాజ్యరక్షకుడై వీరాధివీరుడై యున్న కీచకుడు ద్రౌపదిచేతిలో కీచుమనెనా? ఆకీచకుని పడగొట్టి కీచుమనిపించినది ద్రౌపదీదేవియా? అట్లయిన అట్టి ద్రౌపదీదేవి అంతదుర్బలుని సంహరించుటకై భీమసేనుని యొద్ద దుఃఖించి యాతని ప్రోత్సహింపవలసిన పని యేమున్నది? కనుక నిది దుర్న్యయము. ప్రకృతమునకు వత్తము—

అట్లు ద్రౌపదీదేవియెడల కీచకుడు చేసిన దుస్సహమైన దుర్మార్గమును సభలో నున్న యుధిష్ఠిరభీమసేనులు చూచిరి. భీమసేనుని యం దుగ్రత గోచరించుచుండెను. క్రమముగా నాతడు కూర్చుండ లేక లేచుట కుద్యమించు నవసరమున భీముని పరిస్థితిని గనిపెట్టి ధర్మజుడు—

"అథాఽవమృద్నా దంగుష్ఠ మంగుష్ఠేన యుధిష్ఠిరః,
ప్రబోధనభయా ద్రాజా భీమం తం ప్రత్యషేధయత్."

టీ— అంగుష్ఠం పాదాంగుష్ఠ మంగుష్ఠేన హస్తాంగుష్ఠేన ఆచారా దేవం జ్ఞేయమ్.

తమవిషయము తెలిసిపోవుననుభయముతో, తన యనుజ్ఞకై చూచుచున్న భీమసేనునకు కదలవద్దని సూచించుటకై ధర్మజుడు తన కాలిబొటనవ్రేలుమీద తనచేతి బొటనవ్రేలు బెట్టి నొక్కకొనెను. అది గూచి భీమసేనుడు కదలక కూర్చుండెను. ఇదియిట్లుండగా ద్రౌపదీదేవి—

"సా సభాద్వార మాసాద్య రుదతీ మత్స్య మబ్రవీత్,
అవేక్షమాణా సుశ్రోణీ పతీం స్తాన్ దీనచేతసః.
ఆకార మభిరక్షన్తీ ప్రతిజ్ఞాధర్మసంహితా,
దహ్యమానేవ రౌద్రేణచక్షుషా ద్రుపదాత్మజా,"

టీ—అభిరక్షన్తీ గూహమానా ధర్మసంహితా ధర్మబద్ధా.

"యే దద్యు ర్న చ యాచేయు ర్బ్రహ్మణ్యా స్సత్యవాదినః,
తేషాం మాం మానినీం భార్యాం సూతపుత్రః పదాఽవధీత్.
సర్వలోక మిమం హన్యు ర్ధర్మపాశసితాస్తు యే,
తేషాం మాం మానినీం భార్యాం సూతపుత్రః పదాఽవధీత్.
శరణం యే ప్రపన్నానాం భవన్తి శరణార్థినామ్.
చరన్తి లోకే ప్రచ్ఛన్నాః క్వ ను తేఽద్య మహారథాః.
మయాఽత్ర శక్యం కిం కర్తుం విరాటే ధర్మదూషకే,
యః పశ్యన్ మాం మర్షయతి వధ్యమానా మనాగసమ్.
న రాజా రాజవత్కించి త్సమాచరతి కీచకే,
దస్యూనా మివ ధర్మ స్తే న హి సంసది శోభతే.
నాహం మేతేన యుక్తం వై హన్తుం మత్స్య తవాన్తికే,
సభాసదోఽత్ర పశ్యన్తు కీచకస్య వ్యతిక్రమమ్."

సభాద్వారమందుండి రోదనముచేయుచు తన యాకృతి గనుపడనీయక గోపనము జేసికొనుచు దీనమనస్కులైన పతులను తీవ్రదృష్టితో జూచుచు ధర్మబద్ధురాలై విరాటరాజునుగూర్చి యిట్లనెను,

ఎవ్వరు దాతలేకాని యాచకులు కారో, ఎవ్వరు బ్రహ్మణ్యులో, ఎవ్వరు సత్యవాదులో, ఎవ్వరు తలచుకొనిన ఈలోకమునంతను భస్మము జేయగలరో, ఎవ్వరు ధర్మపాశబద్ధులై యుండిరో, ఎవ్వరు శరణార్థులకు శరణ్యులై ప్రచ్ఛన్నముగా సంచరించుచుండిరో అట్టివారి భార్యనై యున్న నన్ను సూతపుత్రుడు తన్నెను. నాపతులైన ఆమహారథు లిప్పు డెక్కడనుండిరో.

తన యెదుట నన్ను దన్నుటను జూచి యుపేక్షించి ధర్మదూష కుడై విరాటరాజున్నపుడు నాకేమిచేయ శక్యమగును? కీచకుని పట్ల రాజు రాజువలె వర్తించుటలేదు. ఇట్టి దస్యుధర్మము సభకు దగదు. ఓవిరాటరాజా? నీయెదుట నేనిట్లు తన్నబడుట యుక్తము కాదు. కీచకుని దుర్మార్గమును సభ్యులందరు నాలోచింతురుగాక. అని ద్రౌప దీదేవి మొఱ్ఱబెట్టగా విరాటరాజు, నాపరోక్షములో మీలో మీకేమి జరిగెనో తెలియనపుడు నేనేమి చెప్పగలుగుదు నని పలికెను. అప్పు డామెను జూచి సభ్యులు—

"నహీదృశీ మనుష్యేషు సులభా వరవర్ణినీ,
నారీ సర్వానవద్యాంగీ దేవీం మన్యామహే వయమ్."

ఇట్టి లోకోత్తరలక్షణములుగలది మనుష్యస్త్రీ కానేరదు. ఈమె దేవియని తలచుచున్నాము. అని ప్రశంసించుచుండ—

"అథాఽబ్రవీ ద్రాజపుత్రీం కౌరవ్యో మహిషీం ప్రియామ్,
గచ్ఛ సైరంధ్రి మాఽత్రస్థా స్సుదేష్ణాయా నివేశనమ్.
భర్తార మనురుధ్యన్త్యః క్లిశ్యన్తే వీరపత్నయః,
మన్యే న కాలం క్రోధస్య పశ్యన్తి పతయ స్తవ.
తేన త్వాం నాభిధావన్తి గన్ధర్వా స్సూర్యవర్చసః,
అకాలజ్ఞాసి సైరంధ్రి శైలూషీవ విరోదిషి.
విఘ్నం కరోషి మత్స్యానాం దీవ్యతాం రాజసంసది,
గచ్ఛ సైరంధ్రి గన్ధర్వాః కరిష్యన్తి తవ ప్రియమ్,
వ్యపనేష్యన్తి తే దుఃఖం యేన తే విప్రియం కృతమ్."

యుధిష్ఠిరు డామెతో నిట్లనెను. సైరంధ్రీ! నీవిక్కడ నుండక సుదేష్ణాభవనమునకు వెళ్ళుము. వీరపత్నులైన పతివ్రతలకు క్లేశములు ప్రాప్తించుచుండును. నీపతులైన గంధర్వులు ఇది క్రోధమునకు కాలము కాదని భావించియే నీయొద్దకు పరుగిడి రాలేదని తలచుచున్నాను. నీవు కాలమును గుర్తింపక నటస్త్రీవలె విశేషముగా దుఃఖించుచున్నావు. నీవీరాజసభయందు జరుగుచున్న ద్యూతవినోదమునకు విఘ్నము గలిగించుచున్నావు. సైరంధ్రీ! నీవు వెళ్లుము. గంధర్వులైన నీపతులు నీయభీష్టమును సిద్ధింపజేయుదురు. నీకెవ్వనిచే హాని కలిగెనో ఆతనిని వారు శిక్షింతురు. అని పలికెను. అప్పు డాసైరంధ్రి యిట్లనెను-

"అతీవ తేషాం ఘృణినా మర్థేఽహం ధర్మచారిణీ,
తస్య తస్యైవ తే వధ్యా యేషాం జ్యేష్ఠోఽక్షదేవితా."

టీ- ఘృణినాం, దయావతాం, తేషా మర్థే తస్యతస్య సర్వస్యైవ తే వధ్యాః స్యుః.

"ఇత్యుక్త్వా ప్రాద్రవ త్కృష్ణా సుదేష్ణాయా నివేశనమ్,
కేశాన్ ముక్త్వా చ సుశ్రోణీ సంరంభా ల్లోహితేక్షణా."

ఎవ్వరిలో జ్యేష్ఠుడు అక్షక్రీడాకుశలుడో దయాళువులైన వారందరికొరకు నేను ధర్మచారిణినై యుంటిని. నాకిట్టి హాని గలిగించినవారు నాపతు లెల్లరకు వధ్యులే అగుదురు. అని పలికి వెంటనే సుదేష్ణాభవనమునకు వెళ్ళిపోయెను.

ఇది గ్రంథస్థమైన విషయము. ఇట్లుండగా, ప్రతివాది ధర్మజుడు ద్రౌపది నచటనుండి పొమ్మని సూచించె ననియు, నామెకదల లేదనియు, మరల పొమ్మనె ననియు నామె ధర్మజార్జునుల దెప్పిపొడిచిన దనియు వ్రాసి దెప్పినట్లున్నదనుటకు ఆంధ్రభారతవిషయమును జూపియుండెను. సూర్యభగవానునిచే ద్రౌపదీదేవి కంగరక్షగా నొకరక్షస్సు నియోగింపబడి కీచకుని బడద్రోయుచు వచ్చెనని సంస్కృతాంధ్రభారతములలో నున్న విషయము సందర్భశుద్ధిగా లేదని వ్రాసిన

ప్రతివాదికి ద్రౌపదీదేవి చెప్పినట్లు ఆంధ్రభారతములో నున్న విషయము సందర్భశుద్ధిగా లేదని యేల తోచకపోయెనో! ద్రౌపదీపాండవుల మహత్త్వమును ప్రకటించు గ్రంథమునుపదో పేరు పెట్టి త్రోసివేయుట, వారికి న్యూనత నాపాదించు విషయములు కల్పించుచుండుట అను నవి ప్రతివాదులకు గల దుర్లక్షణములు. మూలములో లేనట్టివి వ్యాఖ్యాతలచే సాంప్రదాయికపాఠముగా బరిగణింపబడనట్టివి యగు కొన్నివిషయము లాంధ్రభారతములో నచ్చటచ్చట గోచరించును. అట్టి విషయములను బట్టుకొని పుణ్యపురుషుల సచ్చరిత్రములకు గళంక మాపాదింపబోవుట అయుక్తము. ఆంధ్రభారతకర్తలగు మహాకవుల తాత్పర్యము నైన గని పెట్టక తోచినట్లు వ్రాయుట మరియు నయుక్తము. ఆపై విషయమెట్లునదో ఆంధ్రభారతము జూడుడు—

రాత్రి వేళ ద్రౌపది భీమసేనుని యొద్దకు వెళ్ళి ప్రసంగించు సందర్భము—

'నన్ను గీచకుండుదన్నంగ నెట్టులు నూడనేర్చె ధర్మనూనుడపుడు'

వ. అనిన విని యతం డిట్లనెను.

ఉ. కీచకు డట్లు మీదు పరికింపక నిన్ను బరాభవింపగా
జూచి మహోగ్రకోపవివశుండగు నన్నును జూచి ధైర్యహే
మాచలుడైన ధర్మసుతు డమ్మెయి వారణసేయుకున్న నే
నీచత వాని మత్స్యవిభునిం బరివారము నుగ్గు సేసినన్"

వ. ఆసంరంభంబున సమయభంగంబుగా జనంబులు మనల నెఱింగి రయేని.

క. ముందటి భంగిన కానల, యందు వశింపంగవల దె యది నీవును నే
నుం దెచ్చిన యాపదగా నిందింపరె యెల్లవారు నీరజవదనా"

వ. కావున సత్యవ్రతనిష్ఠుండగు యుధిష్ఠిరుండు పొగడ్తకుం దగు వాడు గాని దూఱువడ నర్హుండు గాడని చెంపియు నిట్లనియె.

వ. మనల నెవ్వరు నెఱుగనట్టి తెఱంగు దలపోయవలయుగాక పగతుని భజించుట యెంతటి పనియనిన విని యమ్మానిని యిట్లనియె.

చ. కినుకకు జాలకెంతయును గీడ్పడి నాపడు వాటు లెల్ల వ
మ్మున గలయంగ నిట్టు లొక మూర్ఖునిచే దుది బోయి కోలుపో
యెనె యభిమాన మన్వగపు నేడ్తెఱ డెందము గొందలంబు బొం
దిన ధృతి మాని యేబలికితిం దగ వెల్ల వెతెంగి యుండియున్.

వ. ఇట్టిదకాని సమస్తజనస్తవనీయుండగు పాండవాగ్రజు నిక్కంబ నిం
దించినదానం గానని పలికి మఱియును.

క. ధర్మాత్మనూభవు సంతత ధర్మనిరతి మనము బ్రదుకదలచుట యురుదే
నిర్మలుడగు నాతని సత్కర్మంబునగాదె బ్రదుకు ధాత్రికి నెల్లన్.

తే. అతడు భూరిప్రతాపమహాప్రదీప దూరవిఘటితగర్వాంధకారవైరి
వీరకోటీరమణిఘృణివేష్టితాంఘ్రితలుడు కేవలమర్త్యుడె ధర్మసుతుడు

ఈగ్రంథమువలన ద్రౌపదీదేవి తాను ధర్మజుని నిందింపలేదని
చెప్పినట్లు స్పష్టమగుచుండ దీనినితీసికొనకుండుటప్రతివాదికయుక్తము.
ద్రౌపదీదేవి పతిభక్తిగల పతివ్రతామతల్లి యని పర్యవసానము.

అర్జునుడు సుభద్రావివాహముజేసికొని ఆమెను వెంటబెట్టుకొని
వచ్చినపుడు ద్రౌపదీదేవి సౌమనస్యము జూడుడు—

వ. సుభద్రయు నింద్రప్రస్థపురంబునకుం బోయి కుంతీదేవికి ద్రౌపదికి
మ్రొక్కిన.

తే. పంకజాక్షి నీపతి ప్రతిపక్షవీర విజయుడయ్యెడు నీవును వీరపుత్ర
జనని వగుమనిదీవించె సంతసంబుతోడవసుదేవపుత్రినాద్రుపదపుత్రి

మరియు ద్రౌపదీసత్యభామాసంవాదములో—

"అసత్ స్త్రీణాం సమాచారం నాహం కుర్యాం న కామయే."

దుష్టస్త్రీల సమాచారము నాకెంతమాత్రము కిట్టదని ద్రౌపదీ
దేవి కంఠోక్తిగా జెప్పినది.

ఇన్ని నిదర్శనములుండ ప్రతివాదులు వెనుకముందుచూడక
ద్రౌపదీదేవిని దుష్టస్త్రీ యని వ్రాయుట నింద్యము. ద్రౌపదీదేవి పతి
వ్రతామతల్లియే.

—: ద్రౌపదీపాండవులదాంపత్యానుబంధ మశక్య మని కర్ణదుర్యోధనుల సంభాషణము :—

ద్రౌపదీస్వయంవరమునకు కర్ణశకునిదుశ్శాసనాదులను వెంట బెట్టుకొని వెళ్ళిన దుర్యోధనుడు ద్రౌపదీదేవి యర్జునుని వరించినతరువాత విఫలమనోరథుడై సపరివారముగా నింటికి వచ్చెను.

> "విదుర స్త్వథ తాం శ్రుత్వా ద్రౌపదీం పాండవై ర్వృతామ్,
> వ్రీడితాం ధార్తరాష్ట్రాంశ్చ భగ్నదర్పా నుపాగతాన్.
> తతః ప్రీతమనాః క్షత్తా ధృతరాష్ట్రం విశాంపతే,
> ఉవాచ దిష్ట్యా కురవో వర్ధన్త ఇతి విస్మితః.
> వైచిత్రవీర్యస్తు నృపో నిశమ్య విదురస్య తత్,
> అబ్రవీ త్పరమప్రీతో దిష్ట్యా దిష్ట్యేతి భారత.
> మన్యతే సవృతం పుత్రం జ్యేష్ఠం ద్రుపదకన్యయా,
> దుర్యోధన మవిజ్ఞానా త్ప్రజ్ఞాచక్షు ర్నరేశ్వరః.
> అథ త్వాజ్ఞాపయామాస ద్రౌపద్యా భూషణం బహు,
> ఆనీయతాం వై కృష్ణేతి పుత్రం దుర్యోధనం తదా.
> అథాఽస్య పశ్చా ద్విదుర ఆచఖ్యౌ పాండవాన్ వృతాన్,
> సర్వాన్ కుశలినో వీరాన్ పూజితాన్ ద్రుపదేన హ."

విదురు డావిషయ మంతయు గ్రహించి కౌరవ్యులే పాండవులను లక్కయింట జంపవలచిరో ఆ పాండవులు సురక్షితులై యుండి ద్రౌపదీవివాహోత్సవానందములో నున్నందులకును, దుర్యోధనాదులు సిగ్గుపడుచు దర్ప ముడిగి యింటికి వచ్చినందులకును సంతోషించుచు ధృతరాష్ట్రునితో "కురువంశజాతులు వర్ధమానులై యున్నారు. ఆనందము" అని పలికెను.

ధృతరాష్ట్రుడు, దుర్యోధనాదులు ద్రౌపదీస్వయంవరమునకు వెళ్ళినసంగతి యెరిగినాడు గనుకను, పాండవులు గతించినారని యంతకు

బూర్వమె తెలిసియున్నవాడు గనుకను సందర్భమునుబట్టి ఆవిదు రునిమాట నర్థముచేసికొనుటలో ద్రౌపదీదేవిచే తనపుత్రుడగు దుర్యోధనుడు వరింపబడినాడనుకొని పరమసంతోషముతో ఆనంద మానంద మనుచు దుర్యోధనుని బిలిచి ద్రౌపదీదేవి ధరింపదగిన ఆభరణములను ద్రౌపదీదేవిని యిటు తీసుకరావలసినదని పలికెను.

ఆమాటపై విదురుడు ద్రౌపదిచే పాండవులు వరింపబడినట్లును వారుకుశలులై ద్రుపదపూజితులై యున్నట్లును తనమాట కదియే యర్థ మన్నట్లును తెలిపెను. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుడు తన భ్రాంతిని దెలియనీయక,

యథైవ పాండోః పుత్రాస్తు తథైవఽభ్యధికా మమ"

పాండవులు పాండురాజున కెట్టి ప్రేమపాత్రులో నాకును అట్టి ప్రేమపాత్రులే అనెను. నీకు నూరేండ్లకు నట్లే యుండవలయు ననుచు విదురు డింటికి వెళ్ళెను.

ఆవెంటనే కర్ణదుర్యోధనులు ధృతరాష్ట్రుని యొద్దకు వచ్చి యిట్లనిరి—
"సంనిధౌ విదురస్య త్వాం దోషం వక్తుం న శక్నువః,
వివిక్త మితి వక్ష్యావః కిం తవేదం చికీర్షితమ్.
సపత్నవృద్ధిం యత్తాత మన్యసే వృద్ధిమాత్మనః"

విదురుని యెదుట నీకు మాయభిప్రాయమును జెప్పలేకు న్నాము. ఇప్పు డితరులు లేరు గనుక మాటలాడుచున్నాము. నీవుశత్రు వృద్ధినే ఆత్మవృద్ధిగా భావించుచున్నావు. నీయభిప్రాయమేమి? అని. ఆపై ధృతరాష్ట్రుడు.—

"అహ మప్యేవ మేవైత చ్చికీర్షామి యథా యువామ్,
వివేక్తుం నాహమిచ్ఛామి త్వాకారం విదురంప్రతి.
తత స్తేషాం గుణా నేవ కీర్తయామి విశేషతః,
నావబుధ్యేత విదురో మమాఽభిప్రాయ మింగితైః.
యచ్చ త్వం మన్యసే ప్రాప్తం తద్బ్రవీహి సుయోధన,
రాధేయ మన్యసే యచ్చ ప్రాప్తకాలం వదాశు మే"

నేనుగూడ మీయభిప్రాయములో జేరినవాడనే. విదురునకావి షయము తెలియకుండుటకై యాతనియొద్ద పాండవుల గుణములనే కీర్తించుచుందును. ఓ సుయోధనా! ఓకర్ణుడా! ఇప్పుడు చేయవలసిన పని యేమని మీరు తలచిరో చెప్పుడు. అనిఅడిగిన మీదట దుర్యోధను డిట్లు చెప్పదొడగెను—

మనయాప్తులైన విప్రులను పంపి కుంతీపుత్రులకును, మాద్రీపుత్రుల కును అన్యోన్యకలహము బుట్టింపవలయును. లేదా, ద్రుపదమహారా జును, అతని పుత్రులను మంత్రులనుమహాధన మిచ్చి స్వాధీనపరచుకొని యచ్చటనుండి పాండవులను పొమ్మని వారనునట్లు చేయవలయును. అట్లుజరుగక పాండవు లక్కడనే యున్నను ఆద్రుపదపురములో నివసించుటకుపాండవు లిష్టపడనట్లు చేయవలయును. లేదా పరస్పర వైమనస్యములతో నచ్చటనే యుండునట్లైన చేయవలయును.

"అథవా కుశలాః కేచి దుపాయనిపుణా నరాః,
ఇతరేతరతః పార్థాన్ భేదయ న్త్వనురాగతః.
వ్యుత్థాపయన్తు వా కృష్ణాం బహుత్వా త్సుకరం హి తత్,
అథవా పాండవాం స్తస్యాం భేదయన్తు తత శ్చతామ్.

టీ—వ్యుత్థాపనం తు స్వభర్తౄణాంత్యాగః. సచ బహుత్వదో షేణ సుకరః, అథవేతి—తస్యాః భర్తృషు వైషమ్యం ప్రదర్శ్య పాండవానేవ వా తస్యాం భేదయన్తు. తతశ్చ తాం లప్స్యామహే ఇతి శేషః.

"ఇహాగతేషు వా తేషు నిదేశవశవర్తిషు,
ప్రవర్తిష్యామహే రాజన్ యథా శాస్త్రం నిబర్హణమ్.
అథవా ధర్శనీయాభిః ప్రమదాభి ర్విలోభ్యతామ్,
ఏకైక స్తత్ర కౌన్తేయ స్తత్ర కృష్ణా విరజ్యతామ్.
ప్రేష్యతాం చైవ రాధేయ స్తేషా మాగమనాయ వై,
ఏ తేషా మప్యుపాయానాం యస్తే నిర్దోషవా న్మతః.

తస్య ప్రియోగ మాతిష్ఠ పురా కాలోఽతివర్తతే,
ఏషా మమ మతి స్తాత నిగ్రహోయ ప్రవర్తతే.
సాధ్వీ వా యది వాఽసాధ్వీ కిం వా రాధేయ మన్యసే."

ఉపాయజ్ఞులచేత పాండవులలో పరస్పరానురాగమును తొలగించి వారిలో వారికి భేదాభిప్రాయమున్నైన పుట్టింపవలయును. లేదా, ద్రౌపది తనపతులను విడిచిపెట్టునట్లయినను చేయవలయును. బహుపతిత్వదోషమునుబట్టి యది సుకరమైన మార్గము.

లేదా, భర్తలయం దామెకు వైషమ్య మున్నట్లు ప్రదర్శించుచు పాండవులకే ఆమెయందు భేదాభిప్రాయము కలుగునట్లుచేయవలయును. అప్పై ఆమెను. స్వాధీనము చేసికొనవచ్చును.

లేదా, వారి నిక్కడకే రప్పించి మనస్వాధీనములో నుంచుకొని యథాశాస్త్రముగా వారియెడల నిగ్రహోపాయములను నడుపవయును.

లేదా, స్త్రీరత్నములను పాండవులలో నొక్కొక్కనికి సంధానముచేసి యీ మార్గమున స్త్రీలోలులైన యొక్కొక్కనినుండి ద్రౌపది విరక్తి నొందునట్లైన చేయువలయును.

వారి నిక్కడకు దీసికొని వచ్చుటకు గర్ణుని బంపవలయును. తండ్రీ! ఈఉపాయములలో నేదిమంచిదో దానినే నీవవలంబింపవలయును. కాలాతిక్రమణమైనయెడల ద్రుపదునితో వారి కనుబంధము పెరిగిపోవును. ఇది నేనాలోచించినది. కర్ణుడా! ఇది బాగున్నదో లేదో నీవు చెప్పుము. అనెను.

అది విని కర్ణుడిట్లనెను—

దుర్యోధన తవ ప్రజ్ఞా న సమ్యగితి మే మతిః,
నహ్యుపాయేన తే శక్యాః పాండవాః కురువర్ధన.
పూర్వ మేవ హి తే సూక్ష్మై రుపాయై ర్యతితా స్త్వయా,
నిగ్రహీతుం తదా వీర నచైవ శకితాస్త్వయా.
ఇహైవ వర్తమానా స్తే సమీపే తవ పార్థివ,

అజాతపక్షాః శిశవ శ్శకితా నైవ బాధితుమ్,
జాతపక్షా విదేశస్థా వివృద్ధాః సర్వశోఽద్య తే,
నోపాయసాధ్యాః కౌన్తేయా మమైషా మతి రచ్యుత.
నచ తే వ్యసనై ర్యోక్తుం శక్యా దిష్టకృతేన చ,
శకితా శ్చేప్సవ శ్చైవ పితృపైతామహం పదమ్.
పరస్పరేణ భేదశ్చ నాధాతుం తేషు శక్యతే,
ఏకస్యాం యే రతాః పత్న్యాం న భిద్యన్తే పరస్పరమ్.
నచాపి కృష్ణా శక్యేత తేభ్యో భేదయితుం పరైః,
పరిద్యూనాన్ వృతవతీ కిముతాఽద్య మృజావతః.
ఈప్సితశ్చ గుణః స్త్రీణా మేకస్యా బహుభర్తృతా,
తం చ ప్రాప్తవతీ కృష్ణా న సా భేదయితుం క్షమా.

టీ– దిష్టకృతేన=దైవనిర్మాణేన. శకితాః=శక్తిమన్తః. జతుగృహాదిభ్య ఆత్మానం మోచయితుం శక్తా అభూవ న్నిత్యర్థః. పరిద్యూనాన్=శోచ్యాన్. భిక్షాభోజిత్వాదినా మృజావతః=సువేషాన్.

“తస్మా న్నోపాయసాధ్యాం స్తా నహం మన్యే కథంచన,
ఆర్యవ్రత శ్చ పాంచాల్యో న స రాజా ధనప్రియః.
న సంత్యక్ష్యతి కౌన్తేయాన్ రాజ్యదానై రపి ధ్రువమ్,
నహి సామ్నా న దానేన న భేదేన చ పాండవాః.
శక్యా స్సాధయితుం తస్మా ద్విక్రమేణైవ తాన్ జహి (ఆది అ 202)

ఓదుర్యోధనా! నీయూహ సరియైనది కాదు. ఉపాయములచే పాండవులను నిగ్రహించుట శక్యము కాదు. పూర్వము నీసమీపమం దున్నప్పుడు బాలురై యున్నప్పుడు అసహాయులై యున్నప్పుడు వారిని నిగ్రహించుటకు నీవవలంబించిన యుపాయములలో నొక్కటియైన ఫలించినదా? నేడు విదేశస్థులై ససహాయులై సర్వవిధముల ప్రవర్ధమానులై యున్నట్టి పాండవులయం దుపాయములు ఫలించునా?

వారి కాపదలు కలిగించుటకూడ శక్యము కాదు. అట్టి లక్క-యింటినుండి దైవనిర్మాణమును బట్టి యాత్మరక్షణముజేసికొనిన శక్తిమంతులు వారు. వారు పితృపితామహాక్రమాగతమగు రాజ్యమును బొందదలచిన వారు.

వారిలో వారికి వైషమ్యము కలిగించుట కూడ శక్యముకాని పనియే. ఏకపత్నియం దనురక్తులై యున్నవారికి వైషమ్య మసంభవము ద్రౌపదికి వారియందు వైషమ్యము కలిగించుటయు నశక్యమే. భిక్షాన్నభుక్కులై యున్న దురవస్థలోనే వారిని వరించినట్టి ద్రౌపదికి సర్వవైభవసమృద్ధులై యున్నదశలో వారియందు వైషమ్యము కలుగుట అసంభవము. ఇంతేకాక స్త్రీల కిష్టమయినట్టి బహుపతిత్వమామెకు లభించినది. అందుచేగూడ పాండవులయందు ద్రౌపదికి గల అనుబంధ మభేద్యము.

ధనలుబ్ధుడు కాక పూజ్యుడైనట్టి ద్రుపదుడు రాజ్య మిచ్చినను పాండవులను పరిత్యజించడు నిజము; కనుక పాండవు మెడల సామదానభేదోపాయములు ఫలించవు పరాక్రమము జూపి వారిని వధించి రాజ్య మనుభవింపుము అని.

ఈకర్ణదుర్యోధనసంభాషణములో పాండవుల సౌజన్యము, సౌభ్రాత్రము, సౌహార్దము, అసదృశములనియు; ద్రౌపదీదేవి సౌముఖ్యము, సౌభాగ్యము, సౌశీల్యము అసదృశములనియు ద్రౌపదీ పాండవదాంపత్యానుబంధము అసదృశము, అభేద్యము అనియు సారాంశము.

ఒక స్త్రీయం దనురక్తులై పాండవు లున్నారనియు స్త్రీకి బహుపతిత్వ మిష్టము. అది ద్రౌపదికి సంభవించిన దనియు కర్ణుడనియున్నాడు. ఆవిషయమై కొంచె మనుకొనవలసియున్నది.

—: సుందోపసుందచర్య :—

అనేకులకు ఏకకాంతానురక్తి, ఏకకాంతకు అనేకపురుషానువృత్తి ప్రాణహానికరములుకాని, సుకరములు కావు. ఇది లోకానుభవసిద్ధమైన విషయము.

దీనికి నిదర్శనము సుందోపసుందచర్య— హిరణ్యకశిపువు వంశములోని నికుంభునకు సుందుడు ఉపసుందుడు అని యిరువురు పుత్రులుండిరి.

"తావేకనిశ్చయౌ దైత్యావేకకార్యార్థసమ్మతౌ,
నిరన్తర మవర్తేతాం సమదుఃఖసుఖా వుభౌ.
వినాఽన్యోన్యం న భుఞ్జాతే వినాఽన్యోన్యం న జల్పతః,
అన్యోన్యస్య ప్రియకరా వన్యోన్యస్య ప్రియంవదౌ.
ఏకశీలసమాచారౌ ద్విధైవైకోఽభవ త్కృతః,
తౌ వివృద్ధౌ మహావీర్యౌ కార్యే ష్వప్యేకనిశ్చయౌ."

ఆసుందోపసుందులు ఒకే సంకల్పము, ఒకే నిశ్చయము కలిగి, యెడతెగని గాఢానురాగముతో సమానమైన సుఖదుఃఖములు కలిగి యుండిరి. వారొకని విడిచి యొకరు భుజించి యెరుగరు. ఒకని విడిచి యొకరు మాట్లాడియెరుగరు. పరస్పరప్రియభాషణులై పరస్పరప్రియకరులై యేకశీలము, నేకాచరణము కలిగియుండువారు. రెండుగా జేయబడిన ఒకే వస్తువవలె నుండువారు.

అట్టివారొకప్పుడు వింధ్యపర్వతప్రాంతవనములో సుఖాసీనులైయుండ నచ్చటకు వచ్చి విహరించు తిలోత్తమ వారికి గోచరించినది. అప్పుడు—

"తా వుత్థా యాసనం హిత్వా జగ్మతు ర్యత్ర సా స్థితా,
ఉభౌ చ కామసమ్మత్తౌ వుభౌ ప్రార్థయతశ్చ తామ్.
దక్షిణే తాం కరే సుభ్రూం సుందో జగ్రాహ పాణినా,
ఉపసుందోపి జగ్రాహ వామే పాణౌ తిలోత్తమామ్,

మదకామసమావిష్టౌ పరస్పర మథోచతుః,
మమ భార్యా తవ గురు రితి సుందోఽభ్యభాషత.
మమ భార్యా తవ వధూ రుపసుందోఽభ్యభాషత,
నైషా తవ మమైషేతి తత స్తౌ మన్యు రావిశత్.
తస్యా రూపేణ సంమత్తౌ విగతస్నేహ సౌహృదౌ,
తస్యా హేతో ర్గదే భీమే సంగృహ్ణీతా ముభౌ తదా.
ప్రగృహ్య చ గదే భీమే తస్యాం తౌ కామమోహితౌ,
అహం పూర్వ మహం పూర్వ మిత్యన్యోన్యం నిజఘ్నతుః.
తౌ గదాభిహతౌ భీమౌ పేతతు ర్ధరణీతలే," (ఆది. అ. 212)

వారు తిలోత్తమను జూచిన వెంటనే దిగ్గున లేచి యామె యొద్దకు వెళ్లి కామావిష్టులై యిరువురు నామెను ప్రార్థించిరి. అందులో జ్యేష్ఠు డగు సుందుడు ఆమె దక్షిణహస్తమును గ్రహించి యర్థించు చుండ, వామహస్తమును గ్రహించి ఉపసుందుడు దర్థింపదొడగెను. కామ మదావిష్టులైన వారిరువురును ఒకరితో నొకరిట్లు సంభాషించిరి. ఈమె నాభార్యకనుక గురుస్థానీయురాలైన యీమె నీకు వావి కాదు. స్పృశింపకుమని సుందు డనెను. ఈమె నాభార్య కనుక కోడ లయిన యీమె నీకు వావి కాదు. నీవు స్పృశింపకు మని యుపసుందు డనెను. ఈమె నా భార్యయని యొకడు, నా భార్య యే యని యొకడు, ఈమెను ముందు నేను గ్రహించితి నని యొకడు, నేనేగ్రహించితి నని యొకడు, కలహమునకు దిగి ఆగ్రహావిష్టులై ఆమె రూపలావణ్యములచే మోహితులై తమకు గల స్నేహసౌహార్ద ములను ఆమెనిమిత్తమై భగ్నముచేసికొని ఆయిరువురును తమతమ గదలు తీసికొని యొకరి నొకరు కొట్టుకొనుచు ద్వంద్వయుద్ధము జేసి పరస్పరప్రహారములచే నిరువురును మరణించిరి. ఇదియే 'సుందోప సుందచర్య' ఇదియే అనేకుల కేకకాంతయందు కలిగిన అనురాగము యొక్క ఫలితము. ఆ సుందోపసుందుల స్నేహసౌహార్దములు తిలోత్త

మాదర్శనపర్యంతము వర్ణనాతీతములు. అట్టివి యామెపై యనురాగము కలిగినంతమాత్రమున అంతరించిపోయినవి.

ఆతిలోత్తమ యేమైన మిత్రభేదముచేసెనా? ఆమె అధరస్పంద మైన చేసినట్లు లేదు. కనుక అనేకుల కేకకాంతానురక్తి ప్రాణహాని కరము.

ఇట్టిస్థితిలో ఏకపత్నియైన ద్రౌపదీదేవియందు అవిచ్ఛిన్నాను రక్తి కలిగిన పాండవపంచకమునకు గల పరస్పరస్నేహ సౌహార్దములు అభేద్యము లని శత్రువులచే గూడ కీర్తింపబడినపుడు ఆపాండవు లెంత లోకోత్తరమహత్త్వముకలవారో ఆపంచపతులతో న్యూనాధికభావ మిసుమంతయు లేక గాఢానురాగముతో సమానప్రతిపత్తితో శత్రు వులుకూడ శ్లాఘించునట్లు మెలగిన ద్రౌపదీదేవి యెంత లోకోత్తర మహత్త్వము కలదో, ద్రౌపదీపాండవదాంపత్యానుబంధ మెంతలోకో త్తర మైనదో, ఎంత సంస్తవనీయమైనదో, ఎంత అనితరసాధారణమై నదో బుద్ధిమంతులు గ్రహింతురుగాక!

స్త్రీకి యిష్టమైన బహుభర్తృత్వము ద్రౌపదీదేవికి సిద్ధించిన దని కర్ణుడనినాడు. బహుభర్తృత్వమున కిష్టపడు స్త్రీ ఆబహుభర్తృ త్వముతో ప్రాణాపాయము దెచ్చుకొనక, వైరుద్ధ్యము గలిగింపక మెలగినట్లు లోకానుభవములో గాని, కథలలో గాని కనబడదు. ఒక ద్రౌపదీదేవికే అది చెల్లినది. కనుక బహుభర్తృత్వము నభిలషించెడి పామరస్త్రీలతో ద్రౌపదీదేవిని పోల్చుట మతిమంతులకు దగదు.

పాండవులు పంచేంద్రియలు కాని మానవమాత్రులు కారు. ద్రౌపదీదేవి స్వర్గలక్ష్మి కాని సామాన్యస్త్రీ కాదు. కనుకనే వారిదాంప త్యానుబంధ మసదృశమనియు, నభేద్యమనియు శత్రువులగు కర్ణదుర్యో ధనులే చెప్పుకొనినారు.

—: ద్రౌపదీపాండవదాంపత్యమును టిబెట్టుదేశీయ దాంపత్యమనుట నింద్యము :—

ఇట్టి యసదృసామాన్యమైన ద్రౌపదీపాండవదాంపత్యమును టిబెట్టుదేశమందలి పామరజనదాంపత్యముతో పోల్చి, వీరును టిబెట్టుదేశస్థులే అను పాశ్చాత్యవాదుల ధోరణి నింద్యము.

'పీపుల్ ఆఫ్ నేషన్సు' అను టిబెట్టుదేశచరిత్రాత్మకగ్రంథములో నచ్చటి దాంపత్యవైభవ మెట్లు చెప్పబడెనో చూతుము:—

"కుటుంబమునకు తల్లియగు స్త్రీ మరణించినపుడు తండ్రి గాని, కుమారుడుగాని, మరొకతెను వివాహ మాడును. ఆమె యేక కాలమందు ఆకుటుంబమందలి పురుషులందరికిని భార్యయగును. అన్నలు చెల్లెండ్రును గాని, పిన తండ్రి పెదతండ్రి పిల్లలు పరస్పరము గాని వివాహమాడుట చట్టముచే నిషేధింపబడినది. భర్తలు సంపాదించిన ధనమంతయు భార్యకు నప్పచెప్పవలయును. తిరిగి భర్తకు గావలసినచో ఆమెను బ్రతిమాలి తీసికొనవలయును.

భర్తలలో నెవరైన తమ సంపాదన భార్యకీయక దాచుకున్నాడని కనుపెట్టినచో ఆమె చాల కోపపడి ఆతని చెంపలు వాయించును.

భార్యకుగాని భర్తకుగాని వైముఖ్య మేర్పడినపుడు విడాకులిచ్చుకొని వివాహసంబంధమును తెగగొట్టికొనుట, వివాహాపుటొడంబడికలో చట్టసమ్మతమైన షరతు.

ఇట్టి నికృష్టమైన పామరజనదాంపత్యముతో ఈశ్వరనిర్దిష్టమై, పరమపవిత్రమై, అనన్యసాధారణమయిన ద్రౌపదీపాండవదాంపత్యమును భారతీయుడే పోల్చుట యెంతనింద్యము?

—: "పంచ మే పతయ స్సన్తి మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే" అనునది ద్రౌపదీవాక్య మనుప్రసంగము— తన్నిరాకరణము :—

నీతిశాస్త్రము అను పేరుగలిగి 1911 క్రీ॥సం॥లో ముద్రితమై అక్కడక్కడ శ్లోకములను సంగ్రహించి వానికి తాత్పర్యము వ్రాయబడి యున్న యొక చిన్నపుస్తకములో నిట్లున్నది—

ద్రౌపద్యువాచ—

"పంచ మే పతయ స్సన్తి మహ్యాం షష్ఠోఽపి రోచతే,
పురుషాణా మభావేన సర్వా నార్యః పతివ్రతాః."

ఆగ్రంథమున ముఖపత్రమందిట్లు వ్రాయబడినది— "అశేష విద్వజ్జనవిరచితగ్రంథస్థనీతిప్రబోధకగ్రంథములనుండి క్రోడీకరింపబడిన శ్లోకంబులు గలది" ఈపరిస్థితిని బట్టి పై శ్లోకము ఆర్షగ్రంథస్థ మను టకు వీలు లేదు. అది యెక్కడిదో అపుస్తకములో చెప్పబడ లేదు.

ఇట్లుండగా నాశ్లోకములోని పూర్వార్థము సందుకొని తనకు అయిదుగురు పతు లున్నను ఆరవవానియం దభిరుచి యున్నట్లు ద్రౌపది చెప్పె నని యా ఆరవవాడు కర్ణుడని దాని కేవో తాత్పర్య మని కొందరు కోలాహలము చేయుచున్నారు.

అస లది ద్రౌపదీవాక్య మనుట కేమి ప్రమాణ మని మే మడు గుచున్నాము. అజ్ఞాతవాసములో విరాటపత్ని యగు సుదేష్ణకు తాను పరిచారికయై కాలము గడుపుచున్నపుడు, నీవు వెళ్ళి కీచకుని యింటి నుండి భక్ష్యాదులను తెమ్మని సుదేష్ణ యాజ్ఞాపింప, తానక్కడకు తప్పక వెళ్ళవలసివచ్చుటయు, అంతకు బూర్వమె కీచకుడు తనయెడల కామాంధుడై యున్న సంగతి తెలిసియే యుండుటయు నను క్లిష్టపరి స్థితిలో జిక్కుకొనియే ద్రౌపదీ దేవి—

"యథాహ మన్యం భర్తృభ్యో నాభిజానామి కంచన,
తేన సత్యేన మాం ప్రాప్తాం మా కుర్యాత్కీచకో వశే."

నాపతులకంటె అన్యుని నేను భావింపనిదాననై తినేని ఆసత్యమే నన్ను కీచకుని ముప్పునుండి కాపాడితీరును. అని తనపాతివ్రత్యమునే శరణుపొందినదో ఆద్రౌపదీ దేవి "మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే" అని చెప్పి నదా? ఏద్రౌపదీదేవి సత్యభామతో—

"దేవో మనుష్యో గంధర్వో యువా చాపి స్వలంకృతః,
ద్రవ్యవా నభిరూపో వా నమేఽన్యః పురుషో మతః."

(వనప, అ, 233)

దేవగంధర్వాదులలోనివాడైనను, ఎంతవాడైనను పరపురుషుని నేను భావింప నని చెప్పినదో ఆ ద్రౌపదీదేవి "మహ్యాం షష్ఠాపి రోచతే" అని చెప్పినదా?

మత్స్యయంత్రమును గొట్టుట కుద్యమించిన కర్ణుని జూచి—

"దృష్ట్వా తు తం ద్రౌపదీవాక్య ముచ్చై ర్జగాద నాఽహం వరయామి సూతమ్." (ఆది. అ. 187)

సూతుని నేను వరింప నని కంఠమెత్తి యేద్రౌపదీదేవి యని నదో ఆద్రౌపదీ దేవి "మహ్యాం షష్ఠాఽపి రోచతే" అని నాకు కర్ణునియం దభిలాష కలదని చెప్పినదా?

ద్యూతసభలో తాను పడిన కష్టములు కృష్ణభగవానునితో జెప్పుకొనునపుడు—

"న చ మే శామ్యతే దుఃఖం కర్ణో యత్ప్రాహ స త్తదా." (వనప. అ. 12)

ఆ. "కర్ణునగవు లోకగర్హితుండగు దుస్ససేను చెయిదికంటె శిఖయుపోలె నడరి నామనంబు నతిదారుణక్రియ నేర్చుచున్న యాదిమహీధరుండ" - (ఆంధ్రభారతము.)

అనుచు, అప్పుడు కర్ణుడు కష్టస్థితిలోనున్న నన్ను జూచి నవ్వి నపుడు కలిగిన నా దుఃఖము చల్లారకున్న దని చెప్పిన ద్రౌపదీదేవి "మహ్యాం షష్ఠాపి రోచతే" అనుచు నాకు కర్ణునియం దభిలాషకలదని చెప్పినదా?

ఏ ద్రౌపదీదేవినిగూర్చి దుర్యోధనునితో కర్ణుడు—

"నచాపి కృష్ణా శక్యేత తేభ్యో భేదయితుం పరైః."

పాండవులనుండి ద్రౌపదిని విడదీయుట యెవ్వనికిని శక్యము కాదని చెప్పియుండెనో ఆద్రౌపదీదేవి "మహ్యాం షష్ఠాఽపి రోచతే." అని చెప్పినదా?

మరియు, నాకైదుగురు పతులున్నను పరపురుషునియందే అభిరుచి కలదు. కాబట్టి స్త్రీలందరు పరపురుషులు దొరకనపుడే పతివ్రతలగుదురు. అని పవిత్రమైన ద్రౌపదియన్నమాటేనా? మనోవాక్కాయములలో దేనిచేతను పరపురుషసంబంధ మెరుగనట్టి సతీమతల్లులే జగద్విఖ్యాతి వహించిన పతివ్రతలై యుండ, పరపురుషవాంఛయను మానసిక ప్రవృత్తియుండి, పరపురుషులు దొరకక తత్సాంగత్యము లేకుండిన స్త్రీలే పతివ్రత లగుచున్నా రనుటకంటె అక్రమ మున్నదా? అది పతివ్రతయైన ద్రౌపదీదేవి యన్న దనుటకంటె తప్పున్నదా?

జగద్విఖ్యాతి వహించిన సీతాసూయాసత్యవతీదమయంతీప్రభృతిసతీమతల్లులు పరపురుషులు దొరకక పతివ్రతలైనవారేనా?

కనుక నది ద్రౌపదీవాక్య మనుట అత్యంతవిరుద్ధము. 'పంచమే పతయస్సన్తి' అనుమాటనుబట్టి పంచపతులు కలది ద్రౌపది యనుకొని యది ద్రౌపదీవాక్యముగా భ్రాంతిపడినారు. పూర్వోక్తవిరుద్ధములను బట్టి యది ద్రౌపదీవాక్యము కాదనితీరవలయును.

అది యనేకపతిసంబంధము కల యొకానొకజారిణి వాక్య మనవలయును. అప్పుడామె తన పరిస్థితి కనుగుణముగా లోకమును దలచి స్త్రీలందరియొక్క చరిత్రమును ప్రతిపాదించినట్లు ఆశ్లోకము సమన్వితమగును. అప్పు డాశ్లోకార్థ మేమనగా? నాకయిదుగురు పతులుగలరు. ఆరవవానియందు మనస్సు ప్రసరించుచునేయున్నది. దీనిని బట్టి స్త్రీలందరు పరపురుషులు దొరకనప్పుడే పతివ్రత లగుచుందురు అని.

ఇది మనోనిగ్రహము దుర్ఘట మనుటకు గావచ్చును. దైహిక పరపురుషసాంగత్యము లేకుండినట్టి స్త్రీసామాన్యముయొక్క పతివ్రతా లక్షణకథనము కావచ్చును. అది తన వృత్తి కనుగుణముగా చెప్పబడిన మాటయు గావచ్చును.

అందుచే త్రికరణశుద్ధి గల సీతాసత్యవతీద్రౌపదీదమయంతీ ప్రభృతుల నావాక్యము స్పృశింపనేరదు; కనుక విరోధ ముండదు.

ఇదియే శ్లోకమునకు పరమార్థము కనుక నాశ్లోకము ద్రౌపదీవాక్యము కాదని గ్రహింపవలయును.

—: "మహ్యం మష్టాపి రోచతే' అనునది ద్రౌపదీవాక్యమే
అని దానిని బలపరచు కర్ణచరిత్రకారుల ప్రసంగము—
తన్నిరాకరణము :—

వఝ్ఝల చినసీతారామశాస్త్రిగారి కర్ణచరిత్రలో నిట్లున్నది—

1. "అట్లామె (నాలాయని) వరము కోరుటలో బతి యని మొదట మాటలు బలుకునపు డుచ్చారణస్వభావమున నైదుపర్యాయములు పతిశబ్దమును, నొకపకారమును నామెనోటనుండి వచ్చె ననియు, నాకారణమువలనె యామెకు శుల్కమగు మత్స్యయంత్రపు మథన సమయమున సమర్థుడై కుంతికి బుత్రుడై కర్ణుడును శుల్కార్థమును నెఱవేర్చె ననియు నీకారణమువనె ద్రౌపదికిని గర్ణునందును నభిప్రాయ ముండెననియు గాథలు గలవు.

2. ఈగాథల బంతుపాట యను నొకపాట బలపరచుచున్నది—
"అర్జును డొకనా డొకచెట్టున నాలుయోజనములమీఁదను వ్రేలు చున్న యొకపండును దునిమెను. ఆసమయమున శ్రీకృష్ణుడు వచ్చి అయ్యో! ఎంతపనిచేసితివి? ఈచెట్టున ప్రతిదినమును నొకపండు పండుచుండును. అది యొక ఋషి కాహారము. దానిని నీవెఱుగక తెగ వేసితివి కాన నాఋషి శపింపగలడు. అయినను నేనొక యుపాయము జెప్పెదను మీరారుగురును మీమనస్సులలో నున్న సత్యమైనయుద్దేశమును నాయెదుట వెల్లడింపుడు. అట్లయిన నీపండు మరల నెప్పటి యట్ల వృక్షము నంటుకొనును. అని పలికెను. అప్పుడు వారు తమ తమ యుద్దేశములను వెల్లడించుటలో ద్రౌపది—
"పంచ మే పతయ స్సన్తి మహ్యం మష్టాపి రోచతే"

నాకయిదుగురు భర్తలు గలరు. ఆఱవవానియం దభిరుచిగలదు అను మొదలగు సంశము లాపాటలో నున్నవి.

3. మనవారు ప్రమాణములుగా గ్రహించుచున్న పురాణములందే పెక్కువిషయములు యుక్తిశూన్యమై యుండగా నీపాట సయుక్తికముగా లేకుండుట యొక వింతకాదు.

4. కాని యిందలి యంశములలో బయి నుదహరించిన ద్రౌపదీ వాక్యములకు "షష్ఠే త్వాం చ తథా కాలే ద్రౌప ద్యుపగమిష్యతి" అను మహాభారతములోని శ్రీకృష్ణవాక్యము సంవాదముగా నగపడుచున్నది. దీనికి తిక్కయజ్వ భాషాంతరీకరించియున్నాడు.

5. పైనుదాహరించిన పందుపాటలో జెప్పబడినట్లు శ్రీకృష్ణుడు ద్రౌపదివల్ల నామె యభిప్రాయము నెరిగియే యుండకున్న నిట్లు పలుక సాహసించునా?

ఈమొదటియంశములను బరిశీలింతము—

మౌగళక్తులు గల మౌద్గల్యమహర్షి, తాను కుష్ఠవ్యాధిగ్రస్తుడై గోచరించునపుడు పత్నియగు నాలాయని తనకు జేసిన శుశ్రూషకు అమితానంద మొంది మానినీ! నేను నిన్నెట్లు సంతోషపెట్టవలయునో చెప్పుము. అట్లు చేయుదు నని యడిగినపుడు—

"పంచధా ప్రవిభక్తాత్మా భగవన్ లోకవిశ్రుతః,
రమయ త్వ మచిన్త్యాత్మన్ పున శ్చైకత్వ మాగతః."

అపారమహిమకల మహనీయా! నీవయిదుమూర్తులు ధరించియు, మరల ఏకమూర్తినిధరించియు నన్ను సంతోషపెట్టుమని యానాలాయని కోరినది.

"స పంచధా తు భూత్వా తాం రమయామాస యోగతః."

ఆముని అదేవిధముగా సంతోషపెట్టెను. కొంతకాలమునకు ముని విరక్తుడై యామెను విడిచి యోగనిష్ఠను వహించునపుడు విరక్తి కలుగని యా నాలాయని నన్ను విడువబోకుమని వేడగా నా మౌద్గల్య ముని యామె కిట్లు చెప్పెను—

"భవిష్యసి నృలోకే త్వం రాజపుత్రీ యశస్వినీ,
పాంచాలరాజస్య సుతా ద్రుపదస్య మహాత్మనః.
భవితార స్తత్ర తవ పతయః పంచ విశ్రుతాః,
తై స్సార్థం మధురాకారై శ్చిరం రతి మవాప్స్యసి."

నీవు ముందు ద్రుపదపుత్రికవై జన్మించి యశశ్శాలినివై యుందువు. అపుడు లోకవిఖ్యాతులగు పంచపతులు కలిగి నీ వుందువు. వారితో చిరకాలము నీ వానందింతువు. అని.

ఆమాట విని చింతించినది. తరువాత శరీరము చాలించి మరుజన్మమున కాశిరాజపుత్రికయై జన్మించి, పతికై యీశ్వరుని గూర్చి తపము చేసినది. అంతట నీశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై వరము కోరుమనగా, నామె 'పతిం దేహి' అని యైదుసారు లన్నది. అట్లనుటకు వెనుకటి మునివాక్యమమోఘ మగుటే కారణము. ఆపై యీశ్వరుడు—

"పంచకృత్వ స్త్వయా చోక్తః పతిం దేహీ త్యహం పునః,
పంచ తే పతయో భద్రే భవిష్యన్తి సుఖావహాః."

నీవయిదుసారు లనుటవలన నీకు పంచపతులు కలుగగల రనెను; అప్పు డామె నాకట్లైన నిత్యము కన్యాత్వము సిద్ధించున ట్లను గ్రహింపుమని ప్రార్థించెను. ఆపై యీశ్వరు డట్లే—
"పంచభిః ప్రాప్య కౌమారం మహాభాగా భవిష్యసి"

అని వరమిచ్చెను. విమయ మిట్లుండగా, పతిశబ్ద మయిదుపర్యాయములు వచ్చి ఆపై పకారము కూడ వచ్చె ననుటేమి ? దానిని మత్స్యయంత్రకాలమున శుల్కార్థమును కర్ణుడు నెరవేర్చె ననుట యేమి? ఆకారణమున ద్రౌపదికిని కర్ణునం దభిప్రాయముండె ననుటేమి? ఆమె యుచ్చరించిన పతిశబ్దములకు పాండవు లర్థమైతే పకారమునకు కర్ణుడర్థమా? మత్స్యయంత్రమును గొట్టుటకై కర్ణుడు సిద్ధపడినపుడు "అధమకులు డగు సూతుని నేను వరింపను" అని ద్రౌపది పలికినందున నాతడు లజ్జించి సూర్యునివైపు సాభ్యసూయముగ జూచుచు వింటిని విడిచి మరలిపోయెను. (పు ౧౮౭)

అని వ్రాసిన యీకర్ణచరిత్రకారులే ద్రౌపదికిని కర్ణునం దభిప్రాయ ముండెనని వ్రాయుట, శల్యార్థ మాతడు నెరవేర్చె ననుట అసంగతము. కనుక ప్రథమాంశము పరాస్తమయినది.

ఇక ద్వితీయాంశము—పండుపాట—పండును గొట్టినవా డర్జునుడట! అది మరల వృక్షము నంటుకొనుటకు సత్యమైన ఉద్దేశములను చెప్పవలసినవారు పాండవులు, ద్రౌపదియు నట! పాండవులు వెల్లడించిన యుద్దేశములెట్టివో తెలియదుకాని ద్రౌపదిమాత్రము 'మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే' అని వెల్లడించినదట! దీనితో పండు రివ్వునపోయి ఆ చెట్టు నంటుకొన్న దన్నమాట. అసలు ఆశ్లోకస్వరూప మిది —.

"పంచ మే పతయ స్సన్తి మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే,
పురుషాణా మభావేన సర్వా నార్యః పతివ్రతాః."

ఈశ్లోకము మహాభారతములో లేదు. ఉన్నదని ప్రతివాదులును అనలేదు. ఇచ్చట ప్రతివాదిమతప్రకారము 'మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే' అనునది ఆమెకు సత్యమైన యుద్దేశ మనియే అనుకొన్నను 'పురుషుల అభావములోనే సర్వస్త్రీలు పతివ్రతలు' అని ఆమె సర్వస్త్రీల నెత్తుకొను టెందులకు? స్త్రీలకు పాతివ్రత్యము దుర్ఘట మని ఆత్మదృష్టాంతములో జెప్పుట కేర్పడిన దాశ్లోకము. శ్రీకృష్ణుడు సర్వస్త్రీల నుద్దేశించి యామె నడుగలేదు. ఆమెను మాత్రమె నీమనస్సులో గల సత్యమైన యుద్దేశ మేమని యడిగినట్లు ప్రతివాదులు వ్రాసినారు.

దానికి "మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే" అని యామె చెప్పిన దని వ్రాసి యుత్తరార్థమును కప్పిపుచ్చుట ప్రతివాదుల కన్యాయ్యము.

ఒకవేళ సర్వస్త్రీల పాతివ్రత్య మిట్టిదే యని యామె మనస్సులోని యుద్దేశమనియు, ద్రౌపది పతివ్రత కాదనియు నందురా ? ఆ స్టైన కర్ణచరిత్రములోనే—

'ఈశ్వరప్రసాదవశమున నైదుగురు భర్తల నందినట్టియు, ననేక జన్మములనుండియు మహాపతివ్రతయై యున్నట్టియు ద్రౌపదిని బంధకి యనుట యుచితముగా నుండలేదు' (పు. 44).

అనువార్తకు విరుద్ధముకాదా? ద్రౌపది పతివ్రత యని మాత్రమె కాక మహాపతివ్రత యనికూడ వ్రాసిన ప్రతివాదులు 'మహ్యాం మన్యాపి రోచతే' అని యామహాపతివ్రతయే అన్నదనుటయు, నట్లనుట జగదేకవీరులగు తన పతులసమక్షమందే అనుటయు, నదియు కృష్ణభగవానునితో నన్న దనుటయు నింతకంటె విరుద్ధమున్నదా? కనుక ప్రతివాదు లుదాహరించినది ద్రౌపదీవాక్యము కాదనితీరవల యును. కనుక ద్వితీయాంశము నిరస్తము.

పందుపాట సయుక్తికముగా లేదని ప్రతివాదే ఒప్పుకొనినారు. కాని "మనవారు ప్రమాణములుగా గ్రహించుచున్న పురాణము లందే పెక్కువిషయములు యుక్తిశూన్యములై యున్నవి" అన్నారు. ఐతే మనవారిచే ప్రమాణములుగా గ్రహింపబడినవి అయుక్త(యుక్తి శూన్య)ము లగునా? అయుక్తము లైనచో మనవారిచే ప్రమాణము లుగా గ్రహింపబడునా? అను వివేచన వీరికి కలుగనేలేదు. ప్రతి వాదులు మాత్రమె అయుక్తమనుచు పందుపాటను ప్రమాణీకరించి నారు. అది తప్పు. 'పురాణములు యుక్తిశూన్యములై యున్నవని మహాపురాణములను తృణీకరించు ఈమహాత్ములు తాము వ్రాసిన 'కర్ణచరిత్ర' అను ఒక లఘుగ్రంథములో పూర్వోత్తరవిరుద్ధములు యుక్తిశూన్యములు అయినవిషయముల నెట్లు వ్రాసినారో! వీరికి బుద్ధిబలము ఒకరి ననుటలోనె కాని తమపరిస్థితిని ఆలోచించుకొనుటలో లేదని తెలియుచున్నది.'

మహాపురాణములు యుక్తిశూన్యములు అప్రమాణములునా? ఆహా!

"పురాణన్యాయమీమాంసా ధర్మశాస్త్రాంగమిశ్రితాః,
వేదాః స్థానాని విద్యానాం ధర్మస్య చ చతుర్దశ".

అను యాజ్ఞవల్క్యవచనము చతుర్దశవిద్యాస్థానములలో చేరి నవి పురాణము లని, అవి ధర్మాధర్మప్రతిపాదకము లని వెల్లడించు

విషయము పాప మీ ప్రతివాదులకు తెలియదన్నమాట! కనుక తృతీయాంశము పరాస్తము.

ఇక 4. 5. అంశములు—

ద్రౌపదీవాక్యమని ప్రతివాదు లుదాహరించిన "మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే" అనుమాటకు "షష్ఠే చ త్వాం తథా కాలే ద్రౌప ద్యుపగమిష్యతి" అని కర్ణునితో శ్రీకృష్ణుడు చెప్పినట్లున్న మహాభారతవచనము బలకరమగుచున్నదట. 'పంకుపాటలో జెప్పబడినట్లు ద్రౌపదివల్ల నామె యభిప్రాయము శ్రీకృష్ణుడు వినియే యుండకున్న నిట్లు పలుక సాహసించునా?' అట!

ఇచ్చట ప్రతివాదుల నడుగుచున్నాము—

మీయూహ ననుసరించి ద్రౌపది 'పంచ మే పతయ స్సన్తి మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే' అనికదా శ్రీకృష్ణునితో చెప్పినమాట. 'నాకైదుగురు భర్తలుగలరు. ఆరవవానియం దభిరుచి గలదు' అనియే కదా? మీరు దానికి వ్రాసినయర్థము? ఆ యారవవాడెవ్వడో ఆమె చెప్పలేదు కద. అట్లు చెప్పకుండుట కేమికారణము? ఒక వ్యక్తివిశేషము ఆమె యుద్దేశములో లేకుండుటా? ఉన్నను చెప్పుటకు జంకుటా? ఆమె యుద్దేశములో నున్న వ్యక్తివిశేషమును చెప్పుటకు జంకినదను పక్షములో 'మీమనసులలో నున్న సత్యమైన యుద్దేశములను నాయెదుట వెల్లడింపుడు.' అని శ్రీకృష్ణుడు చెప్పిన పద్ధతిని ఆమె తన సత్యమైన ఉద్దేశమును అనగా తన మనసులోనున్న వ్యక్తివిశేషమును వెల్లడింపనిదగును. అప్పు డారాలిన పండు మరల వృక్షము నంటుకొనకనేపోవును. అప్పుడా పండుపాటగతి యేమి? ఇక ఆమెమనస్సులో వ్యక్తివిశేషమును గూర్చిన యుద్దేశము లేదను పక్షములో ఆమెకు లేని యభిప్రాయమును కర్ణునితో నిన్ను ద్రౌపది పొందును. అని శ్రీకృష్ణుడు చెప్పెనను టెట్లు? ఆమహాభారతములోని శ్రీకృష్ణవచనము పండుపాటకు బలకర మగు టెట్లు? ద్రౌపదివల్ల నామెయభిప్రాయము శ్రీకృష్ణుడు వినియే యుండ

కున్న కర్ణునితో నట్లు పలుక సాహసించునా? అంకురా? వినియుంచిన శ్రీకృష్ణుడట్లుపలుక సాహసించునని మీకు కనిపించినదా ?

అట్లుపలికిన శ్రీకృష్ణుడెట్టివాడు? 'పరాత్పరుడగు శ్రీకృష్ణుడు సహాయుడై యుండ పాండవుల కెట్లాపదలు సంభవించును?(పు. 95) అని మీచే గీర్తింపబడిన పరాత్పరుడే కద. ఆపరాత్పరుడు ద్రౌపదీ దేవిని కర్ణునికి తార్చుటకై ప్రసంగించెననుటకంటె నింద్యమున్నదా?

ఇంకొకటి— మీ మతప్రకారము పండుపాటను బట్టి వెనుక జెప్పినట్లు, ద్రౌపది తనకు సత్యమైన యుద్దేశము కర్ణునియందు కాక మష్టునియందని వెల్లడించి యుండ, దానిని పరాత్పరుడు కర్ణునియందని గ్రహించి కర్ణునితో జెప్పెననుట, ఆచెప్పుట ద్రౌపదీవాక్యమును బట్టియే యనుట అసంబద్ధము. కనుక 4. 5.అంశములు పరాస్తములు.

'మహ్యం మష్టాపి రోచతే' అనునది ద్రౌపదీవాక్యము కానే కాదనియు, కృష్ణభగవానుడు కర్ణునితో జెప్పిన మాటకు తాత్పర్యము లేదనియు వెనుక నిరూపించియున్నాము.

—: 'పంచ మే పతయ స్సన్తి' అనునది ద్రౌపదీ వాక్యమేఅనియు, 'ద్రౌపదికి భర్త ఒకడే' అనియు దేవరాజ్యమను గ్రంథము లోని ప్రసంగము— తన్నిరాకరణము :—

ప్రభాకర ఉమామహేశ్వరపండితులు "దేవరాజ్యము (ద్రౌపదికి భర్త ఒక్కడే)" అను గ్రంథము రచించి దాని యుపోద్ఘాతములో నిట్లు వ్రాసినారు—

"ద్రౌపదికి అయిదుగురు భర్తలుండినను ఆరవవాని ప్రేమించి నటుల ఆరోపింపబడిన దోషమును నివర్తిచేయుటకు ఈ గ్రంథము వెలువడినది." అని.

దీనినిబట్టి వీరు ద్రౌపదీదేవియొక్క పవిత్రతాప్రతిష్ఠలను ప్రకటించుటకే గ్రంథము రచించినారని స్పష్టమగుచున్నది. వీరు "పంచ మే పతయ స్సన్తి" అనునది ద్రౌపదీవాక్యమనియే ప్రతిపాదించి దాని కర్థముచెప్పుటలో వేదాంతములోనికి దింపి అన్వయించినారు.

పాండవు లైదుగురు ఒక యింద్రుని రూపములే అని, ఒక యింద్రుడే పంచపాండవులై జన్మించుటవలన ద్రౌపదికి భర్త ఒక్కడే అని, సంస్కృతాంధ్రమహాభారతములు, మార్కండేయపురాణవచనములు అందుకు ప్రమాణములని వ్రాసియున్నారు.

ఆగ్రంథములోని విషయసూచికలో—

'దేవేంద్రుడు పంచపాండవులై జన్మించుట'

'పంచేంద్రులు పంచపాండవు లగుట'

ఇత్యాది పరస్పరవిరుద్ధవిషయములు ప్రతిపాదింపబడియున్నవి. పంచపాండవులు ఒక్క దేవేంద్రుని స్వరూపులే అను పక్షములో ఆ దేవేంద్రు డొక్కడేకనుక 'ద్రౌపదికి భర్త ఒక్కడే' అని చెప్పిన చెప్ప వచ్చునేమోకాని పంచేంద్రులు పంచపాండవు లనుపక్షములో అట్లు చెప్పుటకు యుక్తి యేమున్నది?

ఒక్క దేవేంద్రుని స్వరూపములే అనుపక్షములో నయినను వారికి జన్మసిద్ధమైన భేద మపరిహార్యమై యుండ, నాలాయనికి మౌద్గల్య ముని 'భవితార స్తతో తవ పతయః పంచ విశ్రుతాః' అని నీకు ముందు ద్రౌపదీజన్మములో పంచపతులు సంభవింతు రని చెప్పియుండ, పంచ పతులు కారు. ద్రౌపదికి భర్త ఒక్కడే అను టెట్లు? మరియు— 'ఇంద్రుడు కారణాంతరమున మౌద్గల్యమునియందు జేరి నాలాయనిని పెండ్లాడెను' (పు. 33) అను దేవరాజ్యవచనమునుబట్టి ఆమౌద్గల్య ముని యింద్రుడే అయియుండి తన భార్యయే అయియున్న నాలా యనితో ముందు ద్రౌపదివై జన్మింతువనియు, అప్పుడు పంచపతులు సంభవింతు రనియు చెప్పినవాడు— అప్పుడు ఇప్పటివలెనే అనగా పంచ రూపములతోడను మరల ఏకరూపముతోడను నేను వర్తించుచున్న విధముననే ముందుకూడ నీకు నేనే భర్తనై యుందును, అని చెప్పవలసియుండ, ఆముని అట్లు చెప్పకుండుట కేమికారణము? పంచ రూపములతోడను, ఏకరూపముతోడను విహరించుచువచ్చిన మౌద్గల్య

మని వ్యవహారమువంటిది పంచపాండవవ్యవహారము కాదనియే అట్లు చెప్పలేదని చెప్పితీరవలయును.

మౌద్గల్యముని మధ్యమధ్య పంచరూపములు ధరించి వ్యవహరించినను జన్మసిద్ధమైన యేకత్వమునుబట్టి నాలాయనీభర్త యొక్కడనియే ప్రసిద్ధి.

పాండవుల యందు జన్మసిద్ధమైన అనేకత్వమునుబట్టి ద్రౌపదీ భర్త లనేకులని ప్రసిద్ధి. ఇట్టి స్థితిలో ఒక్క దేవేంద్రుని స్వరూపములే పాండవులయినను ద్రౌపదికి పతు లైదుగురు అను వ్యవహారము అనివార్యమే. కనుకనే మార్కండేయ పురాణములో గూడ ప్రశ్న స్వరూప మిట్లున్నది—

"కస్మాచ్చ పాండుపుత్రాణా మేకా సా ద్రుపదాత్మజా,
పంచానాం మహిషీ కృష్ణా సుమహా నత్ర సంశయః."

ఒక్క ద్రౌపది అయిదుగురు పాండవులకు పత్ని యెట్లైనది? ఇది గొప్పసంశయము. అని.

ఆపై సమాధానము చెప్పుటలో అయిదుగురు దేవేంద్రుని యంశములే అనియు, ద్రౌపది శచీదేవి యంశమే అనియు, పంచపాండవుల కేకపత్నీత్వ మీవిధముగా వచ్చినదనియు బోధింపబడెను. అంతియు కాని ద్రౌపది కొక్కడే భర్త, అయిదుగురు కారు అని చెప్పబడలేదు. ఆ యైదుగురును ఇంద్రాంశావతారములే, వేరు కాదు. అనునదియే సమాధానము.

ఆ మార్కండేయపురాణవిషయ మిది—

ఒకప్పుడు దేవేంద్రుడు త్రిశిరుని వధింపగా బ్రహ్మహత్యను బట్టి యింద్రుని తేజస్సుపోయి యముధర్మరాజు నందు ప్రవేశించెను. మరియొకప్పుడు వృత్రుని వధింపగా నాదోషమును బట్టి యింద్రుని బలముపోయి వాయుదేవుని యందు ప్రవేశించెను. మరియొకప్పుడు అహల్య యొద్దకు వెళ్లగా నాదోషమున ఇంద్రుని రూపము పోయి

అశ్వినీదేవతలందు ప్రవేశించెను. తరువాత నొకప్పుడు భూభారహరణమునకై ఆయా దేవతాంశము లుద్భవించునపుడు ఇంద్రుని తేజస్సును యమధర్మరాజు విడువగా యుధిష్ఠిరుడును, ఇంద్రునిబలమును వాయుదేవుడు విడువగా భీమసేనుడును, ఇంద్రుని రూపమును అశ్వినీదేవతలు విడువగా నకులసహదేవులును, ఇంద్రుని వీర్యముచేతనే అర్జునుడును జన్మించిరి. ఈ అయిదుగురు ఇంద్రుని స్వరూపములే. ఆయింద్రుని భార్య యగు శచీదేవి యంశమే ద్రౌపదీదేవి. యోగీశ్వరులు అనేక శరీరములు ధరించుచుందురు. పాండవపంచకమునకు ఏకపత్నీత్వ మిట్టిది. అని.

ఆంధ్రలిపి మార్కండేయపురాణమందలి యా శ్లోకము లివిగో—

"బ్రహ్మహత్యాభిభూతస్య పరా హాని రజాయత,
తదా ధర్మం వివేశాథ శాక్రం తేజోఽపచారతః.
బ్రహ్మహత్యాభిభూతస్య తదా బల మశీర్యత,
త చ్ఛక్రదేహవిభ్రష్టం బలం వాయు మథాఽవిశత్.
గౌతమస్యాఽశ్రితో రూప మహల్యాం చ యదా వృషా,
ధర్షయామాస దేవేన్ద్ర స్తదా రూప మహీయత.
విహాయ దుష్టం దేవేన్ద్రం నాసత్యావగమత్తు తత్,
తేజోభాగై స్తతో దేవా అవతేరు ర్దివో మహీమ్.
ప్రజానా ముపకారార్థం భూభారహరణాయ చ,
య దిన్ద్రదేహజం తేజస్తన్ముమోచ స్వయం వృషః.
కున్త్యాం జాతో మహాతేజా స్తతో రాజా యుధిష్ఠిరః,
బలం ముమోచ పవన స్తతో భీమో వ్యజాయత.
ఉత్పన్నౌ యమలౌ మాద్ర్యాం శక్రరూపౌ మహాద్యుతీ,
శక్రస్య వీర్యత శ్చైవ జజ్ఞే పార్థో ధనంజయః.
ధర్మః పృథ్వ్యానిలో భీమో జలం పార్థోఽనలః స్మృతః,
నకులో రూపత శ్చాగ్నే స్సహదేవో నభస్స్మృతః."

పంచధా భగవా నిత్థ మవతీర్ణ శ్శతక్రతుః,
పౌలోమీ యా తు సంభూతా సా త్వియం ద్రుపదాత్మజా.
పంచానాం మహిషీ చైషాఽభూ దిన్ద్రాంశావతారిణామ్,
శక్ర స్యైకస్య సా పత్నీ కృష్ణా నాన్యస్య కస్యచిత్.
యోగీశ్వరా శ్శరీరాణి కుర్వన్తి బహులాన్యపి,
పంచానా మేకపత్నీత్వ మిత్యేవం కథితం తవ.''

ఇచ్చట నొక్కవిషయ మాలోచింపవలసియున్నది. పాండవులు ఇంద్రుని యంశములే, అన్యులు కారు. అని చెప్పునట్టిదే పై జూపిన గ్రంథసందర్భము. అందు 'శక్రస్య వీర్యత శ్చైవ జజ్ఞే పార్థో ధనంజయః' 'పంచధా భగవా నిత్థ మవతీర్ణ శ్శతక్రతుః' అను వాక్యములకు మధ్య నున్న 'ధర్మః పృథ్వ్యనిలో భీమః' అను శ్లోకము సందర్భవిరుద్ధమగుటచే గ్రంథఘటకము కాదనవలసియున్నది. ఆశ్లోకము పంచపాండవులు పంచభూతము లని తెలుపుచున్నది. గ్రంథసందర్భమన్ననో ఒక్క యింద్రునియంశములే వారు. అని తెలుపుచున్నది. కనుక సందర్భవిరుద్ధము.

ఇదియునుగాక పాండవపంచకమున కేకపత్నీత్వము యుక్తమా? అను ప్రశ్నపై చెప్పునట్టి సమాధానములో వారు ఒక్క దేవేంద్రుని యంశములే, ద్రౌపది యింద్రపత్ని యగు శచీదేవి యంశమే అని చెప్పుటే యుక్తముకాని, వారైదుగురు అయిదు (పంచభూత) స్వరూపములు అని చెప్పు టేమియుక్తము? అది యేమిసమాధాన మగును.

కనుక నాశ్లోకము గ్రంథఘటకము కాదు. అందుచేతనే నాగర లిపిగ్రంథములో నాశ్లోకము లేదు.

ఇటువంటి "ధర్మః పృథ్వ్యనిలో భీమః" అను శ్లోకమునే ఆధారముచేసికొని "పంచ మే పతయ స్సన్తి" అనునది ద్రౌపదీవాక్యమే అనుచు దాని కేమేమో భావపరంపరను దేవరాజ్యకారులు కల్పించిరి. ఇంతవరకు "ధర్మః పృథ్వీ" అను శ్లోకము గ్రంథఘటకము కానందున నది ప్రామాణికముగా స్వీకరింపదగినది కాదని తేలినది.

దేవరాజ్యములో—"ఇక భారతగ్రంథము దిలకింతము" అనుచు "పంచేంద్రులు పంచపాండవు లగుట" అని వ్రాసి పంచేంద్రోపాఖ్యానములోని విషయము సంగ్రహముగా చూపబడినది. అందు ఆంధ్ర భారతములోని యీపద్య ముదాహరింపబడినది—

సీ. "హరువచనమున నా గిరిరాజవివరంబు
కరముల బట్టి చెచ్చెర దినేశ
చండమయూఖముల్ రెండు విధంబులై
యుండంగ జేస్సి యాఖండలుండు
తనయట్టివారల ఘనశరీరుల నందు
నలువుర నన్యుల వెలయ జూచి
యే నిట్టు లేలకో యేను(5)ప్రకారంబు
లయితి నిం దనుచు విస్మయము బొంది

ఆ. యున్నవాని జూచి గ్రిన్న నయ్యింద్రుల
నేవురను మహానుభావ మెసగ
మనుజయోని బుట్టు డని పంచె గీర్వాణ
హితము సేయు బొంటె మతి దలంచి".

ఈ పద్యములో శంకరుని యాజ్ఞపై యింద్రుడు పర్వతగుహను వివరించి చూడగా తనవంటివారు అందు నలువురు గోచరించినట్లును నే నిట్లు ఏలనో అయిదువిధములుగా నైతి నని ఆ యింద్రుడు విస్మయము నొందినట్లును చెప్పబడినది. ఈ పద్యమునకు మూలమైన శ్లోకములో నిట్లు లేదు చూడుడు—

"స త ద్వివృత్య వివరం మహాగిరే స్తుల్యద్యుతీం శ్చతురోఽన్యా న్దదర్శ. స తా నభిప్రేక్ష్య బభూవ దుఃఖితః కచ్చి న్నాహం భవితా వై యథా మే".

ఆ యింద్రుడు గిరివివరమందు అన్యుల నలువురును తనతో సమానులై యున్నవారిని జూచి నేను గూడ వీరివలెనే యుం డుంచబడను కద! అని దుఃఖితు డయ్యెను. అని తాత్పర్యము.

దుఃఖితు డైనట్లు శ్లోకమం దుండగా విస్మితు డైనట్లు పద్యమం దున్నది. అచ్చట వారితోఁబాటు తాను కూడ పడియుండవలసి వచ్చునా యేమి? అని యనుకొనినట్లు శ్లోకమందుండగా నే నిట్లయిదు విధములుగాఁ నైపోతి నేమి? అని యనుకొనినట్లు పద్యమం దున్నది. ఈ భేద మెట్లువచ్చినదో!

ఇంకొకటి, తన వంటివారి నన్యులను జూచినపుడు వీ రెవ్వ రను కొనుట సహజమా? ఇందరుగా నే నెట్లయితి నని యనుకొనుట సహజమా? ప్రతివాదులు చెప్పినట్లు ఆ యింద్రు డంతకుపూర్వమే అయిదు భాగములుగ జీల్పబడినట్టివాఁడుకనుక నట్టివాని కది తెలిసిన విషయ మైనపుడు నే నిట్టు లయిదుప్రకారము లెందుకైతి నని విస్మితు డగుట అసంభవము. అది యాతనికి దెలియనివిషయమైనపుడు కూడ వీ రెవ్వ రనుకొనక నే నిట్లయితి నేమనుకొనుట అసంభవమే. కనుక పద్యములోని విషయము సముచితముగా కూడ గనబడదు.

అందుచేత, ఇంద్రుఁడు మహేశునిచే నైదుభాగములుగ జీల్పబడినట్లు దేవరాజ్యము (పు. 30)లో వ్రాయబడిన విషయము యుక్తము కాదు. పంచేంద్రోపాఖ్యానములో "పూర్వేన్ద్రా ఊచుః" అని యుండుటను బట్టి యా గిరివివరములో గోచరించినవారు పూర్వ మింద్రు లనియు, వారిని జూచినవాడు అప్పటి యింద్రుడనియు స్పష్ట మగుచున్నది.

ఆ యింద్రుల నామములు కూడ నిట్లు చెప్పబడినవి—

"విశ్వభు గ్భూతధామా చ శిబి రిన్ద్రః ప్రతాపవాన్,
శాన్తి శ్చతుర్థ స్తేషాం వై తేజస్వీ పంచమః స్మృతః."

ఇట్లుండుటచే నొక్క యింద్రుడే ఐదుభాగములుగా జీల్పబడె ననుటయు, దానికి భారతము ప్రమాణ మనుటయు నయుక్తము.

మహాభారతములో ద్రౌపదికి భర్త ఒక్కడే అని లేదు. ఆ పాండవులు ఒక్కయింద్రుని స్వరూపములే అనియు లేదు. ద్రుపదుడు,

ఒకవనితకు బహుపతులు కూడదు. అది మెచ్చుటను లేనివిషయము. అని పలికినపుడు- యుధిష్ఠిరుడు లేకపోవుటేమి? చూడుమని నిదర్శనములు చూపెను—

"శ్రూయతే హి పురాణేపి జటిలా నామ గౌతమీ,
ఋషీ నధ్యాసితవతీ సప్త ధర్మభృతాం వరా.
తథైవ మునిజా వార్‌క్షీ తపోభి ర్భావితాత్మనః,
సంగతాఽభూ ద్దశ భ్రాతౄ నేకనామ్నః ప్రచేతసః."

ఇచ్చట, ఏడుగురు ఋషులు పతులుగా గల జటిలయు, సోదరులై యున్న పదిమంది ప్రచేతసులు పతులుగా గల వార్‌క్షియు నిదర్శనముగా జూపబడిరి. ఈ నిదర్శనములు దేవరాజ్యము (పు. 22)లో పేర్కొనబడినవే.

ఆ జటిలకును ఆవార్‌క్షికిని యేకపతిత్వమే అనుటకు వీలులేదు కదా! పాండవుల యొద్ద కల్పించినట్లు ఆఋషు లేడుగురు ఒక్కని స్వరూపములే, ఆ ప్రచేతసులు పదుగురు ఒక్కని స్వరూపములే అని కల్పించుట కవకాశము లేదుకదా!

ఇట్టి స్థితిలో పంచేంద్రులు పంచపాండవు లని స్పష్టముగా నున్నవిషయములో ఆ పంచేంద్రులు నొకయింద్రుని స్వరూపములే అని కల్పింపవలసిన అవసర మేమివచ్చినది? ద్రౌపదికి భర్త ఒక్కడే అని సాధించుట కందురా? అది యెట్లుసాధ్య మగును?

దేవరాజ్యము (పు. 26)లో "శ్రీ వ్యాసమునీంద్రుని తీర్పు" అనుచు వ్రాయుటలో నుదాహరింపబడిన—

"తతో ద్వైపాయన స్తస్మై నరేన్ద్రాయ మహాత్మనే,
ఆచఖ్యౌ త ద్యథా ధర్మః పంచానా మేకపత్నితా."

అనుశ్లోకము- పంచపాండవులకు ద్రౌపదీదేవి పత్ని యగుట, యెట్లు ధర్మమో వ్యాసమహర్షి చెప్పెను. అని తెలుపుచుండ

ఆమెకు భర్త ఒక్కఁడే అనుట సాధ్యమా? ఆమహర్షి ఆ పాండవులు ఒక్కఁడుఇంద్రుని స్వరూపములే కనుక నది ధర్మ మని యేమైన చెప్పెనా? అది యీశ్వరవరమును బట్టి ధర్మమనియే చెప్పెను. ఈ విషయ మంతయు వెనుక పంచేంద్రోపాఖ్యానప్రస్తావములో విశదీకరింపబడినది.

దేవరాజ్యములో గూడ నిట్లున్నది— "అయిదుగురు పతులను వరింపక తప్ప దని శివుడు హెచ్చరించుట"

క. నావచనంబున నీ క య్యేవురు పతులందు ధర్మవెఁపక యుంపుం
గావున నిట్టివరం బిం దీవరదళనేత్రి యిచ్చితిని దయతోడన్.

(ఆంధ్రభారతము.)

"నావరప్రసాదమున లేశమైనను దోష మావహింపదు" (పు. 29)

"అయిదుగురు భర్తలను కలియుచున్నను పూర్వము నీయందు గల కన్యాత్వమునే పొందుచు పరిశుద్ధచరితవు కాగలవు. అని యభయ మొసగెను."

ఇచ్చట ఆశివుడు, ద్రౌపది పూర్వజన్మములో జేసిన తపమునకు ఫల మిచ్చునపుడు పంచపతిత్వము కలుగుననుటయు, సతికి బహుపతిత్వము అధర్మతము కనుక నా కది లేకుండ జేసి రక్షింపు మని యామె యనుటయు, నావాక్యముచే నీకు ధర్మహాని లేకుండును. నీకు కన్యాత్వసిద్ధి యెప్పటికప్పు డగుచుండును. అని యా శివుడు వరమిచ్చుటయు జరిగినట్లే వ్రాసినారుకాని, నీకు బహుపతిత్వము కాదు. ఏకపతిత్వమే. ఆ యైదుగురు ఒక్కఁడుయింద్రుని స్వరూపములే అగుటచే నీకు భర్త యొక్కఁడే యన్నమాట కనుక నీకు ధర్మహాని యేమున్నది? అని యా శివుడు ఆమెకు బోధించినట్లు వ్రాయలేదు. కనుక ద్రౌపదికి భర్త యొక్కఁడే అని సాధింపబూనుట, దానికై పంచేంద్రులు నొక్కఁ యింద్రుని స్వరూపములే యనుట యట్టి పంచేంద్రుల స్వరూపములే పాండవు లగుటవలన మొట్టమొదట యింద్రుని బట్టి ద్రౌపదికి భర్త యొక్కఁడే అనుట ఇదంతయు నకాండతాండవము. ఇక—

"శక్రి స్త్వైకస్య సా పత్నీ కృష్ణా నాన్యస్య కస్యచిత్."

అను మార్కండేయపురాణోక్తికి సరిపడునట్లు మహాభారత వచనములను అన్వయించుటకై పంచేంద్రులు నొక్కయింద్రుని భాగములే యని చెప్పవలసి వచ్చినది. లేకున్న గ్రంథములకు పరస్పర విరోధము కాదా? అని యందురా?

అట్లైన మహాభారతములోనే పూర్వోత్తర విరోధము ప్రాప్తించును— ఆ పంచేంద్రులలో నలువురు పూర్వేంద్రులనుట, ఒకడు అప్పటి యింద్రుడనుట, వారలకు వేరువేరు పేరులు చెప్పుట సతికి బహుపతిత్వము జటిల వార్క్షి అను వారి దృష్టాంతముచే న్యాయ్యముగా నున్నదని చెప్పుట, 'వ్యాసమునీంద్రుని తీర్పు'లో గాని 'శివుడు హెచ్చరించుట'లో గాని పాండవు లొకయింద్రుని స్వరూపములే యని చెప్పబడకుండుట ఇత్యాది విషయములతో విరోధము వచ్చును.

మరియు, ఆ పంచేంద్రు లొక్కయింద్రుని భాగములే అని చెప్పుట కాధారముగా జూపిన ఆంధ్రభారతములోని సీసపద్యము మూలశ్లోకవిరుద్ధమనియు, నసంగతార్థ మనియు నిరూపించియే యున్నాము. కనుక మహాభారతమం దట్లు కల్పింపదగదు.

ఐతే గ్రంథాంతరవిరోధముమాట యే మందురా? వినుడు— పాండవుల పూర్వస్వరూపవిషయమై మార్కండేయపురాణోక్తప్రక్రియయు, మహాభారతోక్తప్రక్రియయు విభిన్నములుగా నున్నవి. ఆ విభేద మొక కాలములోని పాండవులను గూర్చి వచ్చినదే యని భావింపదగదు. అది కాలభేదమున భిన్నులైయుండెడి పాండవులకు సంబంధించిన దని భావింపవలయును.

పాండవజన్మము ఆనేకపర్యాయములు తటస్థించిన దనుటకు నిదర్శన మొకటి కనబడుచున్నది.—

లోకపాలసభాఖ్యానపర్వములో యమసభావర్ణనప్రస్తావము—

"ధృతరాష్ట్రా శ్చైకశత మశీతి ర్జనమేజయాః,
భీష్మాణాం ద్వే శతే ప్రత్ర భీమానాం తు తథా శతమ్."
(సభాప. అ. 8)

నీలకంఠీయమ్— ధృతరాష్ట్రా శ్చైకశత మితి. పురాణేషు ప్రాయే ణాధికారిణా మేవ కీర్తనా త్తేషాం చ ప్రతికల్పం సమాననామరూపకర్మత్వా దనేకకల్పం ధర్మసభావాసినాం తేషాం బహుత్వం యుక్తం సేనాపత్యాదిశబ్దవ దధికారవాచిత్వా ద్ధృతరాష్ట్రాది శబ్దానామ్.

ఆ యమసభలోని ధృతరాష్ట్ర జనమేజయ భీష్మ భీమసేన ప్రభృతులకు బహుత్వము చెప్పబడినది. అది యె ట్లుపపన్నమగు ననగా— పురాణములలో తరచుగా అధికారికపురుషులనే కీర్తించుచుం డుటవలన వారు ప్రతికల్పము సమాననామరూపకర్మలు కలిగియే యుండువా రగుటవలన అనేకకల్పములలో ధర్మసభావాసు లైనట్టి వారికాబహుత్వ ముపపన్నము. అని యాగ్రంధమునకు తాత్పర్యము. ఇట్లనేక పర్యాయములు పాండవజన్మములు సంభవించి యుండును. అందొకప్పుడు పంచేంద్రులస్వరూపములుగను, మరొకప్పు డొక యింద్రునిస్వరూపములుగను పాండవులు ఆవిర్భవించియుందురు. ఆభేద మునే మహాభారతము, మార్కండేయపురాణము ప్రతిపాదించినవి.

కనుకనే— "కల్పభేదం సమాశ్రాయ కథాభేదం జగాద హ."

అనుచు కల్పభేదమును బట్టి కథాభేదము వచ్చిన దని బోధింప బడినది.

రామోపాఖ్యానమున కుంభకర్ణవధాంశములో వాల్మీకి రామాయణ మహాభారతములకు గలిగిన కథాభేదము కల్పభేదమూలక మని విష్ణుధర్మోత్తరవచనప్రమాణములతో 'అనేకకర్తృత్వనిరాకరణము' అను ప్రథమభాగములో నిరూపించియున్నాము. అట్లే పాండవుల

పూర్వస్వరూపవిషయమై మార్కండేయపురాణ మహాభారతము లకు గలిగిన భేదము కల్పభేదమూలక మని గ్రహింపవలయును. ఇంత టితో నీయంశము విడిచి యంశాంతర మవలోకింతము.

దేవరాజ్యములో నిట్లున్నది—

"ద్రౌపదీహృదయము పరపురుషునందు లగ్నమగుట— వీరలగు పాండుపుత్రులు ద్రుపదతనయయు అరణ్యవాస మొనర్చుచుండిరి. ఆసమయమున కృష్ణభగవానుడు వారిమనముల పరిశీలించెను. వృక్షాగ్రమునుండి పతనమైన ఒకానొకఫలమును జూపి మరల యథాస్థలమున నుంచగలరా యని యడిగెను. మనసులో నుండు మర్మమును బహిరంగ మొనర్పగల్గిన నటుల కాగల దని యుపా యమును సైతము దెల్పెను.

పంచపాండవులు తమభావముల వివరించినపిదప ద్రౌపది— అన్నా! పురుషసింహు లగు నేవురు భర్తలున్నను తృప్తి యను నది వెనుకకు బోవుచున్నది.

"పంచ మే పతయ స్సన్తి మహ్యం షష్ఠోపి రోచతే,
పురుషాణా మభావేన సర్వా నార్యః పతివ్రతాః"

ఐశ్వర్యవంతుడును, సంపూర్ణసద్గుణభూషితుండును, వీరాగ్రేసరుం డును, యశోమూర్తియు, లక్ష్మీయుక్తుడును, జ్ఞాననిధియు, వైరా గ్యమున మిన్న యగు మేటియు నగు షడ్గుణరాశియైన కర్ణుడు నామనమున హత్తుకొనియుండెను. ఇంతకు మించి మరియొక మర్మము గానరాదు. అని సవినయముగ మనవి జేసెను. ఈ కథ బాహ్యమునకు చరిత్రాత్మకముగ గోచరించినను జీవేశ్వరైక్యమును నిరూపించుటయం దద్వితీయమై యలరారుచున్నది." (పు. 38)

ఇచ్చట వీరిచే ద్రౌపదీవాక్యముగా నుదాహరింపబడిన శ్లోకము మహాభారతములో లేనిది. వీరు కర్ణుడన్నది ఆశ్లోకములోని షష్ఠశబ్ద మునకు వాచ్యార్థము కానిది. ఆ కర్ణునకు వీరు వేసిన విశేషణములు

ఆశ్లోకములో లేనివి. ఆశ్లోకములోని యుక్తార్థము వీరు సమన్వయ ముచేయక విడిచివేసినది.

కర్ణునియందు వీరు వాడినవిశేషణము లన్నియు భగవచ్ఛబ్దార్థములోనివి కనుకనే భగవచ్ఛబ్దనిర్వచనములో—

"ఐశ్వర్యస్య సమగ్రస్య వీర్యస్య యశస శ్శ్రియః,
జ్ఞానవైరాగ్యయో శ్చైవ షణ్ణాం భగ ఇతీరణా."

అని చెప్పబడినది. అట్టి భగవచ్ఛబ్ద మాశ్లోకములో లేదు. కర్ణశబ్దము కూడ లేదు. ఉన్నది షష్ఠశబ్దమే. దానికి కర్ణుడే అర్థమైనచో "మహ్యాం కర్ణోఽపి రోచతే" అని కంఠోక్తిగా నేల చెప్పలేదు?

దేవరాజ్యము (పు. 62)లో 'కర్ణుడు దేవుడు' అని వారు వ్రాసియున్నారు. అదియే నిజమైనయెడల స్పష్టముగా నామె "మహ్యాం దేవోఽపి రోచతే" అని యేల చెప్పలేదు?

వారు వ్రాసినట్లు మనసులోని మర్మమును బహిరంగ మొనర్పబూనినట్టి యామె- మర్మము విడిచి కర్ణుడని, లేక దేవు డని, ముక్తకంఠముతో చెప్పవద్దా? వారు వ్రాసినట్లు కర్ణుడు దేవుడే కనుక కర్ణు డనియో, దేవు డనియో, చెప్పుటలో నామె కా మర్మ మెందులకు? కనుక వారు చెప్పినది అపార్థము.

ఆశ్లోకార్థముగా వారు వ్రాసినదిది:—

పంచ మే పతయ స్సన్తి= పురుషసింహము లగు నేవురు భర్తలున్నను తృప్తి యనునది వెనుకకు బోవుచున్నది.

మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే= షడ్గుణరాశి యైన కర్ణుడు నామనమున హత్తుకొనియుండెను.

ఈ వ్రాతలో భర్తలవలన కలుగకున్నట్టి తృప్తికొరకే ఆమె మనస్సు కర్ణునియందు హత్తుకొనినట్లు తేలినది.

ఆమె యపేక్షించిన యాతృప్తి, భర్తలవల్ల కలుగదగిన తృప్తియా? లేక దేవునివల్ల కలుగదగిన తృప్తియా? దేవునివల్ల కలుగదగిన దే

మైనపక్షములో నది భర్తలవల్ల కలుగునది కానేరదుకనుక "ఏవురు భర్త లున్నను తృప్తియనునది వెనుకకుబోవుచున్నది" అని భర్తల మాట నెత్తుకొనవలసిన పని యేమున్నది? భర్తల నెత్తుకొనుటనుబట్టి యదిభర్తలవలన కలుగదగిన తృప్తియేకాని, దేవునివలన కలుగదగి నది కాదని తేలుచున్నది. ఇట్టి స్థితిలో ఆమె మనస్సులో హత్తుకొని నా డన్న కర్ణుడు దేవు డెట్లగును?

మరియు "మహ్యాం షష్ఠోపి రోచతే" అనువాక్యములోని 'అపి' శబ్దము షష్ఠునియందే అభిలాషకాక, షష్ఠునియందు కూడ అభిలాష యని తెలుపుచున్నది. ఇప్పుడు వారువ్రాసినరీతిని యేతృప్తికై యామె షష్ఠునిగోరుచుండెనో ఆతృప్తికై యున్నపతులను కూడ గోరుచునే యున్న దని స్పష్ట మగుచుండ ఆషష్ఠుడు దేవు డెట్లగును?

మరియు "పురుషాణా మభావేన సర్వా నార్యః పతివ్రతాః" అనునది యాశ్లోకములోని యుత్తరార్థము. పురుషులు లభింపనపుడే స్త్రీ లందరు పతివ్రత లగుదురు. అని దాని యర్థము. శ్లోకమున కంతకు తేలిన యర్థ మిది—

నాకయిదుగురు పతులునారు. షష్ఠుని (ఆరవవాని) యందు కూడ అభిరుచి కలుగుచున్నది. పురుషాభావముచేతనే స్త్రీలందరు పతి వ్రతలగుదురు. అని

ఇందు స్త్రీలకు పాతివ్రత్యము దుష్కర మని చెప్పుటకై పంచ పతులున్న తనకుషష్ఠునియందు కలిగిన అభిలాషయే హేతువని చెప్ప బడినది. అట్టి యా షష్ఠుడు దేవు డెట్లగును?

ఇక షష్ఠశబ్దమున కర్థము దేవు డనుటకు వారు ప్రదర్శించిన ప్రణాళికను గూడ జూతము,

షష్ఠః=కర్ణః' కర్ణము, (కర్ణుడు)
కర్ణము=శ్రోత్రము.
శ్రోత్రము=దైవము (శ్రోత్రగ్ం హి దైవం)
దైవము=దేవుడు. (పు. 68)

ఇది వారి ప్రణాలిక. ఇందు ప్రథమకక్ష్యలోని షష్ఠశబ్దమునకు చతుర్థకక్ష్యలోని దేవుడు అర్థమని ఫలింపజేసినారు. ఇది యెట్టి యన్వయమో? వారి యీప్రయత్న మంతయు ద్రౌపదీదేవియొక్క పవిత్రతను ప్రకటించుటకే. వారు "పంచ మే పతయ స్సన్తి" అనునది ద్రౌపదీవాక్యముగా గ్రహించి షష్ఠశబ్దమునకు కర్ణు డర్థమని గ్రహించిన కారణమున నిట్లు ప్రయాస పడవలసివచ్చినది.

ఆ శ్లోకమునకు జీవేశ్వరైక్య నిరూపణమందే తాత్పర్య మని వారు చెప్పినట్లు భావించువారుఉన్నపక్షములో వారు మాకు మాన్యులే.

అది చరిత్రకు సంబంధించినదే యని, అది ద్రౌపదీవాక్యమే యని, అషష్ఠుడు కర్ణుడే యని ప్రసంగించుచు ద్రౌపదీదేవి పవిత్రతకు కళంక మాపాదింపబూనువారికి సమాధానము చెప్పుటకు మా ప్రయత్నము.

మా సమాధానసారాంశ మేమనగా- ఆశ్లోకము ద్రౌపదీ వాక్యము కానే కాదు. షష్ఠశబ్దమునకు కర్ణు డర్థము కానే కాదు. అని.

ఆ విషయమై విశేషముగా చర్చించి యనేక హేతువులు సప్రమాణముగా వెనుక నిరూపించియే యున్నాము. కనుక మతిమంతులు పరిశీలింతురు గాక.

ప్రతివాదులు తలకొకవిధమున ద్రౌపదీదేవిని గూర్చి చేసిన నిందాప్రసంగములు నిరాధారము లనియు, నిర్యుక్తికములనియు, నిస్సారము లనియు నిరూపింప బడినవి.

ఇంతవరకు మా దృక్పథములో బడిన గ్రంధములు—

1 మహాభారతచరిత్రము. 2 సుయోధనవిజయము-దానితొలి పలుకు. 3 మహాభారతరహస్యము. 4 కర్ణచరిత్రము. 5 ఖండకావ్యము-భారతవీరుడు. 6 ఆంధ్రభారతసంశయవిచ్ఛేదము, 7 కర్ణుడు.

8 దేవరాజ్యము. అనునవి. వీనిలో ప్రసంగాగతములైన విరుద్ధాంశములు నిరాకరింపబడినవి. ద్రౌపదీచరిత్రము పరమపావన మని పాపహర మని నిరూపింపబడినది.

"అనయా ద్రౌపదీనిన్దా నిరాకృత్యా సుధీశ్రయా,
ప్రీయతాం కృష్ణభగవాన్ ద్రౌపదీమానరక్షకః.
ఇతి వేదవ్యాసమునిః శ్రీకృష్ణః పాండవాశ్చ పాంచాలీ,
పుణ్యాచరిత్రా ఇతి ఖలు సిద్ధం ప్రతివాదినః పరాస్తాశ్చ.
విమర్శకమ్మన్యమానై రసంబద్ధానృతోక్తిభిః,
కృత స్సారత్వతద్ద్రోహో యావా నద్య విచిన్త్యతామ్.
యేషా మద్భుతచారిత్రై స్సారస్వత మలంకృతమ్,
తే సర్వే నిన్దితా ధూర్తై ర్విద్యాగన్ధవివర్జితైః.
వ్యాసమహామునినిన్దా పూజ్యశ్రీకృష్ణభగవతో నిన్దా,
పాండుసుతోత్తమనిన్దా స్వర్గశ్రీ ద్రౌపదీసతీనిన్దా,
సర్వజ్ఞభీష్మనిన్దా ద్రోణాచార్యోత్తమస్య వై నిన్దా.
ఇతి పుణ్యపురుషనిన్దా బత నిశ్శంకం కృతా కైశ్చిత్,
కిం చాऽన్యా ద్దుర్యోధన, దుశ్శాసన, కర్ణ, శకునిషు శ్లాఘా.
దుష్టచతుష్టయనామ్నా ప్రథితే ష్వవలోకయన్తు దౌర్భాగ్యమ్,
ఏతావతాపి బన్ధేన తత్తన్నిన్దా నిరాకృతాః,
ఇతఃపర స్తు త ద్దుష్టచతుష్టయకథోచ్యతే."

తప్పొప్పుల పట్టిక.

పుట.	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
855	9	పత్నీకృతా	పత్నీకతా
864	5	అర్థేచ త్వయైషా	అర్థేచ కామేచ త్వయైషా
	9	వివాహాది	వివాహావిధి
908	13	జూపబడినది	జూపబడినట్టి
914	24	చాఖి	చాపి
915	3	తాదశ	తాదృశ
922	11	శచీపతే	శచీపతేః
928	4	హేతువుయొక్క	హేతుత్వ మొక్క
	5	ప్రవృత్తి	ప్రవృత్తికే
937	21	గౌతమమ్	గౌతమీమ్
939	17	అక్కడకే	అక్కడనే
962	3	అనిచెప్పెను	అని తండ్రితో చెప్పెను.
968	18	పాండవులు	పాండవుల
973	16	క్షత్రాహ్వయం	క్షత్రాహ్వయం
977	2	ఫ్రసంగ	ప్రసంగ
977	4	సందేహము	సందేశము
986	13	కాల మాన్నపై	కాల మాసన్నపై
988	20	నాకీవియపై	నాకీవిషయపై
992	15	ప్రత్తుర	ప్రత్యుత్తర
1007	18	గూఢార్థ	బాహ్యార్థ
1009	25	అయుక్తము వారు	అయుక్తమని వారు
1010	18	విరుద్ధశ్చ	నిరుద్ధశ్చ
1013	3	బడలేదని	బనిలేదని
1016	15	గ్లహేవః	గ్లహేనః
1020	8	ప్రవాసిఘుః	ప్రవాసిషుః
1024	11	బ్రాహణ్మ	బ్రాహ్మణ
1024	26	విదురము	విదురుడు
1033	16	నిజమేలు	నిజమే

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
1037	23	అనిషిద్ధవత్త్వాయ	అనిషిద్ధత్వాయ
1038	5	విప్రివర్షిః	విప్రర్షిః
1039	26	కౌరవులను	కౌరవులకు
1041	9	స్పృవేత్	స్పృశేత్
1050	24	హ్రదయే	హృదయే
1053	17	నిజము గా	నిజము
	18	నిది	గానిది
	20	ననూ	నూన
1057	3	నిట్లాడిగితి	నిట్లడిగితి
1057	10	ప్రతివాదులు	ప్రతివాదుల
1063	6	సమాసాక్షిప్త	సమాక్షిప్త
1064	1	వెనుకకు	వెనుక
1069	4	వెఱింగి	నెఱింగి
1071	10	తథైవభ్యధికా	తథైవాభ్యధికా
1074	21	నీయూవ	నీయూహ
1076	13	కార్త్స్య వ్యాస్యైక	కార్త్స్వ వ్యాశ్యైక
1082	3	పవిత్రమైన	పతివ్రతయైన
1089	14	లేదనియు	వేఱనియు
1092	20	తేజస్స్వన్మోచ	తేకస్తన్మోచ
1097	17	అధర్మతము	అధర్మము